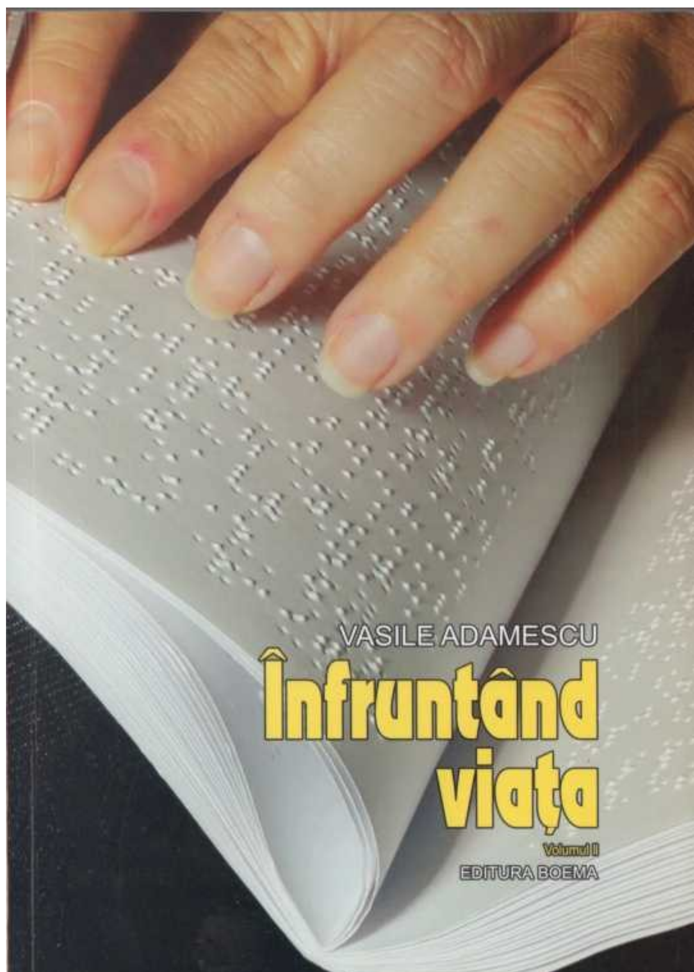

Vasile ADAMESCU
Înfruntând viaţa
Volumul II
Editura BOEMA, 2018

Îmi amintesc cu plăcere de perioada în care am fost educatoarea lui Vasile Adamescu până în momentul absolvirii liceului, iar după încadrarea lui ca profesor, a lucrat cu mine la clasa specială cu elevi deficienţi senzorial.

Munca mea era după-amiază, pregăteam împreună

lecţiile pentru a doua zi, le citeam, le discutam, transcriam multe texte pentru materiile la care nu existau manuale, cum ar fi: latina, franceza, istoria sau geografia.

În orele de răgaz, discutam despre copilăria lui, despre familie. Îmi povestea cum, înainte de a fi adus la şcoală, ajuta în gospodărie. Mi s-a părut fascinant episodul plivitului în grădină. Imaginaţi-vă un nevăzător plivind: pipăia planta, forma frunzei, tulpina, o mirosea, alegea buruiana şi o smulgea. O însoţea pe bunica la munca câmpului pe malul Dunării. Ea, fiind ocupată, nu-l supraveghea, dar copilul simţea curentul apei şi nu se apropia de mai. Când se juca cu copii din sat, înainte de a trece strada, îşi lipea urechea de pământ ca să simtă vibraţiile produse de căruţele care treceau.

Fostul meu elev îmi scrie săptămânal şi-mi mulţumeşte pentru ceea ce am făcut pentru el în anii de recuperare. Formula lui: „Dumnezeu să vă binecuvânteze!”, mă emoţionează întotdeauna. Munca pe care am depus-o n-a fost în zadar…

Profesor Georgeta Damian, educatoarea lui Vasile Adamescu

Tipărit de:
EDITURA BOEMA TURDA
P-ţa Republicii nr. 27
tel.: 0264.311.964
fax: 0264.311.961
e-mail: tipboema@gmail.com

Descrierea CIR a Bibliotecii Naţionale a României
ADAMESCU, VASILE
Înfruntând viaţa / Vasile Adamescu.
— Turda: Boema, 2012 – vol.
ISBN 978 – 973 – 87377 – 8 – 5
Vol. 2. – 2018. – Index.
— ISBN 978 – 606 – 93540 – 5 – 6
821.135.1 – 94

Mulţumesc profesorilor mei Valer Mare, Alexandru Roşca şi Walter Roth, care prin dăruire, dragoste şi profesionalism, au reuşit să mă conducă pas cu pas, spre ţelurile mele.

Mulţumesc de asemenea, tuturor celorlalte cadre universitare care m-au sprijinit şi educat, cât şi acelor persoane care direct sau indirect mi-au fost aproape în viaţă.

Mulţumesc colegilor mei de facultate şi de şcoală, care prin eforturi susţinute, mi-au transcris fiecare curs, având astfel acces la învăţare.

Mulţumesc celor care m-au ajutat să redactez şi să corectez lucrarea de faţă.

Prefaţă

Cartea de faţă, intitulată sugestiv „înfruntând viaţa”, al cărei autor este profesorul Vasile Adamescu, conţine un jurnal mai puţin obişnuit, care evidenţiază cititorului un destin uman excepţional.

Un copil, iniţial sănătos, devine orb şi surd în urma unei meningite. Survenită la vârsta de doi ani, copilul risca să rămână sub limita normală a dezvoltării psihice, deoarece, aşa cum susţin specialiştii, în absenţa văzului şi auzului, creierul este privat de cca. 90 % din totalul informaţiilor cu care se operează în condiţii normale de viaţă. Din acest motiv surdocecitatea este considerată o piedică fatală în dezvoltarea fiinţei umane. Ca atare copiii respectivi sunt consideraţi că suferă de deficienţă mintală

gravă, cel mai adesea irecuperabilă. Rămaşi în familie fără posibilitatea de recuperare sau doar asistaţi în cămine spital pentru irecuperabili ei rămân curând, totalmente nedezvoltaţi din punct de vedere psihologic.

Or, procesul evolutiv al lui Vasile Adamescu cunoaşte un traseu aparte ce parcă sfidează opinia publică obişnuită. Dând curs amintirilor, niciodată trucate, jurnalul său probează că beneficiind de o şansă, la rândul său excepţională, nu doar că învinge handicapul, ci depăşeşte miopia şi pasivitatea ce afectează cazurile de surdocecitate. Este cazul de a fi fost descoperit şi preluat sub tutela unor experţi din cadrul catedrei de psihologie a Universităţii clujene „Babeş-Bolyai". La aceasta contribuie şi unii colaboratori ai acestora de la Liceul pentru

Nevăzători din Cluj-Napoca, care vor dirija dezvoltarea copilului ani de-a rândul. Reuşita deplină a instruirii recuperatorie a lui Vasile Adamescu demonstrează că, în condiţii speciale, creierul reuşeşte să compenseze absenţa unui volum mare de informaţii (cele vizuale şi auditive), prin intensificarea activităţii cerebrale a canalelor senzoriale valide şi mai ales, a sensibilităţii tactil-kinestezice (a pipăitului). Diferiţi „centri" ai funcţiilor psihice nu sunt gata constituiţi din punct de vedere morfofiziologic, adică moşteniţi de la părinţi. Ei se constituie în antogeneză, în raport cu funcţionalitatea diferitelor sisteme nervoase aferente şi eferente, angajând astfel zonele respective ale cortexului cerebral. Tocmai această flexibilitate a creierului uman se află la baza superiorităţii psihice a omului faţă de toate celelalte fiinţe. Fondul genetic al fiinţei umane, de natură anatomo-fiziologică la nivelul structurii creierului se caracterizează prin faptul că nu este rigid ca la animale, ci dimpotrivă are o mare flexibilitate asigurând posibilitatea progresului continuu al structurii psihice a indivizilor umani şi implicit evoluţia continuă şi tot mai rapidă a societăţii.

Ardoarea cu care s-a crezut în posibilitatea de a conceptualiza şi de a fixa deziderate precise în sfera instructiv-educativă, într-o lume suficient de reticentă, fac

din demersul ştiinţific unul dintre experimentele majore ale psihologiei româneşti.

Principala „unealtă” care a permis recuperarea întârzierii şi normalizarea dezvoltării psihice a unui orb surdo-mut este limbajul verbal. Cu cât constituirea lui începe mai timpuriu cu atât evident, efectul este mai substanţial. În cazul lui

Vasile Adamescu, după nouă ani de surdocecitate, mutitatea era totală şi nedezvoltarea structurii sale psihice era impresionantă. Cu toate acestea reabilitarea sa a fost deplină, deşi întârziată.

De menţionat este faptul că, fără a neglija forma orală (emisia sonoră) singura formă pe care şi-o putea însuşi şi realiza V.A., în condiţiile surdocecitaţii sale, accentuai l-a pus pe forma scrisă a limbajului. Această soluţie se impunea deoarece limbajul intern este implicat în comunicarea curentă, nemijlocită cu cei din jur şi în desfăşurarea activităţii mintale de unul singur, inclusiv în redactarea de texte (scrisorile) cu ajutorul cărora V.A. comunică în permanenţă cu ceilalţi, realizează însemnările zilnice. Desigur, deşi el a ajuns să stăpânească perfect alfabetul latin (mai ales în recepţie), mult mai comod îi era alfabetul punctiform Braille, care îi permitea eficienţa comunicării cu nevăzătorii, recurgând la punctator, în emisie, şi la sensibilitatea tactil-digitală, în recepţie. Cert este că deşi le posedă, formele limbajului gestual şi dactil nu-i servesc decât sporadic. Atunci când este nevoie de un contact direct, preferabil este să se recurgă la scrisul în palmă, folosind alfabetul latin cunoscut de multă lume (eventual la alfabetul Braille în comunicarea cu nevăzătorii) decât la alfabetul dactil pe care îl cunosc foarte puţini (eventual surzii).

Pentru a înţelege cât mai corect sensul devenirii lui V. Adamescu se cuvine să ne oprim mai insistent şi mai exact asupra a ceea ce trece dincolo de epicul aparent al situaţiilor din simpla lucrare a sa autobiografică.

Profitul personal, căci în cazul lui Vasile Adamescu al cărui orizont limitat contrastează flagrant cu ambianţa

complexă a vieţii sociale, era fi fost atins substituind avantajul experienţelor timpurii cu confruntarea auto determinată la vârsta maturităţii.

Ca într-un autentic „film mintal”, jurnalul ne încredinţează, deci nu numai o viziune asupra evenimentelor şi impresiilor trăite, ci şi aspiraţia tenace către autodepăşirea lor.

Astfel spus pe fondul unei bezne şi al unei linişti, autorul ne sugerează că această stare duce la împlinirea, la atingerea unei fericiri de proporţiile esenţei umane. Toate aceste considerente conduc spre ideea că V.A. rămâne în multe privinţe o figură exemplară a şcolii româneşti, deopotrivă cu personalităţi de notorietate pe plan mondial ca Laura Bridgman (1829 – 1889), Helen Keller (1880 – 1968) sau O. Skorohodova (născută în 1914). Cluj-Napoca, 5 decembrie 2012

Lector universitar, Valeriu Mare

Vasile Adamescu
Înfruntând viaţa
Vol. II

4. La facultate – 1973 – 1977

După susţinerea examenului de admitere la facultate şi după ce am aflat că am fost admis ca student, am plecat la Casa de Copii Siliştea Nouă. Era ultima dată în viaţă, când aveam să-mi petrec vacanţa aici, în calitate de elev. Eram foarte fericit de reuşita mea. Eram convins că urma pentru mine o perioadă pe cât de frumoasă, pe atât de grea. Îi mulţumeam lui Dumnezeu că m-a ajutat să ajung până aici. Îmi ascultase rugăciunile fierbinţi pe care le făceam zilnic. S-a dovedit încă odată că munca mea şi a profesorilor mei, nu fusese în zadar.

La absolvirea liceului, dirigintele meu, profesorul Gheorghe Stancu, a elaborat o fişă referitoare la activitatea mea şcolară:

„Caracterizarea psihopedagogică a elevului Adamescu Z. Vasile, orb surdo-mut, demutizat, la absolvirea liceului de cultură generală pentru nevăzători în anul şcolar 1972 – 1973

1. Date generale despre elev:

Adamescu Z. Vasile s-a născut la data de 5 sept. 1944, în comuna Borcea, jud Ialomiţa, din părinţii Zamfir şi Voica. Mama sa a decedat când copilul avea un an şi jumătate.

Părinţii domiciliază în comuna Borcea, jud. Ialomiţa. Tatăl său este ţăran cooperator. Mulţi ani a lucrat ca îngrijitor de vite la I.A.S. Borcea, situată la circa 7 km de comună, în Balta Ialomiţa, plecând dimineaţa şi înapoindu-se seara. Mama băiatului a fost casnică. Unicul frate bun, de mamă şi de tată, este Ionică, mai mare cu trei ani decât el, fiind muncitor calificat la fabrica „Cimentul Păcii" din Medgidia.

Tatăl copiilor s-a recăsătorit de câteva ori. Din ultima căsătorie, au rezultat 5 copii, dintre care unii sunt încă minori.

Vasile şi Ionică au fost părăsiţi de tată, fiind îngrijiţi de bunica lor Stanca. Mult timp, tatăl lor a avut o atitudine nedemnă faţă de ei şi chiar de mama lui. Mama vitregă nici n-a vrut să audă de ei.

Vasile s-a născut normal, având valide toate simţurile. La vârsta de doi ani şi jumătate, în urma unei meningite, a rămas orb surdo-mut, cauzându-i dezvoltării fizice şi psihice.

Până la vârsta de 11 ani băiatul a trăit în familie, fără niciun fel de instruire şi educare, viaţa lui reducându-se la cele mai elementare acte biologice – ieşitul afară, mâncatul dezorganizat, mersul dezorganizat.

În anul 1957, timp de trei săptămâni, a fost bolnav de pneumonie. Din anul 1966, datorită efortului susţinut în muncă, el formând singur o clasă, şi trebuind să facă faţă exigenţelor mereu sporite, contractează valori ridicate ale tensiunii arteriale. Datorită tratamentului medical adecvat şi a măsurilor pedagogice aplicate, s-au scurtat simţitor perioadele în care elevul are tensiune. Actualmente, dispune de o bună stare a sănătăţii, rezistând la eforturile fizice şi intelectuale.

2. Aspecte principale ale activităţii şi conduitei elevului în şcoală:

În septembrie 1955, băiatul a fost adus la şcoala specială de orbi din Cluj, fiind introdus, un an de zile, în colectivul copiilor de la grădiniţă, după care, în anul următor a fost integrat în colectivul clasei I, rămânând aici până în anul 1958, când I s-a creat clasa specială, cu un singur elev, până la absolvirea liceului.

Timp de 7 ani, elevul a fost demutizat şi umanizat, însuşindu-şi cunoştinţele şi deprinderile la nivelul a 4 clase elementare, şcoala generală de 8 ani, terminând-o în 12 ani, timp socotit de la primirea lui în şcoală, iar liceul de cultură generală l-a absolvit la finele anului 1972 – 1973, după 6 ani de studii.

Învaţă foarte bine şi posedă cunoştinţe temeinice, în fiecare an a învăţat foarte bine, promovând fiecare an de şcolarizare cu medie maximă sau aproape maximă. Aceste

rezultate se datoresc muncii sale perseverente, dusă cu răbdare şi sârguinţă, a interesului, a condiţiilor favorabile, a aptitudinilor şi strădaniei profesorilor şi a educatoarei lui.

Are multă pricepere în organizarea muncii sale independente, învaţă temeinic, lucrează ordonat şi sistematic. Vrea să ştie şi să cunoască realitatea cât mai bine, sub diversele ei aspecte.

Faţă de munca şcolară manifestă un interes deosebit, având o atitudine pozitivă, fapt ce a dus la obţinerea unor rezultate remarcabile la învăţătură, în fiecare an. Îşi pregăteşte regulat lecţiile şi în mod sistematic. Este foarte exigent cu el însuşi. Lecţiile şi le pregăteşte în mod temeinic, iar temele de casă le efectuează corect.

Îi plac toate obiectele de învăţământ, la care a obţinut rezultate foarte bune, chiar excepţionale. Are preferinţă pentru socialismul ştiinţific, geografie, psihologie şi literatura română. Manifestă un interes deosebit pentru activităţile practice, tehnico-mecanice. În general, rezultatele orale şi scrise se situează pe acelaşi plan. Aprecierile şi notele au o înrâurire favorabilă şi-l stimulează în muncă. Îi place să citească literatură, preferând, de multe ori, pe cea ştiinţifico-fantastică şi sportivă.

Cunoaşte şi respectă regulile pentru elevi. Este foarte disciplinat şi poate constitui, oricând, un model pentru ceilalţi elevi din şcoală.

Se stăpâneşte uşor. Nivelul de dezvoltare a deprinderilor şi obişnuinţelor de conduită civilizată au atins un grad foarte înalt.

Fiind singur în clasă, simte nevoia să-şi găsească prieteni în rândul colectivului de elevi din şcoală, cu care se joacă, se plimbă în incinta şcolii şi discută cu ei. În clasă se interesează ca totul să fie în ordine şi are mare grijă pentru păstrarea avutului obştesc. Elevul este iubit de întregul colectiv al şcolii. Este comunicativ şi sociabil cu persoanele pe care le cunoaşte. Doreşte să cunoască multe persoane, mai ales fete, cu care îi place să discute. Simte o

satisfacţie, povestindu-le despre viaţa sa.

3. Trăsăturile principale ale personalităţii elevului:

Elevul manifestă interes pentru munca de învăţare (învăţătură). Are aptitudini practice, mai accentuate fiind cele tehnico-mecanice. În acest domeniu, a realizat o serie de obiecte, după model sau din imaginaţie, printre care, ultimul, macheta gării Cluj, din tablă zincată.

Gândirea sa, este în general concretă, ridicându-se cu oarecare greutate spre abstractizare. Elevul neavând o bogată experienţă de viaţă, pentru acoperirea unor noţiuni, se cere neapărat intuirea care designează noţiunile respective.

Elevul este iniţiat în câteva meserii, ca: confecţionarea periilor, a coşurilor din nuiele, care nu i-ar fi recomandate, deoarece tocesc mult sensibilitatea degetelor, munca de tipărire a cărţilor Braille, dactilografia şi masajul. Îi place munca de cercetare şi doreşte să devină cercetător în domeniul defectologiei.

Elevul dispune de o mare capacitate de muncă, rezistând greutăţilor. Echilibrul dintre activitate şi frână, este destul de dezvoltat. Se stăpâneşte relativ uşor. Vorbirea lui, este din ce în ce mai inteligibilă îi bogată în idei. Mişcările îi sunt sigure şi precise. Într-o mică măsură, mai întâmpină greutăţi în pronunţarea corectă a unor sunete. Se adaptează uşor situaţiilor noi.

Deprinderile şi obişnuinţele se formează relativ repede şi uşor, iar în situaţii de aşteptare, dă dovadă de răbdare. Are idei sănătoase despre muncă, fiind foarte conştiincios. Este comunicativ, sincer, sensibil, bun tovarăş, politicos, cinstit.

Faţă de activitatea sa, are iniţiativă, este conştiincios, pătruns de sentimental datoriei, silitor, perseverent, punctual. Se bucură când munca sa este apreciată.

Faţă de el este demn, vrea să arate că este şi el om şi că ştie multe, este susceptibil, modest, dar nota dominantă este altruismul. Este exigent cu el însuşi.

Este hotărât, curajos, are autocontrol foarte bine dezvoltat, nu-i place să fie conturbat în munca sa, dispune

de mare capacitate în depunerea eforturilor.

Cluj, 12 iunie 1973 – Diriginte, prof. Gheorghe Stancu”.

În septembrie 1973, am revenit la Cluj cu noi forţe. Eram destul de emoţionat că voi fi student dar şi curios să întâlnesc noi oameni şi să-mi însuşesc noi cunoştinţe. Prima problemă care s-a pus, a fost cazarea. Era greu pentru mine să merg la cămin, deoarece era un loc nou pe care nu-l cunoşteam şi cu care nu mă puteam obişnui rapid. Lectorul Valer Mare şi dirigintele meu Gh. Stancu, au vorbit cu directorul şcolii, Coriolan Stoica, rugându-l să mă cazeze în continuare la şcoală. Unele persoane din instituţie nu au primit cu bucurie acest lucru, însă nu aveau ce face. Direcţiunea a hotărât să mă sprijine în continuare. În 1975, când s-a schimbat directorul, acei oameni care nu mă voiau în şcoală, au vorbit cu Traian Dragoste, succesorul profesorului Stoica, să mă trimită la cămin. Şi de această dată, conducerea mi-a fost alături şi am rămas tot în internatul în care venisem încă din 1955.

În toţi cei patru ani de studiu, am luat masa la cantina şcolii. Mă obişnuisem deja cu mâncarea care era destul de bună. Am mâncat de câteva ori şi la cantinele studenţeşti însă nu am fost foarte încântat deoarece se gătea gras şi condimentat. Am primit aşadar, o cameră la etajul trei al şcolii, lângă dormitoarele elevilor. Era o încăpere mică, la fel ca sala unde aveam să lucrez mai apoi cu elevii mei. Pe peretele din dreapta era o masă lungă cu două scaune, apoi un pat. Aveam o sobă în dreapta, un dulap cu două uşi şi o bibliotecă personală cu manuscrise în Braille, care ajunsese deja la 100 de volume şi avea să se înmulţească treptat în anii următori, până azi, când am aproape 1.000 de cărţi. Eram mulţumit de noul meu loc de şedere şi bucuros că nu fusesem nevoit să mă cazez la căminul „Avram Iancu”.

Cunoşteam fiecare colţ din şcoală şi din împrejurimile ei, fiindu-mi la îndemână să mă deplasez singur, să ies la plimbare în curte.

În data de 21 septembrie, a venit dirigintele meu să mă ducă la Universitate, să mă înscriu oficial, însă nu m-a găsit în camera mea. Eram în clasa fostei mele educatoare Georgeta Damian, care preluase doi copii cu surdocecitate de la grădiniţă, şi încerca să-i recupereze Eram curios să aflu cât mai multe despre ei şi să-i văd cum progresează. Îi ştiam încă din ultimii ani de liceu. Am plecat însoţit de fostul meu diriginte la facultate, unde l-am întâlnit pe lectorul universitar Valer Mare. Am intrat la decanatul instituţiei unde s-au depus actele şi în sfârşit, devenisem oficial student al Facultăţii de Istorie-Filosofie, secţia Defectologie, Psihopedagogia specială de astăzi.

Peste puţin timp, aveau să înceapă cursurile universitare. În ziua respectivă, a venit la şcoală după mine, lectorul Valer Mare, care m-a dus la facultate cu maşina sa personală marca „Wartburg”. După câteva minute am ajuns în faţa Universităţii „Babeş-Bolyai”, pe strada Mihail Kogălniceanu nr. 1, unde se găseşte un grup statuar care îi înfăţişează pe reprezentanţii Şcolii Ardelene, Gheorghe Şincai, Petru Maior şi Samuil Micu, De multe ori am fost în timpul studiilor în această zonă şi am intuit cu interes monumentul.

Am intrat pe poartă după care am urcat treptele fără balustradă la perete. Mi-am dat seama că încăperile erau înalte, datorită lungimii scărilor. Era o clădire impunătoare

cu trei etaje, însă după cum îmi imaginez cred că înălţimea sa, echivalează cu cea a unui bloc cu şase etaje. Am ajuns la etajul al treilea, după care am străbătut un coridor lung şi destul de lat, până când am sosit în dreptul sălii de curs. Cu emoţii am păşit pentru prima dată într-una din noile mele clase, după care i-am salutat cu voce tare pe noii mei colegi care erau deja ajunşi: „Bună-ziua şi bine v-am găsit, dragi colegi!”. S-au ridicat cu toţii în picioare şi m-au salutat. Lectorul Valer Mare le-a povestit multe lucruri despre viaţa mea după care le-a explicat felul în care trebuie să comunicăm şi i-a încurajat să facă cunoştinţă cu mine. Au venit unul câte unul şi mi-au scris în palmă cu litere de tipar numele lor. Am explorat apoi sala de curs sub forma unui amfiteatru, cu bănci lungi, aşezate pe trepte late. Spre fundul sălii, băncile erau tot mai sus. În mijloc, era un culoar. În partea din faţă, se găsea un fel de scenă pe care era aşezată catedra şi scaunele iar în spatele lor tabla de scris. Am mai transmis colegilor câteva cuvinte: „Mă numesc Vasile Adamescu, am 29 de ani şi mă bucur să vă fiu coleg”.

Nu după mult timp, lectorul Valer Mare a plecat la cursuri iar eu am rămas alături de colegii mei să participăm la primele ore de anatomie. A intrat în sală profesorul universitar doctor Toma, care a făcut cunoştinţă cu mine şi cu toţi ceilalţi. Eram aşezat în prima bancă, aproape de catedra de la care profesorii ţineau prelegeri. În prima pauză unii colegi au ieşit să fumeze. Am simţit în parchet paşii lor care aveau diferite intensităţi. Unii dintre ei s-au apropiat de mine şi au început să-mi scrie. Aveam foarte multe colege pe care le recunoşteam după statură, mărimea şi fineţea mâinilor, după bijuterii, după lungimea părului sau textura acestuia, moale, aspru sau mătăsos. Unele fete foloseau aceeaşi apă de toaletă sau cremă, după care le recunoşteam mai uşor. De asemenea, simţeam mirosul de tutun amestecat cu cel de parfum.

În primul trimestru am discutat mult cu noii mei colegi, povestindu-le despre mine. Mi-au pus multe întrebări din literatură sau despre studiile pe care le

urmam. Le-am dat multe dosare cu articole scrise de mine în revista Asociaţiei Nevăzătorilor, scrisori, poezii, în felul acesta, au reuşit să mă cunoască din ce în ce mai bine iar legăturile dintre noi au devenit din ce în ce mai strânse.

O altă problemă care s-a ivit a fost aceea a însoţitorului meu, care trebuia să mă conducă pe drumul dintre şcoală şi facultate sau şcoală şi Institutul de Cercetări Psihopedagogice, de pe strada Republicii. De multe ori m-a condus dirigintele meu sau Valer Mare, însă dânşii nu aveau timp de fiecare dată. Lectorul Valer Mare, i-a rugat pe colegii mei să mă însoţească, pe rând, între aceste puncte. Le-a explicat cum să mă conducă, atrăgându-le atenţia să aibă grijă de mine. Totodată, profesorii i-au rugat pe colegi să-mi dicteze cursurile, în timpul liber pe care îl aveau. Au venit la şcoală, în sala mea, şi mi-au dictat scriindu-mi în palmă, literă cu literă, iar eu eu transcriam la maşina de scris în Braille, numită picht. Mergea însă foarte greu, aşa că, dirigintele meu i-a rugat pe foştii mei colegi de şcoală, liceeni, să mă ajute la transcris. Colegii de facultate îmi dădeau notiţele, iar elevii cu resturi bune de vedere le dictau nevăzătorilor care transcriau. Bunul meu prieten Silviu Vanda, actualul director adjunct al Liceului pentru Deficienţi de Vedere, să ocupat în mod deosebit de acest lucru. Am avut aşadar posibilitatea de a învăţa la fel ca şi colegii mei. În anii următori, Asociaţia Nevăzătorilor a reuşit să-mi pună la dispoziţie unele materiale necesare pregătirii mele universitare.

În lume, tehnica începea să se dezvolte uimitor, chiar

şi în domeniul aparaturii utile nevăzătorilor. Existau în anumite ţări, aparate care transformau scrierea obişnuită în scriere Braille. Acest aparat se numea „Carte vorbitoare”. După cum am amintit şi în paginile primului volum, în anul 1971, am mers cu profesoara mea de dactilografie, Paraschiva Popa, la Bucureşti, în audienţă la Ministrul Educaţiei de atunci, prof. dr. Mircea Maliţa, pe care l-am rugat să încerce să-mi procure un astfel de aparat din Occident, explicându-i cât de necesar mi-ar fi în traseul meu educaţional. Mi-a promis că va face tot posibilul să mă ajute. După 5 – 6 luni, mi-a transmis că s-a interesat în mai multe ţări de aparat, însă nu era de vânzare pentru persoane fizice, costul lui fiind uriaş. Între timp, profesoara Paraschiva Popa a plecat în Algeria unde avea să profeseze şi a căutat şi dânsa acest aparat inclusiv în Elveţia şi Franţa, pe unde fusese cu diferite ocazii. Mi-a transmis că a văzut aparatul la un institut care se ocupa de nevăzători însă i-au spus că nu se poate procura în mod particular şi că ar trebui să fie cumpărat de o instituţie. Acelaşi răspuns. M-a sfătuit fosta mea profesoară să fac o cerere către comisia externă a Crucii Roşii, în care să le explic situaţia şi să-i rog să procure un aparat pentru Şcoala de nevăzători. Am scris împreună cu dirigintele meu o scrisoare la Bucureşti, însă, din păcate, nu am primit niciun semn. După alţi ani, tehnologia a evoluat şi mai mult în acest domeniu şi s-au confecţionat nişte display-uri Braille, care se ataşează la calculator şi transformă scrisul de pe monitor în alfabetul punctiform iar nevăzătorii auzitori sau fără auz, pot citi orice doresc. Am reuşit să obţin un astfel de aparat care mi-a uşurat mult munca schimbându-mi viaţa în bine. Voi relata mai târziu multe lucruri despre acest aparat.

Muncă patriotică la Jidvei

După câteva zile de la începutul anului universitar, trebuia *să* participăm la muncile patriotice, aşa era pe atunci, în diferite zone ale ţării. Din cauza deficienţelor mele, nu eram obligat să merg însă am ţinut să particip şi eu din dorinţa de a cunoaşte noi locuri. Lectorul Valer

Mare a discutat cu studenţii din grupa mea, rugându-i să mă ia şi pe mine şi să-mi poarte de grijă. Eram fericit că voi merge în comuna Jidvei din judeţul Alba. În dimineaţa zilei de 4 octombrie 1973, am coborât în faţa şcolii iar după puţin timp, colegul meu Liviu Bugiu a venit să mă conducă spre Universitate. Era un tânăr de bună credinţă, sufletist, destul de înalt, slăbuţ, cu păr bogat, cu mâini mari şi fine. Purta un ceas mai mare decât al meu, pe care l-am obţinut în timpul şcolii. Ceasul pentru nevăzători, are un capac din plastic tare, transparent, care prin apăsarea unui buton se deschide. În interiorul ceasului, sunt puse câte două puncte la orele importante, 3, 6, 9, 12, şi câte un punct la celelalte ore. Există două ace, unul mai scurt care indică ora şi altul mai lung care arată minutele. Pentru că nevăzătorul pipăie poziţia acestor ace pe puncte, ceasul nu dispune de secundar care ar incomoda. Dacă de exemplu indicatorul de oră este situat la primul punct de lângă ora 12 iar minutarul este situat pe cele două puncte ale cifrei 6, înseamnă că, este 1 şi jumătate. Cu ajutorul acestui instrument, persoanele fără vedere se pot orienta perfect în timp.

Era ora 5 dimineaţa. Străbăteam trotuarele oraşului înainte de răsăritul soarelui. Era vreme plăcută, puţin răcoroasă; în jurul meu se simţeau miresme plăcute de plante uşor uscate. Oraşul era într-o forfotă continuă. Pe străzi circulau multe maşini pe care le simţeam după trepidaţii sau miros de combustibil. Erau de asemenea mulţi pietoni care se deplasau grăbiţi spre locurile de muncă. După un sfert de ceas, am ajuns în faţa Universităţii unde erau deja adunaţi, o parte din colegii noştri. Le-am dat mâna, salutându-i pe fiecare şi recunoscându-i. I-am simţit cât de vioi şi veseli erau, la fel ca mine. Am început să conversez cu ei. Dintre aceştia îmi amintesc de: Maria Tărău-Pop, căsătorită Ichim, fată slăbuţă, de statură medie, cu mâini potrivite ca mărime, fine, purtând pe degete două inele dintre care unul rotund; Rodica Sora, fată potrivit de înaltă, cu mâini fine, cu un inel oval pe cea dreaptă; Lucia Sterie, fată de statură

mijlocie cu mâini fine, puţin grăsuţe, fără inele; Ileana Matei, fată de statură medie, cu păr scurt şi frumos, cu mâini mici şi cu manichiură; Eva Tătaru, fată potrivit de înaltă, cu mâini mici, moi şi catifelate, fără bijuterii; Letiţia Epuran, fată mică de statură, cu păr lung, strâns la spate în coadă, cu mâini mici şi fără bijuterii; Dagmar, o nemţoaică foarte drăguţă, cu păr lung şi frumos; purta pe mâna dreaptă o brăţară lată din aur, Cecilia Sas, fată sufletistă, uşor timidă, care avea un neg pe degetul mic al mâinii drepte, Voichiţa, Mariana Foia, Nicolae Plopeanu.

După câteva zeci de minute, discuţiile noastre au fost întrerupe de sosirea autobuzului, pe care l-am simţit pe cale vibratilă şi olfactivă. Ne-am suit în mare grabă în maşină, aşezându-ne pe scaune. Eram nerăbdători să plecăm. Şoferul a pornit, ajungând după câteva minute pe Calea Turzii, care urcă dealul Feleacului. Am simţit prin geam soarele proaspăt răsărit, care pătrundea în maşină încălzindu-ne cu razele sale. Autobuzul alerga pe şosele, urcând dealuri, cotind când la stânga, când la dreapta şi coborând la vale. Lăsam în urmă sate şi oraşe. Colegii mei, îmi povesteau ce se vedea pe geam. Ţăranii lucrau din zori la culesul recoltei. Atmosfera era una destinsă, veselă; tinerii vorbeau între ei, glumeau sau cântau. După două ore de mers, am sosit la Blaj, unde am făcut un popas. Şoferul trebuia să se odihnească. Am mers la plimbare cu două colege, Gabriela Krauss, fată destul de înaltă, blondă cu părul scurt şi moale, cu mâini fine, potrivite ca mărime şi cu un inel pe una dintre ele şi Letiţia Epuran. M-au invitat la o cofetărie unde m-au servit cu o prăjitură, pentru care le-am mulţumit. În timpul plimbării, am simţit că drumul nu era asfaltat într-o parte, având deasupra un strat de pietriş mărunt, prăfuit.

Ne-am întors la maşină iar după puţin timp am plecat spre destinaţie. Soarele era din ce în ce mai puternic, spre bucuria noastră. Nu după mult timp, am intrat în Jidvei. Am simţit deodată că autobuzul se scutura producând smucituri din cauza drumului de ţară. Am ajuns în faţa unui conac boieresc, pe lângă care exista o fermă. Aici

urma să fim cazaţi pentru zece zile. Conacul a aparţinut baronului Samuel von Brukenthal care a trăit la Sibiu între anii 1721 – 1803. Am aflat multe lucruri despre el de la şcoală. Îmi amintesc că era sas, jurist de profesie, Guvernator al Transilvaniei, colecţionar de artă şi fondator al muzeului din Sibiu, care-i poartă numele. Bunicul şi tatăl lui, au fost judecători. Numele iniţial al familiei a fost Brekner însă pentru loialitate, tatăl său, Michael Brekner, a fost înnobilat în 1724, primind nume cu particulă nobiliară von Brukenthal. Samuel, a studiat dreptul, filosofia, ştiinţele politice şi administrative la universităţile din Halle şi Jena. La Viena, a obţinut funcţia de Cancelar provincial, pătrunzând astfel în cercuri înalte. A început aici să-şi creeze colecţia de artă şi o bibliotecă valoroasă. În acea vreme, era una din cele mai preţioase colecţii particulare din zonă. S-a întors la Sibiu şi datorită studiilor urmate i s-au deschis multe uşi. A ocupat multe funcţii administrative, fiind grefier principal şi apoi vicenotar al magistratului din Sibiu. A adunat multă avere din funcţiile ocupate şi după căsătorie. Soţia sa, avea o zestre de 30.000 de galbeni, în 1779, a construit la Sibiu, palatul, care astăzi îi poartă numele, în stilul barocului târziu. Spaţiul fastuos al construcţiei, a premis expunerea colecţiei de artă, deschisă publicului încă din 1790, înainte cu trei ani de inaugurarea muzeului Louvre din Paris. Prin testament, Samuel von Brukenthal, a dispus deschiderea Palatului ca muzeu public, astfel că, din 1817 s-a şi întâmplat acest lucru, fiind una din primele instituţii de aceeaşi gen din Europa. Pentru ca această colecţie să nu fie dezmembrată, în testament, Brukenthal a specificat ca numai urmaşii de parte bărbătească să poată moşteni averea. În cazul stingerii descendenţei pe linie bărbătească, colecţiile urmau să fie gestionate de o fundaţie şi să intre în proprietatea Gimnaziului Evanghelic din Sibiu. În anul 1872, a murit ultimul bărbat, moştenitor al familiei Brukenthal, baronul Herman, aşa că Gimnaziul a preluat fundaţia.

Am simţit cât de curat era aerul în zonă, cu miros

plăcut de flori şi de apă venit de la Târnava Mică, care curgea în apropiere, amestecat cu cel al vacilor din fermă. Totul era rustic. Conacul avea etaj iar zidurile sale erau groase, de aproape un metru. Am întâlnit o fetiţă de 8 – 9 anişori, pe nume Sanda, care avea păr bălai, moale şi lung, mânuţe frumoase şi catifelate, puţin grăsuţe, faţa mică, rotundă, senină, zâmbitoare. Am povestit câteva minute cu ea.

În zilele următoare, am explorat pe calea simţurilor mele valide, tot ce se găsea în jur. Am străbătut toate păşunile pe care păşteau animalele. Ne-am plimbat prin tot satul, locuit de români şi unguri. Am trecut pe lângă cimitir, observând că în acea zonă erau mulţi pomi fructiferi. Am cules câteva prune frumoase, coapte. Mi-am amintit de Siliştea Nouă sau de satul meu natal, mai ales când am străbătut uliţele înguste, neasfaltate şi prăfuite sau noroioase când ploua. Am ajuns şi pe malul Târnavei, alături de Livu şi ne-am aşezat pe iarbă. Îmi descria cât de frumos curgea apa, cum se vedeau pietrele pe mal şi peştişorii. Deodată, am simţit nişte vibraţii în pământ, ca nişte tropote. După rapiditatea acestora, mi-am dat seama că sunt nişte animale. La început am crezut că sunt cai însă când au ajuns şi mai aproape de noi, am recunoscut după miros că erau vaci. Ca să fiu sigur, l-am întrebat pe colegul meu: „ce animale trec?”, el mi-a răspuns: „nişte vaci”. Bovinele veneau să se adape, coborând spre mal. Din păcate, încă din acei ani, apele ţării au început să fie poluate cu bună ştiinţă. Se vărsau în râuri tot felul de reziduuri şi substanţe, provenite din fabrici, uzine sau combinate. Datorită experienţei mele din anii trecuţi, recunoşteam uşor multe acţiuni care se petreceau în jurul meu.

Seara, am mers la grajdurile fermei alături de colegul meu. Am simţit mirosul puternic de bălegar. Am intuit o vacă de la cap spre coadă. Am observat cu mâna cum îşi îndrepta privirea spre mine. Era blândă. I-am pipăit apoi ugerul cu patru ţâţe groase. Am strâns de una dintre ele, de sus în jos, iar laptele călduţ a ţâşnit puternic stropind

totul în jur. Am dus mâna la nas şi am simţit cât de plăcut mirosea. În fiecare seară, după ce ne spălam pe mâini, serveam cina de la care nu lipsea laptele dulce, proaspăt. Pe toată durata şederii noastre la

Jidvei, mesele au fost bune şi bogate, bazate pe produse tradiţionale, obţinute de la animale.

În fiecare dimineaţă, am mers la livezile din zonă, unde am cules fructe. Venea după noi la conac, un camion „Carpaţi”. După o jumătate de oră de mers, soseam. Mai parcurgeam pe jos câteva sute de metri, până când ajungeam lângă merii încărcaţi cu poame. Se simţea un miros plăcut de mere coapte. Terenul era accidentat, plin de muşuroaie, gropi sau urme lăsate de roţile tractoarelor, motiv pentru care îmi pierdeam uşor echilibrul. Mă conduceau de obicei doi colegi, câte unul la fiecare braţ. Am intuit crengile merilor, care erau aplecate de greutatea fructelor. Agricultorii, începuseră să are terenurile din zonă. Am simţit cu picioarele brazdele şi bulgării mari de pământ.

Primul lucru pe care îl făceam, era să ne alegem un loc bun în care ne începeam activitatea. Colegii, îmi aduceau o ladă mare din lemn pe care mă aşezam, după care alte două lădiţe, în care puneam merele sortate. Mi-au atras atenţia să aleg bine merele, să nu fie lovite sau stricate. Aduceau pe rând găleţi pline din care luam merele şi le aşezam în lăzi. Cele bune, sănătoase, le puneam într-o ladă iar cele amărâte, zbârcite, lovite sau stricate în alta. Treceau pe acolo mulţi localnici care intrau în vorbă cu tinerii care munceau. Colegii mei le-au povestit acestora întâmplări din viaţa mea. Erau impresionaţi de felul în care lucram. Din când în când, mai făceam câte o mică pauză în care mă plimbam ca să mă dezmorţesc. Colega mea, Rodica Sora, mi-a arătat un tractor mic care trăgea după el o platformă pe care se aşezau lădiţele cu mere pentru export. L-am cunoscut pe tractorist – om voinic, înalt, cu mâini aspre şi pline de bătături. îl chema Ianoş. Am discutat puţin cu el.

Colegii mei se urcau în pomi, când merele de pe jos

erau gata culese. Adunau în plase sau găleţi, fructele rămase pe crengi. Când merii erau descărcaţi de poame, ne mutam în alte părţi. În unele zile, au venit şi profesorii noştri să vadă cum ne descurcăm. Printre aceştia s-a aflat şi lectorul Valer Mare, care mi-a adus foi trimise de dirigintele meu, pentru a putea să-mi notez în jurnal amintirile. Era bucuros că m-a văzut lucrând şi am stat puţin de vorbă. I-am povestit cum m-am simţit la Jidvei, ce am făcut, cu cine am vorbit sau pe cine am cunoscut. M-am bucurat de vizita profesorilor noştri.

În ultimele zile ale şederii la Jidvei, am participat şi la culesul strugurilor. Am mers la viţele pline cu ciorchini mari, aşezate în rânduri lungi, interminabile parcă. Am intuit cu atenţie plantele care aveau tulpini destul de groase, cu multe ramificaţii, corzi agăţătoare, frunze palmate, mari, crestate de o parte şi de alta, netede pe faţă. Am gustat strugurii care erau dulci şi foarte aromaţi. Ni s-au dat foarfece sau cuţite cu ajutorul cărora am început să tăiem ciorchinii pe care îi aşezam în lăzi. Ne deplasam de-a lungul rândurilor, având grijă să nu lăsăm în urmă fructe neculese. Timpul trecea pe nesimţite iar recolta se înmulţea simţitor.

Am vizitat crama şi locul în care se obţinea vinul. Am intuit presele de struguri şi felul în care ieşea mustul care trecea prin furtunuri groase ce duceau spre butoaiele imense din lemn. Aici se fermenta. Se făceau multe tipuri de vin, dulce, sec, roşu, alb sau roze. Se îmbutelia în sticle, după care o mare parte mergea spre export. Mirosul era puternic aromat în jur. Ne-au invitat angajaţi! cramei să degustăm vinurile. Am băut mai întâi must, unul dulce, altul mai puţin dulce. Erau mese lungi, pline cu pahare şi sticle. Am degustat mai multe feluri de vin, nu înainte de a ciocni paharul cu colegii. Am comparat gusturile vinurilor. Unii colegi, au băut paharele dintr-o înghiţitură, alţii treptat.

Seara, ne-am întors în castel, unde am povestit până târziu. Vremea se răcise simţitor. Aveam la mine doar haine subţiri, deoarece când am plecat din Cluj,

temperaturile erau destul de ridicate. Duminică, unii colegi au mers la Blaj să viziteze anumite obiective iar eu am rămas la castel, împreună cu ceilalţi. Seara, colegele mi-au povestit că au văzut la Blaj anumite monumente istorice, catedrala şi Liceul „Sfântul Vasile cel Mare”. Am mai discutat apoi despre problema transcrierii cursurilor mele în Braille iar colegii mi-au spus să fiu liniştit că vor face tot posibilul să-şi găsească timp pentru a dicta elevilor nevăzători din şcoală.

În 13 octombrie, dimineaţa, căzuse bruma. Era destul de rece. Urma să ne întoarcem la Cluj. Cei de la fermă, s-au declarat mulţumiţi de munca prestată de noi. Am primit şi ceva bani. Nu am mai avut asigurat drumul cu autobuzul spre casă, aşa că am mers la gară, de unde am luat trenul spre Blaj. De aici, am schimbat garnitura, ajungând în scurt timp acasă. Pe tren, s-a petrecut un moment amuzant pentru colegi dar neplăcut pentru mine. Deasupra scaunului pe care stăteam în compartiment, era locul pentru bagaje. Mi-am pus acolo geanta, în care aveam haine, ustensile de bărbierit, foi şi ustensile de scris etc. Mergând pe hol, colegii nu au fost atenţi la geanta mea şi cineva mi-a furat-o. Spunându-mi-se că mi s-a furat, nu am crezut. Eu ştiam de la profesorii mei că în socialism nu se fură. Avusesem parte de o educaţie aleasă şi până atunci nu mă lovisem de adevărurile dureroase ale vieţii. Colegii mei s-au distrat copios, văzând că nu cred că mi s-a furat geanta. Au găsit un miliţian în tren, care mi-a scris în palmă că, „în socialism se fură”.

La Cluj, mi-am luat rămas bun de la colegi iar Liviu m-a condus până la şcoală unde eram cazat. Aici, mi-am reîntâlnit profesorii şi prietenii, cărora le-am povestit în amănunt, cum a decurs şederea mea la Jidvei.

Muncă la „Mucart”.

În primăvara anului 1974, când se apropia sesiunea de examene din vara, programată în perioada 25 mai – 20 iunie, pentru care începusem să mă pregătesc, am aflat că mai mulţi elevi de liceu, din Şcoala de Nevăzători, merg să muncească pe timpul vacanţei mari la „Mucart” sau la

Cooperativa Meşteşugărească „Munca invalizilot”, pentru a câştiga nişte bani. Dintre aceştia erau: Gigi Neagu, Ana Iacob, Deneş Bako, Iordan. Vorbind cu ei, le-am spus că mi-ar plăcea să lucrez şi eu pe timpul verii. Când a venit dirigintele meu, profesorul Gh. Stancu, să vadă cum mă descurc cu pregătirea pentru examene şi să-mi citească anumite date bibliografice, i-am zis că există posibilitatea de a lucra peste vară şi că aş vrea să fac treaba aceasta. A fost de acord cu ideea mea şi am optat pentru fabrica „Mucart”, unde se realizau produse de papetărie. A vorbit domnul Stancu cu foştii mei colegi de şcoală şi i-a rugat să mă înscrie şi pe mine pe liste. Am mers cu ei la Policlinică să-mi fac analize şi totul a ieşit bine.

Cei care lucrau la „Mucart”, s-au oferit să mă însoţească şi pe mine, zilnic, pe drumul dintre şcoală şi fabrică. În fiecare dimineaţă, începând cu a doua jumătate a lunii iunie 1974, la ora 5, eram deja la poarta şcolii şi îi aşteptam pe colegi. Mergeam pe jos până în piaţa Mihai Viteazul, de unde luam autobusul numărul 5, apoi ne dădeam jos pe strada Oaşului, după ce treceam pe sub podul cu linii ferate şi traversam strada, spre stânga, unde se afla fabrica. La poartă, ne întâmpina paznicul, care ne dădea condica să ne semnăm. Din curte, intram într-o clădire cu un etaj, în care erau două secţii: cea de mucava şi cea de separatoare. Eu am început să lucrez la secţia de separatoare, aflată la etaj. Aici, am cunoscut patru muncitori nevăzători. Simion Sturz, Ion Coroi, Radu Câmpeanu, om în vârstă, şi Ion Ciurtin. M-au primit cu mult drag şi erau bucuroşi că o să fim colegi. În timpul comunicării, Sturz şi Coroi îmi scriau cu litere mari de tipar în palmă, iar Ciurtin, în alfabetul Braille; din păcate, domnul Câmpeanu nu putea să-mi scrie, iar când voia să-mi transmită ceva, ruga pe unul din colegi să-l ajute.

Sturz m-a prezentat şefului de secţie, un domn de origine germană, foarte cumsecade. Colegii mi-au arătat ce am de făcut: trebuia să moţez piesele din carton, realizând astfel cutiile cu separatoare, în care se puneau diferite medicamente, seringi, fiole. Am înţeles repede cum

se asamblau piesele şi am început să realizez cutii, de diferite mărimi şi forme. Toţi cei din secţie erau impresionaţi de felul în care mă mişcam, iar şeful s-a arătat foarte mulţumit.

Mergeam la fabrică de luni până sâmbătă, de la ora 6.00 dimineaţa, până la 14.00. După câteva zile de lucru, a venit profesorul Stancu la fabrică, să vadă cum mă descurc. A vorbit cu şeful de secţie şi cu colegii, care i-au spus că lucrez bine, îngrijit şi corect. Era acolo şi Ana Iacob, elevă de liceu, care avea resturi bune de vedere şi care mă conducea cel mai mult, pe drumul dintre şcoală şi locul de muncă. Băieţii cu resturi bune de vedere, lucrau la diferite maşini: de ştanţat, de tăiat. Dirigintele meu, m-a dus la conducerea fabricii, la biroul directorului inginer, Constantin Ştefănescu, cu care am făcut cunoştinţă. I-a povestit câte ceva despre viaţa mea, iar şeful de secţie i-a explicat cum lucram, cât de bine îmi făceam treaba. Am fost felicitat.

Din dorinţa de a afla cât mai multe lucruri despre fabirca în care lucram temporar, i-am scris mai multe scrisori lui Simion Sturz, în care i-am pus diverse întrebări. El mi-a răspuns cu plăcere. Redau ceea ce mi-a scris:

„Domnule Adamescu, nu se preconizează niciun fel de automatizare a întreprinderii; în anul viitor, vor fi unele

modernizări la anumite instalaţii şi utilaje, unde se depune efort fizic deosebit. Avem promisiuni, că în curând, ni se va face o maşină specială pentru tăiat separatoare. Sper că domnul Stancu, când va mai da pe la noi, vă va arăta mai multe lucruri interesante: utilaje, maşini.

În 1948, 11 iunie, această întreprindere a fost naţionalizată de către stat, şi a fost condusă iniţial, o scurtă perioadă, de către un mic colectiv, format din trei membri, printre care se afla şi fostul patron, Raş; aveau nevoie de el, pentru că era singura persoană care cunoştea secretul fabricării mucavalei de foarte bună calitate.

Primul director a fost numit de către Comitetul Orăşenesc de Partid, în 1949, în persoana tovarăşului

Eugen Roswelt, iar în 1954, a fost schimbat cu un altul, Ioan Nica, care a condus fabrica până în 1968, când i-a luat locul actualul director, inginerul Constantin Stefănescu.

În 1972, am sărbătorit 90 de ani de la înfiinţarea fabricii de mucava. În anul 1882, fraţii Varga au deschis activitatea, după ce au adus utilaje din Austro-Ungaria. La început, au muncit aici şaisprezece angajaţi, plătiţi prost, care aveau program de 10 – 12 ore; femeile erau plătite şi mai slab.

Până în anul 1944, fabrica s-a dezvoltat din ce în ce mai mult; aici se producea cea mai bună mucava din Transilvania, fiind foarte căutată şi de către străini. Fraţii Varga au vândut fabrica la alţi patroni; în 1944, Karol Raş era proprietarul, ocupându-se de fabrică până la naţionalizarea ei.

În 1949, fabrica de cutii din Piaţa Abatorului, patronată de către Ion Chiş, a fost unificată cu fabrica de mucava şi astfel a devenit „Mucart”.

Fabrica a ars de-a lungul anilor, de mai multe ori, prin sabotare sau neglijenţă; acum s-au luat măsuri severe pentru preîntâmpinarea incendiilor.

În prezent, suntem cea mai mare fabrică de mucava şi cutii din Ardeal, iar în viitorul apropiat, se vor mai construi încă trei fabrici: una de plicuri, una de carton ondulat şi una de carton duplex şi triplex”.

În vara acelui an, 1974, am lucrat aproape o lună şi jumătate la fabrică, apoi am plecat în vacanţă, la Casa de Copii din Siliştea Nouă, unde eram asistat. A trebuit să mă pregătesc serios pentru examenul de la Psihologie generală, pe care l-am picat în sesiunea din vară. Era foarte multă materie iar o parte din bibliografie, îmi lipsea; nu am avut-o în Braille, tipărită. Am studiat toate materialele pe care le-am avut, muncind din greu, până seara târziu. Nu m-am putut odihni bine în acea vacanţă, în a doua săptămână din septembrie, m-am întors la Cluj. A venit profesorul Mare, înainte cu o zi de examen şi m-a încurajat, spunându-mi că totul va fi bine. La aţa stabilită,

am mers însoţit de dirigintele meu, Gh. Stancu, şi mi-am dat examenul. M-am descurcat bine, iar profesorul Benjamin Zorgo, mi-a dat nota 8. Am intrat în anul II de facultate şi am reînceput cursurile.

Între 1 iulie şi 15 august 1975, am lucrat pentru a doua oară la fabrica de mucava, la secţia de caiete. M-a însoţit tot Ana Iacob, între şcoală şi locul de muncă. Eram la masa de lucru alături de doi muncitori nevăzători: Coroi şi Ciurtin, cu care muncisem la secţia de separatoare. Mi s-a arătat şi aici ce trebuie să fac: legam caietele mari, de desen, cu şiret, pe care îl băgăm pe găurile deja existente sau pregăteam colile ministeriale care urmau să devină caiete; luam din dreapta foile din teancul mare, le număram şi băgăm câte 100 într-un plic.

Toţi cei din secţie se uitau cu admiraţie la mine, în timp ce lucram. Am făcut cunoştinţă cu mulţi muncitori văzători, care lucrau pe diferite maşini sau se ocupau de căratul materialelor: aduceau materie primă pe secţie şi duceau în depozit, produsele finite. Multe fete tinere, femei sau bărbaţi, mi-au scris în palmă. Îmi amintesc de şefa de secţie de la caiete, care era o femeie cumsecade, o chema Edit. Băieţii cu resturi de vedere din şcoală, lucrau şi noaptea, între orele 22.00 şi 6.00. Am vrut să merg şi eu la acest program, iar ei mi-au spus că mă aduc şi pe mine. Profesorul Stancu, cu care am discutat, nu a fost de acord să merg noaptea la lucru. Mi-a explicat că trebuie să mă odihnesc bine. Doamna Edit a fost de aceeaşi părere şi m-a sfătuit să vin doar ziua la fabrică. Am înţeles şi am ascultat tot ce mi s-a zis.

Simion Sturz, a rămas să lucreze la secţia de separatoare, şi cutii. Am mers de multe ori să-l vizitez şi am discutat. A rugat pe unii muncitori văzători, să-mi arate cu grijă, mai multe utilaje. Am vizitat şi secţia de mucava, unde am intuit presa în care se băgau cartoanele sub greutăţi mari, până ieşeau fine, netede. Mi-au arătat cum se foloseşte şi am băgat şi eu câteva cartoane.

Perioada petrecută la „Mucart”, a fost foarte frumoasă. Am avut multe de învăţat. Mi-am dat seama ce

înseamnă să mergi la un program de lucru şi să faci parte dintr-un colectiv. Am reuşit să adun şi nişte bani, atât de necesari; am primit un salar de 1309 lei pe lună.

La cursuri, colegii mei fără dizabilităţi îşi luau notiţe în scriere obişnuită, pe caiete mari studenţeşti. Fiind ocupaţi cu scrisul, s-a hotărât ca eu să nu iau parte la aceste lecţii, deoarece nimeni nu-mi putea scrie în palmă, în schimb, am participat la majoritatea seminariilor şi la orele de laborator. Pe rând, colegii au venit la şcoală de unde m-au luat la facultate. Lângă mine, stătea în permanenţă cineva care îmi scria cu litere mari deA tipar în palmă, pe scurt, tot ce se discuta la seminarii. În acest fel, mi-am putut face o idee despre fiecare materie în parte. Desigur, cursurile dictate de colegi elevilor nevăzători, mi-au folosit la pregătirea pentru examene, însă şi detaliile aflate la seminarii au contribuit la pregătirea mea temeinică. Studenţii nevăzători cu auz, aveau acces mai uşor la informaţie. Majoritatea, au obţinut din Occident aparate de înregistrat, cu care mergeau la cursuri. În pregătirea pentru examene, ascultau la magnetofon cursurile înregistrate.

De multe ori, elevii de liceu aveau mult de studiat şi nu puteau fi dispuşi să-mi transcrie cursurile. Dirigintele meu, Gh. Stancu, a venit mereu la mine şi m-a ajutat chiar el la transcris. Nu m-a lăsat niciun moment la greu. Înainte de fiecare examen, a împrumutat de la bibliotecă anumite materiale în scriere obişnuită iar după ce le-a citit, mi-a transmis ideile importante. Când găsea câte puţin timp, lectorul universitar V. Mare, venea la şcoală şi mă încuraja,

dându-mi anumite sfaturi şi îndrumări necesare. Avea mare încredere în potenţialul meu.

Timpul se scurgea pe nesimţite iar sesiunile de iarnă şi vară soseau. Cu mult timp înainte începeam să mă pregătesc serios. Profesorii universitari erau exigenţi, pretindeau studenţilor să înveţe mult. Am parcurs mii şi mii de pagini, învăţând pentru fiecare materie în parte. La aproape toate examenele am fost însoţit de dirigintele meu care se pensionase din ianuarie 1974. Îmi luam cu mine maşina de scris în alfabetul obişnuit. Intrând în sala de examen, simţeam că atmosfera era încordată. Mă aşezam în prima bancă, în faţa catedrei, alături de însoţitorul meu până când intrau profesorii în amfiteatru. Întotdeauna erau doi: un profesor universitar şi un asistent. Subiectele erau sigilate în plicuri. Primeam fiecare câte un exemplar şi treceam la treabă. Domnul Stancu îmi dicta subiectele după care îmi ura succes şi părăsea sala. Timp de două ore lucram. La început, mă gândeam bine la subiect conturându-mi în minte un plan. Băteam apoi la maşină răspunsurile la subiecte. La final, predam lucrarea profesorilor iar dirigintele meu venea să mă ducă la şcoală. Povesteam pe drum despre ceea ce am scris. A doua zi veneam la proba orală. Trăgeam la sorţi un plic în care erau două subiecte. Dl Stancu îmi citea cerinţele iar apoi ieşea pe hol. Reflectam ceva timp asupra subiectelor, după care îmi făceam o ciornă în Braille. Îmi notam ideile principale pe care le dezvoltam mai apoi oral. După o jumătate de oră veneam în faţa catedrei. Rosteam cu voce tare răspunsurile la întrebări. Profesorii se arătau mulţumiţi de pregătirea mea.

În toţi cei patru ani de facultate am avut rezultate satisfăcătoare. Am obţinut multe note de 10 la mai mute materii precum: pedagogie, predată de prof. Ionescu, tiflologie, predată de prof. Walter Roth, surdologie, predată de prof. Valer Mare, psihologia juridică, predată de prof. Alexandru Roşca, limba franceză, predată de fata fostului rector, prof. Ştefan Pascu, anatomia, predată de prof. Toma, limba română, predată de prof. Nicolae Goga de la

filologie, Am luat şi note de 8 sau 9, la psihologie generală sau statistică. Profesorii au fost mulţumiţi de mine, observând că m-am pregătit temeinic pentru examene. Fiecare succes al meu mă făcea să lupt în continuare. Îmi împărtăşeam bucuria cu prietenii şi cu foştii mei dascăli, ai căror creaţie eram.

Printre materialele mele pe care le-am păstrat atâţia ani, am găsit o parte din examenul scris la pedagogie generală, din anul I de facultate, pe care l-am susţinut în 22 mai 1974:

„1. Formalismul, prevenirea şi combaterea lui în procesul de învăţământ

2. Procesul formării conştiinţei şi conduitei morale

Rezolvare:

2. Morala a apărut în societate, când omul a început să înţeleagă, că nu poate vieţui singur. Obiceiurile s-au statornicit, devenind necesităţi sociale. Pe baza acestor obiceiuri se dezvoltă acceptarea acţiunii respective.

În comuna primitivă, morala care a apărut, cuprindea puţine norme pentru toţi membrii societăţii, iar pe măsura dezvoltării acesteia, numărul normelor morale a crescut. În societăţile cu clase antagonice, întâlnim două tipuri de morală: morala claselor exploatate şi morala claselor exploatatoare, morală dominantă în stat.

Educaţia morală, a devenit o necessitate pentru practica şcolară. Există câteva condiţii ale moralei, absolut necesare formării omului de tip nou:

1. Formarea reprezentărilor, noţiunilor şi convingerilor morale;

2. Educarea emoţiilor şi sentimentelor morale

3. Formarea trăsăturilor de voinţă şi caracter. Între toate aceste sarcini, există o strânsă legătură, care asigură unitatea dintre conştiinţă şi conduită.

Convingerile morale sunt anumite idei care pun stăpânire pe conduita omului. Cerinţele externe se interiorizează şi se transformă în motive interne. Convingerile sunt asociate cu sentimentele morale, care sunt stări pozitive sau negative, de atracţie sau respingere.

În practica şcolară, este necesară acţiunea educativă. Educatorul trebuie să aibă formate, sentimente superioare precum: dragostea faţă de aproapele său, umanismul, responsabilitatea, colectivismul, sentimente care contribuie la dezvoltarea personalităţii elevului”.

Îmi amintesc că, după ce mi s-a corectat lucrarea, profesorul mi-a dat înapoi foile, aşa se explică faptul că le am şi astăzi. Din păcate, e singura rezolvare pe care am primit-o înapoi.

În sesiunea de vară a primului an de facultate, am avut de dat examen la psihologie generală. Nu avusesem ocazia să studiez destule materiale din bibliografie. Intrând în sala de examen, am primit subiectul pe care mi l-a citit asistentul universitar Vasile Preda. Nimerisem un subiect pe care nu-l stăpâneam cum trebuie. Când a trebuit să dau răspunsul oral, în faţa profesorului Benjamin Zorgo, m-am pierdut. Mi-a mai pus câteva întrebări în afara subiectului la care am răspuns bine. Totuşi, profesorul nu a fost mulţumit de prestaţia mea şi i-a spus asistentului meu, să-mi transmită că trebuie să mai dau odată examenul în toamnă. Dezamăgit, am ieşit din sală. Profesorul Stancu, m-a întrebat cum m-am descurcat; i-am răspuns că nu prea bine şi că în toamnă trebuie să susţin iarăşi acest examen. M-a liniştit spunându-mi că o să mă ajute să mă pregătesc, în vacanţa universitară. În toamnă, am dat din nou acest examen pe care l-am luat de această dată cu nota 8.

Cea mai grea materie din facultate mi s-a părut statistica. Existau multe formule matematice, greoaie şi complexe. Eram foarte preocupat de pregătire. Profesorul Stancu a împrumutat de la bibliotecă manualul de statistică, de unde mi-a dictat mai multe lecţii. Mi-a explicat pe înţelesul meu anumite noţiuni mai complicate. Era anul III, sesiunea de vară, iunie 1976. Ajuns în sala de examen, emoţiile erau mari. Mă gândeam la momentul din anul I, în care am picat la psihologie generală. Speram să nu păţesc la fel. Înainte să intru în sală, profesorul Stancu mi-a mai citit câte ceva pe hol şi am mai repetat anumite

noţiuni. Am primit subiectele care mi s-au părut grele. M-am concentrat, am reflectat la cerinţe şi am început să bat la maşină răspunsul. La final, am ieşit încrezător din sală. Am primit apoi rezultatul: nota 8.

La examenul de la limba franceză, m-a însoţit prietenul meu Laurenţiu Crişan, de la Asociaţia Nevăzătorilor. El îşi aminteşte perfect acest moment pe care îl redau mai jos: „La examenele de la facultate, îl ducea de obicei domnul profesor Stancu, care se interesa din timp de data acestora şi de materia ce trebuia pregătită. La examenul de franceză, m-a rugat pe mine să-l însoţesc, dânsul fiind ocupat. Pentru acest examen, avea de pregătit 15 lecţii, referitoare la psihologia muncii. De fapt, a aflat mai târziu despre acest examen, de aceea şi timpul de pregătire al acestor lecţii era scurt. L-am ajutat înainte cu câteva zile la traducerea acestor lecţii iar în ziua examenului, am luat împreună troleibuzul 2 din faţa Şcolii de Nevăzători şi ne-am îndreptat spre Facultatea de Filologie, de pe strada Horea. Pe drum l-am întrebat ce lecţie a pregătit mai bine iar el mi-a răspuns că le ştie pe toate. Am sosit în timpul în care profesoara examina un student, iar eu eram atent să aflu ce îl întreabă şi cum se procedează. Apoi a venit rândul lui Vasilică. L-a pus să tragă un bilet cu subiectul şi i-a venit lecţia: „La delegation”. Trebuia citit şi tradus textul respectiv. Am observat că Vasilică citea şi traducea corect, profesoara asculta cu atenţie şi pentru că îl auzea pentru prima dată, mă întrebam în ce măsură îl înţelege, dacă traduce sau nu corect. După câteva propoziţii traduse, i-a dat să facă o retroversiune, ceva în genul: „Aseară pe stradă m-am întâlnit cu prietenul meu”. Vasilică a tradus corect. Apoi l-a întrebat, ce a mai citit în franceză, în afara materialului obligatoriu pentru examen. Ştiam că nu a mai citit altceva, iar Vasilică i-a răspuns că: „Întrucât în biblioteca asociaţiei nu există cărţi în limba franceză, am solicitat asociaţiei franceze, să-mi trimită nişte reviste pentru a citi, însă nu le-am primit până în acest moment”. Acest răspuns, a fost dat de Vasilică, în limba franceză. Profesoara i-a cerut

carnetul de student şi i-a trecut nota 10. Am constatat că a procedat cu Vasilică, exact aşa cum a procedat şi cu studentul văzător examinat înainte. I-am spus lui Vasilică ce notă a primit iar el a rămas serios, fără a manifesta o bucurie exagerată”.

Pe tatăl profesoarei de franceză, prof. Ştefan Pascu, am avut ocazia să-l cunosc personal, în primul an de facultate. Era lector al Universităţii „Babeş-Bolyai”. Am mers alături de lectorul Valer Mare şi de profesorul Gh. Stancu la rectorat, unde am discutat problema pregătirii mele universitare. Am solicitat angajarea unui asistent universitar, care să mă sprijine în pregătirea pentru examene, în procurarea de materiale necesare studiilor. Profesorul Pascu a fost foarte amabil şi a încercat să rezolve această problemă, însă, din păcate, lipsa fondurilor a făcut ca această solicitare să nu poată fi rezolvată. De atunci, dirigintele meu şi-a dedicat o bună parte din timpul său, pregătirii mele. În ultimii doi ani de studii, colegii mei au fost ocupaţi cu lucrările de diplomă, aşa că nu au putut veni la şcoală să dicteze cursurile elevilor nevăzători. Din bursa mea de student i-am recompensat pe elevii din şcoală, cu seme nesemnificative, iar ei mi-au transcris cursurile în continuare. Când avea timp, dirigintele meu, Gh. Stancu, dicta chiar el iar în lipsă, elevii cu resturi bune de vedere.

Când am întâmpinat dificultăţi în pregătire, am avut ocazia să mă consult cu lectorii Valer Mare şi Walter Roth, cadre universitare de înaltă ţinută morală şi intelectuală. Dânşii mi-au venit mereu ajutor, explicându-mi fiecare termen necunoscut, dându-mi materiale pe care mai apoi colegii mei le-au dictat, pentru a le putea parcurge. Cu dl Valer Mare am studiat surdologia, o materie dragă mie, la fel ca şi tiflologia, studiată sub îndrumarea domnului Walter Roth. Şi după terminarea facultăţii, ambii profesori s-au interesat de soarta mea, venindu-mi în altor de fiecare dată când am avut probleme. Le păstrez vie recunoştinţă şi mă rog lui Dumnezeu pentru odihna sufletelor lor. În 2008, Walter Roth a trecut la cele sfinte în Germania, unde s-a

mutat după retragerea din activitate iar dl Valer Mare, care m-a vizitat până în ultimele luni ale vieţii sale, s-a stins în aprilie 2013, în sânul familiei sale din Cluj.

În anul 2006, la împlinirea a 100 de ani de la naşterea profesorului Alexandru Roşca, şeful catedrei de Defectologie, un om cu suflet mare, care s-a luptat pentru binele meu, colaboratorii domniei sale au scris o carte, cu titlul: „Alexandru Roşca, omul, savantul, creatorul de şcoală”, unde lectorul Valer Mare, a semnat un material despre traseul meu educaţional. În prima parte a acestei cărţi, am redat câteva citate din material referitoare la începuturile recuperării mele iar mai jos transcriu câteva pasaje scrise de dascălul meu, despre studiile mele universitare: „Dată fiind situaţia sa, inclusiv cea materială, a obţinut o bursă studenţească, de care n-a putut beneficia, deoarece nu se putea descurca într-o ambianţă spaţială nouă, fără un sprijin permanent, pe care noii săi colegi nu-l puteau asigura. Cu asentimentul Inspectoratului Şcolar, direcţiunea Şcolii de Nevăzători ia acordat, în continuare, cazare şi masă în internatul propriu, aceasta fiind soluţia optimă pentru V. Adamescu.

Problema cea mai dificilă era acum cea a participării sale la cursuri şi seminarii. Sigur, el nu putea, şi avea o interdicţie fermă de a circula în oraş ca pieton fără însoţitor. Până la urmă, am recurs la ajutorul colegilor săi de grupă (mai cu seamă fetele) pentru a-l însoţi întotdeauna de la şcoală la facultate şi retur. Uneori, când eram avizat din timp, luam asupra mea această sarcină, inclusiv pentru a verifica cum se orientează V.A. pe traseu. Îmi demonstra mereu cât de bine fixase, ce clădiri se află pe stânga şi pe dreapta drumului, unde se întrerupe trotuarul pentru a traversa strada, ce fel de vehicule trec pe stradă cu o viteză mai mare sau mai mică, pe lângă ce fel de magazine trecea etc., bazându-se pe informaţiile tactile, vibraţiile, olfactive pe care le primea.

Am convenit, de asemenea, să nu participe la toate cursurile, ci numai la cele în care anumiţi profesori ţineau să-l cunoască mai bine. Notiţele le putea obţine de la

colegi, care urmau să i le „dicteze” scriindu-i în palmă, iar el să şi le transcrie în Braille; de mare ajutor i-au fost şi elevii nevăzători din şcoală, care au acceptat (uneori contra cost, din bursa sa specială) să transcrie în Braille notiţele „dictate” de studenţi (pe cale auditivă, mult mai eficientă decât scrierea în palmă).

La seminarii, însă, urma să participe cât mai frecvent, ca să poată urmări discuţiile, să-şi facă însemnări cu ajutorul colegilor, şi, nu în ultimul rând, pentru a oferi atât cadrelor didactice respective, cât şi colegilor săi prilejul de „a face practică” (în relaţiile cu deficienţii), atât de necesară viitorilor defectologi. Aşa şi-a desfăşurat V.A. activitatea de student timp de 4 ani. În vara lui 1977, după 22 de ani de recuperare psihologică şi de şcolarizare (primară, medie şi universitară), la vârsta de 33 de ani, a devenit licenţiat al Facultăţii de Psihopedagogie specială a Universităţii „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca. Pe această bază, el a fost angajat ca profesor (cu salariu aferent) al Şcolii de Nevăzători pe care o absolvise cu patru ani în urmă.

În această calitate, el a lucrat cu copiii orbi-surdomuţi, care au fost supuşi, la rândul lor, acţiunii de recuperare psihopedagogică; de asemenea, fiind între timp şi absolvent al unei şcoli de sculptură. Mai apoi, a condus lucrările practice de modelaj ale elevilor nevăzători din şcoală, până la pensionare în 2004”.

Practică la Institutul de Cercetări Pedagogice

Atât în cadrul şcolii cât şi în cadrul facultăţii, am participat la multe experimente pedagogice, fie în ţară, fie în străinătate. În 1968, am mers la Zagreb, alături de profesorii mei, dintre care Valer Mare şi Georgeta Damian, unde am fost supus unor teste cu aparatele Suvag, aparate ce se bazau pe recunoaşterea unor sunete prin intermediul vibraţiilor. Mi se puneau nişte căşti pe cap şi nişte electrozi pe diferite părţi ale corpului. Unul dintre profesori, pronunţa anumite sunete la microfon, moment în care se produceau vibraţii. În acest fel, am reuşit să diferenţiez

sunetele între ele. În Cluj, la Institutul de Cercetări Pedagogice, profesorul Valer Mare şi inginerul Ţicărea, au conceput un aparat asemănător, numit policompresor. Spre deosebire de Suvag, policompresorul nu avea electrozi, ci zece plăcuţe rotunde pe care trebuiau puse degetele celor două mâini. Astfel, mi s-au pus căştile pe cap, apoi anumite persoane, rosteau la microfon sunete, moment în care plăcuţele şi căştile vibrau cu intensităţi diferite.

Din 14 iunie 1976, am început practica la Institut. Două zile mai târziu, am participat la un simpozion de surdologie, care a avut loc la Centrul de Reabilitare a Auzului, situat pe strada Marinescu. În zilele următoare, sub îndrumarea ştiinţifică a lectorului Valer Mare, am continuat să exersez cu policompensatorul, alătrui de colegii mei de facultate şi de alţi studenţi. La început, am fost asistat de colegele mele Lucia Sterie şi Maria Tărău, care rosteau pe rând sunete la microfon. La primele repetări, am simţit doar vibraţiile sub degete, nedesluşind niciun sunet. După fiecare vibraţie, colegele îmi scriau pe podul palmei ce sunet s-a rostit. În acest fel, după multe repetări, am început să diferenţiez sunetele, observând că intensitatea vibraţiilor diferă. Îmi amintesc că mi-a fost mai uşor să lucrez cu Suvag-ul, desluşind mai uşor sunetele rostite la microfon. Desigur, acest aparat era mult mai performant.

În camera relativ izolată fonic, am învăţat şi gradaţiile intensităţii vibraţiilor. Am exersat alături de Ovidiu, student la psihologie generală. El se aşeza în

dreapta mea şi îmi spunea să-i indic plăcuţa care vibra. Apoi m-a pus să-i spun cum vibrează plăcuţele în funcţie de intensitate: foarte tare, mediu, slab, foarte slab şi invers. Mă descurcam destul de bine. Când răspundeam corect, Ovidiu mă bătea pe umăr, arătându-se mulţumit de mine. Maria Tărău era curioasă să vadă cum diferenţiez intensitatea vibraţiilor şi după ce s-a aşezat în dreapta mea, am început să-i explic. Plăcuţele vibrau concomitent sau pe rând. Intensitatea vibraţiilor varia de la plăcuţă la plăcuţă.

După ce am început să diferenţiez sunetele, am trecut la logatomi. Logatomii sunt grupuri de litere care formează o singură silabă, dar nu au niciun înţeles. În timpul în care învăţam să diferenţiez logatomii, Paul, student la psihologie în anul II, era în dreapta mea. Mi-a fost greu la început. La microfon se rosteau cuvinte fără înţeles precum: naţ, sen, tâm, prev, ştie, m-au, se în prud, ruât. Treptat, după multe exerciţii, am reuşit să disting aceste cuvinte. La un moment dat, am simţit că plăcuţa a cincea, din dreapta, nu mai vibra. S-a defectat.

I-am spus domnului Mare care a rezolvat în cele din urmă problema.

În prima săptămână din iulie, 1976, după ce dl Mare, a reuşit să obţină aprobarea de la Casa Pionierilor, am început să fac exerciţii de orientare în curtea acestei instituţii. La intrare, am intuit o maşină mică japoneză, marca „Toyota”. Pipăind cu interes, mi-am dat seama că era un automobil elegant. Am citit numărul de înmatriculare care era trecut pe plăcuţă, atât în faţă cât şi în spate: 1 CJ 248. La început, am crezut că acea maşină avea şapte locuri, însă dl Mare mi-a spus că are cinci. Continuând deplasarea alături de profesorul meu şi de Ovidiu, am urcat un mic deal. De o parte şi de alta erau copaci, pe care i-am recunoscut după umbră. Era o zi foarte călduroasă. Am ajuns pe o porţiune asfaltată, de întindere medie. În mijlocul acestui spaţiu, am început experimentele. Dl Mare şi Ovidiu, au trasat cu sfoară o linie dreaptă. Ovidiu m-a pus la capătul sforii, după care m-a condus la braţ până în celălalt capăt. Ajuns acolo, mi-a transmis scriindu-mi în palmă, să mă întorc în punctul din care am pornit, dar de această dată singur. M-am întors păşind uşor nesigur. M-am oprit unde am crezut că e capătul, dar dl Mare mi-a transmis că am depăşit cu doi metri. Am repetat experimentul de mai multe ori. De fiecare dată Ovidiu măsura cu câţi centimetri am depăşit linia. Uneori mă opream înaintea capătului sau mergeam puţin în diagonal stânga, dreapta. Dl Mare a trebuit să plece, aşa că am rămas cu Ovidiu.

Am continuat experimentul cu linia dreaptă. Mi-am dat seama că e destul de complicat să mă deplasez în spaţiu, fără niciun reper. Pe trotuar, pot simţi sub tălpi diferite denivelări, guri de canal, borduri, după care mă orientez. După mai multe exerciţii, am reuşit să merg tot mai corect, abaterile fiind din ce în ce mai nesemnificative

După acest prim traseu pe care l-am parcurs, am trecut la altul. Ovidiu a trasat un triunghi. M-a condus prima dată la braţ, din vârful triunghiului, străbătând cu atenţie prima catetă, apoi ipotenuza şi, în sfârşit, ultima catetă, ajungând în punctul din care am plecat. Apoi, experimentatorul, m-a pus să parcurg singur acest traseu. Am plecat din primul vârf, parcurgând cateta până am ajuns la al doilea vârf, după care am căutat să o iau singur spre ipotenuză, pe care am şi parcurs-o până la al treilea vârf, unde m-am oprit puţin, luând-o apoi pe a doua catetă, până am ajuns din nou la primul vârf, de unde plecasem. Ovidiu, care mă urmărea cu atenţie, m-a bătut pe umăr şi mi-a arătat abaterile pe care le-am făcut, sfătuindu-mă să fiu şi mai atent. Am mai încercat de câteva ori, având abateri tot mai mici. Spre final, concentrarea mea a avut de suferit din cauza oboselii. Eram copleşit de căldura soarelui. Era ora 12.48, aşa că am plecat, urmând să ne întoarcem a doua zi.

Am ieşit din curte ajungând în stradă. Am străbătut trotuarul până când am ajuns în faţa Institutului de Cercetări Pedagogice. Am intrat în clădire urcând treptele iar apoi am parcurs coridorul. Uşa din dreapta era închisă, însemnând că au plecat cu toţii acasă. Ovidiu a coborât după cheie, după care s-a întors şi am intrat în biroul în care lucra dl Mare, de unde mi-am luat geanta. Am mers spre ieşirea din Institut, după ce mi-am scos bastonul alb din geantă pentru a mă orienta singur. Ovidiu mă asista. Am ieşit pe poartă şi am luat-o în stânga, pe strada care cobora. Am trecut prin faţa spitalului CFR ajungând aproape de semafor, pe care îl găseam uşor, ştiind că e după un geam cu gratii de fier. Am traversat, de această dată la braţ cu Ovidiu, după care am intrat pe strada

Avram Iancu, până ce am ajuns la cămin, unde eram cazat temporar.

În dimineaţa următoare, la 10: 30, am revenit în curtea Casei Pionierilor, unde am început să parcurg traseele din ziua anterioară. Am trecut apoi la altul, în formă de pătrat. După ce a trasat pătratul, Ovidiu m-a condus la braţ pe laturile acestuia lungi de patru metri, după care a trebuit să încerc şi singur. Am mers după eclipsa soarelui: pe prima latură, soarele era în faţa mea, apoi în dreapta, când am parcurs a doua latură, în stânga, când am parcurs-o pe cea de a treia şi în sfârşit, în spatele meu, la ultima latură. Am mai mers pe un alt traseu, în forma unui unghi. Vremea era la fel ca şi în ziua precedentă, cu soare puternic dar aer curat. A trebuit să stau în maiou. Sudoarea îmi curgea pe spate. De câteva ori am stat sub copaci la umbră. La înapoiere, Ovidiu mi-a spus să mă deplasez singur. El mă urmărea. Am ajuns la Institut, unde l-am găsit pe dl Mare lucrând.

M-a întrebat cum m-am descurcat şi mi-a spus să scriu în jurnal tot ce am făcut.

În 3 iulie, am continuat experimentele cu orientarea pe un traseu oarecare. Am parcurs mai întâi un unghi drept de 90 grade. Nu mi-a fost greu, însă ultima probă a fost dificilă. A trebuit să străbat un traseu în forma literei Z. Laturile de sus şi jos aveau câte patru metri, iar cea din mijloc, diagonală, cinci metri. Am avut abateri destul de mari la început, între 1 şi 3 metri, însă după mai multe repetări am reuşit să reduc depăşirile. Mi-am dat seama cât de greu este să te deplasezi, nevăzător fiind, fără baston sau fără repere clare. Trebuia să merg pe acel traseu, doar după intuiţie, după ce îmi cream o imagine mintală a formei respective.

În acele zile de iulie, în paralel, am încercat să mă deplasez singur, neînsoţit, de la Institut la cămin şi invers. Profesorii mei m-au avertizat încă de când eram elev, că nu e bine să merg singur pe străzi fiind periculos, însă voiam să fiu independent. Într-una din zile, dimineaţa, am ieşit din cămin îndreptându-mă către Institut. Am luat-o în

dreapta, pe trotuar, mergând cu atenţie şi pipăind zidurile clădirilor cu bastonul alb pe care îl ţineam strâns în mâna dreaptă. Am simţit zgomotele mai mult sau mai puţin puternice, produse de maşinile care se deplasau în stânga mea. După ce am mers puţin, am simţit cu bastonul capătul trotuarului, însemnând că în dreapta este o altă stradă, cea dintre căminele „Avram Iancu" şi „Emil Racoviţă". M-am oprit la marginea trotuarului aşteptând să mă ajute cineva să traversez. După puţin timp, a venit un domn, care m-a traversat la braţ. Mi-am continuat drumul, până când am ajuns la cealaltă trecere. O altă persoană m-a traversat din nou. Am intrat pe strada Republicii. Am început să urc spre Institut. Prima dată am confundat intrarea, păşind într-o altă curte, însă mi-am dat repede seama după terenul de sub picioare, că nu sunt la adresa dorită. Am ieşit în stradă unde m-am întâlnit cu Maria Tărău, colega mea de an, care m-a condus. Am mai mers câţiva metri, până am ajuns. Am pipăit încă o dată, cu multă atenţie poarta Institutului, pentru a recunoaşte intrarea în altă zi.

Am încercat să mă deplasez singur şi în curtea Institutului. Ovidiu m-a însoţit, însă m-a lăsat să merg fără să mă atingă. Am trecut pe lângă scara care urca la camera Dl, am simţit bordura parcului unde erau plantate diferite flori şi multă iarbă. Am intuit lada de gunoi făcută din metal şi bara pe care se băteau covoarele. Am găsit tulpinile unor brazi falnici, dar la început nu am ştiut ce fel de arbori sunt, până când Ovidiu mi-a dat o crenguţă căzută pe jos. În spatele clădirii, erau zone asfaltate dar şi locuri cu flori: trandafiri, margarete, crini sau irişi. Am observat că erau şi bănci pe care m-am aşezat să mă odihnesc. Mi-am dat seama că acea curte era destul de mare.

Timp de o lună am fost cazat la căminul studenţesc, în timpul practicii la Institut. Dormeam la etajul 1, în camera 27, alături de patru băieţi, dintre care colegii nevăzători Ion Podosu şi Adrian Roşca. Ceilalţi doi băieţi erau văzători: Moraru şi Mircea. Într-o după-masă, am

mers cu Ion Podusu, colegul meu de liceu, până la Asociaţia Nevăzătorilor, unde lucra prietenul Laurenţiu Crişan. Deplasându-ne pe stradă, am observat cât de bine se descurca Podosu. Era foarte atent, ajutându-se de auzul său fin şi bine dezvoltat. Aprecia foarte bine distanţa şi simţea obstacolele. De multe ori nici nu folosea bastonul. Am ajuns la Asociaţie, unde am povestit câteva ore cu I. Crişan şi am citit câte ceva. Podosu a plecat iar eu urma să revin singur la cămin. Pe la şapte seara, am ieşit din Asociaţie iar Crişan m-a trecut prima stradă, sfătuindu-mă să fiu foarte atent. Am început să merg pe bulevardul Eroilor care era plin de magazine şi tonete. Simţeam tot felul de mirosuri. Am observat ce forfotă era în oraş. Era foarte multă lume pe trotuare.

Eram foarte satisfăcut că mă deplasez singur. Am ajuns în faţa clădirii căminului, pe care o recunoşteam după zidul placat cu cărămizi mici şi foarte fine.

Cum recunosc şi diferenţiez persoanele în primul volum, am mai explicat felul în care recunosc persoanele şi cum le diferenţiez. Am cunoscut mii de oameni, pe care îi ţineam minte datorită anumitor semne distinctive, cum ar fi: negi, cicatrici, bijuterii. Când cunosc o persoană, îi întind mâna în semn de salut, după care îi pipăi cu atenţie trăsăturile feţei, părul, apoi cobor pe umeri până la palme pe care le intuiesc atent, reţinând mărimea lor, fineţea. Recunosc o persoană şi după statură. Femeile, le pot diferenţia după parfum şi mai ales după tipul părului: scurt sau lung, moale sau aspru, lins sau creţ. Am să explic mai jos cum recunosc anumite persoane.

Pe dl Valer Mare, îl recunosc după statură. E un om voinic, înalt, cu mâini mari. Am observat că poartă ceas cu sonerie.

Profesoara Florica Sandu, cea care m-a demutizat şi a lucrat cu mine în primii 7 ani de şcoală, era o femeie de statură mijlocie, corpolentă, cu mâini potrivite, fine şi manichiură destul de mare. O mai recunoşteam după mirosul de tutun amestecat cu apă de colonie.

Pe dl Roman Dănilă, maistru nevăzător, cel care m-a

învăţat să confecţionez perii, îl recunoşteam după bătătura de pe mâna dreaptă, care i-a dispărut după pensionare. Era un om de statură mijlocie, cu mâini aspre.

Dirigintele meu, Gh. Stancu, era un om destul de înalt, cu un corp atletic, cu mâini puţin aspre; purta verighetă iar la degetele mici ale mâinilor avea unghii lungi, cu care mă înţepa uşor în palmă ca să-l recunosc rapid. Avea chelie în faţă iar în lateral şi spate, părul era destul de rar.

Profesoara Georgeta Damian, fosta mea educatoare, era mică de statură, cu păr scurt, cu mâini mici, catifelate şi degete subţiri. Purta un inel pe mâna dreaptă iar pe cea stângă, pe acelaşi deget, verigheta şi un alt inel cu diamant. Uneori avea brăţară pe mâna dreaptă.

Dna Paraschiva Popa, fosta mea profesoară de dactilografie, era o femeie potrivită de statură, cu mâini mici şi fine pe care purta verigheta şi inelul cu diamant. A plecat în Algeria, alături de soţul ei, fostul director al şcolii, Ioan Popa. Într-un concediu petrecut în ţară, i-am făcut vizită acasă dar nu mai avea inele pe mâini, probabil se spălase. Faţă de perioada în care lucra la Cluj, era mai slabă.

Pe Laurenţiu Vasile Crişan, om destul de înalt dar suplu, îl recunoşteam după bătăturile din palme. Avea mâini destul de fine, păr destul de rar, chelie în faţă. Acum îl recunosc doar după semnul de salut, când îmi dă mâna.

Profesorul Katona Lajos, cu care mă întâlneam des în şcoală, e potrivit de înalt, iar din cauza unei explozii şi-a pierdut braţul drept şi două degete de la cel stâng. Era copil şi s-a jucat cu un proiectil din al doilea război mondial, fără să ştie ce periculos este. Şi-a pierdut şi vederea. îl mai recunoşteam şi după mirosul de tutun: fuma.

Profesorul nevăzător Teodor Bendea, care preda muzica la şcoala noastră, era un om energic, potrivit de înalt, destul de gras, cu mâini destul de mari, puţin fine. Ca şi dl Katona, profesorul Bendea, avusese un accident asemănător în copilărie, când şi-a pierdut vederea şi

primele trei degete de la mâna stângă. De fiecare dată când ne întâlneam, îmi strângea mâna bărbăteşte. Îmi amintesc că m-a învăţat când eram elev, să cânt câteva game la pian, deşi nu auzeam, dar simţeam uşoare vibraţii.

Fostul meu profesor de limba franceză, Constantin Popescu, om înalt şi solid, pedant, avea mâini potrivit de mari, destul de fine, păr des şi scurt. Pe mâna stângă purta verighetă, de când s-a căsătorit cu Flori, care lucra la tipografia şcolii.

Profesorul Valentin Tăutu, care mi-a predat latina şi limba română în liceu, era potrivit de înalt, cu mâini mari şi catifelate, transpirate câteodată. îl recunoşteam şi după mirosul de tutun.

Profesorul Petre Th. Mereuţă, mi-a predat literatura universală. Era un om vesel, glumeţ, mai înalt ca mine, grăsuţ, cu păr creţ şi puţină chelie în faţă. Foarte rar, avea barba mică, aspră, însă se rădea zilnic, aşa îl simţeam când îi pipăiam faţa. Când ne întâlneam, îmi dădea uşor cu pumnul în piept de două-trei ori. Şi dânsul fuma. Era nevăzător.

Profesorul Stan Staicu, fostul meu coleg de liceu, era la fel de înalt ca şi mine, cu mâini mici, fără bătături.

Profesorul Dumitru Ceucă, fost coleg de clasă cu Stan Staicu, era potrivit la statură, plinuţ, cu mâini fine. Mi-a predat masajul în şcoală şi de câte ori ne întâlneam, îmi lua mâna şi mi-o plimba pe abdomen de sus în jos, pentru a-l recunoaşte.

Profesorul Săvică Bordea, era potrivit de înalt, cu păr destul de moale, cu mâini nu prea mari, destul de catifelate, fără bătături.

Profesorul Aurelian Spiridon, căruia i se spunea Aurel, era destul de înalt, slăbuţ, cu mâini mari, aspre, pline de bătături. Mi-a predat matematica dar în timpul liber m-a învăţat multe lucruri ce ţin de lăcătuşerie. Era un fumător înrăit; mirosea puternic a tutun.

Profesorul Ioan V. Pop, cel care mi-a predat istoria, era un om potrivit de statură, nici slab nici gras. Avea mâini potrivite, nu prea fine, cu un semn la degetul mic al

celei stângi. Când ne întâlneam, mă atingea pe obrazul stâng, pentru a-l recunoaşte mai uşor.

Profesorul Bujor Teodor Vulpe, mi-a predat geografia în şcoală. Era un om înalt, cu mâini nu prea mari, fine, fără bătături. Când ne întâlneam, pentru a-l recunoaşte fără să-l pipăi, mă bătea uşor fie pe umărul drept, fie pe cel stâng.

Profesorul Sorin Secăşan, era destul de înalt, cu mâini potrivite, nu prea fine. Când ne întâlneam mă strângea de două trei ori de mână ca să-l recunosc.

Profesorul Nicolae Chirilă, fost director adjunct al şcolii, era înalt, destul de solid, cu mâini potrivite ca mărime, destul de fine. Avea un semn pe cea stângă, în urma unui accident de război.

Profesorul Coriolan Stoica, fost director al liceului unde am studiat, era potrivit la înălţime, destul de gros în perimetru. Avea mâini potrivite, cu mici semne pe podul palmei.

Profesorul Dan Ilie, care mi-a predat educaţia fizică, era un om de statură mijlocie, bine dezvoltat după atâta sport. Avea mâini potrivite ca mărime, puternice, cu degete scurte. Când dădeam noroc cu dânsul, mă strângea bărbăteşte de mână. Îmi amintesc că era un om glumeţ, vesel, mereu bine dispus.

Profesorul Dumitru Frâncu, cel care mi-a predat abreviaţia, psihologia generală, economia politică şi filosofia marxistă, era un om voinic, înalt, corpolent, cu mâini groase, puternice. Când mă întâlneam cu dânsul, dădea noroc cu mine bărbăteşte.

În calitate de student, locuiam tot în incinta şcolii de nevăzători. Aici mă întâlneam zilnic cu elevii mai mici sau mai mari, pe care îi recunoşteam imediat.

Pe Nicu Feşnic, care a absolvit liceul în 1975, îl recunoşteam după înălţime. Era voinic. Fiind ambliop, purta ochelari.

Nelu Iordan, era destul de înalt, voinic, cu puţină burtă. Avea mâini groase şi mari.

Zoltan Trâmba, era destul de înalt, slăbuţ, cu mâini subţiri şi degete lungi. Avea păr scurt. Faţa era slabă iar pe

bărbie avea câteva fire de păr.

Oprea Glogojan, era destul de mic, nu prea slab, cu mâini mici şi degete scurte. Când eram student, el era elev în gimnaziu.

Ana Iacob, era o fată destul de înaltă, cu resturi bune de vedere. Avea părul lung pe care şi-l împletea sau îl lega în coadă cu un elastic care avea două flori artificiale. Mâinile sale erau mici şi fine, la fel ca şi faţa.

Tatiana Pop, colegă de clasă cu Ana Iacob, era mică de statură, nu prea slabă, cu faţa rotundă, cu păr lung şi bogat. Avea mâini mici, fine dar puternice, cu degete puţin subţiri şi scurte.

Elaborarea lucrării de diplomă:

„Particularităţi ale perceperii realităţii în absenţa auzului şi văzului”.

Încă de când am primit confirmarea că voi fi student, m-am preocupat de realizarea lucrării de diplomă. În primii doi ani de studenţie, am citit mult, documentându-mă iar în ultimii doi ani, sub îndrumarea ştiinţifică a lectorului universitar Valer Mare, am început să elaborez lucrarea. M-am folosit mult de informaţiile obţinute din bibliografie dar şi de jurnalele mele, întrucât lucrarea s-a numit: „Particularităţi ale perceperii realităţii în absenţa auzului şi văzului”. Aşadar, am studiat problemele surdocecităţii, cu care mă confrunt.

Profesorul Gheorghe Stancu mi-a fost alături şi mă sprijinit în elaborarea lucrării de diplomă. Cu ajutorul dânsului, am reuşit să mă informez şi să adun mult material. M-a dus peste tot, atât în Cluj cât şi prin ţară, unde am vizitat nenumărate obiective turistice, industriale, artistice, monumente istorice, expoziţii, muzee, parcuri etc. M-am plimbat cu un remorcher de la Giurgiu pe Dunăre, am vizitat marile uzine de la Bucureşti, unde am intuit felul în care se fabricau locomotivele Diesel şi alte maşini, ţevile şi alte produse, aparatele electrice. Cu o deosebită răbdare, dirigintele meu mi-a citit multe materiale de specialitate, din anatomie şi psihologie. Am studiat în mod deosebit senzaţiile şi percepţiile. În fiecare

zi, profesorul Stancu citea ce scriam eu pentru lucrare şi mă corecta. Seara, până târziu, mă documentam citind. Nu băteam la maşină care producea zgomot, ca să nu-i deranjez pe elevii din şcoală.

În jurul zilei de 10 iunie 1977, am terminat lucrarea, care avea 90 de pagini dactilografiate. Am dus-o la Biblioteca Universităţii să mi se compacteze, la atelierul unde se coseau cărţile. În 22 iunie, am mers alături de dirigintele meu la facultate, la examenul de stat pe care l-am susţinut. Comisia examinatoare era formată din trei membrii: Dr. Docent Benjamin Zorgo, lector universitar Valer Mare şi preşedintele acestei comisii, prof. Dr. univ. George Tomuţ, decanul facultăţii. Membrii comisiei m-au întrebat cum am elaborat lucrarea. M-am gândit puţin, după care am scris câteva idei în Braille, pe care le-am dezvoltat, explicând felul în care mi-am adunat materialul şi cum l-am prelucrat:

„1. Am început să scriu un jurnal în mod sistematic, din anul 1968, adunând un bogat material de impresii şi observaţii asupra tuturor evenimentelor mai importante prin care am trecut. În total am scris peste 700 de pagini.

2. Acest material a constituit baza lucrării mele de diplomă, care tratează problema „perceperii realităţii în absenţa auzului şi văzului”.

3. Totodată, am citit o serie de lucrări de specialitate:

a. unele au fost scrise de diferiţi psihologi şi se ocupă de problema surdocecităţii;

b. altele au fost scrise de persoane cu surdocecitate:

„Lumea mea”, a lui Helen Keller şi „Cum percep lumea exterioară” a Olgăi Skorohodova.

Pe baza lecturii, mi-am format o imagine teoretică mai clară despre posibilităţile şi particularităţile perceperii realităţii în absenţa auzului şi văzului.

4. În lucrare, m-am oprit mai mult asupra problemei perceperii şi identificării obiectelor şi persoanelor.

De comun acord cu îndrumătorul meu ştiinţific, am alcătuit un plan al lucrării care cuprinde două părţi principale:

1. Perceperea şi identificarea obiectelor;

2. Perceperea şi identificarea persoanelor;

M-am străduit să arăt care este contribuţia fiecărui analizator valid, în perceperea realităţii, dat fiind faptul că senzaţiile vizuale şi auditive îmi lipsesc cu desăvârşire. În cadrul fiecărui capitol şi subcapitol, am făcut o scurtă prezentare generală după care am ilustrat exemple concrete pe care le-am trăit.

5. În concluzie, am încercat să arăt, că absenţa auzului şi văzului limitează foarte mult posibilităţile perceperii realităţii obiective, mai ales din punct de vedere fiziologic. Psihologic însă, există foarte mari posibilităţi de compensare a acestui deficit senzorial. Pe baza cunoştinţelor dobândite, precum şi cu ajutorul limbajului ca instrument specific uman de cunoaştere şi de gândire, un om fără auz, văz şi limbaj, ajunge să oglindească realitatea destul de exact, în imagini foarte apropiate de cele ale auzitorilor şi văzătorilor. La toate acestea, contribuie în cea mai mare măsură asimilarea experienţei sociale în procesul activităţii.

Posibilităţile compensării psihologice, în condiţiile unui creier sănătos, sunt nelimitate, chiar şi în cazul celor mai grave defecte senzoriale”.

La sfârşitul acestui examen de stat, după ce am terminat de vorbit, am fost felicitat de către cadrele didactice care au format comisia, pentru succesul obţinut. Ieşind din sala de examene, am mers direct la biblioteca facultăţii, în vecinătate, unde după ce m-am iscălit, am

predat lucrarea. Eram fericit că am luat examenul de licenţă cu nota maximă: 10.

Am să redau câteva pasaje mai importante din această lucrare, începând cu planul: „*I. Introducere*;

Fenomenul surdocecităţii: *în ce măsură afectează lipsa auzului şi a văzului posibilităţile cunoaşterii*

II. *Cuprinsul*:

1. Perceperea şi identificarea obiectelor a. Rolul pipăitului;

b. Rolul senzaţiilor vibratile;

c. *Rolul simţului olfactiv*;

d. Rolul simţului gustativ.

2. Perceperea şi identificarea persoanelor:

a. Rolul simţurilor;

b. Strategia (*elementele*) *perceperii persoanelor*;

3. Orientarea în spaţiu;

a. Orientarea în spaţiul mic;

b. Orientarea în spaţiul larg;

c. *Orientarea în spaţiul foarte mare*;

Exemple

4. Situaţii de percepţie polisenzorială (*complexă*) *a obiectelor*

Exemple

III. Concluzii”.

În prima parte a lucrării de diplomă, mai precis în introducere, am explicat felul în care am rămas fără principalele simţuri şi cum am început să fiu recuperat:

„Vorbind despre fenomenul surdocecităţii, voi explica modul în care am ajuns să percep realitatea înconjurătoare în lipsa principalelor simţuri: auzul şi văzul. Astfel, îmi amintesc vag că în cea mai fragedă copilărie, simţurile mele erau valide: auzeam zgomote din natură şi vedeam lumina soarelui. Aşadar, atât analizatorul vizual cât şi cel auditiv se dezvoltaseră în plină ascensiune, iar limbajul oral începusem să mi-l însuşesc pe cale auditivă. La vârsta de doi ani şi jumătate, m-am îmbolnăvit de meningită care mi-a afectat în totalitate auzul şi vederea, după care am trăit închis în abisul întunericului, tăcerii şi neştiinţei până

la vârsta de 11 ani când am fost adus la Şcoala Specială de Orbi, din Cluj-Napoca.

Imediat după instalarea bolii, în perioada nefericitei mele copilării, din cauza lipsei unei educaţii adecvate, mia dispărut şi vorbirea (învăţasem deja câteva cuvinte uzuale). Am rămas nevăzător, surd şi mut; nimeni de acasă nu ştia cum să mă înveţe să comunic. Nu exista nicio posibilitate să învăţ să cunosc şi eu obiectele sau fenomenele lumii reale, deşi analizatorii rămaşi valizi (tactil, vibratil etc), mi-ar fi permis acest lucru. Creierul a rezistat bolii grele, dezvoltându-se fără probleme, chiar dacă nu la fel de repede ca şi în cazul unui subiect normal din punct de vedere fiziologic.

Celelalte simţuri rămase valide: tactil, gustativ, olfactiv s-au dezvoltat normal, permiţându-mi să percep mediul înconjurător, chiar dacă nu cunoşteam încă denumirea celor explorate. În absenţa totală a limbajului, nu aveam cum să îmi exprim trăirile însă părinţii sau bunica, au avut grijă să nu-mi lipsească nimic. Totuşi, mai târziu, fratele meu mai mare m-a învăţat două semne elementare: când îmi era sete, duceam pumnul cu degetul mare ridicat spre gură iar când îmi era foame, puneam mâna pe burtă.

Ajuns la şcoală, eram lipsit de cunoştinţe elementare şi deprinderi, nu comunicam în niciun fel, însă creierul nefiind afectat, puteam fi recuperat. Am stat o perioadă la grădiniţă alături de preşcolarii nevăzători.

După câteva zile, a venit să mă vadă o profesoară, care luându-mă de mână, a şi început să lucreze cu mine. Era vorba despre domnişoara Florica Sandu, care avea în spate o lungă carieră didactică, depusă în slujba copiilor nevăzători şi surzi. Am mers alături de domnia sa, tăcut şi nedumerit, în muzeul şcolii, unde am luat pentru prima dată în mână o socotitoare mare cu bile, de dimensiunea unei castane. Nu ştiam la ce foloseşte. După mii de ore de muncă, dra FI. Sandu a reuşit să-mi formeze primele deprinderi, să mă înveţe normele de comportare şi primele sunete. Am reuşit aşadar, să-mi însuşesc limbajul oral,

scris-cititul braille, alfabetul latin dar şi alte sisteme de scriere prevăzute în programa şcolilor de nevăzători: Klein, Hebold, Picht şi dactilografia, pe care am învăţat-o mai târziu cu profesoara Paraschiva Popa. Prin intermediul acestei discipline, am reuşit să comunic mai bine cu persoanele valide.

După mai mulţi ani de studiu, în care am fost instruit şi de alte cadre didactice, dintre care Prof. Gheorghe Stancu şi prof. Georgeta Damian, dezvoltarea mea devenise vizibilă. Fiecare profesor a pus câte o cărămidă la temelia recuperării mele. Am reuşit să percep singur realitatea, să pot denumi fiecare obiect, stare, fenomen, fiinţă, să-mi dezvolt toate procesele psihice, dintre care memoria, gândirea, reprezentările, imaginaţia, devenind astfel „om între oameni”.

Am reuşit prin muncă, să-mi însuşesc cunoştinţe din aproape toate domeniile; am învăţat istorie, geografie, botanică, anatomie, aritmetică, geometrie etc. Un sistem aferent-eferent. Am avut ocazia să merg în zeci de excursii prin ţară şi străinătate, unde am intuit nenumărate obiective, care m-au ajutat să-mi fac o imagine mai clară a lumii. Toate aceste lucruri m-au ajutat să intru la liceu iar apoi la facultate.

Desigur, am reuşit să cunosc lumea şi cu ajutorul altor persoane în afara profesorilor mei. Colegii de şcoală, de facultate sau cei de la Casa de Copii din Siliştea Nouă, prieteni şi alţi cunoscuţi, mi-au arătat nenumărate frumuseţi din mediul înconjurător sau mi-au explicat anumite aspecte ale vieţii omeneşti.

Ca o concluzie, consider că surdocecitatea poate fi învinsă de un subiect, mai ales dacă creierul nu este afectat”.

Cel mai important simţ rămas valid, în cazul persoanelor cu surdocecitate, este cel tactil-kinestezic. Cu ajutorul acestui simţ, se compensează într-o oarecare măsură lipsa auzului şi văzului. Din experienţa mea din viaţă, am reuşit să explic în lucrarea de diplomă, cum mă folosesc de simţul tactil, în perceperea lumii:

1. De exemplu, concentrat fiind la efectuarea temei la franceză, când eram în ultimul an de liceu, tot ce se petrecea în jurul meu trecea pe planul doi al atenţiei. Nu am simţit când în sala mea a intrat domnul B, până în momentul în care a trecut pe lângă mine, producând o adiere a aerului. Am tresărit şi mi-am întins braţele să caut persoana care a intrat. L-am recunoscut pe domnul B care venise să-şi ia nişte lucruri de pe dulap.

Dacă în timpul perceperii unor obiecte, se produc anumite modificări de temperatură, vibraţii a undelor de aer, precum şi dacă subiectul este obosit, acestea nu se pot intui clar. O percepţie cât mai clară, se obţine atunci când factorii externi nu intervin şi când obiectele se intuiesc pe amândouă feţe (bifacial), prin participarea ambelor emisfere cerebrale.

2. Iată un exemplu de percepere în astfel de condiţii: nevăzător fiind, când intru într-o cameră în care sunt puţine obiecte sau chiar deloc, simt pe faţă o senzaţie asemănătoare cu lumina. Dacă sunt pe hol iar uşa clasei mele este deschisă, se produce un curent de aer care îmi uşurează găsirea încăperii. Când sunt stăpânit de o indispoziţie sau mă simt obosit, senzaţia produsă de aer pe faţă este aproape nesesizabilă.

Sunt importante asocierile simţului tactil, cu senzaţiile vibratorii şi cele motorii, care pot fi uşor percepute de nevăzătorul surd în contactul cu lumea externă, folosindu-se de diverse părţi ale organismului.

3. Se poate spune că mâna suplineşte într-o bună măsură văzul şi auzul, însă şi membrele inferioare efectuează anumite acţiuni ce ţin de simţurile sus amintite. De nenumărate ori, în deplasările mele prin oraş, am fost pus, în mod nemijlocit, în situaţii dificile de percepere şi orientare. Strada nu este peste tot orizontală, fiind în unele locuri înclinată sau prezentând pe alocuri denivelări, gropi, bălţi. Toate aceste aspecte, constituie serioase obstacole în calea deplasării nevăzătorului sau nevăzătorului-surd, dar trebuie depăşite.

Deplasându-mă pe străzi, simt înclinaţiile lor,

denivelările, locurile mai joase, porţiunile avariate, fără niciun efort. Simt partea terminală a unei străzi, care este mai joasă, păşesc pe asfalt, după care urc pe celălalt trotuar, cu atenţie, continuându-mi mersul.

4. S-a întâmplat de fiecare dată, când cineva intra în sala mea de clasă, să simt acest lucru chiar dacă uşa se deschidea încet iar paşii respectivei persoane nu erau prea apăsaţi. În general, persoanele care intrau în sala mea, deschideau şi închideau uşa tare, păşind apăsat. Se producea un zgomot destul de puternic, pe care îl sesizam cu uşurinţă. La deschiderea uşii, simţeam un curent de aer care îmi trecea peste faţă, gât sau mâini şi uşoare trepidaţii ale podelei, produse de paşi. Mă ridicam de pe scaun şi căutam cu mâinile persoana care a intrat. De multe ori, persoana respectivă îmi arăta semnul distinctiv sau mă lăsa să o recunosc. Fostul meu diriginte, deschidea şi închidea uşa cu putere, apoi călca apăsat pe podea, probabil pentru a vedea dacă simt că a intrat cineva în clasă. Mă ridicam îndată, mergeam spre uşă iar dânsul îmi apăsa uşor cu unghia în palmă; aşa îl recunoşteam, fără a mai fi nevoie să-l pipăi.

5. Fiind concentrat asupra unor anumite activităţi, mi s-a întâmplat să sesizez cu întârziere faptul că a intrat cineva în sala mea de studiu. Într-o după-masă, îmi scriam un text cu maşina Picht, în alfabetul Braille, când în clasă a intrat doamna D. Am simţit acest lucru numai când a trecut pe lângă mine, datorită aerului care mi-a atins faţa. Am tresărit, cuprins fiind de o emoţie ciudată, de parcă cineva m-ar fi lovit.

6. Arătam mai sus cât de importante sunt pentru nevăzătorii surzi membrele inferioare, în timpul deplasării pe stradă. Simt orice înclinaţie sau denivelare şi pe câmp, în parc sau pe o podea. Îmi amintesc de duşumeaua veche din casa părintească, care era înclinată destul de tare. Tata a repavimentat camerele cu duşumea, eu sesizând la întoarcerea în vacanţă, că au dispărut înclinaţiile.

7. Stând la masa de studiu, am simţit o adiere uşoară a aerului. M-am întors spre catedră şi am întrebat-o pe

educatoarea mea, de unde provine. Mi-a spus că într-adevăr venise domnul C, să-i comunice ceva dar nu m-a întrerupt din învăţat să mă salute.

8. La Vatra Dornei, unde am mers la băi, povesteam pe hol unde am fost cazaţi, cu prietenul meu văzător I. Deodată, s-a luat curentul iar prietenul meu să speriat şi a plecat. Am mai rămas puţin să mă plimb, după care am mers în cameră. Am pornit lampa de lângă pat dar nu s-a încălzit. Încă nu venise curentul. După câteva zeci de minute, lampa a început să se încălzească, însemnând că a venit curentul.

9. Deşi sunt lipsit de vedere, am avut ocazia de nenumărate ori să pipăi busturile unor mari personalităţi precum: K. Marx, V.I. Lenin, Pr. Engels, reuşind în acest fel să-mi fac o idee în ansamblu, asupra trăsăturilor lor fizice. Unii aveau frunţi bombate, chelie pronunţată, semn al inteligenţei, feţe lungi şi barbişon, alţii aveau păr bogat, feţe grăsuţe etc.

10. În timpul unor lecţii de istorie antică din primul an de liceu, am mers cu dirigintele meu la Institutul de Arte Plastice, unde am avut ocazia să intuiesc mai multe statui importante precum: Discobolul lui Miron, Atletul lui Lisip, Venus din Milo a lui Artioch, Laocoon şi fiii săi, realizată de trei sculptori, Agesandru, Athenodor şi Polzdor, Gal murind, autor necunoscut, Gladiatorul sau Hercule.

a. Examinând statuia Discobolului, realizată de renumitul sculptor antic, Miron, secolul V î.Hr., am observat că este înfăţişat un atlet, în momentul în care aruncă discul. M-a impresionat poziţia sa şi mai cu seamă musculatura foarte dezvoltată, ieşită în relief şi efortul pe care îl face, pentru a arunca discul cât mai departe. Imaginea lui mi-a rămas întipărită în minte pentru totdeauna.

b. Grupul statuar Laocoon şi fiii săi, vestit pentru execuţia desăvârşită şi frumuseţea artistică, mi-a stârnit admiraţia pentru realismul pe care îl exprimă şi compasiunea pentru chinurile îndurate de tată şi cei doi fii,

care sunt muşcaţi de şerpi veninoşi şi mor în grele suferinţe. Poziţia în care sunt surprinşi cei trei, arată că, parcă ar accepta să fie muşcaţi de şerpi. Laocoon, strânge câte un şarpe în ambele mâini, veninul acestora scurgându-i-se pe corp. Trupul îi este aplecat pe spate, pieptul îi este scos înainte, muşchii încordaţi. Este plin de muşcături. Fiii săi, încolăciţi de şerpi, îşi întind braţele spre tatăl lor, cerându-i ajutor, dar în zadar.

11. În anul doi de liceu, am vizitat cu dirigintele meu Muzeul Militar din Bucureşti, în curtea căruia am examinat mai multe arme şi tunuri, folosite în diferite războaie. Am observat că aveau dimensiuni diferite: unele erau mai mici altele mai mari, cu ţevi scurte sau lungi, montate pe câte două roţi mari şi grele. Unele erau calde din cauza soarelui, altele reci datorită umbrei. Am bătut cu o piatră în ţevi, simţind imediat vibraţiile. Am intuit trenul, cu multe tunuri pe platforme dar şi avioanele militare de diferite mărimi, folosite pentru bombardament sau vânătoare.

Altă dată, am vizitat Muzeul de Istorie unde am intuit pe cât mi-a fost cu putinţă, basoreliefuri de pe Columna lui Traian. De jur-împrejur, am pipăit scene din războiul de cucerire a Romei, ieşite puternic în relief. Am examinat curios, soldaţi! daci şi romani, armura lor, caii, ostaşi romani trecând Dunărea pe vase, podul de la Drobeta Turnu-Severin, moartea lui Decebal. Pe acest impunător monument, se înfăţişează geneza poporului român.

12. De multe ori, mi s-a întâmplat să-mi cadă acul din mână. L-am căutat mai întâi în jurul meu, pe haine, pe masă, dar nu l-am găsit. M-am aplecat, pipăind cu migală podeaua, până ce l-am găsit, dar fiind prea subţire, l.am prins între degete cu dificultate.

13. Într-o iarnă, mă plimbam prin curtea şcolii. Din cauza gerului, mâinile mi-au îngheţat şi am început să le frec una de alta. Mi-am scos din buzunar mănuşile şi am început să le trag pe palme, moment în care cineva m-a atins pe umeri şi pe spate. După intensitatea atingerii, una liniştită, moale, mi-am dat seama că este domnul H.

14. Când călătoresc undeva cu trenul, trebuie să merg la gara din Cluj, iar pentru a ajunge la peron, trebuie să trec pe sub un pasaj, deasupra căruia sunt liniile ferate. De multe ori însoţitorul uită să mă avertizeze că trebuie să cobor treptele, însă de fiecare dată simt că sunt la gura pasajului şi cobor cu încredere, ştiind că nu sunt denivelări, terenul fiind perfect neted. La fel şi la ieşirea din pasaj, doar că de data aceasta, urcatul este mai greoi din cauza bagajelor. Când încep coborârea în pasaj, simt un curent de aer mai deosebit, la fel şi când trec prin faţa altor pasaje şi adierile produse de trecerea oamenilor pe lângă mine, în ambele sensuri de mers. Este destul de dificil, ca nevăzător, să te deplasezi în locuri foarte aglomerate. În gară, oamenii având bagaje, am fost lovit de multe ori din neatenţie

15. Plecând în vacanţe, am zăbovit de multe ori câteva ceasuri la Bucureşti, unde am avut de rezolvat anumite probleme la Consiliul Central al Asociaţiei Nevăzătorilor sau la Ministerul Educaţiei. La intersecţia câtorva artere principale din Piaţa Universităţii, pentru a trece, pe cealaltă parte, era obligatoriu să se facă deplasarea printr-un pasaj. Ajungând în faţa pasajului, însoţitorul mi-a pus mâna pe balustrada care se mişca iar eu, instinctiv, mi-am sprijinit tălpile pe scara metalică rulantă. Am simţit un curent de aer mai închis şi mirosul de ulei cu care se ung mecanismele treptelor. În pasaj, simţeam mirosul specific, curenţii de aer şi zgomotul paşilor. Ieşind pe partea cealaltă, am simţit viaţa agitată a unei mari urbe.

16. Din când în când merg în satul natal, în vacanţele de vară. De fiecare dată, rog pe cineva din familie să mă însoţească la o plimbare prin sat, pe malul Dunării sau pe câmp, unde mă pot mişca în voie. Pentru a mă simţi mai bine, mă descalţ, păşind pe iarba moale, catifelată, pe pământul uscat de soare sau pe alocuri mocirlos. Uneori, simt nişte înţepături la picioare şi-mi dau seama că nu pot fi produse decât de urzici. Trecând pe lângă lanul de grâu, am intuit un spic, bogat în roade, cu tulpina înaltă şi

dreaptă şi rădăcina fibroasă.

17. Călătoria cu maşina este agreabilă mai ales dacă este condusă de un şofer iscusit. De câteva ori, am mers cu echipa artistică a liceului nostru în diferite localităţi, unde am avut şi eu câteva puncte în program. Deplasarea s-a făcut atât pe timp frumos cât şi pe vreme ploioasă. De fiecare dată, şoferul mă întreba cum vreau să mergem, încet sau repede. Eu îi răspundeam să meargă oricum. Vrând să mă pună la încercare, micşora viteza, dar eu simţeam imediat şi îl întrebam ce s-a întâmplat, de ce mergem aşa de încet. El îmi răspundea că voia să vadă ce reacţie am.

Mersul încet cu maşina produce trepidaţii uşoare şi legănări lente, pe când cel rapid, produce zdruncinături puternice şi legănări intense, care te dezechilibrează. Când viteza creşte, simt atât trepidaţiile motorului cât şi presiunea aerului. Dacă scot mâna pe geam, simt aerul care îmi împinge mâna, reuşind astfel să apreciez viteza de deplasare a automobilului, cu mici abateri. Mersul rapid îmi produce o stare de satisfacţie.

18. Deseori călătoresc în oraş cu troleibuzele dar şi cu maşinile, mai ales când trebuie să mă deplasez într-un loc mai îndepărtat. Distanţele mai mici le străbat pe jos, conştient fiind de importanţa mişcării. Într-o zi am călătorit de la Primărie până în piaţa Mihai Viteazul, cu troleibuzul nr. 9. Avea două vagoane legate printr-un dispozitiv rotativ şi un burduf din cauciuc, asemănător cu acordeonul. Era sprijinit pe trei perechi de roţi, marca Ikarus, din Ungaria. Fiind aglomeraţie, nu am avut loc pe scaun şi am stat în picioare, pe rotativă, ţinându-mă cu o mână de bară şi cu cealaltă de însoţitorul meu. Trepidaţiile produse de acest mijloc de transport sunt oarecum mai slabe decât cele emise de alte autovehicule, datorită sistemului de suspensie. Totuşi, vibraţiile se simt. Când creşte viteza, motorul fiind în acceleraţie, se produc multe rotaţii pe minut, astfel rezultând un zgomot puternic care se transformă în tremurături. Datorită acestor tremurături, geamurile şi barele troleibuzului vibrează precum corzile

unui instrument muzical. La fiecare curbă, rotativa se învârtea iar odată cu ea, şi eu. Am simţit trepidaţiile motorului şi atunci când autovehiculul era la stop”.

Simţul vibratil, care se leagă de cel tactil, m-a ajutat de asemenea să percep realitatea. Iată ce am scris în lucrare despre acest simţ: „Vibraţia se realizează prin repetarea ritmică a excitării receptorilor tactili, având loc modificări periodice a presiunii suprafeţei cutanate.

Încă nu se ştie precis care receptori sunt specifici vibraţiilor. În general se acreditează părerea că, orice ţeşut poate fi un câmp al vibraţiilor, chiar şi cel osos.

La nevăzătorii-surzi, sensibilitatea vibratilă poate atinge un mare grad de dezvoltare, putând compensa în mare măsură, lipsa auzului. Astfel, aceste persoane pot percepe ciocănitul în uşă, pocnituri puternice, zgomote, paşi, ba chiar vocea şi unele instrumente muzicale. Importanţa simţului vibratil este considerabilă pentru nevăzătorii-surzi, în percepere şi orientare.

Se percepe cel mai bine prin intermediul oaselor: picioarelor, mâinilor, toracelui şi coastelor. Oasele au rolul unui rezonator fizic. Vibraţiile sunt generate prin oscilaţiile sonore ce se propagă în corp şi se transmit spre creier.

Pentru cei care văd şi aud, multe din vibraţii nu se percep conştient, pe când altele, deşi sunt percepute destul de clar, sunt subordonate în întregime percepţiilor auditive care le însoţesc în majoritatea cazurilor. În cazul nevăzătorilor cu auz, sunetele sunt percepute intens, fapt pentru care sensibilitate vibratilă, nu joacă un rol important în orientare sau explorare. Pentru nevăzătorii-surzi, sensibilitatea vibratilă are o importanţă majoră, întrucât aceştia dispun de un număr redus de percepţii.

Vibraţiile îi ajută mai mult în orientarea socială decât în cea spaţială.

Eu percep vibraţiile produse de un avion care zboară mai jos, deasupra mea, zgomotul maşinilor de pe stradă, al trenurilor, trepidaţiile produse de un corp aflat în cădere, bătaia puternică în uşă, paşii. Pot percepe vocea interlocutorului meu, vocea mea, ritmul muzicii produse fie

de un instrument fie de un difuzor, focul unei arme, trăsnetul. Prin exemplele următoare caut să concretizez cele spuse mai sus, întregind în parte, tabloul posibilităţilor mele de percepere a lumii exterioare”.

Iată câteva exemple concludente pe care le-am dat, referitoare la perceperea vibraţiilor:

„1. De fiecare dată când mergeam la cabinetul domnului director al şcolii, pentru a-i transmite ceva, băteam la uşă, după care aşteptam să mă poftească. Am simţit prin podea, vibraţiile produse de paşii directorului care se îndrepta spre uşă.

2. Stând în sala mea de clasă, am simţit de nenumărate ori vibraţii diferite ca intensitate, produse de paşii apăsaţi ai oamenilor de pe coridor, de tropotul copiilor. Vibraţia se transmitea din cimentul de pe hol, în parchetul din sala mea, intrând apoi în corpul meu, prin tălpile picioarelor.

3. Anumite vibraţii se pot percepe chiar dacă sunt produse la distanţe mai mari. De exemplu, am simţit uneori avioane sau elicoptere care se deplasau la înălţimi scăzute. Vibraţiile produse ajung pe pământ, după care pătrund în corpul meu. De asemenea, simt şi în aer un fel de vibraţii.

4. Am simţit odată nişte zgomote intense, repetate, nedesluşind de unde provin. M-am tot gândit, m-am frământat, până când am vorbit cu domnul N care mi-a spus că se lucrează la un perete al clădirii.

5. La începutul unui an şcolar s-au tot mutat şi răsmutat nenumărate bănci şi dulapuri, dintr-o sală în alta. Deplasarea acestora se făcea mai mult prin târâre, împingere, pe coridor. Am perceput uşor aceste zgomote intense, chiar dacă sala mea era la o distanţă însemnată de locul acţiunii.

6. Când intru într-o încăpere, după câţiva paşi, îmi dau seama cu uşurinţă ce fel de podea este pe jos. Dacă este ciment, se produce un zgomot mai scurt iar dacă este lemn, unul mai lung cu frecvenţă joasă.

7. Rostogolirea unui obiect într-o încăpere închisă,

produce vibraţii care se propagă cu repeziciune şi pot fi percepute cu uşurinţă. În sala de sport a şcolii, aflată la parter, este parchet pe jos. De multe ori, aflându-mă prin preajmă, am simţit vibraţii produse de rostogolirea bilei care dobora popice.

8. Pot identifica persoanele care intră în sala mea chiar şi după intensitatea paşilor. Unii calcă mai apăsat, alţii mai lin. Bătând la maşina de scris care produce un zgomot destul de însemnat, am simţit paşii apăsaţi, inconfundabili, ai prietenului meu C, absolvent al liceului, care a venit să mă viziteze.

9. Dacă ţin mâna pe o persoană, pot percepe cu uşurinţă zgomotele emise de râsul acesteia, de tuşit sau de cititul cu voce tare. Într-o seară, aflându-mă în clasa prietenilor mei din liceu, aceştia au început să râdă în hohote, producând un zgomot intens, de parcă aş fi fost lipit de ei.

10. În altă zi, plimbându-mă la braţ cu dirigintele meu în curtea şcolii, l-am simţit că a tuşit destul de tare. În acel moment l-am întrebat dacă a răcit. Mi-a răspuns că da, fiind uimit de felul în care am perceput acest lucru.

11. Deseori, dirigintele meu venea în sala mea unde scria câte ceva la maşina de scris. În acest timp, eu studiam la alt birou aflat la circa trei metri distanţă.

Dânsul nu scria repede, dar apăsa puternic claviatura maşinii, făcând să vibreze cutia acesteia şi biroul. Acele vibraţii veneau prin pardoseală în corpul meu, percepându-le destul de bine.

12. Mi s-a întâmplat de câteva ori să nu mă pot trezi dimineaţa la ora deşteptării, fiind prea obosit după studiu sau nesomn. Profesorul de serviciu a zdruncinat puţin patul în care dormeam, moment în care m-am trezit. Am sesizat rapid zdruncinăturile, chiar dacă dormeam.

13. Stăteam pe o bancă în faţa şcolii, foarte aproape de stradă, alături de colegul meu văzător I. Gh. În timpul discuţiei noastre, atenţia mi-a fost distrasă, am tresărit, şi brusc am întrerupt discuţia, făcând semn cu mâna spre locul de unde am simţit un zgomot. I-am spus prietenului

meu că a trecut un automobil de mare dimensiune, în viteză. Se simţea şi un miros puternic de benzină. I. Gh. mi-a confirmat că, într-adevăr, trecuse un camion cu o încărcătură însemnată.

14. Nevăzătorii-surzi pot percepe cu uşurinţă anumite fenomene ale naturii, lucru care pentru văzători, pare de domeniul fanteziei. De exemplu, eu pot percepe tunetul sau trăsnetul, datorită intensităţii zgomotului pe care îl produc, zgomot ce face să vibreze aerul şi odată cu el pământul, clădirile şi oamenii. Am simţit de multe ori aceste fenomene când mă aflam pe stradă, în clasă sau în dormitor.

15. Când cade un obiect, mai ales dacă este greu, simt acel zgomot produs şi întreb o persoană de lângă mine ce s-a întâmplat. În sala mea de clasă, domnul G aranja nişte ghivece cu flori pe dulap. La un moment dat, din neatenţie, un ghiveci mare din lut a căzut, spărgându-se. L-am întrebat pe domnul G ce s-a întâmplat iar el mi-a comunicat că s-a spart un ghiveci.

16. Cu ocazia unor sărbători naţionale, se face foc de artificii. Este un spectacol feeric, aşa mi s-a transmis, într-un an, de 1 mai, am mers alături de domnul I, în Piaţa Păcii din Cluj-Napoca, unde urma să aibă loc un astfel de spectacol. Deodată, am simţit bubuituri puternice care m-au făcut să tresar. I-am spus domnului I că au început artificiile iar dânsul mi-a confirmat.

17. Într-o seară, după meditaţii, am mers la colegii mei mai mari în clasă, să povestim. Deodată, am simţit un zgomot destul de puternic. I-am întrebat ce se petrece iar aceştia mi-au spus că doi băieţi s-au luat la trântă.

18. Plimbarea cu maşina mică este cât se poate de plăcută şi interesantă. Elev fiind, am fost invitat de domnul profesor P.M. la o plimbare cu maşina. Avea o broscuţă, „Fiat”, închisă la culoare. Am dat curs invitaţiei cu mare satisfacţie. Ne-am plimbat atât în oraş cât şi în afara lui. Viteza de deplasare a maşinii a fost diferită. La început, prin oraş, mai cu seamă în locurile aglomerate, domnul P.M. conducea încet, cu viteză redusă, fiind foarte

concentrat. M-a încercat la urcarea în maşină, un sentiment de teamă care a dispărut rapid, după ce am observat că domnul P.M. conducea foarte bine.

Ne-am deplasat prin oraş cu 40 – 45 kilometri pe oră, simţind fiecare denivelare din şosea, deoarece maşina se zdruncina, mai uşor sau mai tare. La stopuri, am simţit încetinirea sau oprirea maşinii, fie lină, atunci când frânarea începea de la distanţă, fie mai bruscă, atunci când frânarea se făcea la limită.

Ieşind din localitate şi înaintând pe şoseaua asfaltată, maşina circula lin, cu o viteză mai mare decât în oraş. Vibraţiile produse erau egale, dovadă că motorul realiza o viteză uniform-accelerată. Mergând spre Someşeni-Apahida, domnul P.M. m-a întrebat cu ce viteză cred că se deplasează maşina. Am scos mâna pe geam, am simţit curentul de aer şi i-am răspuns că ne deplasăm cu 70 – 80 kilometri pe oră. Domnul P.M., mi-a confirmat că am dreptate, ceea ce mi-a produs un sentiment de satisfacţie.

În curbe sau la trecerea de pe o stradă pe alta, am simţit momentele de ocolire. Viteza deplasării creştea, zgomotul de asemenea, motorul producând un număr mai mare de vibraţii. Maşina se înclina uşor în partea în care se făcea ocolirea. Depăşind curbele, viteza revenea la normal. De fiecare dată îi spuneam domnului P.M. că am luat-o la dreapta sau la stânga iar dânsul îmi confirma.

Pe porţiunile în care şoseaua era neasfaltată, maşina se deplasa greoi. Zgomotul era neregulat, la fel ca zdruncinăturile. La gropile mai mici zgomotul şi zdruncinăturile erau mai reduse pe când la gropile mai mari erau pronunţate. Aceste porţiuni de drum nu-mi plăceau şi aşteptam cu nerăbdare să revenim pe asfalt.

19. De ceva timp, în oraşul nostru s-au introdus în circulaţie un nou tip de troleibuze, marca „Roman Diesel”, coproducţie româno-germană. Acest model are multe îmbunătăţiri faţă de troleibuzele vechi, începând de la motor, care foloseşte drept combustibil motorina şi continuând cu sistemul de suspensie, sistemul de reglare, caroseria. Toate aceste schimbări, îi conferă calităţi

deosebite, fiind cu mult mai silenţioase decât vechiul tip. Călătorind cu acest mijloc de transport, am observat cu plăcere că trepidaţiile sunt mai reduse iar zdruncinăturile mai line.

20. Vocile persoanelor ce mă înconjoară, le pot percepe cu uşurinţă dacă le pun mâna pe gât. Eu de exemplu, îmi pot controla intensitatea vocii, chiar dacă nu aud. Pot vorbi mai tare, mai încet, mai înalt sau mai jos. De multe ori, din curiozitate, i-am rugat pe dascălii mei să-mi permită să le simt vocea. Le-am pus mâna pe gât în zona corzilor vocale, unde se produce o vibraţie. Am sesizat că vocea dirigintelui meu este relativ înaltă, a domnului profesor S.S. şi mai înaltă. Bărbaţii fumători au voci foarte joase. De exemplu, domnul profesor B.T., are vocea destul de joasă iar domnul S, are un timbru grav. Doamna profesoară D, ca şi celelalte persoane de sex feminin, are o vece înaltă. Am simţit şi vocile copiilor, care sunt cele mai înalte.

21. Cântatul cu vocea, executat de o singură persoană, l-am perceput tot prin procedeul descris mai sus. Modulaţiile vocii au dat naştere unor vibraţii adecvate, ele fiind egale, line joase, înalte, cu o frecvenţă mai mare sau înceată, cu o amplitudine largă sau restrânsă.

„Ascultându-l” pe I.R. Cum cântă „Vine, vine primăvara”, mi s-a părut foarte interesant. Am simţit modificările vibraţiilor în funcţie de modulaţiile cerute de cântec. Îmi place cântecul şi regret că nu pot cânta. Totuşi, am încercat de câteva ori când eram elev, să intonez câteva tonuri din gamă, dar fără rezultat. Sesizez şi cântecul executat în cor, după vibraţiile transmise prin duşumea.

22. Sunetul emis de un instrument muzical îl percep cu destulă uşurinţă, punând efectiv mâna pe instrumentul respectiv. În acest mod, am simţit sunetele emise de pian, contrabas, vioară, fluier, clarinet, violoncel, trompetă. Fiecare instrument produce anumite sunete, care la rândul lor, produc vibraţii ce se transmit în concordanţă cu

melodia cântată. Am simţit de fiecare dată ritmul, mai alert sau mai rar şi intensitatea, mai puternică sau mai redusă.

La serbări, fanfara şcolii prezenta un program, moment în care, simţind vibraţiile, îi spuneam însoţitorului meu că acum cântă fanfara, iar el îmi confirma. Colectivul de instrumente muzicale producea vibraţii complexe şi puternice, pe care le percepeam cu uşurinţă.

23. Călătoria cu o navă nautică este excepţională, lăsând impresii de neuitat. Am avut ocazia să fac o scurtă plimbare pe apele învolburate ale Dunării, la Giurgiu, cu un remorcher. În timpul călătoriei m-am deplasat pe punte, dintr-un loc în altul, pentru a simţi cât mai bine felul în care ne deplasam pe apă. Am simţit cum se mişca nava, cum se apleca într-o parte sau alta, cum funcţiona motorul şi întregul angrenaj.

Când viteza de deplasare era scăzută, nava plutea lin iar când viteza creştea se înclina uşor. În acel moment îmi pierdeam echilibrul şi trebuia să mă sprijin”.

Simţul olfactiv cunoaşte o dezvoltare extraordinară la nevăzători şi mai cu seamă, la persoanele cu surdocecitate. Am descris în lucrarea mea de diplomă felul în care analizatorul olfactiv funcţionează. Am să redau mai jos exemplele pe care le-am dat în lucrare, din propria-mi experienţă:

„1. Nu de puţine ori am avut ocazia să constat că, în urma unei intense munci, mai ales atunci când se depune un efort susţinut, organismul uman emană acele secreţii sebacee, care au un miros specific, numit în psihologie miros caprilic. De exemplu, la orele de educaţie fizică, în urma unor exerciţii solicitante, am transpirat, simţind în jur acel miros specific. Se întâmpla să intru în sala de sport după anumite ore de gimnastică şi simţeam mirosul de transpiraţie. Nu ajunsese pauza de 10 minute pentru aerisire. La fel se întâmpla şi atunci când sportivii halterofili se antrenau. Simţeam mirosul de transpiraţie şi de creme medicinale, cu care îşi masau articulaţiile.

2. Mirosul de tutun ars se răspândeşte uşor, plutind în camerele închise, îmbâcsind aerul, făcându-l irespirabil,

mai ales pentru nefumători.

Am avut ocazia de nenumărate ori să intru în sala profesorală a liceului, unde căutam pe cineva anume. De cum am păşit în încăpere, m-a năpădit un miros puternic de tutun, pe care îl suportam cu greu. Respiraţia îmi devenea greoaie, simţind o presiune, ochii îmi lăcrimau iar gâtul mă ustura.

3. De foarte multe ori când lucram la biroul meu din clasă, au intrat anumite persoane pe care le recunoşteam şi după miros. Depistam uşor fumătorii, mai ales că îmbrăcămintea şi obiectele utilizate erau îmbâcsite de fum. Aşa se întâmpla când venea pe la mine domnul Profesor Sp., îi simţeam mirosul de fum, impregnat în vestimentaţie.

4. Când fac cunoştinţă cu o persoană pe care nu am mai întâlnit-o niciodată, îmi dau seama cu rapiditate dacă fumează sau nu. Mirosul de tutun, îmi semnalizează acest lucru. Dând mâna cu domnul N care venise din altă localitate, mi-am dat seama că nu este fumător, întrebându-l, dânsul mi-a confirmat că aşa este.

5. Mirosurile provenite de la o anumită colectivitate, se răspândesc şi persistă multă vreme în încăperea respectivă dacă nu se aeriseşte. Am simţit astfel de mirosuri în săli de clasă sau în laboratoare.

De exemplu, mergând odată în sala de şedinţe a şcolii să caut pe cineva, după ce am deschis uşa, am fost întâmpinat de un aer închis, apăsător. Am întrebat dacă este cineva acolo, dar nu mi-a răspuns nimeni (a se înţelege că nu a venit nimeni la mine să-mi comunice în limbajul meu). Mi-am dat seama că acolo avusese loc o şedinţă iar sala nu s-a aerisit.

6. Mi-am format încă din copilărie deprinderea de a aerisi regulat sala unde studiez sau camera în care dorm. De câte ori deschid geamul, simt cum este vremea afară. Cel mai mult îmi place mirosul ploii, pe care dacă îl simt, întind mâna să verific dacă mai picură sau nu.

„7. Sunt unele persoane cărora le place usturoiul, consumându-l în cantităţi apreciabile. Mirosul acestui condiment persistă multă vreme şi se simte uşor. Am intrat

de multe ori în contact cu persoane care consumă usturoi, fie la şcoală sau la Casa de Copii.

Odată, călătorind cu trenul, în vacanţa de iarnă, în compartimentul nostru a venit un domn care avea rezervat un loc. De cum a intrat, am şi simţit mirosul de usturoi. Făcând cunoştinţă şi povestind mai multe lucruri, mi-a spus că obişnuieşte să consume usturoiul.

8. Într-o după-masă, doamna educatoare D a venit la şcoală elegant îmbrăcată, pentru o serbare. De cum a intrat pe uşă, am simţit un miros specific de haine noi. Întrebând-o, mi-a confirmat că a încălţat o pereche de pantofi noi.

9. La începutul unui an şcolar s-au achiziţionat bănci şi dulapuri noi, cu care s-au înzestrat sălile de clasă. Până să fie repartizate, au fost depozitate pe hol. Ieşind la plimbare, am simţit mirosul puternic de lemn. L-am întrebat pe elevul I, care avea resturi de vedere, de unde vine mirosul iar el mi-a arătat mobilierul de lângă perete.

10. În timpul vacanţei de vară, de obicei, se zugrăveşte şi se recondiţionează mobilierul vechi. Cu câţiva ani în urmă, pe când eram în primul an de facultate, după plecarea elevilor acasă, am mai rămas o lună pentru practica de vară. În această perioadă s-au vopsit unele obiecte de mobilier, uşile şi geamurile.

Urcând spre etajul III unde aveam camera, am simţit mirosul înţepător şi aromat de vopsea. Cu cât eram mai aproape de locul spre care mă îndreptam, mirosul se intensifica. Pe coridor erau nişte dulapuri proaspăt vopsite, lângă perete. Am simţit mirosul puternic şi mi-am dat seama că este ceva vopsit în apropierea mea. M-am deplasat încet, cu grijă iar domnul supraveghetor P. mi-a spus că s-au vopsit nişte dulapuri şi să fiu atent să nu mă murdăresc pe haine.

11. Se obişnuieşte ca după bărbierit, bărbaţii să se dea cu o cremă protectoare sau chiar cu un strat de pudră. Domnul profesor T., un bărbat pedant, venea bărbierit în fiecare dimineaţă. De cum intra în clasă, simţeam mirosul plăcut de cremă sau parfum.

12. Când eram elev, aveam unele mâncăruri care nu îmi plăceau. Aşezându-mă la masă, simţeam mirosul din farfurie şi dacă aveam de exemplu mămăligă cu lapte sau griş, nu le consumam. Îmi displăcea şi mirosul de slănină afumată, pe care nu o mâneam niciodată.

13. Cantina şcolii noastre o cunosc bine încă din anul 1955, de când am venit la Cluj. De la distanţă, simt toate mirosurile specifice de: zarzavat, carne, paste făinoase, pâine, prăjituri, siropuri, venite din bucătărie, pe care le diferenţiez relativ uşor.

Într-o perioadă, aveam sala de clasă în incinta cantinei. De fiecare dată când doream să ies la plimbare prin şcoală, trebuia să parcurg sufrageria până la ieşirea pe hol. Într-o zi, printre mirosurile intense şi plăcute, I-am simţit pe cel de gogoşi. Întâlnindu-mă cu elevul M, prietenul meu, i-am spus că vom avea gogoşi la masă. A mers şi el până la uşa cantinei şi s-a convins că aveam dreptate.

14. Pentru ca unele mâncăruri să fie mai gustoase, mai apetisante, se adaugă în ele anumite condimente ca: piper, boia de ardei iute sau dulce, scorţişoară, muştar, oţet. Că sunt sau nu dăunătoare organismului, este altă problemă de care nu mă leg dar ce doresc să arăt, este faptul că, de multe ori, mi s-au servit anumite feluri de mâncare prea condimentate. De exemplu, când mi s-a adus supa prea acră, am simţit acest lucru încă dinainte să gust, după mirosul de oţet. Mi-am spus în sinea mea că ciorba trebuie să fie prea acră şi am avut dreptate.

15. Ne putem da uşor seama dacă o persoană este curată, după mirosul ei şi al hainelor pe care le poartă. O dată, sunt mulţi ani de atunci, a venit în casa părintească un călător. De cum a intrat, am simţit ca acel om a adus cu el un miros aparte de sudoare înţepătoare şi de haine nespălate. După plecarea omului, l-am întrebat pe tatăl meu cine a fost iar el mi-a răspuns că a venit după apă un om care călătorea pe jos de câteva zile, îndreptându-se spre Slobozia. Mi-a mai spus că era slab îmbrăcat, cu haine murdare. Nici atunci nu m-a înşelat mirosul

Şi pe oamenii care umblă curaţi îi recunosc repede după miros. Pot face foarte uşor deosebirea dintre curat şi murdar. De multe ori am întâlnit persoane foarte curate, care se preocupă să miroase frumos tot timpul.

16. Înapoindu-mă dintr-o plimbare pe care o făcusem în satul natal, într-o vacanţa de primăvară, am simţit un miros puternic de petrol. Întrebând-o pe sora mea ce s-a întâmplat, mi-a spus că s-a vărsat sticla când a vrut să alimenteze lampa.

17. După cum se ştie, în piftii se pune usturoiul pentru a condimenta. Mergând la Asociaţia Nevăzătorilor, am simţit că prietenul meu L.C., consumase usturoi, întrebându-l, mi-a confirmat că a mâncat piftii, în componenţa cărora exista usturoiul.

18. La şcoala noastră s-au făcut mereu reparaţii fie la pereţi fie la sobe. Intrând într-o sală de clasă să caut un prieten, am observat că erau muncitorii. Am simţit mirosul de var proaspăt. La fel mi s-a întâmplat în altă încăpere unde se simţea mirosul de fum, asemănător cu cel de ţigări. Am înţeles că se lucra la o sobă din care ieşea fum.

19. Din când în când, parchetul se curăţă spălându-se cu petrosin. Dimineaţa, înainte de începerea orelor, femeile de serviciu spălau parchetul clasei mele.

Când intram pe uşă, simţeam de îndată mirosul petrosinului.

20. Odată, am intrat în laboratorul de ştiinţe ale naturii, dorind să vorbesc cu doamna profesoară S. Am simţit un miros plăcut de liliac. Apropiindu-mă de masă, mirosul se înteţea. Am găsit vaza în care era un buchet imens de liliac pe care l-am mirosit cu plăcere. Îmi plac toate miresmele răspândite de plante.

21. Din camera mea se trecea în alta, unde era biroul administrativ. În fiecare zi veneau fel de fel de persoane la administraţie. Când trecea doamna D.E., o recunoşteam uşor după mirosul de parfum de levănţică. Atunci îmi spuneam: iar a trecut doamna D.E. Pe aici.

22. Se întâmplă uneori ca ouăle să fie stricate şi să nu se simtă acest lucru decât atunci când sunt consumate.

De exemplu, am primit la masă oul fiert. L-am descojit dar nu am simţit nimic suspect. Când l-am tăiat în două, am simţit un miros de sulf. Am arătat oul bucătăresei care mi-a confirmat că e stricat.

23. Câteodată, se întrerupea energia electrică. Iarna, la meditaţiile de după-masă, doamna profesoară D aştepta câteva minute iar dacă pana de curent persista, aprindea o lumânare de stearină. Imediat, în încăperea mică se degaja un miros înecăcios de fum. Îi spuneam doamnei D. că a aprins lumânarea iar dânsa îmi confirma.

24. Când eram elev în clasele mai mici, profesorii mei îmi aduceau regulat portocale, lămâi sau mere. Numi spuneau ce mi-au adus însă simţeam imediat mirosul fructelor proaspete. Nerăbdător, le spuneam că se simte miros de portocale iar dânşii îmi întindeau punga pe care o primeam bucuros.

25. Mirosul cremei de pantofi se simte foarte uşor, persistând câtva timp. De multe ori au venit la mine în vizită elevii mai mari sau mai mici, care tocmai îşi curăţase încălţămintea. Simţind mirosul cremei, i-am întrebat dacă şi-au curăţat pantofii iar ei îmi confirmau.

26. De câte ori mă plimb prin oraş sau mă îndrept spre facultate ori Asociaţie, trec pe lângă multe magazine de diferite feluri precum: alimentare, textile, chimice, încălţăminte, restaurante, bodegi, magazine tip gospodina, brutării. Pe fiecare în parte le recunosc fără dificultate, cu ajutorul mirosului care mi s-a dezvoltat mult, din cauza absenţei văzului şi a auzului.

De exemplu, mergând pe strada Brassai, am simţit mirosul de pâine coaptă. I-am transmis însoţitorului meu acest lucru iar el mi-a confirmat. Trecusem pe lângă brutărie. Pe bulevardul Lenin, am simţit mirosul de cornuri, gogoşi şi ceai. Trecusem pe lângă o patiserie care servea şi ceaiul cald, aromat. Am întâlnit patiserii şi brutării pe multe străzi ale oraşului.

27. Când mergeam în centrul oraşului, o luam uneori pe partea stângă a străzii B.N. Antal. După traversare, în dreptul I.T.A. Cluj, după vreo 60 de metri de mers, am

simţit miros de fructe şi zarzavat, întrebându-l pe G de unde vine mirosul, mi-a comunicat că am trecut pe lângă o tonetă, aşezată provizoriu pe trotuar, unde se comercializau fructe şi legume.

28. Pe strada P. Groza, este un magazin în care se comercializează pâinea şi produsele lactate. De fiecare dată când treceam pe acolo, simţeam mirosul proaspăt al laptelui şi al produselor din lapte. Îi spuneam însoţitorului meu ce miros simt iar el îmi confirma că suntem în faţa magazinului „Mioriţa”.

29. Pe partea stângă a străzii B.N. Antal se află bodega „Jiul”. De fiecare dată când mă apropiam de ea, simţeam de departe mirosul specific. Intrând în incintă, mirosul băuturilor alcoolice, al tutunului şi al mâncării, se simţea puternic.

30. Pe strada P. Groza, în dreapta, în apropierea bisericii, am simţit mirosul specific al magazinului alimentar. Este vorba de magazinul „Gostat”, în care am intrat de multe ori. M-am apropiat de standul cu produse din carne, unde am simţit mirosul de cârnaţi afumaţi şi cel de mezeluri. În partea opusă, se găseau fructele şi legumele pe care le-am simţit de asemenea după miros şi băuturile alcoolice, pe care nu le-am depistat, deoarece fiind închise, nu emană miros.

31. Trecând pe 30 Decembrie, o stradă frumoasă, largă, cu copaci pe margini şi cu magazine, am simţit mirosul de încălţăminte, mai precis de piele prelucrată, întorcându-mi capul într-acolo, însoţitorul meu R., mă întrebă ce s-a întâmplat iar eu i-am răspuns că simt mirosul de încălţăminte. El mi-a confirmat, după care am intrat puţin în magazinul „Clujeana”. Apropiindu-ne de rafturi, mirosul se intensifica. Erau foarte multe perechi de pantofi. În magazin era aerul închis, din cauza aglomeraţiei. Se respira greu.

32. Mă plimbam pe strada Dr. P. Groza alături de C, care e văzător. Eram angajaţi într-o discuţie interesantă pe teme ştiinţifice. La un moment dat, deşi absorbit de acea discuţie, mi-am întors din reflex capul spre dreapta, de

unde venea miros de substanţe chimice. I-am spus lui C. că acolo trebuie să fie un magazin de substanţe chimice. Avusesem dreptate.

Curios fiind, am intrat în magazin. Mirosul devenea din ce în ce mai greu de suportat. Am simţit mirosul detergenţilor, al vopselei, al uleiului mineral sau al alcoolului tehnic. Deschizând o sticluţă cu vopsea, mirosul puternic m-a cuprins, iritându-mi nările.

33. Când vin în centrul oraşului, în rog pe însoţitor să mergem şi pe strada Gh. Doja, unde se găsesc fel de fel de magazine. Într-o astfel de plimbare, nici nu am intrat bine pe stradă că, am şi simţit mirosul de articole textile: pânză, stofă, lenjerie nouă. Mi-am dat seama că suntem în dreptul magazinului „Universul”. Pătrunzând în interior, mirosul se înteţea. La primul etaj, am simţit în mod deosebit mirosul specific al covoarelor de iută.

34. Tot pe strada Gh. Doja, vis-à-vis de „Universul”, se află un alt magazin de confecţii bărbăteşti, unde se găsesc costume, paltoane, pantaloni etc. Mai jos, pe aceeaşi stradă, se găseşte un alt magazin de confecţii bărbăteşti care se numeşte „Teron”. De câte ori trec pe acolo, simt mirosul hainelor noi şi al substanţelor chimice cu care au fost tratate materiile prime, din care au fost confecţionate. Am trecut pe lângă un stand de căciuli, pe care l-am recunoscut după mirosul de blană de miel.

35. Intrând într-un magazin de confecţii, de pe strada 30 Decembrie, după câţiva paşi am simţit mirosul de oaie, care venea din partea dreaptă. Întinzând braţele, am dat peste paltoanele făcute din blană de oaie.

36. Plecând în oraş însoţit de S, acesta nu îmi spunea pe unde mergem, din dorinţa de a vedea dacă ştiu pe lângă ce obiectiv trecem. După miros, i-am spus de fiecare dată ce se afla lângă noi: magazine, cafenele, măcelării, tutungerii, frizerii. Pe bulevardul Lenin, colţ cu strada Paris, e o cofetărie pe care am recunoscut-o după mirosul aromat al prăjiturilor, al bomboanelor şi al fursecurilor. Mirosul plăcut mi-a făcut poftă să mănânc o prăjitură. Am intrat în cofetărie şi am servit amândoi câte una.

37. Intrând în cafeneaua „Orizont”, aflată pe bulevardul Lenin, nu am putut sta prea mult, deoarece fiind aglomerat, aerul îmbâcsit de fum de ţigară şi cafea, a devenit irespirabil. De fiecare dată când eram în preajma acestei cafenele, simţeam de la o distanţă apreciabilă mirosul specific.

38. Traversând strada Cuza-Vodă la intersecţia cu bulevardul Lenin, am intrat într-un mic magazin alături de însoţitorul meu, care voia să-şi cumpere ceva. De cum am intrat, am simţit mirosul de ţigări şi ziare, transmiţând celui de lângă mine că am intrat în tutungerie.

39. De la Piaţa Mihai Viteazul, am traversat în stânga trecând podul peste Canalul Morii. După câţiva paşi am simţit miros de carne plăcut, amestecat cu cel neplăcut. Eram în faţa unei măcelării, mi-a transmis însoţitorul meu. Cred că mirosul neplăcut venea de la carnea alterată, care probabil era în lăzi separate ce trebuiau duse la gunoi.

40. În Piaţa Ştefan cel Mare, este o benzinărie pe lângă care trec destul de des. De la distanţă, simt miros de benzină sau petrosin. Când ajung mai aproape, mirosul devine uşor sesizabil. Îi spun însoţitorului că suntem lângă benzinărie iar el îmi confirmă.

41. Când sunt grăbit, trebuind să ajung la facultate sau în altă parte, mă urc în troleibuzul numărul 2. Coborând într-o zi la staţia din apropierea magazinului „Sora” şi apropiindu-mă de acesta, am simţit diferite mirosuri de slabă intensitate, cum ar fi: mirosul produselor alimentare sau cel al articolelor tehnico-industriale. Printre aceste mirosuri, am simţit o mireasmă plăcută de citrice. Puţin confuz, i-am transmis însoţitorului meu ce simt iar acesta, uimit fiind, mi-a spus că în faţa magazinului se vând portocalele. De obicei produsele se găsesc în interiorul magazinului. Erau mulţi oameni care aşteptau la rând. Mi-am cumpărat şi eu un kilogram de portocale.

42. Nu de puţine ori, dirigintele meu mi-a adus fructe proaspete. Uneori mă găsea dormind dar nu mă trezea. Îmi punea pachetul undeva în cameră şi ieşea uşor pe hol fără

să facă zgomot. Când mă deşteptam, simţeam mirosul de fructe şi mă întrebam de unde venea oare. Adulmecând, am ajuns la locul în care era punga cu mere, pe care le-am găsit.

43. De câte ori trec pe lângă „Librăria universităţii”, o recunosc după mirosul de cărţi şi de cerneală, cu care se tipăresc.

44. Mergând pe bulevardul Lenin, la braţ cu însoţitorul meu, am încetinit a dintr-odată mersul, spunând că simt miros de peşte. Într-adevăr, în faţa unui magazin erau nişte butoaie cu peşti care fuseseră aduşi pentru comercializare. Am băgat mâna într-un butoi, încercând să prind un peşte, dar zbătându-se, mi-a scăpat.

45. Era în septembrie. Domnul S. mă vizita des după-masa. Odată, mi-a adus un pepene galben pe care l-a pus pe masă fără să-mi spună. Imediat i-am simţit mirosul aromat, pătrunzător şi plăcut, care se răspândise în toată camera. Spunându-i domnului S. că miroase a pepene galben, mi l-a dat în mâini. Mirosindu-l, parcă era parfum, nu altceva!

46. De la distanţă, simt persoanele care consumă alcool chiar şi în cantităţi mici. Cei care beau în cantităţi mari, au anumite dereglări psihice şi funcţionale. Unui om beat îi stă rău. Băutura îl aduce pe om într-o stare deplorabilă, având uneori manifestări antisociale.

Am întâlnit de multe ori persoane bete, recunoscându-le după mirosul care duhnea din ele. Când a intrat în cameră Z., căruia îi plăcea să „tragă la măsea” până nu mai ştia de el, l-am recunoscut de cum a deschis uşa. Apropiindu-se de mine, am încercat să-l evit”.

Despre simţul gustativ, am explicat în lucrarea de diplomă, că deşi este un simţ aparent neimportant, deoarece îl folosim puţin în activităţile noastre, poate fi educat iar unele persoane pot lucra ca degustători. Acestor persoane, gustul li se dezvoltă devenind foarte fin.

Persoanelor cu surdocecitate, asemeni mie, li se dezvoltă acest simţ de la sine, dat fiind lipsa analizatorilor vizual şi auditiv. În acest sens, am dat mai multe exemple

concludente:

„1. Nenumărate au fost împrejurările în care am fost pus în situaţia de a cunoaşte unele alimente şi substanţe, lichide, gazoase, pe cale gustativă.

Pentru nevăzătorii-surzi, gustul este unul dintre simţurile rămase valide care alături de ceilalţi analizatori compensatorii, îşi aduc o importantă contribuţie în perceperea lumii materiale.

2. Încă de când eram în familie, până la vârsta de 11 ani, am fost pus în contact nemijlocit cu unele alimente şi lichide pe care le-am şi folosit, dar pe care habar n-aveam să le denumesc. Ştiam doar că îmi plăceau şi doream să le mai consum sau că nu-mi plăceau şi-mi produceau o stare neplăcută consumându-le.

De exemplu, dându-mi-se bomboane, zahăr, biscuiţi, lapte, fructe, turtă dulce, consumam cu poftă, pentru că îmi plăceau. De câte ori mi se dădeau aceste produse, eram bucuros, pentru că simţeam gustul dulce pe care nu ştiam încă să-l denumesc.

3. La fel s-au petrecut lucrurile şi cu celelalte gusturi (sărat, acru şi amar). Nu ştiam să denumesc produsele cu aceste gusturi şi nici gusturile. Îmi displăceau mâncărurile sărate, acre, alimentele sau lichidele amare. Simţeam că îmi rănesc limba, gingiile, cerul gurii. Desigur, mâncărurile condimentate măsurat, care erau benefice organismului, îmi plăceau. De exemplu, când trebuia să iau anumite medicamente era un chin, dar nu aveam încotro. Mă deranja gustul lor.

4. După venirea mea la Şcoala Specială pentru Nevăzători din Cluj, am intrat în contact, mai ales după demutizare, cu alimente şi substanţe care aveau gust.

Încet, încet, am cunoscut însuşirile lor (dulce, acru, amar, sărat), care mi s-au întipărit în minte. În prezent, pot recunoaşte orice aliment sau lichid după gust. De exemplu, recunosc cel mai uşor produsele zaharoase (bomboanele, rahatul, prăjiturile, halvaua, fructele), cu vârful limbii, care este partea cea mai sensibilă a acestui organ.

5. Alimentele şi lichidele sărate, mâncărurile gătite,

le percep la fel de uşor, cu ajutorul părţii inferioare a limbii. În această regiune, predomină receptorii gustativi care au sensibilitate deosebită pentru gustul sărat.

6. În părţile laterale ale limbii, se simte cel mai bine gustul acru. Astfel, fără dificultate, simt gustul de oţet, de ciorbe acre, de lămâi, de vişine necoapte sau de măceşe.

7. La baza limbii, în zona papilelor circumvalate, se simte cu predilecţie gustul amar. Pot percepe gustul medicamentelor, al plantelor amărui, al unor fructe sau chiar al unor mâncăruri alterate.

8. Am primit la cantină un ardei gras care, în exterior arăta foarte bine, era curat, sănătos, mirosea plăcut dar când l-am rupt în bucăţi, am simţit un miros înţepător. Gustând dintr-o bucată, am simţit că este iute ca „focul" şi uşor amărui. Nu l-am putut consuma.

9. Într-o seară la cină, ni s-a servit grişul cu lapte. Gustând, am observat că era mult prea dulce şi nu l-am putut consuma.

10. Aflându-mă în vizită la prietenul meu C, printre altele, m-a servit la masă cu o ciorbă acrişoară pe care am mâncat-o cu poftă. La sfârşit, m-a servit cu două felii de pepene verde. După miros, mi-am dat seama că este copt.

11. La cantina casei de copii din Siliştea Nouă, Teleorman, ni s-a servit la micul dejun ceaiul cu lămâie şi miere. După gust, mi-am dat seama că au fost puse în ceai aceste două ingrediente.

12. Domnul profesor S. mi-a cumpărat de la magazinul „Apicola" din Cluj, două borcane cu miere naturală. Fiind prea dulce mierea, nu am putut-o consuma. Domnul profesor m-a întrebat dacă am terminat mierea, ca să-mi aducă alta, însă i-am spus că nu am consumat-o nici pe cealaltă. Atunci m-a sfătuit să o ung pe pâinea cu unt, pe care o primeam dimineaţa la cantină.

13. Un coleg mi-a cumpărat de la piaţă un kilogram de roşii. Mi-a spus că arată bine şi că ar trebui să fie toate coapte. Tăind una cu cuţitul şi gustând-o, am simţit că e acrişoară. Fusese culeasă înainte de coacere. Am gustat apoi altă roşie, care era dulceagă, coaptă, exact aşa cum ar

trebui să fie.

14. După o mâncare copioasă, strugurii sunt un desert minunat. O dată, la prânz, ni s-au servit drept felul trei, strugurii. Prinzând ciorchinele în mână, am observat că este greu. Avea boabe mari, pline cu must. Bucuros, am luat prima boabă care a fost destul de dulce. Următoarele însă, erau acrişoare. Strugurii nu erau destul de copţi.

15. Mâncarea de măcriş este pe placul meu, mai ales că această plantă conţine multe vitamine şi contribuie la înmulţirea globulelor roşii. Fiind acasă, într-o vacanţă, mi s-a dat mâncare de măcriş. Gustând, am observat că era prea acră şi nu am putut mânca tot din farfurie.

16. După masa de prânz, în unele zile, primeam câte două mere la fel trei. Am spălat unul care arăta foarte bine, fiind mare, curat. Prima muşcătură mi-a plăcut, având un gust dulce-acrişor, exact aşa cum trebuie să aibă un măr. Următoarea muşcătură, avea gust amar. Mi-am dat seama că este stricat. Arătându-i profesoarei de serviciu, mi-a confirmat că fructul este stricat, având vierme.

17. În diferite împrejurări, fie acasă în vacanţe, fie la cantina şcolii, am primit unele mâncăruri prea sărate. Unele persoane preferă să mănânce mai sărat. De multe ori, apreciind greşit, bucătăresele pun prea multă sare în oale. La casa de copii, ni s-a dat ciorba de varză. Gustând, mi s-a părut mult prea acră şi sărată. Probabil, fusese făcută cu varza acră, care nu s-a desărat”.

După cum am arătat mai sus, dirigintele meu, profesorul Gheorghe Stancu, m-a dus peste tot, pentru a-mi putea strânge material necesar elaborării lucrării de diplomă. Am mers cu remorcherul pe Dunăre, având ocazia să percep, pe baza simţurilor intacte, tot ce s-a petrecut în jurul meu. Iată mai jos, ce am relatat în lucrare despre acea călătorie:

„Înainte de a pleca din Cluj spre Bucureşti, în vacanţa de primăvară, în gară, după ce am trecut pe sub primele două linii de cale ferată, ne-am aşezat pe bancă unde aşteptam cu dirigintele meu sosirea trenului accelerat. Prin faţa sau prin spatele nostru, au trecut

multe locomotive şi trenuri, care au produs zgomote mai mult sau mai puţin puternice, pe care le-am perceput pe baza simţului vibratil. Trepidaţiile produse de motoarele locomotivelor şi de roţile vagoanelor, se transmit prin pământ şi ajung în picioarele mele, percepându-le ca pe nişte tremurături. Am simţit de asemenea mirosul de motorină arsă, de ulei, provenit de la locomotivele Diesel, precum şi miros de cărbune ars, provenit de la locomotivele cu aburi. Fumul şi mirosul erau greu de suportat. Simţeam că mă sufoc. Mă plimbam, căutând un loc în care aerul e mai curat, uşor de inhalat.

La sosirea trenului în gară, am simţit mai întâi vibraţii puternice produse de locomotivă iar apoi vibraţii mai slabe, produse de vagoane. În acelaşi timp, am simţit un curent de aer puternic, care m-a izbit. Am avut senzaţia că mi se taie faţa, însă curentul a devenit tot mai redus pe măsură ce trenul îşi micşora viteza şi a dispărut în momentul în care s-a oprit. La urcarea în vagon, am simţit forfota. Era mare aglomeraţie. Fiecare pasager cu bagajele în mâini, căuta să ajungă cât mai repede în compartiment. Pe holul vagonului ne-am băgat în mulţime, căutându-ne locurile indicate pe bilet, îmbulzeala din vagon, oarecum firească, m-a nemulţumit în anumite situaţii. Am fost lovit de multe ori fie de bagaje fie de corpul călătorilor. Mi s-au produs senzaţii cutanate de presiune şi uneori de uşoară durere.

După ce ne-am ocupat locurile şi ne-am pus bagajele sus pe rafturi, a pornit trenul. Am simţit cum garnitura îşi mărea treptat viteza, zgomotul fiind din ce în ce mai puternic. Vibraţiile se propagau prin podeaua vagonului şi intrau în corpul meu prin tălpi sau prin muşchii fesieri şi ai coapselor. Mi-am dat seama că pe toată durata acestei lungi călătorii, mă vor însoţii senzaţiile vibratorii. Trenul a trecut prin multe tunele şi peste poduri, unde zgomotul devenea mai puternic, mai intens.

În timpul călătoriei, am simţit mai multe mirosuri precum: cel de ţigări, cel de motorină arsă şi de cărbune, venit de la locomotivă. Temperatura din compartiment, ca

de altfel din tot vagonul, a fost la început scăzută, ca după o oră şi jumătate de mers, să crească treptat, ajungând până la urmă să fie prea ridicată, aproape de nesuportat. Cu ajutorul analizatorului termic, mi-am dat seama de aceste modificări. Senzaţiile termice mi-au furnizat suficiente date pentru o percepere justă. Spre dimineaţă, când temperatura era foarte ridicată, a trebuit să deschid geamul, să intre aerul rece. Am simţit mai intens căldura şi datorită faptului că eram chiar lângă calorifer.

Stând lângă fereastra deschisă, am fost curios să aflu cu ce viteză se deplasează trenul. Mi-am scos mâna pe geam şi am încercat să estimez viteza de deplasare. Curenţii de aer foarte puternici, m-au izbit pe palmă şi braţ, simţind o apăsare intensă. Senzaţiile cutanate m-au ajutat în această acţiune. Dimineaţa, apropiindu-ne de Bucureşti, am simţit prin fereastră că a răsărit soarele. Razale sale binefăcătoare de lumină şi căldură, mi-au atins faţa, însoţindu-ne până la destinaţie. La un moment dat, devenind puternice, m-am tot mişcat, căutând să mă feresc. Analizatorul termic, mi-a dat de ştire că a ieşit soarele. Căldura, nu putea veni de altundeva prin fereastră, decât de la soare.

Trecând prin regiuni deluroase, am simţit că aerul de afară era mai rece decât în zonele de şes dar mult mai curat, mai oxigenat. L-am respirat cu nesăţ, înviorându-mă. Stând mai mult timp cu faţa pe fereastră, am simţit că aerul mă înţepa ca nişte ace, ochii îmi lăcrimau iar nările mă usturau, având senzaţia că mi se dilată şi mi se umflă. a în capitală am călătorit cu diferite mijloace de transport, dintre care, troleibuze, tramvaie sau autobuze. Fiecare dintre ele, mi-au produs senzaţii de diferite intensităţi. De exemplu, tramvaiul produce un huruit foarte puternic, mai ales în curbe. În timpul mersului, mă legăna în dreapta şi în stânga, încât am fost nevoit să mă ţin de bara scaunului din faţa mea. În autobuz, am simţit zgomote potrivit de puternice, provenite de la motor, diferite de cele produse de roţile tramvaiului, care nu au cauciuc. În troleibuz, zgomotele erau destul de mici, produse de transformatorul

electic. Când se făcea contactul, simţeam nişte tremurături care deveneau din ce în ce mai intense, până la pornirea troleibuzului, ca după aceea să aibă un caracter aproape uniform. Zgomotul este cu mult mai redus decât la celelalte mijloace de transport.

De la Bucureşti – progresul, am mers cu trenul personal până la Giurgiu, însoţit tot de dirigintele meu, care ca de obicei în asemenea călătorii, mi-a descris tot ce se vedea pe geamuri: câmpul înverzit, păduri înverzite, livezi înflorite, lanuri de grâu mult crescut, ogoare arate şi însămânţate proaspăt, terenuri nearate încă, lacuri, ape curgătoare, turme de oi şi vite păscând. Totul era frumos în natură. În multe sate erau construite solarii, unde se cultivau legume, pe care agricultorii le desfac la oraşe, obţinând câştiguri serioase.

În această călătorie, am simţit cum mergea trenul în curbe, aplecându-se într-o parte şi în alta. Era o zi cu soare puternic, pe care l-am simţit după razele de căldură care pătrundeau prin fereastra vagonului. În curbe, razele soarelui dispăreau, urmând să reapară când trenul revenea în linie dreaptă. Când trenul se oprea în staţii, am simţit mirosul florilor din livezi, precum şi mirosul reavăn al câmpului. În vagon, am simţit miros de tutun şi câteodată de băutură, venit de la pasageri. În unele locuri mirosea a parfum de damă. Pe unele porţiuni, trenul se legăna în stânga sau în dreapta, producând dezechilibrul pasagerilor care se ţineau de banchete. Eu mă sprijineam pe un picior, căutând să-mi păstrez echilibrul, cu ajutorul analizatorului vestibular.

Portul Giurgiu era la 4 kilometri de gară, aşa că am mers până acolo cu un taxi. Dorind să cunosc o navă fluvială şi să fac o călătorie pe Dunăre, am mers la căpetenia portului, împreună cu profesorul S., arătând scopul venirii noastre aici. Cu multă amabilitate, căpitanul portului, Ştefan, ne-a aprobat să facem o scurtă călătorie cu un remorcher, pe apele Dunării. Ne-am fi dorit să mergem cu vaporul dar nu circula în acel moment. Am făcut cunoştinţă cu domnul Ştefan, care era îmbrăcat în

uniformă, cu grade pe umăr. Era un om înalt.

Plecând spre remorcherul „Răşinari”, am trecut mai întâi pe un pod cu balustrade, de la capătul căruia am păşit pe punte. Am simţit imediat un zgomot puternic, greu de identificat. Era zgomotul produs de sirena vasului. Am făcut cunoştinţă cu fiecare membru al echipajului, căutând să-i reţin după câte un semn distinctiv. Astfel, pe căpitanul acestei nave, domnul Horea Munteanu, l-am reţinut după negul pe care îl avea pe partea dreaptă a feţei. Era un om voinic, destul de gras. Pe ofiţerul stagiar, Horea Sulică, l-am reţinut după bătătura pe care o avea pe palma stângă şi după talia potrivită. Am mai cunoscut câţiva marinari şi un mecanic al navei. Din acest echipaj, mai făcea parte şi o bucătăreasă, pe nume Lina, pe care am reţinut-o după degetele lungi şi verigheta de pe mâna stângă.

După ce am cunoscut tot echipajul, am intuit părţile importante ale remorcherului. Am pipăit cu interes tot ce era posibil de pipăit. Am observat că remorcherul avea parter şi etaj, fiind oval. Am intrat în cabina de comandă, unde am avut ocazia să intuiesc aparatura cu care se manevrează vasul. Am pipăit curios cârma şi am făcut câteva manevre, după ce mi s-a explicat că, pentru a merge înainte, mânerul se deplasează spre stânga, pentru a merge înapoi, mânerul se deplasează spre dreapta iar pentru a stopa mersul, mânerul se pune în poziţie verticală. Am intuit şi pedala care se apasă cu piciorul pentru a suna sirena. Apăsând, s-a produs un vuiet puternic, pe care l-am perceput pe baza vibraţiilor produse, receptate prin tălpile membrelor inferioare.

Remorcherul a pornit, mergând încet la început, cu 5, 6 kilometri pe oră, dar mărind viteza până la 28 km. Călătoria a durat circa 20 de minute. Am ajuns aproape de „Podul Prieteniei”. Plecând cu viteză mică de pe loc, am simţit un zgomot mai redus, care s-a intensificat pe măsură ce viteza creştea. Perceperea am făcut-o tot pe baza vibraţiilor produse de motorul navei, care mi-au cuprins tot corpul. La pornire, am mers în sensul cursului apei Dunării iar la înapoiere în sens invers, adică în amonte.

Pe tot drumul am stat în picioare, în acest fel putând să recepţionez mai uşor tot ceea ce se petrecea în jur. Am simţit curenţii de aer care mă izbeau pe frunte şi pe faţă, ca un vânt cu presiune. Aerul era mai curat, mai moale, având un miros specific de apă curgătoare. Am simţit şi mirosul de combustibil ars. Îmi pare rău că nu să putut să bag mâna în apă, să pot simţi presiunea curenţilor de apă, deoarece nava avea câţiva metri înălţime”.

În aprilie 1977, am mers la Bucureşti cu profesorul Gh. Stancu să vizităm uzinele „Republica” şi „23 August”. Am avut ocazia să intuiesc, cât s-a putut, procesul de fabricare al ţevilor şi al locomotivelor. Am inclus în lucrarea de diplomă, integral, tot ce am pipăit acolo:

„În ziua de 23 aprilie 1977, am vizitat uzinele „Republica şi „23 August” din Bucureşti, însoţit fiind de dirigintele meu. Cu destulă greutate ni s-a aprobat să intrăm în incinta acestor uzine. Până la urmă, ni s-a pus la dispoziţie câte un ghid, în fiecare uzină, care specialist fiind, a ştiut să ne dea informaţiile necesare. La uzina „Republica”, ne-a însoţit domnul maistru Caraiman iar la uzina „23 August”, domnul tehnician Munteanu. Au fost amabili, mai ales domnul Caraiman, ducându-ne în secţiile importante şi dându-ne lămuriri competente, cu referiere la procesul tehnologic.

Uzina „Republica”, este profilată pe fabricarea ţevilor, de la materia primă şi până la produsul finit iar uzina „23 August”, este profilată pe fabricarea locomotivelor hidraulice şi a celor Diesel, electrice. Fiecare uzină are mai multe secţii, toate contribuind la realizarea produsului finit. Spaţiul în care îşi desfăşoară activitatea este imens, numai uzina „23 August” având o lungime de aproape 2 kilometri. Am vizitat o parte din secţiile care ne-au interesat mai mult, unde am putut percepe ce se întâmplă, pe baza analizatorilor rămaşi valizi.

La uzina „Republica”, am intrat prima dată în secţia de ţevi laminate, unde de la primul pas făcut, m-a izbit mirosul specific de metal ars şi diferite uleiuri. Aceste

mirosuri erau răspândite şi pluteau în toată hala, însoţindu-ne pe toată durata vizitei. La un moment dat a început să mă doară capul. După 15 – 16 metri parcurşi, ne-a întâmpinat un aer deosebit de cald, care mi-a învăluit fruntea, faţa şi mâinile, aer provenit de la ţevile înroşite, abia ieşite din cuptorul de laminat la cald. Mi s-a descris cum erau transportate automat-mecanic, pe nişte instalaţii speciale, până la locul de răcire. Aceste ţevi înroşite, au constituit sursa de încălzire a aerului din jur, radiind şi ajungând în contact cu suprafaţa cutanată, de la o distanţă de circa 3 – 4 metri. Apropiindu-mă de aceste ţevi înroşite, care se deplasau cu o viteză destul de mare, nu am rezistat prea mult lângă ele, căci aerul era foarte fierbinte.

Deplasându-ne prin incinta halei, a trebuit să trecem pe anumite porţiuni, peste nişte poduri-punţi, fabricate din metal şi lemn, prevăzute cu balustradă. Am mers cam greu, deoarece erau înguste. Pe toată durata vizitei, am simţit nişte zguduituri permanente şi puternice, ca un fel de tremurături, care proveneau de la motoarele strungurilor ce funcţionau din plin. Ajungând în dreptul acestora, zgomotul a devenit şi mai puternic. Nu am putut pipăi strungul în timpul funcţionării dar am reuşit să-i intuiesc părţile exterioare, însă zgomotul produs m-a făcut să nu rezist prea mult lângă el. Vibraţiile puternice mi-au produs senzaţii neplăcute, chiar de durere. Am pipăit apoi mai multe piese din metal, finisate, lucioase, alunecoase, de parcă ar fi fost unse cu ulei. De asemenea, am pipăit mai multe deşeuri metalice, rămase după confecţionarea pieselor, unele mai mici, de câţiva milimetri iar altele mai mari, de câţiva centimetri. Deşeurile metalice erau reci, spre deosebire de piesele abia ieşite din stung, care erau calde. Pipăiam totul cu atenţie, să nu mă rănesc.

Plecând mai departe, spre cuptoare, nu am putut să ne apropiem prea mult, deoarece aerul era de-a dreptul fierbinte. Nici nu am putut estima ce temperatură era, dar cred că în interior, urca până la câteva mii de grade. Am vrut să măsor cu pasul distanţa până la cuptoare dar n-am putut. Mi s-a spus că de la locul în care ne-am oprit şi până

la cuptoare, sunt aproximativ 5 – 6 metri. Însoţitorul meu mă îndemna şi mă trăgea după el să merg lângă cuptoare, însă fără rezultat. Sensibilitatea mea termică m-a împiedicat să mai fac vreun pas. Căldura era de nesuportat, mă ardea. Eram transpirat din cap şi până în picioare. În acelaşi timp, am simţit un miros înţepător, înecăcios cu gust de acid. Când respiram, simţeam acidul în gură. Nările mă usturau iar ochii îmi lăcrimau, fapt ce m-a determinat să părăsesc repede acel loc. Simţeam nevoia de aer curat.

Ieşind din hala de ţevi laminate la cald, ne-am îndreptat către a doua secţie: secţia de laminat la rece, care se află într-o hală, la aproximativ 350 de metri distanţă de prima. De cum am ieşit, am simţit aerul rece şi curat, care m-a înviorat. Am parcurs distanţa pe jos, pe un teren natural, neasfaltat, plin de nisip, pietriş, pământ, gropi. Am traversat şi o linie de cale ferată pe care erau vagoane ce trebuiau încărcate cu ţevi şi alte produse destinate nevoilor din ţară şi din străinătate. Am simţit sub picioare terenul tare, pietrele pe care am călcat, precum şi nisipul zgrunţuros, care mi-au îngreunat mersul, având chiar şi senzaţii de durere la tălpi. Înainte de a intra în hală, la un moment dat, am simţit sub picioare un zgomot puternic. Mi s-a spus că este produs de un agregat, care demontează un rezervor uriaş, în care se depozita combustibilul. În locul rămas liber, avea să se depoziteze altceva. Acel rezervor era la vreo 15 metri distanţă de noi, dar nu ne-am apropiat, ci ne-am continuat drumul.

Intrând în hala de ţevi laminate la rece, am simţit un miros puternic de motorină şi uleiuri, folosite de strunguri. După ceva timp, ne-am acomodat cu acel miros specific unei atare uzine. Imensa hală era plină de strunguri, de ţevi metalice de diferite dimensiuni şi de muncitori. Interesant că la strunguri, lucrau şi multe femei tinere. Am simţit vibraţii puternice, am pipăit mai multe strunguri şi ţevi de diferite calibre şi lungimi. Punând palmele pe strunguri, am simţit trepidaţiile lor, produse de motoare, precum şi morosul de ulei de in şi rapiţă. A

În hală mai erau câteva bazine – băi –, în care erau substanţe chimice care se foloseau la spălarea şi curăţarea ţevilor. Apropiindu-mă de aceste bazine, am simţit că ceva mă supără la respiraţie, îngreunându-mi-o. Erau mirosurile de acid clorhidric şi altele. Către ieşirea din hală, am vizitat un alt bazin, situat într-o încăpere aparte, în care era leşia, cu care se curăţa piesele motoarelor. Am recunoscut uşor mirosurile specifice. Părăsind hala, am coborât pe nişte trepte destul de înalte, continuându-ne drumul spre locul de unde am pornit, în pavilionul uzinei. Am mulţumit domnului Caraiman pentru amabilitate şi l-am rugat să transmită şi conducerii aceleaşi urări.

Ne-am îndreptat apoi spre uzina „23 August”, care nu era situată la mare distanţă de „Republica”. În trecut, aceste două uzine formau una singură şi i se spunea „Malaxa”, după numele proprietarului de atunci. Conducerea uzinei voia să ştie cine suntem, de unde venim, dacă avem delegaţie şi cu ce scop vrem să vizităm. După explicaţiile de rigoare, ni s-a aprobat să intrăm şi să vizităm uzina sub îndrumarea domnului Munteanu. După cum am spus la început, uzina ocupa o suprafaţă de aproape 2 kilometri.

Şi aici, ca şi la cealaltă uzină, am vizitat câteva secţii, care ne-au interesat mai mult. De la poartă şi până la prima secţie, cea de foraj, am mers vreo două sute de metri. Chiar la intrarea în hală, ne-a întâmpinat un miros neobişnuit, provenit de la metalul ars şi de la uleiuri. Concomitent, sub tălpile picioarelor, terenul tremura din cauza zgomotului deosebit de puternic, produs de ciocanele pneumatice, care băteau şi presau prin lovituri sincronice şi asincronice, mai rar la început, apoi din ce în ce mai alert, barele metalice, până luau forma dorită a produsului finit. Aceste bare erau necesare mai ales pentru locomotivele hidraulice, care se asamblau în altă hală. Apropiindu-mă de ciocanele pneumatice, cam la doi trei paşi, am simţit că temperatura era ridicată. Vibraţiile produse de bătăi mi-au atins faţa şi mâinile. Mi-am dat seama că pentru a putea fi îndoite, ţevile trebuiau încălzite

în cuptor, spre a deveni mai maleabile. Am mai intuit şi bazinele în care se curăţau produsele finite, Am simţit şi aici mirosurile specifice.

Ieşind din această secţie, am mers mai departe vreo cinci sute de metri, până am ajuns la locul în care se asamblau locomotivele hidraulice. Înainte de intrare am traversat linia ferată, dându-mi seama că aici ar trebui să fie parcate locomotivele. Am fost întâmpinaţi de câţiva muncitori, care ne-au dat anumite informaţii. Eu, curios fiind să ştiu mai bine cum arată o locomotivă (am mai pipăit una în Gara de Nord din Bucureşti, dar sumar, căci nu mi s-a permis să mă urc în ea), am rugat mecanicii să-mi dea voie să mă urc în cabină alături de însoţitorul meu care să-mi descrie fiecare element în parte. Am primit acceptul, după care am urcat. M-am prins bine de două bare, după care am păşit pe cele două trepte, până în cabină. Am pipăit tabloul de comandă, sistemul de frânare, scaunul pe care stă mecanicul şi altele. Pornindu-se motorul, am simţit zgomotul şi trepidaţiile locomotivei, prin tălpile picioarelor. Când motorul şi-a intensificat turaţia, zgomotul a crescut iar corpul meu dârdâia odată cu locomotiva. Ne-am strecurat cu foarte mare greutate prin nişte culoare înguste, până ce am ajuns la cabina motorului, pe care l-am pipăit. Am observat că are un angrenaj complicat. Peste tot mirosea a ulei şi a motorină.

După ce am coborât pe uşa din spate a locomotivei, am mers pe lângă ea să-mi dau seama câţi metri are. Era lungă de 7 metri şi 20 de centimetri, având o greutate de 78 tone. Pipăind, am observat că în faţă are faruri şi un cârlig gros, pentru a remorca vagoanele. Tot acolo, am mai intuit şi locomotivele Diesel, de tip bulgăresc, care sunt puţin mai mici decât cele hidraulice, de tip românesc. Mi s-a spus că o mare parte din locomotivele fabricate aici, se exportă în multe ţări de pe aproape toate continentele. M-a bucurat mult această veste.

Mulţumind muncitorilor, am plecat mai departe trecând pe lângă alte secţii, până am ajuns la hala în care se finisau roţile şi alte componente ale locomotivelor. Aici

se şi montau pe bancul de probă. Am pipăit mai multe roţi de diferite mărimi, osii şi alte piese. Erau netede şi îmi alunecau degetele pe partea carosabilă dar în rest erau aspre la pipăit. Am încercat să ridic o roată şi alte piese dar nu am reuşit. Am observat că sunt foarte grele.

Ne-am întors spre poarta, după care ne-am luat rămas bun de la cei care ne-au îndrumat, mulţumindu-le pentru bunăvoinţa de a ne înlesni vizitarea acestei uriaşe uzine care este o mândrie a ţării.

Vizitând aceste mari uzine din capitala ţării noastre, mi-am dat seama că muncitorii lucrau în condiţii bune, depunând mult efort pentru a se obţine produse de cea mai bună calitate. Observând munca depusă, mi-am dat seama că aceşti oameni trebuie apreciaţi şi mai mult decât până acum”.

La Bucureşti, am mai vizitat atelierele de confecţii din cadrul şcolii de Nevăzători. Tot ce am întâlnit acolo, am introdus în lucrarea de diplomă:

„Fiind în Bucureşti, pentru a-mi putea strânge material bogat, necesar lucrării de stat, am hotărât să vizităm toate atelierele Centrului Şcolar nr. 1, unde îşi desfăşoară elevii nevăzători orele de practică.

Luni, 25 a IV-a 1977, am vizitat atelierul de perii al acestei şcoli, împreună cu domnul maistru Nicolae Haţegan, care mi-a explicat pe scurt alcătuirea fiecărei maşini ce serveşte la confecţionarea tuturor sortimentelor de perii.

Intrând în atelier, am putut observa bancurile de lucru la care elevii confecţionau periile. Avansând în încăpere, am reuşit să percep cu ajutorul analizatorului tactil, aşa-zisa foarfecă mecanică, bancher, care se foloseşte la tunderea manuală a periilor. Intrând în cea de-a doua cameră a atelierului, am intuit nicovala de montat capacele periilor şi maşina electrică de tuns perii, a cărei funcţionări am înregistrat-o prin analizatorul vibratil. Întorcându-mă spre ieşire, am intuit maşina manuală de croit material, al cărei formă şi structură o cunoşteam încă de la şcoala din Cluj-Napoca, unde am învăţat să

confecţionez perii, sub îndrumarea maistrului nevăzător, Roman Dănilă.

Spunându-i domnului Haţegan că îmi este cunoscută această meserie, mi-a dat o montură cu capac, lustru, mărimea a II-a şi material, pentru a realiza o perie. Ţinând materialul în mâna dreaptă şi montura fără capac în cea stângă, introduceam materialul în găuri, încordându-mi muşchii palmei. În timpul confecţionării periei, am simţit prin tălpile picioarelor şi prin muşchii coapsei, vibraţia produsă de strungul din atelierul de lăcătuşerie, aflat în vecinătate. După ce am terminat peria, domnul maistru mi-a arătat cum să o tund electric, după care mi-a dat-o mie să o am amintire.

În pauza regulamentară a elevilor, am rămas în atelier să mai confecţionez o perie, pe care am terminato după multă sârguinţă. Era acelaşi tip ca şi prima. În încăperi era un miros de viscoză, material sintetic pentru confecţionarea unor sortimente de perii utilizate în cadrul unor întreprinderi textile, la curăţatul războaielor de ţesut. Acest lucru l-am recepţionat cu ajutorul analizatorului olfactiv.

La ieşirea din atelier, am intuit pe o masă, diferite monturi care aveau să devină perii. La plecare, i-am mulţumit domnului maistru pentru amabilitatea cu care m-a ajutat să cunosc multe lucruri interesante. Sunt sigur că prin demonstraţiile practice pe care le-am făcut aici şi prin modul în care am intuit toate maşinile folosite în atelier, am reuşit să las o impresie plăcută despre felul cum un nevăzător surd se poate afirma în anumite domenii de activitate.

Continuând seria vizitelor întreprinse cu scopul de a-mi aduna material, am vizitat rând pe rând atelierele şcolii. Am intrat în atelierul de tâmplărie mecanică, unde am sesizat rapid, prin intermediul analizatorului olfactiv, mirosul proaspăt de lemn, care urma să fie prelucrat. Nu am putut sesiza nicio vibraţie, trepidaţie, deoarece maşinile nu erau puse în funcţiune. Am intuit diferite obiecte confecţionate de elevii ambliopi care lucrează aici,

cu ajutorul simţului tactil, care la mine este foarte dezvoltat.

Ieşind din atelierul de tâmplărie, am intrat în cel de mături, unde, m-a năpădit mirosul puternic al paielor de sorg. Aici, domnul maistru, mi-a explicat modalitatea de confecţionare a măturilor. Prin urmare, am înţeles că pentru a confecţiona o mătură, este nevoie mai întâi de coadă, sorg, sârmă şi cuie. Aceasta se realizează cu ajutorul maşinii de legat. În atelier, fiecare elev execută câte o operaţie. Nu am simţit nicio vibraţie, deoarece nu existau maşini electrice, cele de legat fiind manuale.

Ultimul atelier pe care l-am vizitat, a fost cel de cartonaj. Aici, elevii confecţionau cutii din carton, de diferite mărimi. De la intrare, am simţit mirosul de praf, al cartoanelor. Am sesizat şi vibraţiile produse de maşina care croieşte materialul. Am observat apoi, cum elevii cu deficienţe de vedere, executau diferite operaţiuni indicate de maiştri. Am mai intuit, înainte de plecare, banda rulantă pe care erau trimise cutiile capsate.

După cum se ştie, Clujul este un oraş dezvoltat, având nenumărate posibilităţi de recreere. Grădina Botanică, este un obiectiv major al oraşului, beneficiind de numeroase plante exotice şi nu numai. De multe ori am vizitat acest loc frumos dar în 1976, alături de dirigintele meu Gheorghe Stancu, am revenit la Grădina Botanică din dorinţa de a culege material pentru lucrarea mea de diplomă:

„Fiind o zi de primăvară frumoasă, cu cer senin, pe la ora 10 dimineaţă m-am pomenit că intră cineva în camera mea, pe neaşteptate. Am simţit curentul de aer care s-a produs când s-a deschis uşa (era şi fereastra puţin deschisă), precum şi vibraţiile paşilor care apăsau parchetul. Am tresărit, după care m-am ridicat repede de pe scaun, întinzând braţele să identific cine a intrat în clasă. Am găsit acea persoană, care mi-a dat mâna în semn de salut şi mi-a arătat semnul distinctiv. Era dirigintele meu. Mi-a spus că fiind vremea aşa de frumoasă, a venit să mă scoată în oraş, unde vom vizita mai multe obiective. Nu

planificasem nimic pentru acea zi, însă m-a bucurat iniţiativa domnului profesor aşa că m-am echipat repede şi am plecat spre staţia de troleibuz, aflată peste drum de şcoala de nevăzători, unde eram cazat. Mă tot gândeam, oare unde vom merge? Eram curios şi îl tot întrebam pe dirigintele meu, dar nu mi-a spus. A vrut să-mi facă o surpriză şi anume, să mă pună în situaţia de a recunoaşte un anumit obiectiv, pe care urma să-l vizităm.

În timp ce aşteptam sosirea troleibuzului nr. 2, am simţit diferite zgomote, unele mai puternice, altele mai slabe, produse de autovehiculele care circulau în faţa noastră. Le-am recunoscut după vibraţiile produse pe asfalt şi în aer, ca şi după mirosul de combustibil. Mersul cu troleibuzul a fost scurt, numai patru staţii. În timpul călătoriei, stând pe scaun, am simţit zdruncinături, mai ales prin locurile puţin accidentate. Punând palmele pe bară sau pe fereastră, am simţit cum tremurau în timpul mersului. Chiar şi când troleibuzul stătea la stop sau în staţie, am simţit vibraţiile uşoare, produse de motorul electric, care erau plăcute şi nu mă deranjau. Din când în când s-au produs şi nişte smucituri sau legănări, din cauza frânării sau pornirii bruşte a motorului, încât m-au săltat de pe scaun sau m-au aplecat în faţă ori într-o parte. A trebuit să mă ţin bine cu ambele mâini de barele din faţă şi să-mi fixez bine tălpile pe podeaua troleibuzului. Restabilirea echilibrului, s-a produs pe baza reflexelor condiţionate precum şi datorită experienţei mele anterioare. În aceste situaţii, analizatorul labirintic a fost intens solicitat.

După ce am coborât din troleibuz, ne-am îndreptat spre obiectivul dorit. După ce am intrat pe poartă, am mers la cabina portarului, care ne-a lăsat să mergem la birou, pentru a ni se aproba să vizităm obiectivul. De cum am intrat în incintă, am simţit mirosul de bălegar, de gunoi, care venea din partea stângă. Luând-o într-acolo, într-adevăr era o grămadă de îngrăşământ pentru flori. Am luat puţin îngrăşământ în mână, l-am mirosit, l-am frământat şi am observat că este compus din pământ,

nisip, frunze descompuse şi bălegar de vite.

Plecând mai departe, am dat peste nişte căsuţe din sticlă, pline cu flori. Pe marginea drumului, erau nenumărate plante. Mi-am dat seama că ne aflăm în preajma unor sere de flori. Aceste sere se puteau găsi doar în grădina botanică. Domnul Aurel, tehnician biolog, ne-a permis să vizităm serele cu plante exotice. De cum am intrat în prima seră, unde lucra o doamnă la întreţinere, am simţit un aer foarte cald şi un miros specific de flori şi de pământ. Aerul nu mă jena la respiraţie dar fiind foarte cald, m-am străduit să mă acomodez. Am pipăit şi mirosit diferite plante exotice, dintre care: Drosera, cu frunze lungi, între 30 şi 60 de centimetri, ca nişte săgeţi şi cu flori albe, nemirositoare, Filodendronul, cu tulpină lemnoasă, frunze mari, palmate şi crestate, cu rădăcini în pământ şi aeriene, Senziteria Aurius, plantă cu frunze în formă de săgeată, cu multă clorofilă şi nervuri colorite, Agave Americană, o plantă din neamul spinilor, nu prea înaltă, dar cu frunzele groase, în forma de săgeată, având vârf ascuţit; înfloreşte o dată pe an. În timp ce am pipăit-o, m-am înţepat, trăgându-mi repede mâna.

Am mai pipăit multe flori, cu denumiri latine, cele mai multe de apartament. Printre florile întâlnite mai amintesc: Ficusul, Dracena Indiană, Coleus (plantă înrudită cu urzica), Begoniile (de diferite forme şi culori) etc. De o gingăşie aparte mi s-au părut: viorelele, care au frunze mici şi late la pământ, cu flori mov, lalelele, de diferite feluri, policrome, având frunze lungi ca nişte săgeţi, iar corola sprijinindu-se pe o tulpină lungă, ca un tub, crizantemele, cu frunze în formă de inimă, crestate pe margine, şi cu o eflorescenţă bogată.

Într-o seră, am intuit un aparat portabil, pe două roţi (un fel de cărucior), prevăzut cu un butoiaş de insecticid, din care se împrăştie substanţe care îndepărtează dăunătorii florilor. Soluţia din butoiaş, mirosea ca varza murată.

În fiecare seră, am găsit câte un bazin din beton, cu apă, din care se udă florile, cu ajutorul furtunului din

cauciuc. În toate serele vizitate, temperatura era peste 30 de grade, aşa se vedea pe termometru. Pentru aerisire, se ridică din când în când ferestre din acoperiş sau se deschid uşile.

Mulţumind celor care ne-au primit, am plecat spre un alt obiectiv, de care însoţitorul meu nu mi-a spus nimic. Urma să descopăr eu, cu ajutorul simţurilor valide, locul în care urma să mă aflu”.

Un alt obiectiv vizitat, a fost curăţătoria oraşului, despre care am amintit în lucrarea de diplomă următoarele:

„Ajungând în faţa obiectivului ce urma să-l vizităm, am aşteptat la poartă circa 10 minute, să ni se deschidă. Era o poartă solidă, din metal. Intrând în curte, am simţit un amalgam de mirosuri (de substanţe chimice, mirosul aburilor de haine spălate etc). Încă nu-mi dădusem seama unde am putea fi. Ajungând la uşă, unde am fost întâmpinaţi de portarul căruia i-am spus cine suntem şi cu ce scop am venit, mirosul s-a simţit şi mai bine. Mi-am dat seama că suntem la spălătoria oraşului iar însoţitorul meu mi-a confirmat, fapt care m-a făcut să radiez de fericire, deoarece ghicisem obiectivul.

Am fost conduşi de cineva până la etajul II, unde era biroul doamnei şefe Tuţui. Pe traseul urmat până acolo, am simţit aceste mirosuri care s-au intensificat. Am făcut cunoştinţă cu doamna şefă, femeie potrivită ca statură, cu păr scurt şi degete lungi. Dânsa ne-a condus prin toate sălile acestui etaj, în care erau ateliere de călcat rufe, lenjerii şi alte articole curăţate. Am pipăit lenjeria, hainele, plăpumi, covoare. Peste tot plutea mirosul specific de spălătorie şi călcătorie. Apropiindu-ne de un aparat electric de călcat, am simţit presiunea vaporilor (aburilor) şi temperatura ridicată la care se călca. Am pipăit haine, lenjerii, înainte de a fi călcate şi după aceea. După călcare, erau mai fine, mai catifelate şi miroseau a curat. Erau fel de fel de articole, chiar şi uniforme militare. La acest etaj, l-am cunoscut şi pe domnul preşedinte Vinţi, om bine legat, potrivit de înalt şi destul de gras.

La etajul I, unde erau secţiile de spălătorie şi vopsitorie, am fost conduşi de o altă doamnă, care ne-a dat informaţiile necesare. Înainte de spălare, lenjeria era sortată, înmuiată şi apoi spălată cu săpun sau detergenţi, în maşini de spălat mari, după care se storcea automat şi era dusă într-o cameră specială la uscat. Am pipăit acele maşini de spălat şi am simţit vibraţiile produse de motor. Detergenţii, ca şi acizii folosiţi pentru albire, aveau un miros înţepător. M-am apropiat de un bidon mare în care era acidul azotic sau apa tare, însă nu am rezistat nici zece secunde, îndepărtându-mă automat, datorită tăriei mirosului. Ochii mi-au lăcrimat instant iar nasul mă ustura puternic. În timpul funcţionării motoarelor, întregul Plafon vibra.

Deschizându-se uşa la spălătorie, a ieşit un aer cald şi un miros greu şi apăsător. Nu am putut intra în acea încăpere datorită temperaturii ridicate şi a mirosului înecăcios.

La secţia de vopsitorie, am observat că sunt mai multe cazane de aramă, de mare capacitate, unde se fierbea soluţia chimică, pe culori, în care se introduceau hainele ce trebuiau vopsite. Am pipăit un cazan, simţind că este cald. În toată secţia, plutea mirosul specific de vopsea şi de substanţe chimice.

Deplasându-ne de la vopsitorie către uscătorie, am simţit un curent de aer puternic care îmi mişca hainele de pe mine. Întinzând braţele în direcţia de unde venea curentul, am dat de sursa lui: două ventilatoare paralelipipedice, montate în perete, care erau în plină funcţionare.

La parter, conduşi de doamna şefă Tuţui, am vizitat ultima secţie – curăţătoria. Erau încăperi pline cu fel de fel de materiale pentru curăţat, costume de haine civile, uniforme militare, covoare, pături etc. Pentru curăţare, se folosesc diferite substanţe chimice. Uscarea se face în nişte maşini mari, prevăzute cu vizor, prin care se vede cum este purtat materialul de jur-împrejur. Punând mâna pe aceste aparate, am simţit că sunt calde. De asemenea,

am simţit vibraţiile produse de motor.

Mulţumind conducerii, am plecat din această întreprindere. În timp ce aşteptam autobuzul în staţie, am simţit cum treceau automobilele în ambele sensuri. La un moment dat, am perceput o puternică pocnitură, care a produs o vibraţie ciudată. I-am comunicat însoţitorului meu ce am simţit iar el mi-a spus că a explodat un cauciuc al unui tir şi a produs un zgomot puternic”.

În perioada 13 – 14 mai 1977, a avut loc la Cluj o Sesiune Ştiinţifică, în cadrul căreia s-au prezentat multe referate, printre care unul al meu şi altul, al lectorului universitar Valer Mare. Iată ce a relatat atunci, profesorul meu:

„Surdocecitatea ca problemă psihologică”.

Referat prezentat la Sesiunea Ştiinţifică 13 – 14 mai 1977

Dimensiunile problemei pe care m-am încumetat s-o abordez aici, sunt atât de impresionante încât mărturisesc sincer, mă simt de-a dreptul stânjenit. Este vorba incontestabil, de un eveniment unic în analele psihologiei (şi nu numai ale psihologiei; în egală măsură, cel puţin ale pedagogiei) din ţara noastră: educarea şi umanizarea unui copil fără auz şi fără vedere, pe nume Vasile Adamescu.

Astăzi suntem în situaţia de a face un bilanţ pozitiv al unui eveniment psihopedagogie ieşit din comun, iniţiat şi realizat, a-şi spune, într-o manieră ireproşabilă (ţinând seama de o serie de condiţii obiective şi subiective), aici în oraşul nostru, cu participarea plină de dăruire şi entuziasm a unui număr de oameni cu inimă mare. Îngăduiţi-mi să menţionez cu acest prilej, în semn de omagiu mai întâi, numele profesoarei Florica Sandu, astăzi pensionară, care a pus temelia întregii acţiuni, învingând greutăţi de neînchipuit. Au mai lucrat alături de ea, continuându-i munca cu aceeaşi pricepere şi cu un impresionant devotament, profesorul Gheorghe Stancu, profesoara Georgeta Damian şi mulţi alţii, pe care, cu regret, nu-i putem numi aici şi acum.

Consider de asemenea nimerit, să relev meritul

corectivului catedrei de Psihologie, de la Universitatea din Cluj-Napoca.

Numeroase şi importante sunt implicaţiile acestui neobişnuit experiment psihopedagogie. Este în primul rând un act de o neasemuită frumuseţe etică, o energie vie a umanismului socialist, care pune omul mai presus de orice. Societatea noastră a pus la dispoziţie toate mijloacele materiale şi morale pentru ca, pornind de la stadiul de fiinţă pur biologică, Vasile Adamescu să devină om, în sensul autentic al cuvântului, în urma unui proces intensiv de umanizare, mai exact, făurire literalmente de confecţionare pas cu pas, a personalităţii, a conştiinţei sale.

În cele ce urmează, aş dori să mă refer pe scurt, la semnificaţia ştiinţifică şi unele concluzii teoretice şi practice, pe care le putem desprinde din analiza cazului Vasile Adamescu.

1. Se cuvine să subliniem, înainte de toate, că surdocecitatea nu este cum se afirmă, o problemă îngustă, care vizează doar o disciplină de strictă specialitate – tiflo-surdo-psihologia, sau cel mult defectologia, în ansamblul său. Nicidecum! Semnificaţia surdocecităţii, depăşeşte cu mult aceste limite, având o valoare considerabilă, nu numai pentru ştiinţele psihologice şi pedagogice, ci pentru întregul sistem de ştiinţe care se ocupă de om, implicit pentru filosofie. Ar fi poate cazul, să spunem, cu regret, în spirit autocritic, că n-am înţeles în întregime şi de la început, dimensiunile reale ale acţiunii noastre, ca urmare, multe momente ale desfăşurării acestui experiment unic, ne-au scăpat iremediabil, fără posibilitate de a reconstitui evenimentele petrecute.

2. Surdocecitatea, pune la îndemâna cercetătorului, un material experimental de o inestimabilă valoare ştiinţifică, încât avea perfectă dreptate psihologul D.B. Elconin, atunci când spunea: „Casa de Copii de la Zagorsk (o instituţie pentru copii orbi surzi) este pentru psihologi şi pedagogi, ceea ce este un sincrofazotron pentru fizicieni”, ceea ce înseamnă că şi noi avem la Cluj, un mic

sincrofazotron psihopedagogie

Desigur, psihologii şi pedagogii, fac în mod curent cercetări asupra copiilor, asupra oamenilor adulţi. Dar omul normal din punct de vedere biologic, este adesea un obiect mult prea complex chiar şi pentru metodele de cercetare dotate cu cele mai moderne mijloace tehnice. Intervin atâtea variabile independente care determină dezvoltarea psihică a copilului, desfăşurarea activităţii psihice la un moment dat, încât este aproape imposibil să se pună în evidenţă factorii cauzali, autentici. Multe probleme cardinale din acest domeniu au rămas până în prezent fără răspuns, tocmai datorită faptului că, în soluţionarea lor, nu poate fi folosit omul, şi se recurge la câini, la iepuri, la cobai.

3. Cazurile de instruire reuşită a nevăzătorilor-surzi, inclusiv a lui V. Adamescu, relevă printre altele, că integritatea morfofuncţională a creierului, nu este afectată de această catastrofală privare senzorială din fragedă copilărie, timp de decenii. Absenţa aproape totală a aferenţelor vizuale şi auditive, n-a dus la dereglarea mecanismelor cerebrale ale activităţii psihice. Şi să nu uităm, că după o opinie răspândită a fiziologilor, suprimarea acestor canale senzoriale principale, ar trebui să ducă inevitabil, la degradarea centrilor corespunzători din creier.

Faptele de care dispune, pun într-o lumină nouă constatările referitoare la efectele izolării subiecţilor în cabine speciale, care modelează, printre altele, condiţiile zborului cosmic. Este ştiut că – foamea informaţională – a creierului, ca urmare a privării senzoriale, duce la grave tulburări psihice (halucinaţii, manifestări psihotice etc). Conduita lui V. Adamescu demonstrează că aceste efecte nu sunt inevitabile: creierul poate fi obişnuit să reziste orientându-şi activitatea în altă direcţie, fără să devieze de la normă. În orice caz, psihologia cosmică are ce învăţa de aici!

4. Rezervele uriaşe ale creierului, posibilităţile sale compensatorii, aproape nelimitate, sunt puse în evidenţă

de încă o împrejurare, aş spune specifică reabilitării lui V. Adamescu şi anume, este vorba de faptul că instrucţia lui sistematică, a început abia de la 11 ani, după ce la doi ani şi jumătate şi-a pierdut concomitent văzul şi auzul, în acest interval, a dus mai curând o viaţă de plantă, fiind crescut la ţară de bunica sa. Cei care l-au văzut când a sosit la Liceul de Nevăzători din Cluj, pot confirma. Regretabil este faptul, că n-am înregistrat pe peliculă, conduita lui de atunci. Dintre toate cazurile cunoscute de orbi surzi reabilitaţi, cred că este singurul care a reuşit să învingă atât de categoric efectele acestui enorm decalaj educativ. Într-adevăr, teoretic, V Adamescu nu avea nicio şansă, deoarece intervenise un gol de aproape nouă ani, în care dezvoltarea sa psihică a fost aproape complet întreruptă, suprimată, în perioada cea mai fertilă a copilăriei.

Performanţele lui demonstrează în mod elocvent, că nicio asemenea tragedie, nu are întotdeauna consecinţe fatale. În orice caz, creierul său a rezistat şi la această grea încercare, care a urmat pierderii auzului şi văzului.

5. Studiul atent al cazurilor de surdocecitate, contribuie substanţial la elucidarea problemei relaţiei dintre ceea ce este ereditar şi ceea ce este dobândit în dezvoltarea psihică a omului. Pe această temă, se poartă de multă vreme o dispută vehementă între diverse tabere ştiinţifice, care pun în joc tot felul de argumente, unele teoretice, deductive, altele experimentale.

La o extremă se situează curentul motivist, care susţine că elementele necesare apariţiei psihicului, determinate genetic, sunt deja prezente la naştere, şi că este suficient să li se lase timp ca să se dezvolte. Iniţial, deşi prezent, psihicul nu poate fi detectat.

Curentul opus, susţine că, prezenţa creierului nu este suficientă pentru ca fenomenele psihice să se producă. Rolul mecanismelor cerebrale, determinate ele însele, nu numai genetic, ci în mare măsură, de experienţa anterioară, este de a recepţiona, de a modela, de a combina, de a stoca, informaţia primită şi nu de a o crea. Creierul, cu toate genele sale – scrie cunoscutul fiziolog

Delgado – nu este suficient pentru ca psihicul să se dezvolte în absenţa informaţiei provenite din afară. Fără conţinutul acestei informaţii, n-ar exista structura psihică.

Afirmaţia este justă, dar, argumentarea este şubredă, în orice caz ipotetică, atâta vreme cât nu există dovezi experimentale nemijlocite. Iată ce scrie în această privinţă Delgado: dacă am putea lăsa o fiinţă umană să se dezvolte din punct de vedere fizic timp de câţiva ani, în condiţiile unei privări senzoriale totale, am putea stabili precis dacă, apariţia activităţii psihice depinde de factorii extracerebrali negenetici. Eu pot prevedea, că o asemenea fiinţă ar fi complet lipsită de funcţii psihice. Creierul ar rămâne gol şi lipsit de idei; el n-ar avea nici memorie şi n-ar fi capabil să înţeleagă ce se petrece în jurul său. Deşi matur din punct de vedere fizic, sub aspect intelectual, el ar rămâne tot atât de primitive, ca şi în momentul naşterii. Un asemenea experiment, fireşte, susţine Delgado, nu poate fi realizat.

Ba se poate! Spunem noi. Ceva similar se realizează din când în când

Iată deci, unde pot găsi neurofiziologii şi psihologii angajaţi în această dezbatere ştiinţifică, fundamentarea experimentală a poziţiei exprimate atât de limpede de Delgado.

Tot aici, inclusiv în studierea cazului V. Adamescu, poate găsi o confirmare solidă, susţinută la catedra noastră de profesorii Al. Roşca şi B. Zorgo, cu privire la natura socială a conştiinţei, a personalităţii omului.

6. În fine, să mai menţionăm contribuţia cazurilor de surdocecitate la întemeierea principiului echivalenţei informaţionale, care stă la baza activităţii analizatorilor. Aşa cum va reieşi din referatul pregătit de V. Adamescu, este uimitoare asemănarea imaginilor pe care le are nevăzătorul surd despre lume şi imaginile noastre. Citind pasajele în care descrie natura de exemplu, sau privindu-i desenele, ai impresia că el vede şi aude. La ce ne conduce această situaţie. Mai întâi că, limbajul folosit de diferite căi aferente, senzoriale, precum şi de întregul sistem nervos

este acelaşi, şi anume limbajul sau codul fiziologic al impulsurilor nervoase (în sistem liniar: da – nu).

Această unitate a codului nervos stă la baza echivalenţei informaţionale a analizatorilor valizi şi a celor lezaţi, vizual şi auditiv. Pe căile senzoriale intacte, circulă impulsuri nervoase care poartă un conţinut informaţional echivalent, dacă nu identic, cu conţinutul informaţional pe care îl poartă omul obişnuit.

Ar mai fi de adăugat că, acest conţinut informaţional, de care dispune în prezent Adamescu, s-a constituit sub acţiunea factorilor de mediu şi mai ales socio-cultural, educativ, (adică a semenilor săi care văd şi aud).

Semnificativ în această privinţă, este o relatare referitoare la studenţii nevăzători surzi de la Facultatea de Psihologie din Moscova. În cadrul unei conferinţe susţinute de aceşti studenţi, un auditor întreabă: – nu cumva experimental dumneavoastră contrazice o teză fundamentală a sugestiei materialiste: „Nihil est in intellectum guard non prins fuerit insensum”. Deoarece ei nu văd şi nu aud nimic, şi totuşi reflectă realitatea, înţeleg lucrurile, la fel ca noi.

Unul dintre studenţii nevăzători surzi, a dat următorul răspuns: – Dar cine v-a spus că noi nu vedem şi nu auzim nimic. Noi vedem şi auzim, cu ochii şi cu urechile tuturor prietenilor noştri, ai tuturor oamenilor, ai întregii soceietăţi.

Într-adevăr, aceasta este într-o formulă lupidară, esenţa filosofie! marxiste despre natura socială, a psihicului omului. Noi toţi vedem, auzim, simţim, gândim, cu ochii, cu urechile, cu inima, cu mintea întregii omeniri.

Iată câteva dintre problemele la soluţionarea cărora poate contribui studierea surdocecităţii.

În altă ordine de idei, Vasile Adamescu este sau, mai exact, ar trebui să devină un adevărat simbol, pe de o parte, a resurselor creierului uman şi pe de altă parte al puterii educaţiei. Într-adevăr, dacă un om lipsit de văz şi de auz, care a vegetat timp de aproape nouă ani în perioada atât de receptivă a copilăriei, a putut să ajungă la acest

nivel de dezvoltare psihică, intelectuală, ne întrebăm la ce nivel ne putem ridica noi, care dispunem de ochi, de urechi, şi am putut şi putem beneficia de condiţiile optime create de societate?

Oricum, parfrazându-l pe M. Gorki (care s-a referit la O. Skorohodova), cred că sunt îndreptăţit să afirm că „prin ceea ce a devenit, prin tot ceea ce a făcut ştiinţa pentru el, Vasile Adamescu serveşte şi va servi umanitatea”.

Avem în faţa noastră o strălucită biruinţă a spiritului, a raţiunii umane, asupra corpului, asupra materiei sau cu o altă formulare, o biruinţă a materiei asupra sa însăşi”.

Odată cu susţinerea lucrării de diplomă, s-a încheiat o perioadă frumoasă a vieţii mele şi anume studenţia. Eram fericit că am învins toate lipsurile şi greutăţile întâmpinate în facultate şi că am reuşit să obţin rezultate satisfăcătoare. Aşadar, făcusem 18 ani de şcoală în loc de 12, deoarece a fost nevoie de mai mult timp ca să pot parcurge toată programa şcolară şi încă 4 ani de facultate. În 22 de ani de studiu, am învăţat mult, am citit şi m-am străduit să compensez lipsa simţurilor atât de importante. Din liceu, am început să socotesc câte ore am studiat. În 6 ani, am petrecut circa 16200 ore printre cărţi şi caiete. În cei 4 ani de facultate, am studiat circa 12800 ore plus încă 500 pentru lucrarea de diplomă. Aşadar, în liceu şi facultate, am studiat 29500 ore. La toate acestea se pot adăuga şi orele de studiu din ciclul primar şi cel gimnazial; probabil că sunt în total în jur de 50.000 ore de studiu. De atât a fost nevoie pentru a mă recupera şi umaniza.

În foaia mea matricolă din anii de studenţie, mi s-au trecut toate notele pe care le-am obţinut la examene:

Anul I: 1973 – 1974

1. Anatomia, fiziologia şi igiena omului – 9 şi 10 (am dat două examene alături de Conf. Univ. Dr. V. Toma, dintre care unul în data de 22 a XII-a 1973)

2. Psihologie generală – 8 şi 8 (două examene alături de Prof. B. Zorgo, dintre care unul pe data de 16 a XII-a 1973).

3. Filosofie şi istoria filosofiei – 9. (examen susţinut

pe data de 20 a VI-a 1974)

4. Pedagogie generală – 9, (examen dat alături de Prof. Simion, în data de 13 a V-a 1974)

5. Desen didactic, modelaj şi lucru manual – 10. (la această materie nu am întâmpinat nicio dificultate deoarece mă pasionau activităţile manuale).

6. Mijloace audio-vizuale – 9.

7. Limba franceză – 8.

8. Practica producţiei – 10.

9. Educaţie fizică – scutit.

Anul îi 1974 – 1975

1. Ritmică şi cultură fizică medicală – 10.

2. Limba română contemporană – 10. (examenul I-am susţinut în data de 21 a XII-a 1974, alături de Prof.

S. Tomuş)

3. Economie politică – 9. (examenul l-am susţinut în data de 18 a VI-a 1975)

4. Psihologia copilului – 9, (examenul l-am susţinut în data de 27 a V-a 1975, alături de Prof. A. Chircev).

5. Introducere în psihologie şi statistică – 8, (examenul l-am susţinut alături de Prof. I. Radu, în data de 11 a V-a 1975).

6. Istoria literaturii române – 10.

7. Limba franceză – 10, (examen susţinut pe data de 30 a VIII-a 1975, alături de Prof. M. Toader).

5. Practică productivă – 10.

6. Educaţie fizică – scutit.

Anul III: 1975 – 1976

1. Limba română contemporană – 10.

2. Istoria literaturii române – 10.

3. Socialism ştiinţific – 10.

4. Surdologie – 10. (această materie mi-a fost predată de Lectorul Universitar Valer Mare).

5. Tiflologie – 10.

6. Oligofrenologie – 10.

7. Practică pedagogică în şcoli speciale – 10.

8. Limba franceză – 10.

9. Psihologie juridică – 8.

10. Practică productivă – 10.

Anul IV. 1976 – 1977

1. Etică – 10
2. Neuropatie şi psihiatrie infantilă – 10.
3. Psihodiagnostic – 8.
4. Logopedic – 10.
5. Didactica şi metodica predării în şcolole speciale (vizuali) – 10.
6. Didactică şi metodică specială (auditivi) – 10.
7. Practică pedagogică în şcoli speciale – 10.
8. Problemele fundamentale ale istoriei patriei şi PCR – 10

Amintirile colegilor de facultate

Au trecut 40 de ani de la terminarea facultăţii iar timpul a făcut ca legăturile dintre noi să se piardă. Neam împrăştiat prin diferite locuri. Am reuşit totuşi să mai găsesc pe câţiva din foştii colegi pe care i-am rugat să scrie câteva gânduri despre acea perioadă minunată pe care am petrecut-o împreună.

Rodica Sora, căsătorită Vâtcă, spune: „Îmi amintesc prima zi de curs, când cu emoţie am păşit pe scările Universităţii „Babeş-Bolyai”, căutând sala de curs. Era la etajul I, unde un grup de studenţi, povesteau în faţa sălii. Eu am intrat şi m-am aşezat în ultima bancă aşteptând venirea profesorului... Nu cunoşteam pe nimeni...

A intrat domnul profesor, s-a prezentat ca fiind profesorul nostru pentru disciplina Oligo-Psihologia deficienţilor mintali, Druţu (care din păcate nu mai este printer noi). Pentru a ne cunoaşte mai bine, a făcut prezenţa. Am descoperit că erau doar doi băieţi, restul eram fete. Pe unul dintre băieţi, Liviu Bugiu, l-am recunoscut imediat, era liderul grupului de studenţi pe care îi întâlnisem în faţa sălii de curs. Al doilea băiat stătea izolat într-un colţ al sălii. Era Nicolae Plopeanu, un băiat cu tulburări motorii, care mai târziu observasem că îi afectase puţin mersul şi vorbirea. Spre sfârşit ni s-a comunicat că mai avem un coleg-băiat, cu dublă deficienţă, Vasile Adamescu, care urmează să apară. Din acel moment

toţi colegii începusem să fim agitaţi, curioşi, cu ochii aţintiţi spre uşă, cu siguranţă niciunul dintre noi nu ne mai puteam concentra prea mult asupra celorlalte sugestii şi recomandări comunicate de domnul profesor.

Nu trecuse mult timp, când se deschide uşa şi intră mult aşteptatul nostru coleg, Vasile Adamescu, însoţit de un „domn" care îi sprijinea braţul şi mereu îi scria în palmă. Era domnul profesor Valer Mare, despre care aflasem că urma să fie profesorul nostru la disciplina Surdologie – Psihologia deficienţilor de auz. Nu ne puteam lua ochii de la colegul nostru!... Pe chipul lui se putea citi atâta bucurie şi emoţie că a ajuns printre noi...

noi, colegii lui de an, şi eram convinsă că şi EL simţea privirile noastre aţintite asupra lui. Devenise din acel moment, colegul nostru SPECIAL, şi cu toţii eram nerăbdători să vină pauza pentru a putea comunica.

Am rămas uimiţi cu toţii când l-am auzit vorbind!... Am aflat că se găsea într-un proces de educare complex, gândit şi pus în aplicare de domnul profesor Valer Mare, pe care îl percepusem treptat părintele lui Adamescu, pe tot parcursul anilor de studenţie.

A sosit şi pauza mult aşteptată!... L-am înconjurat cu toţii dar se pare că ne lipsea curajul să-l atingem, să-i luăm palma... nu ştiam cum să ne prezentăm...

Colegul nostru „special" era încă în bancă... simţea prezenţa noastră în jurul lui... îmi amintesc cum din întâmplare mi-a atins mâna cu care mă sprijineam de marginea băncii şi mi-a pipăit-o uşor până mi-a descoperit inelul... a zâmbit şi atunci în mod spontan mi-am scris numele cu majuscule în palma lui. I-am scris şi de atunci, de câte ori îi întindeam mâna cu inelul, mă recunoştea şi îmi spunea numele: Rodica Sora. Era un inel de aur dar modest, în formă de romb pe care îl primisem de la părinţii mei la majorat şi obişnuiam să-l port tot timpul.

După pauză, a revenit dl prof. V. Mare şi ne-a sugerat că, pentru că acum este foarte fericit că e şi el student, putem contribui la fericirea lui dacă l-am putea aduce cât mai mult la cursuri, oferindu-i astfel posibilitatea de a

relaţiona mai mult şi de a ne cunoaşte şi recunoaşte drept colegii lui.

Pe baza unei programări, ne-am înscris fiecare coleg, astfel încât prin rotaţie, să putem să-i asigurăm participarea la cele mai importante cursuri. Astfel, mergeam după EL la Şcoala de Nevăzători şi îl conduceam la Universitate unde a aveam cursurile şi bineînţeles îl conduceam şi înapoi. În felul acesta pentru fiecare dintre noi, erau zile speciale când puteam povesti pe tot traseul, încercând să-i descriem ceea ce ni se părea interesant pentru EL, pe tot parcursul traseului…

Pe măsură ce cursurile s-au adunat iar sesiunea de iarnă se apropia, am hotărât ca pe baza unei alte programări, să-l ajutăm să-şi transcrie cursurile în alfabetul Braille. Un lucru deloc uşor… când spun asta mă refer la faptul că era destul de dificil să găseşti un elev nevăzător disponibil care să asculte cursurile citite de noi şi să le transcrie în Braille, pentru a putea fi citite de Adamescu. Alte metode pe vremea aceea nu existau!… Totuşi, am reuşit să ne mobilizăm astfel încât la începutul sesiunii, Adamescu să aibă toate cursurile transcrise.

Îmi amintesc o întâmplare foarte hazlie, când, conform programării venisem pentru prima oară să-l caut şi eu pe Vasilică la Şcoala de Nevăzători pentru a-l ajuta la transcrierea de cursuri. Cei mai mulţi dintre colegi preferau această variantă decât să ne lăsăm cursurile pentru a fi dictate ulterior fie de domnul Stancu, fie de alţi elevi din şcoală cu resturi de vedere, asta pentru că fiecare dintre noi aveam notiţe şi prescurtări personale şi voiam să avem certitudinea că transmiterea informaţiei este aşa cum o preluasem direct de la profesorii de specialitate. Intenţia era de a evita pe cât posibil strecurarea unor erori sau confuzii care l-ar pune în dificultate pe colegul nostru „special”.

Era o zi târzie de toamnă, afară se înnoptase deja, şi încercam să ajung după ultima oră de curs, ora 19. Am reţinut că după acea oră nu vom deranja prea mult programul educaţional de după-masă al elevilor din şcoală

şi vor fi mai disponibili să ne ajute în procesul de transcriere al cursurilor!

Până am ajuns la Şcoala de Nevăzători, de la Universitate, se întunecase de-a binelea. La intrare, portarul mi-a dat ca reper sala de mese, unde era camera lui Vasilică, prima pe stânga. Cu mare emoţie trec prin sala de mese şi când ajung în dreptul uşii, ca orice persoană bine educată, „bat uşor la uşă”, aşteptând un răspuns... Din interior însă, nu-mi răspunde nimeni! Totuşi fiind presată de timp, întredeschid uşor uşa şi văd: întuneric-beznă!... Tocmai vine femeia de serviciu care începea curăţenia în sala de mese şi închid repede „ruşinoaşă” la loc uşa şi întreb:

— Nu vă supăraţi, nu ştiţi unde îl pot găsi pe colegul meu Adamescu? L-am căutat în camera lui şi nu este!...

— Tocmai l-am văzut intrând şi ştim că aşteaptă o colegă... şi cred că tu eşti. Nu avea pe unde ieşi fără să-l văd.

În momentul acela a deschis larg uşa şi a plecat în grabă... (să-mi trimită eleva care era programată pentru transcrierea de cursuri). Am rămas blocată în faţa uşii când am văzut camera întunecată iar câteva fante de lumină ce veneau dinspre sala de mese, m-au ajutat să descopăr că totuşi era acolo. Mă aştepta... Odată ce am făcut primii doi paşi peste pragul camerei lui, pe podeaua proaspăt spălată, Vasilică s-a ridicat şi a venit spre mine! Foarte contrariată de situaţie, i-am scris în palmă: „De unde se aprinde lumina?” şi când în sfârşit s-a făcut lumină şi „în lumea mea, a normalităţii”, am putut citi pe chipul lui un zâmbet care indica faptul că înţelege cu ce situaţie mă confruntasem... Mi-a strâns prieteneşte mâna ca şi cum mi-ar fi şoptit timid: „asta este lumea mea, trăiesc în întuneric şi tăcere”.

A fost un moment care mi-a confirmat încă odată că motivaţia şi visul meu de a alege Defectologia, Psihopedagogia specială, se justifică. Îmi plăcea dintotdeauna să ajut persoane aflate în dificultate! Pot mărturisi că şi azi, deşi pensionară fiind, lucrez cu o fetiţă

diagnosticată cu autism, preşcolară, şi mai ofer suport de specialitate părinţilor care au copii cu cerinţe educaţionale speciale, mai cu seamă acelora care mă ştiu; se apelază mereu la serviciile mele.

Ce mi-a plăcut întotdeauna cel mai mult, era faptul că Adamescu rămânea în cameră cu noi în timp ce dictam cursul, moment în care el citea în Braille, din cărţile pe care le avea aşezate cu multă grijă în minibiblioteca lui. Îi plăcea foarte mult să citească şi chiar începuse să compună şi poezii.

Pe parcursul anilor de studenţie, am observat că din cele cinci simţuri Adamescu a pierdut două şi cu toate acestea se poate spune că şi-a format un al şaselea simţ. Prin strângeri de mână, forme, mirosuri, senzaţii pe care le percepea, cunoştea lumea, imaginându-şi foarte exact totul.

Adamescu are o inteligenţă excepţională care l-a ajutat să evolueze spectaculos. Şi-a îmbunătăţit treptat sistemul tactil astfel încât ajunsese la performanţa de a termina recepţia mesajului transmis, înainte de a se sfârşi scrierea frazelor în palmă. Mergea pe deducţie. Inteligenţa mâinilor ajunsese să fie formidabilă. De pe atunci a reuşit să ne transmită ceea ce susţine şi acum în interviurile lui: că deşi a rămas în „bezna întunericului”, a reuşit să iasă din „bezna necunoaşterii, pentru că mereu s-a simţit înconjurat de oameni cu suflet mare care l-au sprijinit pas cu pas în evoluţia lui excepţională”.

Cecilia Sas, a spus: „Am fost colegă cu Vasile Adamescu! Noi îi spuneam Vasilică, aşa cum îi spuneau şi profesorii noştri. Şi asta pentru că era copilul – minune (la propriu) al profesorilor de la Liceul de nevăzători din Cluj şi al profesorilor de la Catedra de Psihopedagogie specială a Universităţii „Babeş-Bolyai”. Era în acest apelativ şi o atitudine protectivă, dar şi una care genera apropiere imediată şi necondiţionată.

Grupa noastră l-a „adoptat” pe Vasilică instantaneu. Ni s-a părut că eram investite cu o responsabilitate majoră şi pentru nişte tinere din anul I (1973), „balicuţe” care

doar ce descopereau Clujul, era ceva special.

Colegele care s-au ocupat în mod deosebit de Vasilică, mai ales în primele luni ale semestrului I, au fost cele care locuiau în Cluj, clujence fiind sau cele care locuiau în gazdă. Noi, „căministele”, eram prinse cu descoperirea Clujului şi a libertăţii asociate statutului de student.

Îmi amintesc o întâmplare amuzantă legată de deplasarea noastră la recoltat de mere la Jidvei. Vasilică venea cu grupa, într-o mare provocare, atât pentru el cât şi pentru noi. Lucrul acesta a fost posibil şi pentru că îl aveam pe Liviu, colegul nostru inimos şi blajin. A fost posibil însă şi pentru că Vasilică avea un grad de autonomie care permitea acest lucru. Sprijinul nostru era legat predominant de orientarea într-un spaţiu complet necunoscut, de încercarea de a-l face să înţeleagă multitudinea de stimuli care erau în jur.

Întâmplarea care a făcut deliciul deplasării noastre la Jidvei a fost legată de dispariţia (furtul?) bagajului de mână al lui Vasilică. Cu toate explicaţiile noastre legate de situaţia creată, Vasilică nu accepta ideea că bagajul a dispărut, că a fost furat. A devenit uşor agitat, crezând, poate, că facem o glumă deplasată. Într-un final, exasperat de încercările noastre de a-l convinge că bagajul a dispărut şi că nu-l mai poate recupera a spus ceva care în prima clipă ne-a făcut să izbucnim în râs. A spus că nu crede în explicaţiile noastre pentru că în socialism nu se fură”! mai târziu, analizând această afirmaţie, spusă cu atâta convingere, ne-am dat seama că în înţelegerea fenomenelor sociale a contat „filtrul” informaţiilor care i s-au oferit. Acum mă întreb cum a receptat Vasilică evenimentele din iarna lui 1989? Ce înţelesuri noi a conferit vieţii sociale, relaţiilor interumane?

În perioada aceea, colegul nostru ne uimea cu memoria lui uluitoare. Au fost suficiente câteva întâlniri, deplasări de la universitate la Liceul de nevăzători (noi îl însoţeam pe acest traseu ori de câte ori venea la cursuri) pentru ca la următoarea întâlnire să ne recunoască şi să ne

spună pe nume. Aş fi dorit să-l întreb cum reuşeşte să facă acest lucru, dar am avut în permanenţă rezerve generate de teama că l-aş putea supăra, că anumite curiozităţi legate de modul în care percepe lumea ar putea însemna invadarea unui spaţiu atât de intim şi atât de necunoscut nouă. Pentru mine enigma recunoaşterii să clarificat. Cred că eram prin anul II, când, într-o zi în care urma să-l conduc la liceu, i-am întins mâna, aşteptând să-mi spună numele. Surpriză! A început din nou examinarea, aşa cum făcea la primul contact cu un necunoscut (începea de la cap pentru a identifica înălţimea, apoi părul, umerii, braţele) Nu a reuşit şi mi-am dat seama că este uşor neliniştit. I-am scris prenumele în palmă, l-a repetat, a zâmbit uşor şi mi-a spus că mi-a dispărut negul pe care îl aveam la baza degetului mic de la mâna dreaptă, pe partea laterală a acesteia. Ştiam de acel mic neg, era mai mult un semn uşor întărit, mic cât o boabă de mac. Nici n-am sesizat dispariţia acestuia! Astfel de mici detalii, pentru noi nesemnificative, erau pentru Vasilică semnale fundamentale care puteau genera siguranţă sau, dimpotrivă, intrarea într-un teritoriu necunoscut şi plin de pericole.

Vasile Adamescu este un fenomen! Este peste puterea majorităţii oamenilor să înţeleagă cum poţi să descifrezi lumea obiectelor, a situaţiilor, a relaţiilor interumane dintr-o lume a tăcerii, a întunericului şi fără posibilitatea fundamentală de a comunica, de a conferi semnificaţii obiectelor pe care le simţi, le mirosi, te înţeapă, te zgârie, te mângâie, le percepi existenţa dar nu ştii ce înseamnă! Ca specialişti în educaţia specială, ştim că acest lucru este posibil. Cu condiţia să se întâmple miracolul întâlnirii dintre cel/cei care *ştiu cum* să facă imposibilul posibil şi cel/ cei care *să poată primi* darul oferit. Vasilică şi echipa de profesori care s-a ocupat de el au muncit enorm pentru a ajunge la performanţele de care el este capabil azi. A făcut eforturi greu de imaginat pentru noi, depăşindu-se continuu şi uimindu-i pe cei din jur cu progresele făcute. La rândul lui, cred că Vasile

Adamescu le este recunoscător celor care au trudit alături de el, purtându-i în inima sa şi făcând apel la ei atunci când îi este greu. A citit tot ceea ce se putea citi în Braille de la biblioteca Liceului de nevăzători din Cluj (o bibliotecă extrem de dotată în perioada aceea cu lucrări „la zi” traduse în Braille), uimindu-ne cu cultura pe care o avea.

Vasile Adamescu a fost „construit” ca un om bun şi tolerant. Nu ne-a cerut niciodată nimic. Nu a avut nicio pretenţie, în afară de aceea de a-i pune la dispoziţie cursurile, notiţele. Era avid să ştie, să cunoască, să înţeleagă, să ţină pasul. Şi a reuşit!

Oradea, 4 octombrie, 2017 Conf. univ. dr. Cecilia Sas

„Universitatea din Oradea;

5. Activitatea didactică şi viaţa socială

Reîntoarcerea mea la Liceul pentru Deficienţi de Vedere în 22 iunie 1977, am susţinut cu emoţie examenul de licenţă. Am obţinut nota maximă: 10. Eram foarte fericit şi mulţumit de această performanţă, la fel ca şi profesorii mei, Valer Mare, Gheorghe Stancu, Georgeta Damian şi Florica Sandu, care m-au felicitat cu multă căldură. Toţi cunoscuţii mei erau bucuroşi că am reuşit să termin cu rezultate foarte bune, studiile universitare. Ştiau cu toţii cât de mult am muncit.

Încă din timpul facultăţii mi-am dorit ca după ce termin studiile, să devin cercetător ştiinţific. Am fost pasionat de cercetare. Am adunat foarte mult material, mi-am studiat propria viaţă, descriind cum s-au dezvoltat simţurile rămase valide, cum reuşesc să mă descurc şi să cunosc mediul înconjurător etc. Totul era însă nesigur. Nu se ştia dacă pot obţine un asemenea post la Universitate. La două săptămâni după licenţă, am mers alături de dirigintele meu Gheorghe Stancu la facultate, în sala unde se făceau repartiţiile în câmpul muncii pentru absolvenţi. Am aflat cu tristeţe că secţia de Defectologie, azi Psihopedagoie specială, se va desfiinţa. Nu mai aveam, cum să lucrez în domeniul dorit de mine.

Îmi amintesc că în timpul anilor de facultate,

profesorii mei m-au pregătit pentru munca de cercetare. M-au sfătuit să muncesc mult, să lecturez, să adun material util. Lectorul Valer Mare, a început din timp să se intereseze dacă se poate crea un post special pentru mine. A vorbit cu rectorul Universităţii, profesorul Vlad şi la Ministerul Educaţiei şi învăţământului şi a fost sfătuit să mă îndrume să redactez un memoriu-cerere, în care să relatez aspecte importante din viaţa mea, despre procesul de recuperare şi progresele făcute în timp. Am scris câteva pagini despre toate acestea şi le-am înaintat către Minister. Urma să merg şi eu în audienţă la Bucureşti, zburând cu avionul, însă am aflat că se desfiinţează secţia de Defectologie şi totul s-a anulat. Am fost foarte dezamăgit. Mulţi din foştii mei colegi şi cunoscuţi m-au sfătuit să intru în câmpul muncii, să fac o meserie pe care o cunoşteam: confecţionarea periilor, a măturilor, a coşurilor sau a cutiilor de carton.

Nu eram prea mulţumit cu aceste opţiuni şi îmi doream mai mult. Mai aveam posibilitatea de a lucra ca profesor preparator la Liceul de Nevăzători, instituţie la care am studiat ca elev. Nu am luat în calcul această soluţie pentru că mi-am dat seama cât de greu ar fi să mă descurc în munca cu elevii, având această dublă deficienţă.

Profesorii de la catedra de Defectologie, au întocmit un memoriu pe care l-au trimis către Ministerul Educaţiei, aşa cum am procedat şi eu. Cu toţii îşi doreau să urmez o meserie în acelaşi domeniu de activitate cu al dumnealor. Redau mai jos cuprinsul acestui material:

„MEMORIU”.

Privind repartizarea în producţie a absolventului surd-nevăzător Vasile Adamescu în urmă cu 22 de ani, la Liceul de nevăzători din Cluj-Napoca, a fost iniţiat, cu aprobarea specială a

Ministerului Educaţiei, un experiment psihopedagogie unic prin semnificaţia sa ştiinţifică şi etico-umanistică: instruirea şi educarea unui copil pe nume Vasile Adamescu, care era în acelaşi timp, orb şi surdo-mut (de la 2 ani şi jumătate), deci acumula două deficienţe deosebit de grave pentru dezvoltarea sa psihică.

Deşi rare, cazurile de surdocecitate sunt atestate geografic pretutindeni. De cele mai multe ori, însă, aceşti copii rămân în afara educaţiei sistematice. Literatura de specialitate atestă un număr de cazuri celebre de reuşită în educaţia orbilor-surzi. Dintre cele mai cunoscute menţionăm pe Helen Keller din SUA şi Olga I. Skorohodova din URSS. Ambele au ajuns la un înalt nivel de dezvoltare intelecutuală.

Pornind de la precedentele cunoscute, catedra noastră a sprijinit acţiunea de la început, oferind, în limita posibilităţilor, documentaţia ştiinţifică asupra problemei. Sarcina asumată cu peste două decenii în urmă de colectivul Liceului de nevăzători era deosebit de dificilă; lipsea orice experienţă sistematică de recuperare. Munca a început de la zero. În momentul includerii în şcoală (la vârsta de 11 ani), V. Adamescu era lipsit de cele mai elementare funcţii psihice specific umane: nu ştia nici măcar să mănânce singur, să se îmbrace, să se îngrijească, comunicarea cu cei din jur era limitată la câteva gesturi simple, legate mai ales de trebuinţele biologice. Toţi cei angajaţi în această acţiune erau conştienţi de complexitatea acestei munci de reabilitare, dar, în caz de reuşită, rezultatele ar fi fost cu atât mai probante pentru puterea educaţiei.

An de an s-au investit eforturi uriaşe în făurirea personalităţii lui V. Adamescu. La început progresul a fost neînsemnat: au fost necesari ani de zile ca să ajungă să pronunţe câteva sunete abia articulate omeneşte. Dar, pas cu pas, V. Adamescu a început să „cucerească lumea umană; a ajuns să fie conştient că, pe lângă lumea lucrurilor, mai există o lume a oamenilor, simţind din ce în ce mai mult nevoia de a stabili relaţii cu ei, folosind mijloace specific umane (în primul rând verbale). Cu ajutorul dascălilor săi, al colegilor văzători şi nevăzători, V. Adamescu a învăţat să perceapă, să-şi reprezinte şi să înţeleagă lumea înconjurătoare prin prisma societăţii, adică asemenea celor ce văd şi aud. Progresul dezvoltării sale psihice şi intelectuale a devenit tot mai sigur şi mai rapid. A absolvit cu succes şcoala generală. Rezultatele sale la învăţătură şi în întreaga sa activitate psihică, au devenit de-a dreptul impresionante. A uimit pe toţi cei care l-au cunoscut, din ţară şi din străinătate. Oameni de ştiinţă din China, Iugoslavia, URSS, SUA, şi din alte ţări, care ne-au vizitat, au fost de-a dreptul uimiţi de performanţele lui V. Adamescu. El însuşi poartă o largă corespondenţă cu psihologi, defectologi şi mai ales cu nevăzători-surzi

instruiţi din multe ţări. Specialişti de la Universitatea din Zagreb (Iugoslavia) şi-au dedicat o lună de studiu, împreună cu o delegaţie a catedrei noastre, pentru a dezvălui posibilităţile perceperii şi emiterii limbajului cu ajutorul unor aparate de tip SUVAG, în absenţa auzului şi văzului.

În anul 1973, după o muncă asiduă de aproape 18 ani, V. Adamescu a absolvit liceul şi şi-a luat diploma de bacalaureat cu bune rezultate. Concomitent cu studiile teoretice, V. Adamescu şi-a însuşit o serie de deprinderi practice: confecţionarea de perii, de mături, lucrări de cartonaj, operaţii tipografice în sistemul Braille etc., pe baza cărora ar fi putut să-şi câştige existenţa, având dreptul, de altfel, şi la asistenţă socială ca invalid grav.

Scontând o reuşită remarcabilă în recuperarea psihopedagogică a tânărului V. Adamescu, catedra noastră a propus continuarea experimentului. În acest sens, el s-a pregătit intens şi s-a prezentat la examenul de admitere la secţia de psihopedagogie specială de la Universitatea din Cluj-Napoca. În ciuda multor dificultăţi, cu ajutorul cadrelor didactice şi al colegilor săi, V. Adamescu a reuşit să ţină pasul satisfăcător şi să facă faţă cerinţelor muncii universitare, obţinând calificative bune. În anul acesta, V. Adamescu a absolvit cu succes cursurile facultăţii şi şi-a întocmit lucrarea de diplomă pe tema particularităţilor perceperii realităţii în absenţa auzului şi văzului.

În momentul de faţă se ridică o problemă acută: cum va continua să-şi desfăşoare activitatea V. Adamescu?

Ţinând seama de întreaga munca investită atât de cei care l-au instruit şi educat, cât şi de el însuşi până acum, precum şi de perspectivele acestui experiment psihopedagogie cu totul ieşit din comun, apreciem că efortul întreprins trebuie continuat cu aceeaşi perseverenţă. Avem ferma convingere că rezultatele vor compensa investiţiile materiale şi morale de până acum şi de aici încolo.

Aşa cum se ştie, cazurile de surdocecitate cu un nivel de dezvoltare intelectuală cum este cel atins de V.

Adamescu au fost şi sunt puţine în lume. Iată de ce considerăm că buna desfăşurare a acestui experiment prezintă un viu interes nu numai pentru specialiştii în psihologie şi pedagogie din ţara noastră, ci pentru ştiinţă în general.

Despre surdocecitate s-au scris studii, cărţi în diferite limbi. Totuşi, numărul şi calitatea cercetărilor consacrate aspectelor psihologice, pedagogice, filosofice ale acestei probleme nu este nici de departe satisfăcător. Un material faptic de mare valoare a fost inclus în cărţile autobiografice scrise de câteva personalităţi lipsite de văz şi auz (H. Keller, O. Skorohodova ş.a.). Au rămas încă multe probleme în elucidarea cărora poate să contribuie substanţial studiile efectuate asupra sau de către orbiisurzi.

Menţionăm că O. Skorohodova (în vârstă de peste 60 de ani) lucrează şi în prezent ca cercetător ştiinţific la Institutul de Defectologie al Academiei de Ştiinţe Pedagogice din URSS. în vara acestui an, la Universitatea „Lomonosov" din Moscova, absolvă cu succes cursurile facultăţii de psihologie patru studenţi orbi-surzi. Acest eveniment a fost apreciat ca o remarcabilă realizare a ştiinţei sovietice în unul dintre cele mai complexe domenii, situat la intersecţia ştiinţelor naturii cu ştiinţele sociale, şi anume în problema educaţiei omului (vezi „Kommunist" Nr. 2, 1977); „Voprosf filosofii" Nr. 6, 1975).

În acest context, apreiem că lui V. Adamescu ar trebui să i asigure condiţii adecvate pentru a-şi desfăşura activitatea de aici încolo, pe de o parte, ca obiect de cercetare a unui şir întreg de probleme psihologice, pedagogice etc., de cea mai mare actualitate, iar pe de altă parte, ca subiect, capabil el însuşi să investigheze realitatea exterioară şi, implicit, fenomenele psihice, în calitate de psiholog anume calificat în acest scop. Menţionăm că el a realizat deja sute de pagini de însemnări, bazate pe autoobservaţie, de o reală valoare psihologică, asupra modului cum percepe, cum îşi reprezintă, cum concepe şi gândeşte lumea obiectivă ca

om lipsit de auz şi de văz, dar care a primit de la societate instrumente specific umane de cunoaştere (în primul rând limbajul verbal), cu ajutorul cărora şi-a însuşit un însemnat bagaj din experienţa socială.

Catedra noastră consideră că cea mai bună soluţie ar fi ca V. Adamescu să fie încadrat ca defectolog la catedra de Psihologie, de la Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj-Napoca, deoarece nicăieiri în altă parte nu va avea condiţii tot atât de favorabile pentru a-şi desfăşura activitatea în aşa fel încât să servească la maximum interesele ştiinţei şi, implicit, ale societăţii. De altfel, în toate ţările aceste cazuri s-au bucurat şi se bucură de o atenţie specială din partea forurilor ştiinţifice şi a organismelor de stat.

În cazul în care acest lucru nu este posibil, propunem să fie repartizat pe un post de profesor meditator în cadrul Liceului de nevăzători din Cluj-Napoca, la clasa specială de copii orbi-surzi, care funcţionează de ani de zile cu rezultate bune. V. Adamescu ar putea să desfăşoare concomitent:

a. O muncă de meditator cu cei 3 copii orbi-surzi;

b. O activitate de cercetare sub îndrumarea catedrelor didactice de specialitate de la catedra de Psihologie a Universităţii din Cluj-Napoca, pe baza unui program de lucru special elaborat şi aprobat de forurile competente.

Cluj-Napoca, 20 iunie 1977 Şeful catedrei, prof. I. Radu”.

În zilele de 6 – 8 iulie 1977, am revenit la facultate însoţit de profesorul Gheorghe Stancu, la comisia de repartiţie. Aici m-am întâlnit cu mai mulţi colegi de an care au venit să afle unde vor lucra. Am observat că unii erau nerăbdători şi îngrijoraţi, mai ales cei care s-au căsătorit în timpul studiilor. La începutul şedinţei a vorbit decanul facultăţii, domnul profesor Tomuţ. Totul mi se transmitea prin scris în palmă. Au început să se împartă actele de repartiţie: unii colegi au primit posturi de profesor la sate, alţii la oraşe, majoritatea în şcoli speciale. Am aflat cu bucurie că am primit şi eu postul de profesor preparator la

Liceul de nevăzători. Am mers la decanat să mi se elibereze actele necesare, pe care le păstrez şi azi într-un dosar. Niciun coleg de-al meu nu a primit post la aceeaşi şcoală cu mine. Mi-ar fi plăcut să lucrăm împreună. Urma ca de la 1 septembrie 1977, să lucrez la clasa specială de copii cu surdocecitate (deficienţă cumulată de auz şi văz).

După câteva zile de la repartizarea mea în câmpul muncii, am plecat împreună cu profesorul Gh. Stancu pe litoral. Am mers şi la Techirghiol, staţiune balneoclimaterică de renume.

Într-una din zile, mi-am vizitat rudele din Constanţa şi le-am povestit bucuros cum am absolvit facultatea şi cum am luptat pentru încadrarea mea ca profesor la Liceul de Nevăzători. În timpul şederii la mare, am trimis multe scrisori la Borcea, în satul natal, la Siliştea Nouă şi în alte localităţi în care aveam prieteni şi cunoscuţi, pentru a le povesti ce am realizat. Am stat aproape trei săptămâni la relaxare după care am plecat la Casa de Copii unde aveam să-mi petrec ultima vacanţă. Era începutul lunii august. M-am reîntinit aici cu toţi prietenii mei şi cu angajaţi! care ţineau mult la mine. Au observat cu toţii cât de fericit eram de reuşita mea. M-au felicitat şi mi-au dorit mult succes în viaţă. Pe 31 august 1977, a trebuit să plec la Cluj, căci urma să încep serviciul, o nouă etapă a vieţii mele. Eram

trist că trebuie să părăsesc Casa de Copii. Mi-am luat rămas bun de la dragii mei prieteni şi de la toţi cei care se ocupau de noi, mulţumindu-le pentru tot ajutorul acordat. După cum am mai spus, experienţa de la Siliştea Nouă a fost foarte plăcută, am avut multe de învăţat. Am amintiri frumoase pe care le păstrez şi astăzi.

Am revenit la Cluj, însoţit de educatorul Ion Nicolae, om de statură mijlocie, cu păr rar pe cap, brunet mi se pare, cu mâini potrivite ca mărime, puţin aspre, slabe, cu bătături mici pe palme. Era o dimineaţă puţin răcoroasă. Am simţit pe tren cu a răsărit soarele care mă mângâia cu razele lui blânde, încălzindu-mi faţa. După ce am coborât din tren, am trecut prin pasajul subteran deasupra căruia erau primele două linii de cale ferată. Aveam în ambele mâini câte o valiză plină cu haine şi alte obiecte care îmi produceau senzaţii neplăcute de apăsare şi durere. Delegatul mă conducea cu grijă ţinându-mă de braţ. Am poposit în staţia de autobuz de unde am luat troleibuzul numărul 2. Cunoşteam foarte bine drumul de la gară spre şcoala aşa că din când în când îi spuneam însoţitorului meu pe unde ne aflăm. Am trecut prin Piaţa Mihai Viteazul apoi prin Piaţa Victoriei (astăzi Piaţa Avram Iancu) şi am ajuns pe strada Budai Nagy Antal (azi Dorobanţilor), unde se afla Liceul de Nevăzători. Ne-am dat jos din mijlocul de transport în comun şi, în dreptul Şcolii de Surzi, am traversat pe cealaltă parte şi am ajuns la destinaţia finală. I-am povestit puţin domnului Nicolae despre sosirea mea la această instituţie, în toamna anului 1955, apoi am intrat pe poartă. Am simţit imediat mirosul plăcut al florilor din micul parc aflat în faţa clădirii şi miros proaspăt de curăţenie şi vopsea care ieşea pe geamuri. M-am reîntâlnit cu portarul pe care l-am recunoscut îndată, pentru că lucra aici de când eram eu elev. îl chema Iulian, era un om înalt, supt, cu mâini aspre şi mari. I-am spus „Bine v-am găsit” iar el mi-a strâns mâna cu multă căldură, însă nu mi-a scris nimic în palmă. Avea puţină şcoală şi îi era greu să comunice cu mine însă era sufletist. Am urcat scările la etajul III şi am intrat în camera unde am locuit în timpul

studenţiei. Am mai povestit câteva minute cu educatorul de la Siliştea Nouă apoi ne-am luat rămas bun. Se grăbea să viziteze câteva locuri din Cluj apoi urma să plece cu treabă la Alba-Iulia. Mi-a scris în palmă: „Multă sănătate şi succes în activitatea ta de profesor”, apoi a ieşit din încăpere, nu înainte de a-i mulţumi pentru că m-a însoţit pe drum.

Am început să-mi desfac bagajele şi să-mi aranjez frumos hainele în dulap. Am mâncat ceva apoi m-am odihnit puţin după drumul lung şi obositor. Peste câteva ore m-am îmbrăcat într-un costum nou, foarte frumos, şi am coborât la etajul II, îndreptânu-mă către secretariat. M-am întâlnit cu secretara Cornelia Jangosian, care mi-a strâns uşor mâna în semn de salut. Am povestit puţin, apoi i-am arătat actul de repartiţie şi după ce l-a citit, mi-a spus să merg la directorul şcolii, să vadă şi el hârtia. M-am întâlnit şi cu educatoarea Elena Tămaş care s-a bucurat să mă reîntâlnească şi întinzându-mi mâna sa mică mi-a scris pe palmă: „Bine ai venit colega!”. Neli, aşa cum i se spunea secretarei, m-a condus spre direcţiune, care se afla în apropiere. Am intrat emoţionat în sală, am salutat cu respect, şi am simţit cum directorul Traian Dragoste a dat scaunul la o parte şi a păşit pe parchet îndreptându-se spre mine. Mi-a dat mâna sa mare, nu prea fină, în semn de salut. I-am arătat dispoziţia şi i-am spus că am primit post în această şcoală. După ce s-a uitat peste acte, mi-a spus că trebuie să-mi fac analizele medicale şi că în ziua următoare, la ora 9, să mă prezint la consiliul profesoral. I-am mulţumit şi ne-am salutat, apoi am mers imediat în sala profesorală, unde m-am întâlnit cu noii mei colegi de muncă, dintre care şi fosta mea educatoare, Georgeta Damian. Tot cu emoţie am intrat şi aici şi am spus: „Bună ziua! Bine v-am găsit!”. Mulţi dintre ei s-au apropiat de mine şi mi-au scris cu căldură în palmă: „Bun venit în mijlocul nostru”; le-am mulţumit. Îi cunoşteam aproape pe toţi încă de când eram elev; unii mi-au fost profesori, alţii colegi de şcoală. Dintre aceştia: Petre Th. Mereuţă, Constantin Popescu, Valentin Tăutu, Ion V. Pop, Stan

Staicu, Aurelian Spiridon etc. Câţiva dintre ei m-au invitat la discuţii. Am povestit despre felul în care am susţinut licenţa, cum am reuşit să primesc postul la şcoală şi ce am făcut în vacanţa de vară. Am observat că majoritatea angajaţilor din instituţie, s-au bucurat de revenirea mea. Am studiat timp de 18 ani aici, între 1955 – 1973, iar după bacalaureat am continuat să locuiesc în incintă, pe parcursul studenţiei.

După ce am participat la primul consiliu profesoral, am început să discut mult cu fosta mea educatoare, Geta Damian, cea care conducea clasa specială în care învăţau copiii cu surdocecitate. Eu urma să lucrez cu aceşti elevi, ca profesor preparator, ajutându-i să-şi dezvolte anumite deprinderi şi să-şi corecteze lucrurile însuşite la clasă sub îndrumarea profesoarei lor. Doamna Damian mi-a dat multe sfaturi utile şi m-a încurajat mult. Mi-a explicat cum trebuie să lucrez cu aceşti elevi care avea resturi de vedere dar nu auzeau. Eram destul de îngrijorat şi emoţionat. Nu ştiam cum mă voi descurca. Îmi dădeam seama că era o meserie grea mai ales că aveam şi eu surdocecitate. Dacă aş fi primit post de cercetător ştiinţific era mult mai uşor pentru mine. Nu am avut ce face. În primul an de muncă, trebuia să-i învăţ pe copii scrierea Braille corectă, aritmetica, modelajul în plastilină şi desenul. Totul era adaptat situaţiei în care se aflau aceşti copii. Din păcate, din cauza lipsei mele de auz, nu am putut lucra cu ei la corectarea limbajului verbal. Era foarte important ca de fiecare dată când unul dintre ei pronunţa ceva greşit să fie îndrumat să i se corecteze greşeala. Profesoara Geta Damian mi-a mai explicat cum trebuie să-mi fac planificările calendaristice şi planurile de lecţie din acest prim an. Mi-am făcut primele două planificări la scrierea Braille şi la matematică şi, după ce le-am bătut la maşina de scris, le-am predat profesoarei nevăzătoare Florica Staicu, cea care era responsabilă cu aceste lucruri. Am mers alături de fosta mea educatoare şi la direcţiunea şcolii, unde am discutat mai mult cu directorul, care mi-a explicat ce am de făcut: cum să mă semnez în condică şi

cum să-mi trec lecţiile pe care le predam. Întotdeauna rugam pe cineva care vedea din sala profesorală să mă semneze iar titlul lecţiilor îl treceam pe un bileţel în scriere obişnuită şi îl dădeam acelei persoane să-l treacă în condică.

Îmi amintesc că în anul 1971, când eram elev de liceu, am cunoscut doi copii cu surdocecitate care au fost aduşi la grădiniţa şcolii; era vorba despre Firuţa Fătu şi Cristi Ceai. Au stat o perioadă în grupa de preşcolari iar apoi, în 1973, au fost înscrişi în clasa întâi specială.

Aşadar, grupa de elevi cu surdocecitate a continuat să funcţioneze şi după plecarea mea. Coordonatoarea acestei clase a fost profesoara Georgeta Damian, cea care s-a ocupat cu dăruire şi pricepere de formarea acestor copii. Când eram student, mi-am făcut practica pedagogică la această grupă. Am participat la multe ore de curs şi am avut ocazia să lucrez şi direct cu ei. Am ajuns să le cunosc comportamentul şi să mă înţeleg tot mai bine cu ei. Cristi era destul de rău, nervos, cu reacţii agresive, necontrolate, se bătea cu Firuţa, o lovea cu piciorul, o scuipa, o ura. Doamna Damian încerca mereu să-l liniştească, să-i corecteze reacţiile, să-l facă să înţeleagă că nu e frumos să se comporte aşa. A încercat tot felul de soluţii, spre binele lui.

Uneori, înainte să plece acasă, doamna Damian o aducea pe Firuţa la mine în cameră să stau cu ea până când venea educatoarea de după-masă, doamna Magda. Se temea să nu fie bătută de colegul ei. O primeam cu bucurie şi mă jucam mult cu ea. Acestei fetiţe îi plăcea mult să facă curăţenie. Din câte am aflat, acasă la ţară, mama ei îi arăta cum să şteargă praful, cum să spele vase, ca să-i găsească ocupaţie. În toamna anului 1973, Firuţa era la mine în cameră şi a început să şteargă geamul cu o batistă. După ce a şters partea interioară a geamului, mi-a arătat prin semne că vrea să şteargă şi pe exterior. Mi-a cerut să deschid geamul însă nu l-am deschis, arătându-i că nu este voie. Încăperea se afla la etajul II, deasupra sălii de muzică şi era foarte periculos. Am luat-o de mânuţă şi am dus-o

spre mijlocul camerei. A doua zi i-am povestit doamnei Damian ce a vrut să facă Firuţa şi m-a felicitat pentru modul în care am procedat. Fetiţa, având aceste deficienţe senzoriale, nefiind încă recuperată, nu conştientiza prea bine pericolele.

Am participat mai ales la ore de română şi matematică pe care le preda profesoara Geta Damian elevilor cu surdocecitate şi am observat că mergea foarte greu. Cei mici nu înţelegeau încă ce înseamnă şcoala, nu aveau astâmpăr. Se atingeau unul pe altul, se împingeau. Doamna Damian încerca mereu să le atragă atenţia, să-i corecteze. Cu timpul lucrurile s-au rezolvat iar munca nu a fost în zadar. Cristi îi lua gustarea Firuţei în pauza mare şi i-o mânca. Profesoara îl prindea şi îl certa. Deci şi în pauze erau greu de controlat. Când eram eu elev, nu am înţeles de la început ce se întâmplă cu mine. Nu conştientizam importanţa şcolii. Când aveam pauză, mergeam în atelierele de confecţii sau la tipografie iar când suna clopoţelul de începere a următoarei ore, cei de acolo îmi făceau semn să merg la clasă. Eu ieşeam din încăpere şi mă îndreptam spre curte sau spre alt loc, nu mergeam unde trebuia. De multe ori, vechiul meu prieten Laurenţiu Crişan mă urmărea, mă prindea că nu urc la clasă, îmi dădea o palmă la fund şi mă ducea la profesoara Florica Sandu. Dânsa mă certa prin semne, mă atingea pe frunte dorind să mă facă să înţeleg că dacă nu învăţ o să fiu prost. Îmi dau seama câtă muncă depune un profesor pentru a educa în general elevii dar când aceştia au şi deficienţe este cu atât mai dificil.

La 15 septembrie 1977 am început să lucrez cu elevii la clasă.

Pe lângă cei doi amintiţi mai sus, pe care îi cunoşteam bine deja, a mai venit încă unul nou, pe nume Robert Peter. Robi, aşa cum i se spunea, a fost adus de mama sa, doamna Irina, din comuna Sânsimion, judeţul Harghita. Avea 7 ani. Doamna Damian, coordonatoarea clasei, i-a povestit doamnei Peter despre mine şi i-a explicat modul de comunicare pe care îl folosesc. Am

reuşit să ne înţelegem. Mama noului elev sosit, mi-a scris cu litere mari de tipar numele său în palmă apoi mi l-a arătat pe Robi. La început s-a speriat de mine şi s-a ferit dar apoi a stat cuminte şi am reuşit să-l pipăi de la cap până la mânuţe ca să-mi dau seama cum arată. M-am bucurat mult să-l cunosc. Am aflat de la mama lui că nu aude dar are resturi bune de vedere la un ochi.

Era un moment destul de dificil pentru mine, munca la clasă cu elevii deficienţi senzorial. Dacă atunci când eram eu în proces de educare aveam un profesor alături de mine, acum eu singur trebuia să mă ocup de trei copii. Eram îngrijorat, emoţionat, nedumerit. Mi se părea foarte greu ce am de făcut. În timpul orelor mă uitam mereu la ceasul meu de mână pentru nevăzători şi aşteptam să treacă timpul şi speram să nu se întâmple ceva rău. Era o mare responsabilitate să ai în grijă trei elevi cu probleme mari de sănătate care puteau avea oricând reacţii necontrolate. Am început să mă implic în procesul de instruire al acestor copii, încercând să-mi folosesc toată priceperea mea şi să îi ajut. Aveam o bogată experienţă în acest domeniu. Eram de peste 30 de ani persoană cu surdocecitate. Când am ajuns la catedră aveam 33 de ani împliniţi.

Firuţa şi Cristi cunoşteau deja multe lucruri însuşite în ani de studiu de până atunci. Profesoarele cu care au lucrat s-au ocupat exemplar de educarea lor. L-am găsit pe Cristi mult mai cuminte, mai calm, mai matur, nu o mai lovea pe colega lui. Robi, era foarte năzdrăvan, agitat, nervos. Se certa mereu cu Cristi. Foloseam mai multe metode de comunicare cu elevii mei: dactilemele, adică literele făcute cu mâna, folosite de surzi, sistem pe care l-am învăţat de la lectorul Valer Mare şi de la profesoara Geta Damian, limbajul mimico-gestual, adică sistemul de semne folosit tot de deficienţii de auz şi uneori scrierea în palmă cu litere mari de tipar. În primele săptămâni de şcoală, după ce le arătam elevilor ce au de făcut, îi simţeam că sunt neastâmpăraţi, îşi făceau semne între ei în loc să rezolve sarcinile date. Le atrăgeam atenţia să fie

cuminţi şi să lucreze fiecare în linişte. În pauze mă întâlneam cu profesoara Geta Damian căreia îi povesteam cum m-am descurcat şi îmi dădea tot timpul sfaturi utile. Mi-a fost de mare folos ajutorul dânsei.

În 20 octombrie 1980, a fost adus un alt elev cu surdocecitate de la Satu-Mare, pe nume Florea Pop. Avea 12 ani şi fusese până atunci, instruit şi educat, la o şcoală pentru deficienţi de auz din oraşul natal. M-am bucurat mult de venirea lui. Era ora 9 dimineaţa şi, venind la clasă, doamna Damian m-a anunţat că avem un nou elev. Mi-a făcut cunoştinţă cu el; l-am pipăit cu atenţie de la cap spre mâini ca să-l pot deosebi de ceilalţi membri ai grupei. Avea o faţă frumoasă, păr scurt şi drept, spre deosebire de Cristi care îl avea puţin ondulat; înălţimea era aproape egală. Palmele erau puţin aspre, cu degete potrivi de lungi. Am făcut cunoştinţă şi cu tatăl băiatului care avea mâini aspre, cu bătături în palme şi un deget mic îndoit în urma unui accident de muncă. Am stat puţin de vorbă şi am aflat mai multe despre copilul său. Era uimit acest domn de felul în care comunic. Nu şi-a dat seama prima dată că nu văd şi nu aud. Cunoscând foarte bine clădirea şcolii cu toate încăperile sale, am intrat în clasă fără să mă ciocnesc de ceva. Am înţeles că Florea vorbea foarte rău, greu desluşibil. Nu se putea înţelege cu cei din jur. După plecarea tatălui, Florea era trist. I-a trebuit câteva săptămâni să se acomodeze bine cu noii colegi şi cu noua

situaţie. Trebuia să înveţe aici, să servească masa, să doarmă. Era totul nou. Cu timpul însă, a început să fie tot mai vessel, să râdă, să se joace cu ceilalţi. Am observat că era destul de bine pregătit, ştia multe lucruri. Putea comunica cu mine scriindu-mi în palmă şi mă bucura mult acest lucru. Mi-a fost mai uşor să lucrez cu el. I-a fost foarte greu să înveţe scrierea Braille, alfabetul nevăzătorilor. Am depus împreună muncă multă până a reuşit să-şi însuşească acest sistem. O să revin însă mai târziu la activitatea didactică şi am să arăt mai pe larg cum am lucrat cu aceşti elevi care îmi erau atât de dragi.

Obţinerea locuinţei încă de când eram elev, după ce am fost demutizat şi am învăţat să scriu şi să citesc, am înţeles care este cursul vieţii. Am aflat că omul trebuie să studieze pentru a reuşi să-şi însuşească o meserie potrivită, că îşi întemeiază o familie, că îşi face o casă. Începeam să fiu curios şi să mă gândesc cum ar fi ca eu să am toate aceste lucruri. Am început să notez în caietele mele cu scriere reliefată a literelor de tipar, sistem numit Klein, tot felul de idei, de gânduri. Limbajul meu era încă deficitar. Nu foloseam cum trebuie cuvintele de legătură, încurcam anumiţi termeni, formulam greşit propoziţiile. Aceste mici compuneri le făceam în timpul liber pentru a exersa cât mai mult scrisul şi pentru a-mi dezvolta gândirea. Profesoara Florica Sandu, citea tot timpul ceea ce băteam la maşina specială şi mă corecta mereu. Sunt foarte interesante acele însemnări făcute de mine aşa că le redau mai jos:

„27.04.1959 Peste şase ani…

Eu am 21 de ani. Eu sunt mai mare. Eu sunt muncitor vin la tipografie. Eu lucrez, leg cărţi bine să nu greşesc. Eu primesc un salar de 600 lei. Eu merg în oraş la multe magazine şi cumpăr haine noi şi pereche de pantofi noi şi pereche de ciorapi noi şi o cravată nouă şi un ceas nou de buzunar. Eu merg acasă şi pun îmbrăcăminte şi încălţăminte la dulap în cameră.

28.04.1959

Eu mă căsătoresc cu o fată. Fată se cheamă doamna Adamescu care este soţia muncitorului Adamescu Vasile. Eu am o verighetă nouă. Eu pun verighetă nouă la trei degete. Eu sunt căsătorit cu o fată. Eu sunt muncitor mare şi vin la şcoală de orbi în tipografie. Peste multe zile soţia face un copil mic peste puţine zile merge la spital şi naşte un copil mic are burtă mare. Eu dorm singur şi bine noapte în patul lui Adamescu la ora 6 dimineaţa. Eu mă spăl singur cu apă şi cu săpun în baie. Eu mă şterg cu prosop pe faţă şi pe mâini. Eu mă îmbrac cu haine frumoase. Eu fac patul în casă. Eu merg în casă şi închid cu cheie uşi camerei. Eu ştiu să merg singur cu bastonul pe stradă.

Eu sunt muncitor mai mare. Eu sunt soţul. Soţia lui Adamescu peste puţine zile vindecă nu este bolnavă şi vine cu copil mic acasă la mine. Mama la copil mic. Mama cumpără un căruţitor pentru copil mic. Soţia lui Adamescu pune copil mic la căruţitor nou în camera lui Adamescu.

Eu am o dormeză nouă cu multe arcuri. Dormeză mai moale este îmbrăcată cu stofă şi acoperită cu pânză. Strada Groza este o casă unde locuieşte muncitorul Adamescu. Casa muncitorului Adamescu este aproape de magazinul fier şi parc şi biserică şi casă profesoarei Sandu.

Seară eu mănânc frumos de cină. Eu dorm bine în cameră este cald şi bine şi nu rece.

29.04.1959

Ferestrele cu geamuri sunt închise afară frig. În cameră mare are patru pereţi mari şi pătraţi şi două ferestre cu geamuri şi o uşă mare, lată cu două geamuri mai înguste şi nari, un zar nou şi cu două clanţe noi. Eu

dorm bine în dormeză moale la ora 6 dimineaţă, eu mă scol sus. Eu merg la spălător mic este o cuvetă nouă cu un robinet nou. Eu mă spăl cu apă rece şi cu săpunul Borax. Eu mă şterg cu prosopul pe faţă şi pe mâini.

30.04.1959

Eu vin apoi la cameră şi mă îmbrac cu haine şi mă încalţ cu pantofi. Eu spun la soţia muncitorului Adamescu. Bună dimineaţa şi la revedere. Eu deschid uşă şi închid cu cheie. Eu ştiu să merg încet pe strada Groza şi pe strada Budai Antal. Eu ajung la poarta Şcoli de orbi Eu merg la tipografie. Eu salut şi spun la Martinescu şi la Flori şi la muncitor şi la Anghelescu. Bună dimineaţa.

4.05.1959

Eu lucrez în tipografie. Eu şi cu Anghelescu legăm cărţi să nu greşim. Tovarăşul Martinescu aduce hârtii mari şi table de zinc de la magazie, la tipografie la noi. Noi doi suntem muncitori harnici şi tăiem foarte mult hârtii şi table de zinc la maşina de tăiat hârtii şi table de zinc gata. Noi cinci ne spălăm cu apă şi cu săpun pe mâini. Noi ne ştergem cu prosopul. Noi mergem sus la sală de mese pentru profesori.

Noi mâncăm mâncare gata. Noi mergem jos la tipografie la ora 1. Eu spun la Flori şi la muncitorul şi la Martinescu. La revedere.

Eu merg acasă şi dorm bine. Eu sunt obosit şi dorm în cameră la ora 2. Eu merg în oraş la magazine şi cumpăr o papornă nouă costă 300 lei şi o cămaşă nouă costă 80 lei şi un baston nou şi balonzaid nou şi palton de piele nou şi pălărie nouă şi mănuşi noi şi fulare de lână şi de mătase noi la ora doi şi jumătate.

Eu merg seară acasă şi pun plapomă, cămaşă, balonzaidul, pălăria, paltonul, mănuşile, fularele şi alte lucruri la cameră în dulap şi în dormeză. Eu mănânc de cină. Eu mă dezbrac de haine şi pun seară la scaun. Eu mă îmbrac cu pijamă. Eu mă culc şi mă acopăr cu plapomă şi dorm noapte pe dormeză la ora 6 dimineaţă. Eu mă scol sus. Eu meg la spălător mic. Eu mă spăl cu apă rece şi cu Borax şi mă şterg cu prosopul pe faţă şi pe mâini. Eu vin

apoi la cameră.

5.05.1959

Eu mă dezbrac de pijamă şi pun sub pernă la dormeză. Eu mă îmbrac cu haine. Eu merg şi deschid uşa camerei şi închid două uşi cu cheie. Eu merg încet frumos cu bastonul să nu mai beat. Eu nu beau multă ţuică. Ţuica este foarte tare. Numai oamenii răi beau multă ţuică. Oamenii răi sunt beati nu este frumos. Eu ştiu să merg încet bine cu bastonul pe strada Groza gata pe strada Budai Antal.

6.05.1959

Eu ajung la paorta şcoli. Eu merg la tipografie şi bat în uşă. Eu salut şi spun la patru muncitori. Eu şi cu Anghelescu lucrează mult în tipografie de tipărit. Anghelescu taie hârtie la maşină de tăiat hârtie. Eu duc multă hârtie mare la Anghelescu la maşina de tăiat hârtie. Eu pun foarte multă hârtie mică pe masă din maşina de tăiat hârtie. Eu dau bani şi spun la Flori, vă rog pâine, salamă şi ceapă şi slănină.

7.05.1959

Eu rămân în tipografie. Domnişoara Flori merge cu bani la alimentară şi cumpără pâine, salamă, slănină. Domnişoara Flori merge la aprozarul şi cumpără ceapă. Flori vine înapoi la tipografie şi dă bani şi pâine, salamă, slănină şi ceapă la mine. Eu mulţumesc frumos pentru pâine, salamă slănină şi ceapă la Firoi. Eu pun mulţi bani de hârtie şi de metal de la alimentară şi la aprozar, în buzunar. Eu pun salamă, slănină şi ceapă şi pâine, în lăuntrul servietei. Eu spun la toţi muncitori care se cheamă tipografi. Bună Ziua şi la revedere. Eu merg cu servieta şi cu bastonul acasă şi pun pâine, salamă, slănină şi ceapă în lăuntrul camerei în dulap pentru mâncare.

Eu sunt muncitor bun şi nu beau multă ţuică şi licor mă doare capul şi stomacul. Domnul Crişan mie spune la mine să nu cumpăr ţuică şi ţigări. Crişan iubeşte pe mine. Eu nu pot fumez mult cu ţigări. Eu mă bolnăvesc plămâni. Ţigările sunt rele şi urâte nu pot fumez nu este frumos.

Peste 26 ani…

Eu nu mai lucrez la şcoală. Eu plec din şcoală la fabrică de încălţăminte. Eu am 44 ani. Eu voi fi bărbat mai înalt. Soţia mea mie spune la mine, eu nu mai vin la şcoală. Soţia mea este veselă şi iubeşte foarte mult pe mine.

8.05.1959

Eu sunt muncitor foarte bun şi harnic. Eu merg cu soţia mea în oraş şi cumpăr un şorţ nou şi pantaloni noi pentru fabrica de încălţăminte. Eu merg seară acasă cu soţia mea. Eu pun şorţ şi pantaloni în lăuntrul servietei. Eu şed pe scaun la masă. Soţia mea mie dă de mâncare pe masă la mine. Eu mănânc frumos de cină. Eu mă dezbrac de haine şi pun la scaun. Eu mă îmbrac cu pijamă. Eu mă culc şi acopăr cu plapomă.

9.05.1959

Eu dorm noapte pe dormeză la ora 5 dimineaţă soţia mea mă scoală pe mine. Eu merg la cuvetă şi mă spăl cu apă rece şi cu săpun Borax. Eu mă şterg cu prosopul pe faţă şi pe mâini. Eu vin înapoi la cameră. Eu mă dezbrac de pijamă şi pun sub pernă de la dormeză.

Eu mă îmbrac cu haine şi mă încalţ cu pantofi. Eu şed pe scaun. Soţia mea mie dă de mâncare pe masă la mine. Eu mănânc frumos la dejun. Eu mă scol sus din scaun. Eu merg cu soţia mea la fabrică de încălţăminte cu autobuzul la Dermată.

10.05.1959

Eu mă scot şorţ şi pantaloni afară dinlăuntrul servietei. Eu mă dezbrac de haine şi pun la cuier. Eu mă îmbrac cu şorţ şi cu pantaloni de doc şi lungi. Eu şed jos pe scaun moale cu arcuri la masă. Tovarăşul muncitorul mie spune la mine să nu greşesc. Tovarăşul muncitorul mie dă la mine talpe noi cu tocuri şi piele noi. Eu ştiu să fac ghete, pantofi, sandale şi cizme bune. Eu sunt muncitor foarte bun şi harnic.

11.05.1959

Eu lucrez foarte mult în fabrică de încălţăminte cu mulţi muncitori buni. În fabrică de încălţăminte este aproape ştrand şi mai aproape gară şi atelier de reparat locomotive Eu cos şi fac găuri cu sula şi cu acul şi bat

foarte multe cuie mici la ghete, pantofi, sandale şi cizme noi cu ciocanul. Eu fac ghete mari, pantofi mari, sandale mari şi cizme mari pentru oameni. Eu fac ghete mici, pantofi mici, sandale mei şi cizme mici pentru copii.

12.05.1959

Eu primesc mulţi bani mari de hârtie sau salar. Eu nu am vacanţă de vară. Eu nu plec acasă la comuna Cocargeaua la bunică. Eu rămân la Cluj sunt muncitor la fabrică de încălţăminte. Fratele meu Ionică vine la Cluj se vadă pe soţia mea. Fratele meu Ionică stă pe scaun în cameră. Eu nu sunt acasă. Eu sunt la fabrică de încălţăminte. Fratele meu Ionică aşteaptă pe mine la ora 3 soţia mea mie spune la mine.

13.05.1959

Fratele meu Ionică a venit de la Turda cu autobuzul la Cluj.

Eu mă scol sus din scaun. Eu găsesc ghete, pantofi, sandale şi cizme bune Eu dau ghete, pantofi, sandale şi cizme la tov. muncitorul. Tov. muncitorul este foarte vesel şi mulţumeşte frumos pentru ghete, pantofi, sandale şi cizme la mine. Eu mă dezbrac de şorţ şi pantaloni şi pun la dulap. Eu mă îmbrac cu haine. Şorţul şi pantalonii rămân la fabrică de încălţăminte.

14.05.1959

Eu spun la mulţi muncitori la revedere. Eu vin cu soţia mea şi cu trolibusul pe strada Paris şi pe strada Armata roşie şi pe strada Coşuţ. Eu vin cu soţia mea acasă şi se văd pe fratele meu Ionică de la Turda. Eu bat în uşă. Eu intru în cameră. Fratele meu Ionică se bucurie şi vede pe mine. Eu am venit de la fabrică de încălţăminte. Eu mă întâlnesc cu fratele meu Ionică şi spun Bună ziua.

15.05.1959

Eu mi spun la fratele meu Ionică a fost elev la Şcoala profesională din Turda. Eu am fost elev la şcoală specială de orbi din Cluj. Eu sunt muncitor la fabrică de încălţăminte din Cluj. Eu am fost muncitor la tipografie în Şcoală de orbi. Eu nu merg la şcoală. Eu numai merg puţin la Asociaţia orbilor la Crişan. Eu mi spun la Crişan nu

poate intră în fabrică de încălţăminte. Numai eu pot intra în fabrică de încălţăminte.

16.05.1959

El afară vede prin geamul fabricii de încălţăminte. Adamescu Ionică este frate cu mine. Eu ştiu să vorbesc bine cu fratele meu Ionică. Eu citesc cu degete pe carte. Eu şi cu fratele meu Ionică şedem pe scaune la masă. Soţia mea mie dă de mâncare pe masă la noi. Noi mâncăm mâncare bună. Noi terminăm de mâncat. Eu pun plapomă pe scaun să nu se murdăreşte. Eu dorm cu fratele meu Ionică. La ora 2 eu mă scol. Plapomă din scaun şi pun pe dormeză.

17.05.1959

Eu şi cu soţia mea mergem cu fratele meu Ionică la gara de autobuse. Fratele meu Ionică se urcă în autobus. Eu cumpăr un bilet de autobus şi îl dau la fratele meu Ionică. Eu conduc pe fratele meu Ionică şi spun: Bună seara şi la revedere. Fratele meu Ionică pleacă la noapte cu autobusul şi are un bec. Fratele meu Ionică doarme în autobus. La ora 3 ajunge la Turda. Fratele meu Ionică se coboară din autobus.

18.05.1959

El merge acasă. Casa lui Ionică este la Turda. Fratele meu Ionică locuieşte în oraşul Turda. El scrie cu creionul şi cu tocul cu cerneală acasă. Fratele meu Ionică nu merge la şcoală. El a fost elev la şcoală profesională din Turda. Fratele meu Ionică este muncitor şi lucrează la fabrică de ciment din Turda. Casa lui Vasilică este pe strada Petru Groza şi este aproape de magazinul Fier şi parc şi cantina profesorilor şi de Operă.

După cum am mai povestit, în timpul studenţiei ca şi în cei 18 ani de şcoală, am locuit în internatul Liceului pentru Deficienţi de Vedere din Cluj. Nu aveam cum să locuiesc în altă parte când am intrat la facultate pentru că era mai greu cu acomodarea şi cu deplasarea mea prin oraş. Cel mai bine a fost să rămân în acelaşi spaţiu atât de bine cunoscut. Aveam camera mea în care stăteam singur şi mă puteam pregăti liniştit pentru examene. După ce am

devenit profesor, în anul şcolar 1977 – 1978, mi s-a luat acea cameră pentru că au venit mulţi elevi noi şi erau probleme cu spaţiul. Am fost mutat din camera 13 în dormitorul 11, în care dormeau mai mulţi elevi mari. Încă din ultimul an de studenţie, Lectorul Universitar Valer Mare, profesorul Gheorghe Stancu şi prietenul meu Laurenţiu Crişan, au început să se ocupe de obţinerea unei locuinţe de la stat în care să mă mut. Au umblat pe la toate instituţiile locale şi judeţene, în special la Spaţiul locativ, depunând cereri peste cereri însă nu s-a rezolvat aşa de uşor. A trebuit să mai stau câteva luni în internatul şcolii chiar dacă lucram deja. Când au aflat că am fost mutat într-o cameră cu elevii, cei trei domni care mă ajutau atât de mult, au fost foarte nemulţumiţi şi supăraţi. Laurenţiu Crişan m-a găsit în dormitor, unde mi-a fost dat un pat poziţionat între uşă şi soba de teracotă. Am dormit o perioadă cu capul spre sursa de căldură însă nu m-am putut odihni bine aşa că m-am întors invers, cu picioarele.

În toamna aceea frumoasă, am fost şi eu de trei ori în audienţă la Spaţiul locativ, la domnul Bendea, însoţit de prietenii mei, apoi la preşedintele Consiliului Naţional al municipiului Cluj-Napoca, pentru a discuta despre problema obţinerii unei locuinţe cu una sau două camere. Întruneam toate condiţiile aşa că m-au asigurat că o să mi se caute un apartament.

Nu după mult timp, am fost anunţaţi că este disponibilă o locuinţă pe bulevardul Lenin (azi 21 Decembrie 1989), la numărul 51, unde avea să locuiască profesoara nevăzătoare Ana Hompot, după absolvirea facultăţii, în anul 1981. Am fost să văd acel spaţiu alături de profesorul Gh. Stancu. Era compus dintr-o cameră şi o bucătărie combinată cu baie iar în curte se găsea un nuc mare care acoperea pereţii şi geamul. Nu pătrundea lumina şi nici soarele aşa că fostul meu diriginte m-a sfătuit să respingem această locuinţă şi să mai aşteptăm până când primim una mai potrivită.

După alte căutări şi intervenţii insistente, Valer Mare a rezolvat împreună cu domnul Lupşe, om cumsecade şi

înţelegător, obţinerea unei locuinţe potrivite pentru mine; mi s-a repartizat un apartament frumos pe strada Reşiţa la numărul 3, etajul 2, foarte aproape de şcoală, format dintr-o cameră de 27 metri pătraţi, antreu şi baie. Până atunci a locuit aici tenorul Teodor Carabiberi. La începutul lunii decembrie 1977, după ce m-am trezit, a venit directorul şcolii şi m-a anunţat că am primit casă. M-am bucurat foarte tare de această veste. După micul dejun am mers la Asociaţia Nevăzătorilor şi am vorbit cu Laurenţiu Crişan. I-am spus vestea iar el a mers să se intereseze de acest spaţiu în care urma să mă mut. A aflat că Teodor Carabiberi a cerut timp să-şi transporte mobila şi lucrurile pe strada Nicolae Iorga, unde urma să se stabilească. Eram foarte fericit că s-a rezolvat această problemă şi nerăbdător să văd cum va fi. Am mai stat încă o lună şi jumătate în internatul şcolii.

Imediat după Anul Nou, locuinţa s-a eliberat şi am putut merge să o vedem. Mi-a plăcut însă eram puţin nemulţumit că baia era împreună cu bucătăria în aceeaşi încăpere. M-am obişnuit cu această problemă pentru că nu aveam ce face. Dirigintele Gh. Stancu, nu a fost de acord să despărţim încăperea cu un zid, pentru că era prea costisitor şi nu aveam cum să facem geam la baie. Am locuit aşa mult timp, până când, în anul 2001 am renovat totul şi am compartimentat apartamentul ca totul să fie igienic şi confortabil.

După ce am văzut locuinţa, s-au început lucrările de zugrăvire şi curăţenie. Profesorul Stancu, care era foarte grijuliu şi econom, a curăţat geamurile şi toate celelalte lucruri împreună cu Laurenţiu Crişan. Nu a vrut să dea bani unei femei care să facă aceste operaţiuni. Dânsul era atent să nu-mi cheltuiesc economiile. După multă muncă, totul a ieşit foarte frumos şi curat. Gh. Stancu mi-a spus că după ce-mi întemeiez o familie, o să-mi construiesc un cămin mai mare şi frumos, cu baia separată, aşa cum îmi doream. Pentru început era foarte bine. După puţin timp, L. Crişan şi fostul meu diriginte, au început să-mi caute mobila potrivită pentru apartament. Au umblat pe la toate

magazinele de profil din Cluj, până când au găsit mai multe garnituri frumoase lângă aeroport, în Someşeni. M-au dus să pipăi şi eu aceste mobile din lemn şi am ales în cele din urmă una formată din mai multe corpuri, denumită „Nora”, adusă direct din fabrica de la Gherla. Am plătit 14.000 lei şi am transportat-o cu un camion mare, marca „Bucegi”, la noua locuinţă. Am rugat mai mulţi elevi mari de la şcoală să mă ajute să urc sus corpurile mobilei iar ei au venit cu drag să mă ajute. Am adus apoi toate lucrurile mele şi după ce am şters praful, le-am aşezat în ordine pe poliţe. Tot prin intervenţii, aşa cum se proceda atunci, am reuşit să-mi cumpăr şi două covoare, unul mare şi altul mic, de la magazinul Central dar şi multe alte articole necesare într-o casă: lenjerii de pat, a perne, pături, plapumă, vase de bucătărie, aspirator. În sfârşit, locuinţa mea era curată şi dotată cu tot ce trebuie aşa că, în seara zilei de 27 ianuarie 1978 m-am mutat de la internatul Liceului de nevăzători. Mi-am luat ultimele obiecte personale şi am venit împreună cu L. Crişan acasă. Ţin minte că eram foarte fericit de această mare realizare. M-am rugat mult lui Dumnezeu şi mi s-a îndeplinit acest mare vis. De acum aveam intimitate şi linişte. Îmi dădeam seama cât de departe am ajuns, cum am evoluat. În 1955, când am fost adus de tatăl meu la Cluj, eram un copil neştiutor, lipsit de cele mai elementare deprinderi, nu comunicam cu nimeni iar acum eram un om matur, care a înfruntat viaţa şi care avea o diplomă universitară, un loc de muncă bun şi un cămin frumos. Am început un alt capitol al existenţei mele, intrând cu paşi mari în viaţa de adult independent.

După ceva timp de la mutarea mea, dirigintele Gh. Stancu l-a adus pe profesorul de matematică Aurelian Spiridon, care a lucrat cu mine la clasă între anii 1967 – 1973, să-mi monteze o sonerie cu clopoţel. Dânsul era priceput la tot felul de lucruri practice aşa că a improvizat un dispozitiv care, aşezat pe podea sub biroul meu, producea nişte vibraţii când cineva apăsa butonul aflat în exterior, la uşa de intrare. Când venea cineva în vizită,

suna la sonerie iar eu mă duceam imediat la uşă, deschideam şi scoteam prima dată mâna să observ cine este. Dacă recunoşteam persoana, o pofteam cu plăcere în casă. Cel mai des mă vizitau L. Crişan şi Gh. Stancu, care îmi aduceau anumite lucruri, povesteau cu mine sau mă scoteau în oraş la plimbare. Apoi, mi s-a instalat un telefon fix, pe care am învăţat rapid să-l folosesc. Când aveam nevoie de ceva, formam numărul persoanei pe care doream să o contactez folosindu-mă de degetul arătător al mâinii drepte, apoi aşteptam puţin şi transmiteam mesajul verbal. Puneam jos receptorul, în furcă şi aşteptam ca persoana de la celălalt capăt al firului să mă sune, ca semn că a înţeles ceea ce i-am transmis. Ţinând mâna pe telefon, simţeam vibraţia produsă de soneria acestuia. Dacă această vibraţie nu apărea, însemna că acea persoană nu a răspuns şi încercam mai târziu. Din 15 decembrie 2006, folosesc telefonul mobil, portabil. Ştiu numerele persoanelor apropiate din minte, le am notate şi în carnet şi le formez apăsând tastele. Procedez la fel ca şi cu telefonul fix. Când sună acest aparat, nu am cum să răspund, pentru că nu aud ce mi se transmite aşa că, dacă este cineva lângă mine îi dau să vorbească apoi îmi transmite mesajul. La telefonul mobil pot pune şi alarma să sune dimineaţa, dacă doresc să mă trezesc la oră fixă.

Launrenţiu Cişan venea foarte des la mine, chiar şi seara, şi-mi arăta cum să mă gospodăresc. M-a învăţat cum să pornesc şi să opresc gazul în trei locuri: la soba de teracotă din cameră, la cea de fier din bucătărie şi la cazanul din baie, când doream să mă spăl. Prietenul meu m-a sfătuit să fiu foarte atent cu gazul, să-l verific mereu şi să nu cumva să-l uit pornit. Am învăţat şi poziţia întrerupătoarelor de lumină ca să ştiu când este aprins sau stins becul. Înainte de culcare, după ce opream soba, verificam dacă este aprinsă lumina. Se mai întâmpla să o uite pornită vreun văzător care venea în vizită la mine. În următoarele zile, s-a găsit o persoană care să vină săptămânal să-mi facă curăţenie mare în casă. L. Crişan mi-a prezentat-o pe Irina, femeie angajată la diferite familii

de intelectuali din Cluj, care avea să mă ajute în acest sens. Prin ea aveam să o cunosc puţin mai târziu pe viitoarea mea soţie. Irina venea de obicei la curăţenie când eu eram plecat la şcoală. Când mă întorceam acasă, simţeam mirosul proaspăt de curat; mobila şi parchetul erau şterse cu Mobilux, geamurile frumos spălate, vana, chiuveta, obiectele din bucătărie, de asemenea. Crişan m-a întrebat după un timp ce părere am despre această doamnă. I-am spus că sunt foarte mulţumit de cum îmi îngrijeşte casa însă îmi pare rău că este cam timidă şi nu are curaj să comunice mai mult cu mine. Îmi dă mâna ei mică şi puţin aspră în semn de salut dar îmi scrie prea puţin în palmă.

Pe 11 martie 1979, profesorul Gheorghe Stancu, fostul meu diriginte, a scris un material despre obţinerea locuinţei mele, pe care îl păstrez cu grijă de atâţia ani şi pe care îl redau mai jos:

Locuinţă pentru Vasile Adamescu

Până în ianuarie 1978 Vasile Adamescu a locuit într-o cameră la etajul III în localul Liceului Special de nevvăzători. Cu greu i s-a pus la dispoziţie această cameră încă din anul II de facultate, până atunci locuind într-o cameră mică de circa 4 m^2, situată la etajul I, lângă sufragerie.

Camera ce i s-a dat, la etajul III, a fost mult mai mare, el având spaţiul necesar depozitării bibliotecii sale şi altor obiecte.

Îndată după absolvirea facultăţii, am început acţiunea pentru obţinerea unei locuinţe pentru Vasile Adamescu, ştiind că de la 1 septembrie 1977 îşi va începe serviciul de profesor la Şcoala Specială pentru nevăzători. În timp de 6 luni Vasile Adamescu abia a putut obţine o locuinţă corespunzătoare, după ce am înaintat o cerere Spaţiului Locativ municipal Cluj-Napoca, la care ni s-a spus că nu are posibilităţi, dar că se are în vedere cazul şi când se va ivi ocazia, i se va repartiza. Am mers împreună cu tovarăşul L. Crişan şi cu V. Adamescu în audienţă la şeful serviciului Spaţiului Locativ, precum şi la tovarăşul

vicepreşedinte, care ne-a dat acelaşi rezultat.

Văzând că totul se temporizează, timpul presând iar directorul Şcolii de nevăzători mutându-l pe V. Adamescu, după ce a intrat în serviciu, într-un dormitor comun cu elevii (el – profesor împărţind dormitorul cu elevii!?...), am întocmit, împreună cu L. Crişan, un memoriu, pe care l-am înaintat Comitetului Judeţean E.C.R. Cluj. Acest memoriu a găsit ecoul cuvenit aici, rezolvându-se favorabil când în a doua jumătate a lunii decembrie 1977, i s-a repartizat actuala locuinţă de o cameră, baie şi hol, pe strada Reşiţa nr. 3, etajul 2, apartamentul 8, în locul artistului Teodor Carabiberi, care se mutase în casa sa din Cluj-Napoca.

Pentru atribuirea şi intrarea în locuinţă au necesitat multe formalităţi pentru care am umblat eu personal, câteodată şi cu L. Crişan. A trebuit pusă la funcţiune. Am căutat mult timp, zugravi, a trebuit să fac demersurile necesare pentru separarea contorului de gaz, mergând pe la diferite cooperative, la Serviciul de Gaze etc.

După zugrăvire am luat măsuri pentru instalarea luminii electrice, a unor candelabre, lucrând împreună cu un specialist; măsuri pentru vopsirea uşilor şi ferestrelor la care am lucrat şi eu, curăţirea vopselei de pe geamuri, a parcheului, a chiuvetei, a vanei de baie, a cazanului de baie, a wc-ului; curăţirea şi vopsirea sobei de bucătărie, montarea şi vopsirea balamalelor etc. (la toate acestea lucrând eu singur, în mod efectiv, zile întregi).

Am făcut acestea, spre a-i asigura lui V. Adamescu un cuib omenesc, civilizat, să-l scot cât mai curând posibil din dormitorul comun cu elevii. Aceasta a fost consideraţia directorului faţă de el, mai bine zis nicio consideraţie.

Împreună cu L. Crişan am umblat multe zile pe la toate depozitele cu mobilă, mai ales în Someşeni, cel puţin patru săptămâni, pentru a-i procura mobilă pentru cameră şi mobilă pentru bucătărie. Cu foarte mare greutate am reuşit să-i procurăm. L-am ajutat s-o aranjeze în locuinţă. Şi aici am avut destul de lucru mai ales cu partea sticloasă (geamuri, oglinzi). A urmat apoi procurarea şi instalarea perdelelor, a despărţiturii din camera de baie, la care am

muncit efectiv împreună cu L. Crişan. Am umblat apoi la întreprinderea de Energie Electrică, pentru încheierea contractului pentru furnizarea energiei electrice, la Serviciul de Gaz etc.

Deci, tot pe drum… pe drum… pe drum…

Am făcut toate acestea cu mult drag şi fără nicio obligaţie din partea beneficiarului. Nici pentru copiii mei nu am umblat atâta. Cât voi trăi, îl voi ajuta, pe cât îmi va fi posibil.

Cluj-Napoca, 11 martie 1979 Prof. Gh. Stancu”.

Orientarea în spaţiu

După cum am mai spus, profesorii şi prietenii mei erau de părere că nu este bine ca eu să mă deplasez pe stradă singur, din cauza lipsei totale a auzului şi văzului. Se putea întâmpla ceva rău cu mine. Laurenţiu Crişan a fost singurul care credea că eu pot circula singur şi m-a trimis de câteva ori în diferite locuri din oraş să vadă cum mă descurc. Îmi amintesc că înaintea venirii mele la şcoala din Cluj, pe când stăteam acasă la Borcea şi eram îngrijit de bunica Stanca, mama tatălui meu, am ieşit singur de multe ori pe uliţă, deoarece mă plictiseam. Bunica avea multă treabă în gospodărie şi uneori uita de mine iar eu ieşeam din curte. Mă plimbam pe lângă garduri sau treceam strada pe cealaltă parte ca să merg la vecini. Odată m-a lovit o căruţă iar de atunci, înainte de a merge peste drum, puneam mâna pe scândurile gardurilor să simt dacă se produc vibraţii din cauza huruitului roţilor sau tropotitului cailor. În acele vremuri nu circulau maşini pe acele uliţe aşa că bunica nu era foarte speriată. Erau mici pericolele. Şoseaua principală era departe de casa părintească. De multe ori, oamenii care mă găseau plimbându-mă pe marginea drumului, mă duceau înapoi acasă. Mai târziu, după ce am fost demutizat, profesoara Florica Sandu m-a învăţat cum să mă orientez în spaţiul mic, adică într-o încăpere, în cel mijlociu, adică într-o clădire şi în cel larg sau mare, adică pe stradă, într-un oraş. Mi-a arătat cum să folosesc bastonul alb, care ajută la identificarea obstacolelor ce vin în cale.

Încă din şcoală mi-am dorit mult să mă deplasez singur pe stradă şi m-am gândit la tot felul de soluţii pentru ca persoanele cu surdocecitate să poată fi independente în orientarea spaţială. Am scris un material după terminarea facultăţii, pe care l-am dat mai multor ingineri, profesori şi studenţi de la Politehnică, în speranţa că cineva ar putea inventa vreun dispozitiv special care să rezolve această dificilă problemă. Am să redau mai jos ceea ce am redactat în anul 1979:

„Încerc să explic cât pot de amănunţit, felul cum şi ce simte un nevăzător surd instruit, în timpul deplasării independente, fără însoţitor, dar cu ajutorul basotnului alb pe stradă, între două obiective cunoscute, apoi ce gânduri am despre inventarea unor aparate care să ajute aceste persoane în orientarea spaţială. De asemenea, mă gândesc cât de util ar fi ca pe viitor, persoanele fără auz şi vedere, să poată comunica la distanţă cu ajutorul unui telefon special, prin intermediul căruia ar putea anunţa chiar unele urgenţe.

Am citit mai multe articole publicate în revista Asociaţiei nevăzătorilor, „Viaţă nouă”, din care am aflat că în America şi în Apusul Europei s-au inventat unele aparate care ajută la orientarea în spaţiu, bazându-se pe transformarea luminii în sunete. Aceste dispozitive pot fi folosite doar de nevăzătorii care aud şi care se pot ghida după acele zgomote. Se încearcă prin diferite cercetări tehnice să se realizeze şi aparate care să ajute la deplasarea în spaţiu pe baza unor semnale foto-tactile, (foto-cutanato-kinestezice), sensibile la distanţă. Deocamdată în tehnică este dificilă problema transformării luminii în senzaţii tactile dar sper ca pe viitor să se găsească soluţii. Am aflat că lumina solară se poate transforma în energie electrică aşa că, ar putea fi posibil după multă muncă de cercetare, să fie posibilă şi transformarea luminii în senzaţii cutanato-kinestezice.

Când mă deplasez în exterior, pe străzi, soarele mă ajută la orientare iar în lipsa lui, mă pot ghida după adierea vântului, curenţii calzi sau reci de aer care vin din

diferite direcţii, zidurile încălzite de soare, mişcările aerului produse de pietonii care trec pe lângă mine, mirosurile specifice, trepidaţiile produse de maşini. Simt umbrele copacilor sau a clădirilor înalte. Din păcate nu zăresc nici măcar lumina aşa că îmi este foarte greu să traversez strada sau şoseaua pe unde circulă maşinile în şir, unele după altele şi de aceea am nevoie de cineva care să mă ajute să trec drumul până pe cealaltă parte. Când ajung în capătul unei străzi, caut cu bastonul bordura trotuarului şi aştept să vină un pieton să mă ajute să traversez. Se întâmplă de multe ori să stau multă vreme până vine cineva, pentru că unele trasee din oraş nu sunt aşa de circulate sau pur şi simplu oamenii care vin pe acolo, nu-şi dau seama că am nevoie de ajutor. În buzunar am un bilet bătut la maşina de scris obişnuită, cu litere mari de tipar, în care rog să fiu ajutat la traversatul străzii, întrucât sunt nevăzător şi surd. Dacă trece prea mult timp şi nu reuşesc să trec însoţit pe cealaltă parte, încerc să fac singur această operaţiune, cu multă atenţie; mă concentrez să simt cât mai bine presiunea aerului din stânga şi din dreapta sau vibraţiile produse de maşini şi în sfârşit, când sunt sigur că nu vine nimic, trec cu mari emoţii şi frică, ridicând bastonul alb în faţă până când ajung pe celălalt trotuar şi îmi continui drumul mergând pe lângă pereţii clădirilor. Însă am curaj să trec doar străzile mici, cu circulaţie redusă. Şoselele mari nu le traversez niciodată singur. Se întâmplă ca unii oameni să nu mă ia de braţ şi să mă treacă drumul ci să mă împingă de la spate îndemnându-mă să merg singur. Atunci, speriat, mă dau imediat înapoi şi continui să aştept. Îmi dau seama că mă expun la mari pericole. Au fost unele cazuri în care nevăzătorii au fost loviţi de maşini în timp ce traversau strada. Unii şi-au pierdut viaţa.

Pentru deplasarea independentă pe stradă, nevăzătorul surd trebuie să fie bine instruit, să ştie să-şi menţină securitatea personală mai ales că vorbim despre un spaţiu larg, deschis şi să se folosească cu atenţie de simţurile valide: tactil (vibratil, termic), olfactiv.

Nevăzătorul auzitor, are avantajul perceperii sunetelor din jur, aşa că se poate orienta cu mai multă uşurinţă. Aşadar, în timp ce merg pe trotuar, simt vibraţiile produse de maşini, de motoarele lor, însă, sunt şi anumite tipuri mai silenţioase pe care nu le pot percepe uşor cum ar fi troleibuzele care produc un fâlfâit ce se poate auzi doar cu urechile. Este foarte greu să diferenţiez zgomotele produse de autovehicule; nu pot sesiza exact dacă trece pe lângă mine un autobuz vechi sau unul modern, o macara sau un tractor, un camion sau un excavator. De fiecare dată când mă aflu pe stradă cu un însoţitor, îl întreb ce fel de maşină a trecut pe lângă noi după ce simt vibraţiile produse, ca să pot perfecţiona în timp recunoaşterea lor.

În timp ce merg pe trotuar, se întâmplă să-mi iasă în cale tot felul de obstacole, de exemplu maşini parcate din care se descarcă marfă, însă de obicei reuşesc să le găsesc cu bastonul înainte de a mă ciocni de ele şi le ocolesc singur sau cu ajutorul vreunui trecător ori maşini care iasă din curţi. Mi s-a întâmplat să nu simt autovehiculul care iasă pe trotuar, din cauză că avea viteză foarte mică şi zgomotul era redus şi să dau peste el. Am avut noroc şi nu am păţit nimic dar am avut grijă pe viitor să fiu şi mai atent. Se mai întâmplă câteodată ca într-un anumit loc al străzii să se facă reparaţii şi mă descurc greu să depăşesc grămezile de pământ sau găurile semnalizate. În urma ploii, se formează multe bălţi pe anumite zone mai înclinate ale trotuarului pe care le simt greu cu bastonul. Iarna, simt în unele locuri poleiul, gheaţa lucioasă ca sticla şi sunt atent, mă încord şi merg încet până reuşesc să depăşesc acea porţiune. Este foarte important să mă deplasez lent, fără grabă, ca să pot simţi din timp eventualele obstacole care îmi apar în faţă.

După câte se ştie, în ţara noastră, nevăzătorii auzitori şi cei neauzitori, folosesc doar bastonul alb şi ochelarii negrii ca semn distinctiv. Este necesară realizarea unor dispozitive care să vină în sprijinul acestor persoane, pe parcursul deplasării independente. Mi-ar plăcea să colaborez cu un inginer, profesor sau student de la

Politehnică, în realizarea unor astfel de aparate care ar ajuta multe persoane. Aş fi dispus să-mi pun la dispoziţie toată experienţa mea. Mă gândesc că pentru a merge pe stradă de exemplu, bastonul ar putea avea un dispozitiv care să vibreze, când la o distanţă anume se află un obstacol mic, mijlociu sau mare (groapă, şanţ, pieton, maşină, stâlp, zid). Vibraţiile pot fi diferite în funcţie de mărimea obiectului poziţionat în drumul pietonului fără vedere. Acest dispozitiv ar mai putea fi pus pe o cască dacă nevăzătorul are mâinile ocupate cu bagaje şi nu poate ţine bastonul.

Un alt aparat atât de util ar fi cel de simplificare a comunicării. Eu vorbesc cu cei din jur doar prin scrisul în palmă. Aşa mă şi informez. Este obositor şi pentru mine şi pentru cel ce scrie. Mă gândesc că s-ar putea găsi o soluţie în acest sens, să se realizeze un fel de carte pe care să apară scris mesajul transmis de interlocutorul meu iar eu să-l citesc cu degetul.

O altă idee ar fi realizarea unui telefon special care ar simplifica comunicarea mea cu cei din jur sau cei aflaţi la distanţă dar m-ar ajuta să semnalez eventuale evenimente grave care se pot produce în casă. Sper ca pe viitor, după multe studii, să mi se îndeplinească aceste dorinţe şi să se realizeze aceste aparate atât de necesare care mi-ar uşura mult existenţa”.

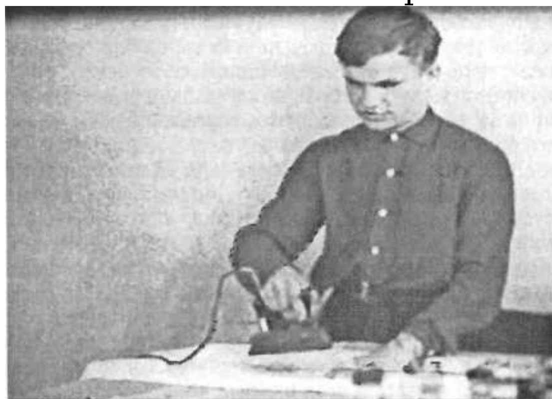
Desigur, chiar dacă nu era bine să merg singur pe stradă, după mutarea mea din incinta şcolii, am fost nevoit să vin neînsoţit pe drumul dintre locuinţă şi serviciu. Nu avea cine să vină zilnic să mă ducă. Distanţa dintre aceste două obiective nu era mare. Aveam de traversat două străzi mici, nu foarte circulate. Mergeam cu bastonul în mână pe lângă ziduri şi cunoşteam fiecare centimetru de trotuar. La treceri aşteptam puţin până venea cineva binevoitor şi mă traversa. Uneori treceam singur dacă aşteptam prea mult şi nu venea nimeni.

Cum m-am gospodărit

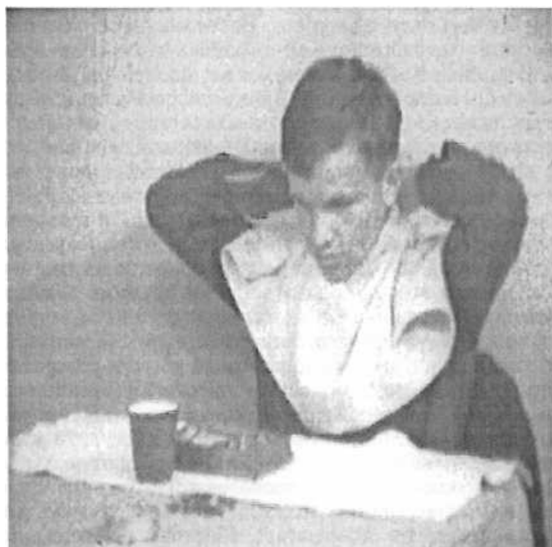
Eu… bucătar!

În primii ani de şcolarizare, mai ales în perioada

1957 – 1962, când eram demutizat şi puteam comunica, profesoara Florica Sandu care lucra intens cu mine, m-a învăţat cum să mă gospodăresc în mod independent. Mi-a arătat cum să-mi fac pantofii sau ghetele cu cremă, cum să mă spăl pe dinţi, cum să mă spăl până la brâu, pe picioare, pentru a-mi păstra întotdeauna igiena corporală. Mi-a mai arătat cum să-mi spăl batistele, ciorapii şi alte elemente mici de îmbrăcăminte, cum să-mi calc pantalonii sau cămaşa, cum să-mi aranjez frumos patul, scuturând şi întinzând cearşaful, apoi pătura şi cuvertura, cum să-mi pun în ordine lucrurile în dulapul din clasă.

Mai târziu, Laurenţiu Crişan, dirigintele Gh. Stancu şi educatoarea Georgeta Damian, au continuat să mă înveţe lucruri atât de necesare cu privire la igiena corporală şi la ordinea pe care trebuie să o am în cameră şi în dulap. Până când am înţeles că e foarte important să fi curat şi ordonat, făceam multe greşeli. Când mâneam eram neglijent şi îmi cădeau bucăţi de pâine pe masă sau pe jos. De fiecare dată eram corectat şi mi se explica ce am greşit. La dormitoarele unde ne odihneam peste noapte, se făceam mereu controale. Administratorul sau profesorii veneau şi verificau cum avem paturile. Găseau lenjerii murdare, gunoaie, pâine sub pernă. Mi s-a găsit şi mie odată resturi de alimente sub lenjerie iar profesoara Florica Sandu s-a supărat şi m-a certat rău. Mi-am cerut iertare şi am promis că o să fiu mult mai atent. Era în trimestrul II al anului şcolar 1960 – 1961, iarna.

Încă din primii ani de studiu, am început să merg în oraş cu profesorii mei sau cu Laurenţiu Crişan şi să intrăm în diferite magazine: alimentară, măcelărie, aprozar, lăptărie. Mi-au arătat tot felul de produse şi m-au învăţat cum să le aleg pe cele mai bune. Puteam percepe cu mâna dacă legumele şi fructele sunt proaspete şi frumoase. Am observat cum făceau dânşii cumpărăturile, pe care le puneau în plase şi apoi le duceau acasă. Mi-au dat banii şi mi-au explicat cum trebuie să plătesc un produs. Mai târziu, când am devenit student, în vacanţele şcolare, când bucătăria şcolii era închisă, trebuia să-mi pregătesc singur dejunul şi cina iar la prânz, L. Crişan a angajat-o pe femeia de serviciu de la Asociaţia Nevăzătorilor, să-mi aducă mâncarea de la cantina studenţească. Aveam un set de trei recipiente cu capac, puse unul peste altul, pe un suport metalic. După ce mâneam, le spălam cu multă atenţie iar apoi le ştergeam cu un prosop de bucătărie curat, aşa cum mi-au arătat profesorii mei care mă vizitau. Spălam şi alte vase pe care le foloseam, dintre care cana unde îmi puneam ceaiul făcut pe reşoul electric. Când aveam nevoie de ceva de la alimentară, băteam la maşina de scris obişnuită un bilet cu produsele dorite, luam bastonul şi mergeam singur, pentru că era aproape. Dădeam biletul

peste tejghea vânzătoarei, iar aceasta ruga pe cineva să-mi pună în coş ceea ce doream. Era mai dificil să umblu singur în magazin pentru că puteam sparge sau dărâma ceva. Aşteptam câteva minute iar vânzătoarea îmi punea alimentele în plasă după care îi plăteam şi îi mulţumeam. La fel am procedat până în 1978 când aveam să mă căsătoresc.

Am reuşit să mă gospodăresc bine în perioadaân care am locuit singur, în ciuda deficienţelor mele. Îmi plăcea mult să fiu independent. Făceam cu plăcere toate treburile casnice fără să mă plâng. Am început să mă ocup de curăţenia locuinţei, L. Crişan mi-a arătat şi explicat cum trebuie să fac anumite operaţiuni. Spălam vasele de bucătărie după care le ştergeam cu un prosop curat şi le aşezam la locul lor, îndepărtam praful de pe mobilă şi de pe alte obiecte din casă, cu cârpa, măturam în bucătărie şi hol, apoi în cameră, desculţ fiind, fără şosete, ca să pot simţi praful şi resturile mici de hârtie sau de alt material pe care le adunam într-o grămadă şi le luam cu făraşul, aeriseam toate încăperile. În baie, curăţăm cu multă atenţie chiuveta şi vasul de toaletă cu Tix sau detergent, spălam vana, mai ales după ce făceam duş şi ştergeam cu cârpa apa care se aduna pe podeaua din ciment. Îmi spălam articolele mici de îmbrăcăminte iar restul le duceam în oraş la spălătorie, de unde le scoteam curate şi călcate.

Imediat după mutarea mea de la internatul şcolii, am început să studiez cartea de reţete culinare scrisă de Sanda Marin, pe care am împrumutat-o de la biblioteca Braille a Asociaţiei Nevăzătorilor, la îndemnul profesorului Stancu şi al lui Crişan. Am citit reţetele mai simple, cu multă atenţie. Vechiul meu prieten mi-a arătat cum să pregătesc anumite mâncăruri simple, cât să le ţin pe foc. La micul dejun pregăteam de obicei sandviciurile cu margarina, salam şi caş, ouăle fierte, ceaiul, laptele cu cacao şi cafeaua. Aprindeam cu grijă focul în maşina de gătit, apoi puneam ibricul cu apă rece pe ea şi după câteva minute simţeam cu mâna pusă deasupra că apa clocoteşte.

Băgăm ceaiul în apă şi mai lăsam puţin, până când simţeam mirosul aromat. Aşteptam puţin să se răcească apoi, cu ajutorul strecurătoarei, turnam ceaiul în cană, verificând cu degetul arătător al mâinii stângi să nu pun mai mult decât trebuie. Când fierbeam ouăle, mă uitam la ceas şi ştiam cam cât durează operaţiunea. După ce terminam cu toate acestea, opream focul. Pentru cină am făcut mâncăruri puţin mai complicate cum ar fi salata orientală de cartofi. Puneam cartofii la fiert într-o oală şi stăteam în preajma sobei până când erau gata. Simţeam cum clocoteşte apa şi cum ies aburii. După minute bune începea să se simtă mirosul plăcut. Când erau gata, opream gazul şi luam oala pe care o puneam pe podeaua de ciment să se răcească mai repede. După un sfert de oră curăţăm cu atenţie cartofii, pipăind coaja şi îi tăiam cu un cuţit în bucăţi potrivite. Puneam peste ei un ou fiert, puţin ulei, sare şi zeama de lămâie apoi îi amestecam cu furculiţa şi totul era gata.

Era destul de dificil să fierb laptele pentru că, dacă nu eşti destul de atent, poate da în foc. Pentru a-mi prepara iaurtul proaspăt, turnam laptele într-o oală de doi litri şi o puneam pe sobă. Stăteam cu mâna deasupra să simt tot ce se întâmpla. Din când în când băgăm degetul în oala, pe margine, să simt dacă se ridică laptele. Când laptele se ridica, luam repede oala de pe foc cu ajutorul unui prosop şi o puneam la rece. După un timp, luam un borcan curat, mai mare şi turnam cu grijă laptele să nu-l vărs, apoi puneam în el puţin iaurt mai vechi şi îl lăsam să se acrească. În acest fel aveam iaurtul gata preparat pentru o perioadă, pe care îl consumam cu plăcere dimineaţa şi seara. După puţin timp de la mutarea mea, L. Crişan mi-a făcut rost de un fel de fierbător cu presiune, pe care îl foloseam şi mă descurcam mai uşor. Mi l-a adus de la prietenul său din Oradea, Alexandru Chişe, zis Sandu. Turnam în acest vas apa printr-un tub, în pereţii dubli din aluminiu, apoi pe gura lui, laptele din punga de plastic. Când începea să fiarbă laptele, ieşeau aburii pe tub. M-am descurcat mult mai bine cu acest dispozitiv.

Mâncărurile pentru amiază nu reuşeam să mi le prepar singur, fiind foarte complicat, aşa că luam masa la cantina şcolii sau la restaurantele cu autoservire în timpul vacanţelor. Îmi amintesc că într-o primăvară am mers cu L. Crişan la restaurantul „Ursus” să mănânc. M-a lăsat la masă iar el a s-a dus să-mi aducă prânzul pe tavă. Lângă mine, pe alt scaun, era un domn care a început să-mi vorbească însă eu nu mi-am dat seama. Când s-a întors Crişan, a observat că acea persoană era revoltată că nu îi răspund. Atunci prietenul meu i-a explicat că eu sunt nevăzător surd, însă nu s-a liniştit, a spus că sunt prea mândru şi nu vreau să bag lumea în seamă şi că îl cunoaşte pe profesorul lipsit de vedere, Valentin Tăutu, om foarte comunicativ. Oamenii nu-şi închipuiau că există şi persoane cu dublă deficienţa, instruite, mai ales la noi în ţară şi nu le venea să creadă când mă vedeau. Mulţi erau timizi şi nu încercau să comunice cu mine, se fereau. Li se părea foarte ciudat să-mi scrie în palmă.

Mi s-au întâmplat şi mici accidente în activitatea de gospodărire. Îmi amintesc că într-o seară, când doream să-mi pregătesc cina, am vrut să aprind focul în maşina de gătit; am aprins chibritul şi, cu mâna stângă, l-am apropiat de arzător iar cu cea dreaptă am pornit robinetul. S-a produs un fel de mică explozie şi m-am ars. De atunci, foloseam o hârtie pe care o aprindeam şi o apropiam de arzător ca să nu mă mai ard. Altă dată, într-o seară, am pus laptele pe foc pentru a prepara iaurt. Când s-a fiert, am oprit focul şi am vrut să iau oala de pe sobă şi s-o pun pe ciment. Oala s-a înclinat iar o parte din laptele fiert mi-a curs pe mâna dreaptă. Am simţit o senzaţie neplăcută de durere a pielii şi am lăsat imediat oala înapoi de unde am luat-o. Era acolo şi profesorul Stancu, care s-a speriat şi i-a părut rău de ceea ce am păţit. A luat dânsul oala şi a pus-o jos. Doamna Irina, care îmi făcea curat în cameră, a venit imediat şi a curăţat laptele care cursese şi pe jos. Am mers apoi la medic, la chirurgie, unde mi s-au pus creme şi pansament iar după o lună m-am vindecat.

Căsătoria

Aşa cum am mai spus, încă de mic, după ce am aflat de la şcoală care este parcursul vieţii omului, îmi doream să îmi întemeiez o familie. În anii de liceu, mă gândeam deja tot mai mult la acest lucru. Voiam să-mi găsesc o fată frumoasă, sănătoasă fizic, cu care să convieţuiesc. L. Crişan, cu care vorbeam mult despre aceste lucruri, îmi explica că nu este obligatoriu ca un om să se căsătorească şi mi-a dat mai multe exemple: diferiţi profesori nevăzători sau chiar Florica Sandu, cea care a rămas domnişoară până la moarte. Mi-a explicat că nu este bine să te grăbeşti, că viaţa de familie nu este aşa de simplă şi că e foarte important să cunoşti foarte bine persoana cu care îţi uneşti destinele.

Când eram în liceu, apoi la facultate, aveam multe fete cu care vorbeam şi corespondam, mai ales la Casa de Copii Siliştea Nouă, unde îmi petreceam vacanţele. Unele ţineau mult la mine şi mă ajutau cum puteau: mă duceau la plimbare, mă însoţeau la masă, îmi transmiteau ştirile pe care le urmăream împreună la televizor. Le povesteam multe lucruri despre viaţa mea şi aveam grijă să mă port foarte frumos cu ele. Le trimiteam felicitări de 8 Martie, de ziua onomastică sau de naştere, de sărbători, poezii scrise de mine cu ajutorul elevilor de liceu talentaţi la compunerea versurilor. Uneori ieşeam la cofetărie unde serveam prăjitură şi suc, stăteam pe bancă la poveşti. Însă nu am găsit o fată potrivită dintre acestea cu care să mă căsătoresc. Mi-a fost frică să fac acest pas. Profesorii şi prietenii mei îmi dădeau cele mai bune sfaturi. Eu nu cunoşteam încă bine această latură a lumii.

Îmi amintesc cu nostalgie de prima mea întâlnire cu o fată. Am scris mai multe articole în revista Asociaţiei Nevăzătorilor, în care am povestit multe lucruri despre viaţa mea. Am primit mai multe scrisori de la oameni, care mi-au apreciat realizările. Printre aceste persoane, s-a numărat şi Maricica Drâmbă, o tânără care lucra la o fabrică de textile din Sfântu-Gheorghe. Am început să ne scriem tot mai des, i-am trimis poezii, mici cadouri şi am făcut schimb de fotografii. Am hotărât să ne întâlnim la

gara din Braşov. Era anul 1975, când, însoţit fiind de profesorul Romulus Sălăgean, care preda limba română la şcolile din cadrul Casei de Copii Siliştea Nouă, mă îndreptam spre Cluj. Am făcut o oprire la Braşov, unde domnul Sălăgean a recunoscut-o pe Maricica, după ce o văzuse în fotografie. Am făcut cunoştinţă, am vorbit puţin, dar ea s-a arătat neinteresată de o relaţie de prietenie cu mine, după ce m-a văzut. Am oprit corespondenţa şi am rămas puţin dezamăgit.

Era destul de greu să mă descurc singur în viaţa de zi cu zi. Aveam nevoie de o fată sufletistă cu care să stau şi care să mă ajute în toate problemele, să-mi devină soţie devotată. În acest sens, am avut multe discuţii cu cei apropiaţi mie. Erau şi ei convinşi că, într-adevăr, este necesară căsătoria. L. Crişan şi Gh. Stancu au început să-mi caute o femeie potrivită, care era posibil să-mi devină soţie. Au vorbit cu multe cunoştinţe de-a lor şi le-au rugat să se intereseze şi ele. Eu îmi doream o fată sufletistă, sinceră, calmă, cu credinţă în Dumnezeu care să aibă măcar studii liceale pentru a putea comunica foarte bine cu mine şi a-mi fi aproape chiar şi în deplasări peste hotare, unde aveau loc tot felul de conferinţe pe tema surdocecităţii şi nu numai. Îmi amintesc că în 1989, când eram în vizită la Moscova alături de lectorul Valer Mare, am cunoscut-o pe Nataşa, în ziua de 5 august, fată cu surdocecitate, care terminase studiile universitare. Ea, chiar dacă avea această deficienţă, s-a căsătorit cu Iuri Kriletov, băiat sufletist fără probleme de sănătate. Aveau două fetiţe normale, fără afecţiuni. M-am bucurat mult să aflu această poveste frumoasă. În 1992, în Polonia, m-am întâlnit cu Serghei Sirotkin, alt absolvent rus al Universităţii din Moscova, cu surdocecitate, care era căsătorit cu Elvira, fată fără probleme de sănătate. Încă nu aveau copii. Deci, persoanele fără auz şi vedere, instruite, pot forma o familie cu o persoană sănătoasă. Este foarte greu când ambii soţi au deficienţe.

Într-o zi de vineri, 10 martie 1978, pe la orele 16, eram în sediul Asociaţiei Nevăzătorilor unde discutam cu

Crişan. A venit şi soţia lui, Domnica, pe care am felicitato cu ocazia Zilei Internaţionale a Femeii. Am discutat puţin cu dânsa. La un moment dat, a intrat în incintă Irina, femeia care îmi făcea curăţenie, însoţită de o domnişoară care dorea să mă cunoască. Prietenul meu ştia de această persoană încă din luna februarie, şi a invitat-o prin Irina, să vină să ne cunoaştem. După ce a vorbit puţin cu Crişan căruia i-a făcut o impresie bună, acesta i-a arătat că despre mine este vorba, în timp ce discutam cu Domnica la masă. I-a explicat cum să-mi scrie în palmă şi a încurajat-o să încerce. Mi-a luat mâna şi mi-a scris el prima dată ceva ca să vadă ea cum se procedează apoi, după ce m-a salutat, mi-a spus numele ei: Poruţiu Maria. S-a descurcat destul de greu să-mi comunice pentru prima dată. Cred că era emoţionată, între timp, Irina şi Domnica au plecat din sediul Asociaţiei şi am rămas doar noi trei. Am observat că Maria avea palma mică, puţin aspră, muncită. Prietenul meu i-a povestit mai multe lucruri despre mine. Şi-a spus şi Maria istoria vieţii. Am aflat că lucra în casa familiei doctorului Ţârlea, care avea cinci membri. Locuiau într-o vilă din apropierea Cimitirului Central iar ea stătea la ei, într-o cameră de la parter. Nu avea buletin de Cluj. Muncea mult şi îi era foarte greu. Avea un salar de 800 lei pe lună. Ea a suferit mult în tinereţe. Avea o cifo-scolioză, datorată unei căzături pe gheaţă la vârsta de 12 ani. A stat mult timp în spital, a făcut recuperare şi a purtat corset. Nu s-a vindecat în totalitate. Din această cauză avea un comlex şi nu s-a căsătorit, deşi a avut ocazia. Crişan i-a spus Mariei să se gândească bine la posibilitatea de a avea o relaţie de prietenie cu mine şi, poate, chiar să ne căsătorim. A invitat-o peste o săptămână, tot vinerea, să ne reîntâlnim în acelaşi loc. Ea a fost de acord şi a promis că o să vină. Ne-am luat la revedere şi a plecat.

Din discuţiile cu Crişan, am înţeles că Maria era femeie matură şi serioasă şi că era posibil să devenim prieteni şi apoi să ne căsătorim. Prietenul meu era curios dacă Maria se ţine de cuvânt şi dacă va veni la a doua întâlnire; vinerea următoare ea s-a prezentat în locul

stabilit aşa cum a promis. I-a povestit lui Crişan că s-a gândit mult la această situaţie mai ales când a plecat spre casă data trecută; nu ştia ce să facă. Credea că o să-i fie greu să-şi ia o asemenea răspundere şi să convieţuiască lângă un om cu care nu poate vorbi, care să nu o vadă şi care să nu o audă. În drum spre Asociaţie, când era aproape să se întoarcă din drum, a trecut pe lângă biserica Schimbarea la Faţă şi a simţit un îndemn lăuntric, ce o trimitea la întrevederea cu noi. După ce am mai discutat puţin, Crişan i-a propus Mariei să mergem împreună la apartamentul meu din strada Reşiţa, să vadă şi ea în ce condiţii locuiam. Ajunşi la faţa locului, i-am arătat tot ceea ce aveam, garderoba, obiectele din casă. Crişan i-a spus că am şi o sumă frumoasă de bani la CEC, însă Maria i-a spus că nu o interesează acest aspect şi că are şi ea adunaţi 16.000 lei. Înainte de a pleca, prietenul meu i-a propus să mai vină pe la mine acasă sau la sediul Asociaţiei şi să mă scoată la plimbare, să mai conversăm, ca ea să se obişnuiască cu mine şi să vedem dacă se leagă ceva.

L-am anunţat şi pe profesorul Stancu cu privire la întâlnirea mea cu Maria şi a venit să o cunoască. Am discutat cu toţii. Prietenii mei i-au explicat ce înseamnă o viaţă alături de mine, care sunt avantajele şi dezavantajele şi au încercat să o lase să se convingă singură, să nu o influenţeze în vreun fel. I-au spus că nu este nicio grabă, că o căsătorie implică multe răspunderi. Eu nu aveam niciun fel de experienţă. Îmi doream să am pe cineva lângă mine dar nu ştiam cum trebuie să aleg acea persoană. Aveam încredere în ajutorul celor apropiaţi. Când Maria a acceptat să se căsătorească cu mine, profesorul Stancu spunea că: „Femeia asta este o martiră!”. Crişan nu a fost de acord cu acest lucru şi era de părere că ea avea doar de câştigat de pe urma acestui mariaj. Dintr-o femeie simplă, cu şapte clase, care muncea de dimineaţa până seara în casa unor oameni, avea să devină soţie de profesor, schimbându-şi statutul social şi uşurându-şi munca.

În data de 22 mai a fost ziua de naştere a Mariei. Crişan şi profesorul Stancu au umblat prin oraş să-i caute

un cadou frumos, pe care i l-am dăruit din partea mea. Începeam să o îndrăgesc iar sentimentele mele erau sincere. Nu ştiam sigur dacă ne potrivim, am aflat că Maria este cu 6 ani mai mare decât mine. Prietenii mei m-au convins că e foarte potrivită pentru mine şi că ar fi bine să ne căsătorim mai repede. Le era frică ca nu cumva ea să se răzgândească, fiind influenţată de diferite persoane sau chiar de părinţii ei de la Nandra, de lângă Luduş, unde ea s-a născut. Într-o zi Maria i-a zis lui Crişan că în luna iulie trebuie să meargă la mare pentru tratament la spate şi că o să încerce să-şi obţină bilet. Atunci el i-a propus să se gândească să ne căsătorim şi să mergem împreună în concediu pe litoral. Soţia lui Crişan era de altă părere: zicea că e mai bine să aşteptăm, să nu ne grăbim, să vadă şi ei cum este Maria, cum se comportă cu mine, cum se descurcă şi să ne cunoaştem mai bine. În cele din urmă, am decis să ne căsătorim.

Cu ceva timp înaintea nunţii, Crişan şi profesorul Stancu au făcut mai multe demersuri: au programat cununia civilă la Primărie şi pe cea religioasă la Biserica Schimbarea la Faţă. S-au rezervat 30 de locuri şi tot atâtea meniuri la restaurant. Am făcut lista de invitaţi. Maria nu i-a chemat pe ai ei pentru că s-a gândit că nu o să fie de acord cu această căsătorie aşa că nici eu nu am chemat rudele de la Borcea. Am mers la preotul Bunea care m-a spovedit şi m-a împărtăşit, după ce i s-a explicat cum să comunice cu mine. Viitoarea mea soţie şi-a dorit ca Laurenţiu şi Domnica Crişan să ne fie naşi însă aceştia au fost de părere că e mai bine să avem o pereche mai apropiată de vârsta noastră, aşa că, familia Constantin şi Flori Popescu, oameni atât de dragi mie, ne-au devenit părinţi spirituali. Cu o zi înainte de nuntă, Maria şi-a adus hainele comandate acasă la mine unde avea să vină să se îmbrace. În ziua de joi, 29 iunie 1978, afară era destul de răcoare şi vreme ploioasă. La ora 9 au venit dl Stancu şi L. Crişan şi m-au ajutat să mă pregătesc. Maria a întârziat puţin şi a ajuns în jurul orei 10. S-a pregătit şi ea şi în scurt timp eram gata de plecarea spre Primărie. Ea era

îmbrăcată într-un costum alb cu eşarfă iar eu într-un costum de culare închisă, potrivit pentru vârsta noastră. Eu aveam aproape 34 de ani, ea împlinise 40.

La ora stabilită am ajuns la Primărie, unde pe lângă naşi, au mai fost prezenţi Laurenţiu şi Domnica Crişan, Florica Sandu, Roman Dănilă, Gheorghe Stancu, profesoara universitară Angela Vasiu, cunoştinţă mai veche a Mariei şi alţii. S-a oficiat căsătoria civilă după care am plecat spre biserica Schimbarea la Faţă. Aici, preotul Bunea ne-a cununat religios. S-a făcut o slujbă sobră, impresionantă pentru cei prezenţi. Rămăseseră şi unii oameni care au luat parte la liturghia de dimineaţă, probabil din curiozitate.

Am fost apoi la fotograf unde am făcut mai multe poze ca să ne rămână amintire. În cele din urmă am ajuns la Grădina Boema, de pe strada 6 Martie (azi Iuliu Maniu), unde masa festivă era aranjată sub copertină ca să nu fim ameninţaţi de ploaie.

Au fost alături de noi persoanele apropiate precum: naşii Constantin şi Flori Popescu, profesoara Forica Sandu, profesoara Georgeta Damian, profesorul Gheorghe Stancu, Laurenţiu şi Domnica Crişan, Florica şi Stan Staicu, cadrele universitare Valer Mare şi Walter Roth, Nicolae Colda, Mărioara şi Ion Furtună, Gheorghe Crişan, Petru Timiş, Valentin Tăutu, Gheorghe Enăchescu, Alexandru Poruţiu şi alţii. La masă, toată lumea era bine dispusă. S-au ţinut cuvântări. Am vorbit şi eu despre însemnătatea acestui eveniment şi toată lumea m-a ascultat cu interes. Atmosfera era foarte plăcută, familiară, se auzea muzică de bună calitate. Am petrecut bine până seara la ora 8 când ne-am întors acasă. Am fost felicitaţi pentru acest pas făcut, am primit multe flori, cadouri şi bani. Eram fericit că nu mai sunt singur.

Profesorul Gheorghe Stancu, fostul meu diriginte, a scris multe materiale despre mine pe care le păstrez şi ori de câte ori am ocazia, le răsfoiesc. Am găsit şi câteva pagini scrise despre căsătoria mea, aşa că, e important să vedeţi şi o altă părere a unui om care a participat trup şi suflet la toate evenimentele importante ale vieţii mele:

„Încă de când era elev la liceu, V. Adamescu şi-a exprimat dorinţa de a-şi înjgheba un cămin familial după absolvirea facultăţii. Nimic de zis, legitimă dorinţă, fiind şi el om ca toţi oamenii.

I-am promis că mă voi interesa să-i găsesc o fată bună, care îl va accepta.

El îşi făcea iluzii mari, avea pretenţii ca viitoarea lui

consoartă să aibă pregătire superioară, ca şi el. Explicându-i situaţia şi pretenţiile fetelor de astăzi, s-ar fi mulţumit şi cu una numai cu liceul. Şi aici l-am lămurit, luându-şi gândul de la o astfel de fată, micşorându-şi pretenţiile şi acceptând, până la urmă, că ar fi bună şi una numai cu şcoală generală. Aici am căzut de acord cu el. I-am arătat cazuri concrete de profesori nevăzători numai, care s-au căsătorit cu spălătorese, servitoare etc. (desigur, văzătoare), numai cu o pregătire minimă de câteva clase primare sau chiar analfabete.

Vasilică s-a liniştit acum, aşteptând să-i găsesc o fată bună şi credincioasă (ataşată) de el, să-l înţeleagă şi să nu-şi bată joc de el.

Am dat „sfoară-n ţară” cum se spune, pe la toţi cunoscuţii, am luat legătura cu Consiliul Central al

Asociaţiei Generale a Nevăzătorilor din România, cu unele filiale teritoriale, cu directori de şcoli speciale etc., dar nu s-a găsit niciuna.

Este adevărat că el a purtat corespondenţă cu câteva fete de la Casa de copii Siliştea Nouă, judeţul Teleorman, unde a fost asistat pe timpul vacanţelor, ca şi cu Maricica Drâmbă, muncitoare la textile Oltul, din Sfântu-Gheorghe (cu aceasta a corespondat un an de zile, timp în care şi-au trimis şi fotografiile, Vasilică trimiţându-i poezii şi alte cadouri), dar când s-au cunoscut în gara Braşov, fata a făcut „stânga-mprejur”, lăsându. l cu „buzele umflate”.

Acum se dezamăgise complet. L-am lămurit, l-am încurajat, promiţându-i că mă voi interesa mai departe, până când îi voi găsi o fată bună.

Problema căsătoriei a devenit stringentă după absolvirea facultăţii şi mai cu seamă după ce primise locuinţă. Aproape zilnic discutam această problemă cu Laurenţiu Crişan, prietenul lui. Ne-am hotărât să ne intensificăm eforturile în direcţia aceasta.

Pe la sfârşitul lunii februarie 1978, printr-o cunoştinţă, am găsit, împreună cu L. Crişan, pe actuala soţie a lui V. Adamescu, anume pe Maria Poruţiu, puţin mai în vârstă decât el, care era în serviciu de aproape 9 ani, la

o familie de medici din Cluj-Napoca. Nu mai fusese căsătorită.

Făcând cunoştinţă cu ea şi relatându-i pe larg, despre Vasilică, situaţia lui, pregătirea lui intelectuală, că este profesor etc., etc., că are locuinţă frumoasă, mobilată, covoare, bani, i-am stârnit curiozitatea, că doreşte să-l cunoască.

Peste câteva zile, le-am făcut cunoştinţă mai întâi la Asociaţia Nevăzătorilor din Cluj, apoi la domiciliul lui V. Adamescu.

Atât eu cât şi L. Crişan, i l-am descris pe V. Adamescu aşa cum este, cu deficienţele şi cu părţile lui pozitive.

După ce s-au cunoscut, am iniţiat-o în însuşirea sistemului de comunicare cu el. I-a plăcut foarte mult locuinţa, i-a plăcut şi Vasilică. Am invitat-o să ne întâlnim mai des, mai ales cu Vasilică şi să încerce să comunice cu el. Am atenţionat-o, în acelaşi timp, să nu se grăbească în luarea unei hotărâri, până când nu va fi pe deplin edificată despre Vasilică, rugând-o să ne comunice hotărârea luată atunci când crede dânsa de cuviinţă.

După două luni şi jumătate de la prima cunoştinţă, Maria ne-a comunicat verdictul: doresc să mă căsătoresc cu Vasilică. Am comunicat lui Vasilică această hotărâre a Mariei, i-a comunicat-o şi ea personal. Mare bucurie şi fericire pe Vasilică.

Am purces de îndată, la pregătirile necesare pentru un astfel de eveniment important din viaţa lui Vasilică, la îndeplinirea formalităţilor cerute pentru celebrarea căsătoriei.

Mult am mai umblat, pe la diferite restaurante şi cantine, pentru organizarea mesei şi petrecerii. Griji… griji… griji… invitaţii. M-am înţeles cu Vasilică să invite toate cadrele didactice, personalul administrativ şi de serviciu de la Liceul de nevăzători, pe foştii directori, pe tovarăşii de la Asociaţia Nevăzătorilor din Cluj. În mod special am invitat-o pe profesoara Florica Sandu, apoi pe profesoara Andaluzia Leahu-Căluşeru. S-au invitat tovarăşii de la Consiliul Central al Asociaţiei Generale a

Nevăzătorilor din România, pe tovarăşii de la Asociaţia Surzilor din Cluj şi pe preşedintele Asociaţiei Generale a Surzilor din România, tovarăşul Gheorghe Miclea.

29 iunie 1978 – zi însemnată, zi ploioasă, zi cu noroc, zi pe care Vasilică şi Maria, viitoarea lui soţie, nu o vor uita.

Iată-ne un mănunchi de prieteni şi cunoscuţi alături de tinerii sărbătoriţi, în straie de sărbătoare, în sala Primăriei Municipale, unde se oficiază cununia civilă. Ofiţerul Stării Civile le vorbeşte tinerilor despre semnificaţia căsătoriei, despre drepturile şi obligaţiile conferite de lege. Păcat că Vasilică nu-l auzea. Îi scriam eu pe palmă tot ce spunea.

— ...Te căsătoreşti din dragoste şi nesilită de nimeni cu Vasile Adamescu? o întrebă ofiţerul oficiant pe Maria Poruţiu.

— Da! răspunde Maria.

— Te căsătoreşti din dragoste şi nesilit de nimeni cu Maria Poruţiu? îl întreabă pe Vasile Adamescu.

Tace... El nu aude, săracul! Totuşi, răspunde, căci i s-a scris pe aplmă întrebarea.

— Da!... răspunde el

După felicitările primite, trecem eu şi tinerii în camera unde, două tovarăşe completează în două registre nişte formulare cu datele personale ale tinerilor căsătoriţi.

Momentul cununiei civile este imortalizat pe peliculă de către o fotografă de la Cooperativa „Deservirea”.

N-am deplasat apoi la atelierul foto din Piaţa Libertăţii, unde s-au luat pe peliculă câteva secvenţe.

Ploaia nu contenea. Ploua mărunt şi era rece. Alaiul se îndreaptă spre bisrică, unde se oficiază cununia religioasă. De acolo, mai departe, spre grădina de vară „Boema”, de pe strada 6 martie, unde au loc masa şi petrecerea.

Printre cei prezenţi se aflã: profesoara Florica Sandu, Profesoara Georgeta Damian, universitarii Mare şi Roth, L. Crişan cu soţia, subsemnatul şi alţii.

Ca de obicei, la astfel de evenimente (de ceremonii),

s-au ţinut logosuri, printre care Floica Sandu, Mare, subsemnatul şi mirele.

Cuvântarea mirelui, scrisă în Braile, a citit-o el însuşi (o bună parte) apoi altcineva, prin care îşi exprima stima şi recunoştinţa faţă de toţi cei care au contribuit la realizarea lui ca om şi a ceea ce este el acum. Recunoştinţă conducerii de Partid şi de Stat, pentru condiţiile optime create, care au contribuit la renaşterea lui, la pregătirea superioară, neatinsă de niciunul din categoria lui. Se cântă. Păcat că Vasilică nu aude... Totuşi, simte vibraţiile. Se cântă „La mulţi ani!”

Mirele şi mireasa mulţumesc tuturor pentru participare.

Mirele merge pe la fiecare conmesean şi îi mulţumeşte personal.

Ceremonia ia sfârşit. Pâlcuri, pâlcuri, se retrag spre casele lor. Mergem şi noi, cei mai apropiaţi de tinerii căsătoriţi, împreună cu ei, cu braţele pline de flori şi cadouri. Le urăm căsnicie fericită”.

În timpul anilor de studiu, am beneficiat de burse din partea mai multor instituţii, bani care mi-au fost de mare folos şi pe care i-a administrat cu mare atenţie dirigintele meu. Iată un alt articol scris de domnia sa, în care explică totul:

Ajutoare băneşti şi administrarea lor

Asociaţia Nevăzătorilor, prin regulamentul ei de funcţionare, acordă elevilor de liceu unele ajutoare băneşti, trimestrial, în sumă de 100 – 150 lei, bineînţeles celor care îndeplinesc condiţiile cerute: promovarea tuturor disciplinelor şi o comportare meritorie, note de 9 şi 10.

Şi lui V. Adamescu i s-a acordat acest ajutor, ca elev de liceu. De asemenea, i s-a acordat ca student, câte 250 lei lunar, ca oricărui student nevăzător (în vacanţe, nu).

Ca student, Vasile Adamescu a avut bursă achitată de Decanatul Facultăţii de Istorie-Filizofie, de 500 – 580 lei lunar.

Ajutoarele date de Asociaţia Nevăzătorilor au fost

ridicate de el şi mi le-a predat mie, spre păstrare la CEC, pe numele lui, sau i le-am ridicat eu.

Bursa de student a fost încasată, la început de V.A., însoţit de mine, dar observându-se că este greu de deplasat, m-a încredinţat pe mine să i-o ridic. Decanatul a ştiut acest lucru. Bursa încasată, i-am predat-o lui V.A. Din ea s-a plătit costul meselor la cantină, s-au efectuat unele cheltuieli mărunte şi-a oprit bani de buzunar, iar restul mi l-a predat mie depunându-l la CEC.

Pentru cheltuirea banilor, am ţinut o strictă evidenţă. De la Casa de Copii, la care a fost asistat, nu i s-a dat niciodată, niciun ban, ci numai lenjerie şi uniformă.

Încă de când era elev la liceu, a devenit stringentă problema lărgirii orizontului său socio-cultural. Pentru aceasta, el ar fi trebuit să facă deplasări, vizite, excursii, în diferite localităţi din ţară, care au necesitat anumite fonduri băneşti. Pentru argumentarea lor, am solicitat în numele lui V.A., Ministerului învăţământului, să-i acorde în mod excepţional (căci chiar el este un caz excepţional), un ajutor bănesc, de preferinţă cât mai substanţial. Nu i s-a aprobat. În anul cinci de liceu, am reluat problema acordării ajutorului, de data aceasta mergând perssonal cu Vasilică la Minister, unde, împreună cu colega Paraschiva Popa, am mers în audienţă la tovarăşul Inspector General, Eugen Popescu, acesta auzind de cazul Adamescu.

Am vrut să mergem la tovarăşul ministru Mircea Maliţă, dar era plecat din Bucureşti. Tovarăşul Eugen Popescu ne-a primit frumos, am discutat la subiect şi nea promis că i se poate aproba un ajutor de 200 lunar, începând cu a doua jumătate a anului 1971, plătibili trimestrial, câte 600 de lei. Aceşti bani s-au încasat prin Liceul Special de Nevăzători Cluj, de fiecare dată compitându-se un stat de plată, pe care îl făceam eu, iar la ridicarea banilor pe care îi primea, V.A. semna el însuşi statul de plată, contrasemnat de mine.

Banii primiţi i-am depus la CEC şi când avea nevoie pentru achitarea anumitor plăţi, se scoteau banii necesari.

Ca student, cheltuielile au fost mult mai mari, căci

mult mai mari au fost şi sarcinile cărora a trebuit să le facă faţă, ţinând seama de situaţia în care se afla el.

Problema cea mai grea a fost că n-a avut de pe ce studia, în sistemul Braille neexistând absolut nimic tipărit. Cursurile n-au putut fi frecventate (chiar dacă ar fi frecventat, ar fi fost de prisos, el neauzind).

Pentru transcrierea în Braille a cursurilor şi a altor materiale necesare studiului, au trebuit sume serioase.

Încă de când l-am înscris în anul întâi de facultate, am întocmit, în numele lui, un memoriu, pe care l-am înaintat Ministerului Educaţiei şi învăţământului, solicitând acordarea unei burse speciale, lunar, echivalentă cu salariul mediu al unui muncitor (1.000 – 1300 lei) de atunci, salar pe care V.A. l-ar fi avut ca muncitor dacă nu ar fi reuşit la facultate. Acest plafon l-a şi atins V.A., când a muncit în două vacanţe de vară, la „Mucart” Cluj.

Rezultatul memoriului a fost negativ.

Tocmai când ne hotărâsem să intervenim la Consiliul de Miniştrii, tovarăşul profesor universitar Anatolie Chircev, mi-a spus să nu mai întreprindem nicio acţiune, căci problema o va rezolva dumnealui. Am crezut că aşa va fi, dar ne-am înşelat, căci respectivul profesor universitar a dat uitării problema, trecâdn-o pe „linie moartă”, din ce motive, nu se ştie!

S-a tergiversat aşa timp de un an şi jumătate când, văzând că am fost duşi în eroare, am reluat acţiunea, tot din propria-mi iniţitivă, întocmind un alt memoriu, pe care l-am înaintat Consiliului de Miniştrii. Rezultatul a fost tot negativ. Fermitatea de acţionare mai departe, devenise şi mai puternică. Alt memoriu. De data aceasta la Consiliul de Stat. Eram convins că, odată ajuns aici, la forul suprem, succesul ne va surâde. Aşa a şi fost. În scurt timp s-a şi primit aprobarea: bursă specială de 1.000 de lei lunar, cu începere de la 1 aprilie 1975, care s-a încasat prin U.A.S.C.R. respectiv A.S.C. Cluj-Napoca.

Încasarea bursei s-a făcut de către titular, însoţit de mine. Actul a fost contrasemnat de mine.

Fiind dificilă deplasarea beneficiarului, am crezut

necesar (desigur, numai după ce am discutat cu tovarăşa contabilă şef, Neacşu, şi am căzut de acord) ca spre a nu există unele suspiciuni în cheltuirea acestei burse speciale, să mi se facă o împuternicire notarială. Aşa s-a şi făcut. Actul se află la mine.

Bursa am încasat-o eu în fiecare lună, am semnat chitanţa respectivă, iar banii i-am predat titularului. El şi-a oprit o anumită sumă pentru cheltuieli, apoi restul i-am depus la CEC, de unde am scos când a trebuit să facem anumite plăţi, mai ales persoanelor care au transcris în Braille cursurile universitare şi alte materiale pentru studiere, precum şi pentru procurarea unor articole de lenjerie, îmbrăcăminte şi încălţăminte.

La rându-mi, tot pentru înlăturarea unor motive de eventuale suspiciuni în administrarea bursei, am căzut de acord cu două persoane apropiate lui V.A. (tovarăşa profesor Georgeta Damian, fosta lui educatoare şi prietenul lui Laurenţiu Crişan), ca împreună să formăm un colectiv, pentru administrarea cât mai judicioasă a bursei. Aşa am şi făcut. Mie mi s-a încredinţat deplină libertate pentru administrarea bursei. Din când în când, le-am prezentat celor doi situaţia (dinamica încasărilor şi a cheltuielilor), întotdeauna constatându-se corectitudinea deplină în administrarea bursei.

Menţionez că nici n-ar fi fost cazul să procedez aşa, întrucât acest colectiv, de multe ori l-a ajutat pe V.A. cu diverse obiecte, chiar cu bani etc; nu s-ar fi pus, poate, la îndoială, niciodată cinstea şi corectitudinea lui (mai ales a mea), dar vorba aceea: „Paza bună trece primejdia rea” sau „Dacă te fereşti şi Dumnezeu te fereşte”.

După ce l-am căsătorit pe V.A., la data de 9 octombrie 1978, i-am predat întreaga gestiune, în livrete CEC, în sumă de 31923, 90 lei, după ce la data de 3 octombrie 1978 am depus, drept avans pentru un apartament cu trei camere, proprietate personala, în sumă de 34.000 lei.

Predarea s-a făcut, de faţă fiind tovarăşa profesor Georgeta Dmian, tovarăşul Laurenţiu Crşan şi soţia lui Vasilică.

S-a încheiat un proces verbal, semnat de toţi cei prezenţi.

Cluj, 11 martie 1979”.

După căsătorie, Maria a observat că L Crişan vine mai rar pe la noi şi i-a spus acest lucru, cerându-i să ne viziteze mai des. El i-a spus că este aproape de noi şi că e gata să ne ajute ori de câte ori aveam nevoie. Adervărul este că prietenul meu vechi era ocupat cu serviciul şi făcea multă muncă de teren.

În 31 iulie, la două zile după nuntă, a venit la noi în vizită doamna profesoară Vasiu, care a observat că eram vesel şi senin la faţă. I-a plăcut că zâmbeam. Am povestit mult cu dânsa şi ne-a invitat la Cojocna, aproape de Cluj, să facem baie în apa sărată. Am aflat că preda matematica la facultate. Era o femeie foarte cumsecade şi a început să ţină mult la mine. Pe Maria o cunoştea de multă vreme; făceau împreună gimnastică medicală la Dispensarul Sportiv Judeţean Cluj. I-am cunoscut şi familia: era căsătorită cu medicul veterinar Constantin Vasiu, care preda şi la Universitate şi cu care avea doi copii pe care i-am cunoscut, Lucian şi Adrian. Am primit multe sfaturi bune de la doamna Vasiu. Ne-a rugat să fim mereu veseli, să ne purtăm frumos unul cu altul, să ne înţelegem bine, să ne respectăm, să ne închinăm lui Dumnezeu cerându-i să ne ajute să depăşim orice greutate.

În scurt timp după nuntă, am plecat cu Maria la mare în staţiunea Jupiter, aşa cum ne planificasem. Ea a lăsat cheile de la casă profesorului Stancu şi lui L. Crişan, care urmau să treacă pe la noi să ne ude florile din balcon, faptă care avea să aibă mai târziu consecinţe neplăcute asupra relaţiei dintre soţia mea şi prietenii mei. Pe litoral, am avut parte de vreme frumoasă. Am fost cazaţi într-o casă simplă, curată, înconjurată de arbuşti şi multă verdeaţă. Camera dispunea de două paturi, o masă cu două scaune, chiuvetă cu apă. În fiecare zi, dimineaţa şi după amiază, făceam plajă şi baie în apa mării. Nisipul se întindea pe o porţiune foarte mare şi era fin. Seara, după cină, mă plimbam cu Maria prin împrejurimi. Era foarte

multă lume venită din toate colţurile ţării. Îmi descria ce se vedea în jur: căsuţe şi vile înconjurate de vegetaţie, hoteluri. Ne-am simţit bine în timpul şederii aici, apoi am plecat la Constanţa unde am stat două zile la mătuşa mea Paula şi la unchiul Sandu Iliescu, pe strada C.A. Rosseti la numărul 1. Ţin minte că mătuşa Paula avea o pareză pe o parte a corpului şi se deplasa greu, cu ajutorul bastonului. Era foarte bucuroasă că am vizitat-o. Maria i-a povestit cum ne-am cunoscut şi cum ne-am căsătorit apoi mătuşa i-a relatat mai multe întâmplări din copilăria mea. I-a spus că eram un copil vioi şi frumos şi că mă vizita cu drag la Borcea, împreună cu unchiul Sandu. Dânsa a făcut rost de adresa Şcolii de Nevăzători din Cluj şi l-a îndemnat pe tatăl meu să mă ducă să învăţ carte. Dacă nu îi dădea acest sfat, poate că rămâneam aşa, în tăcere şi întuneric.

Am vizitat cu soţia mea mai multe obiective din Constanţa. Am mers până pe malul Mării Negre, am ajuns la statuia lui Ovidius iar apoi la acvariul plin cu tot felul de vietăţi marine. Am mers şi la atelierul de blănărie pe care îl avea familia Iliescu. Am observat că şi-au mutat sediul din bulevardul Tomis, aproape de locuinţa fostului meu coleg şi prieten de la şcoala din Cluj, Ştefan Vutcovici. Ne-am întâlnit cu vărul meu Nelu care lucra în atelier şi i-am prezentat-o şi lui pe Maria. S-a bucurat mult să ne vadă şi ne-a dăruit câte o căciula: mie una din blană de miel şi soţiei mele alta dintr-o blană fină. Ne-a servit cu un suc rece pentru că era foarte cald. Ne-am simţit bine în acest timp la rudele mele. La plecare, mătuşa Paula ne-a făcut cadou două lenjerii frumoase de pat pentru care i-am mulţumit.

De la Constanţa am mers la Borcea, comuna mea natală, unde am rămas mai bine de o săptămână. I-am arătat Mariei locurile unde am copilărit şi i-am făcut cunoştinţă cu toate rudele mele. Unii au fost supăraţi când au aflat că am făcut nuntă şi nu i-am anunţat, mai ales unchii Mitu şi Dimnacea, oameni mai sensibili. Le-am explicat care a fost situaţia şi au înţeles. Le-am povestit tuturor cum ne-am cunoscut, cum a fost la cununia civilă,

la cea religiaosă şi cum ne-am simţit la Grădina „Boema” unde am stat până seara. Tatăl meu şi mama vitregă, Chiva, s-au hotărât să organizeze o petrecere de nuntă la ei acasă aşa că au invitat toate rudele din sat şi din localităţile învecinate. Am petrecut cu toţii foarte bine în noaptea de 29 spre 30 iulie, în curte, deoarece era foarte plăcută vremea. Cerul era senin şi plin de stele. Au fost alături de noi surorile şi fraţii mei: Ioana, Aurica, Nicu şi Ionică cu soţia lui, veniţi din Medgidia, unchii Mitu, Dimancea, Gheorghe, Dumitru, cu soţiile lor, verii Leonida cu soţia şi cu copii, Olga şi Nelu, Nicu şi Ionică cu soţiile lor, Mircea Ianole cu soţia şi cu fraţii săi, Costică şi Florica, mătuşa Zamfira şi mulţi alţii. Sora Viorica de la

Braşov şi fratele Costică de la Bucureşti nu au putut veni iar mama şi tata erau tare supăraţi. Am servit mâncăruri gustoase şi am ciocnit paharele cu băutură, am povestit. Am ţinut mici discursuri şi s-a ascultat muzică, s-a dansat. Atmosfera a fost una de sărbătoare. Am primit multe cadorul, alimente, pe care nu le-am putut aduce la Cluj şi le-am lăsat acasă. S-au adunat 6500 lei din daruri dar părinţii mei au oprit 4.000 pentru cheltuieli iar Maria a fost nemulţumită. Mi-a dat tata 2500 lei pe care i-am numărat şi i-am pus bine în portofel. Am fost felicitaţi de toţi şi le-am mulţumit mult pentru tot. Am mai rămas până în 8 august la ai mei după care ne-am întors acasă. Ne-am deplasat foarte greu pentru că aveam multe bagaje şi cadorul pe care le-am primit. Nicu şi tata ne-au condus la gară. Când am ajuns la Cluj am luat un taxi după ce ne-am dat jos din trenul accelerat Mangalia-Oradea şi am mers acasă. A doua zi, după ce ne-am odihnit bine, am mers la Asociaţia Nevăzătorilor unde I-am găsit pe Crişan. I-am povestit cum a fost în concediu şi l-am chemat la noi să-i arătăm ce am primit de la rudele mele şi să stăm mai mult de vorbă. L-am felicitat de ziua lui, pentru că împlinise 50 de ani. El ne-a invitat în acea după masă să petrecem puţin cu ocazia acestui eveniment. După ce am cumpărat un cadou, am mers acasă la prietenul nostru unde am stat ceva timp. Soţia lui ne-a servit cu ceva bun. Am povestit

mai multe şi ne-am simţit bine.

În 11 august 1978 am plecat cu Maria în satul ei natal să-i cunosc familia. Am luat trenul de la Cluj şi l-am schimbat la Războieni. De la gara din Luduş am luat un taxi până la Nandra. Drumul era neasfaltat, pietruit, cu gropi mici, aşa am observat iar maşina sălta din când în când şi se zdruncina uşor. Soţia mea îmi descria ce se vedea pe geam: câmpul frumos, iarba verde, lanurile de grâu copt şi porumb de fiert, livezile şi pădurile înverzite, păşunile pe care păşteau vitele, caii sau oile. Ajunşi acolo, cu emoţii, i-am întâlnit pe noii mei socri, Nicolae şi Lucreţia Potuţiu, care ne-au primit frumos, bucurându-se de venirea noastră. Nu erau revoltaţi în legătură cu nunta. Maria le-a povestit multe lucruri despre mine, despre cum ne-am cunoscut şi despre căsătorie. Erau fericiţi că m-au cunoscut, la fel şi fraţii Mariei, cumnaţii mei, Valentin şi Şoimiţa. Maria mai avea încă patru fraţi: Nicolae şi Lenuţa, care locuiau la Luduş, Luci, care stătea la Târgu-Mureş şi Victoria, care era stabilită la Câmpia Turzii. Pe ei aveam să-i cunosc cu alte ocazii. I-am mai întâlnit pe Emil Popa, soţul Şiomiţei şi pe nepoţii Viorel, fiul cel mare al Luciei şi Neluţu, băiatul Lenuţei. Am povestit şi eu cu ei; mi-au scris în palmă. Tatăl Mariei s-a descurcat mai greoi dar până la urmă ne-am înţeles. Dânsul ştia şi limba maghiară. Şoimiţa s-a acomodat cel mai bine cu acest sistem de comunicare. Înţelegeam foarte uşor tot ceea ce îmi scria. Cu toţii au sfătuit-o pe soţia mea să aibă mare grijă de mine. Ne-au dat cadorurile ca dar ne nuntă şi le-am mulţumit.

Am observat că familia Mariei era foarte impresionată de mine. Nu le venea să creadă că am reuşit să devin profesor şi că pot comunica cu oricine chiar dacă nu aud şi nu văd. Le era milă de mine şi unii chiar au plâns. Au început să se obişnuiască cu noi şi să ţină tot mai mult la mine. Tatăl soţiei mele mă mângâia mereu pe cap, pe braţe, şi-mi scria în palmă: „Tata te iubeşte foarte mult! Eşti al nostru!”

Ne-am simţit foarte bine la Nandra unde cu toţii au încercat să ne trateze cât mai bine. Viorel, nepotul nostru,

m-a condus prin gospodărie să pipăi tot ce aveau. Mi-a arătat un porc gras, un cocoş cu creastă mare, cloşca şi puişorii, apoi m-a dus în grădină unde mi-a pus mâna pe pomii fructiferi, pe legumele cultivate şi pe porumb. Mi-a plăcut mult gospodăria de la Nandra. Aerul era foarte curat. Am stat acolo până în 21 august când ne-am întors la Cluj dar am mai mers şi în anuii 1980, 1983 şi 1986. Maria m-a plimbat prin sat să cunosc şi eu împrejurimile. Peste drum de casa lor nu erau construite alte gospodării ci era câmpul plin de iarbă verde sau cereale. Am vizitat şcoala unde învăţase cu toţii dar era o clădire mică şi veche, doar cu parter, avea vreo şapte încăperi. La ultima venire a noastră în acest sat, în 1986, am observat că nu mai locuia nimeni în casă: era pustiu şi se simţea mirosul greu de vechi. În curte şi grădină erau crescute buruieni mari. Pomii cau neîngrijiţi iar fructele aveau viermi. Mai era doar porumbul şi dovlecii. Coteţul de porci era gol iar păsările lipseau. Tatăl Mariei murise în 1985, la 79 de ani iar mama se mutase la Luduş, unde o îngrijea Lenuţa, cumnata mea. A plecat dintre noi pe 2 iulie 2004, la vârsta de 88 de ani. Era bolnavă şi slăbită.

În vacanţa de Crăciun, 1979, am mers cu Maria la Târgu-Mureş, în vizită la sora ei Luci. La gară ne-a aşteptat Viorel Roşca, cumnatul nostru, care ne-a condus la ei acasă. Am găsit-o pe cumnata mea şi pe cei trei nepoţi: Viorel, care avea 9 ani şi era în clasa a III-a, Claudiu, care avea 4 ani şi jumătate şi mezina Alina, care avea abia 4 luni. Ne-am simţit foarte bine la ei acasă; am fost trataţi cu multă căldură. Au fost impresionaţi cu toţii de mine, după ce le-am povestit multe lucruri din viaţa mea. Au venit şi rudele lui Viorel, chiar şi vecini, să mă cunoască şi să vorească cu mine.

Rudele lui Viorel ne-au invitat la ei acasă, în Sâncraiu de Mureş, cu ocazia Anului Nou. Am mers cu toată familia acolo. L-am cunoscut pe cumnatul lui Viorel, Nelu Bothaza, care era şofer pe autobuzul „Roman-Diesel” nr. 15 şi care s-a împrietenit repede cu mine. A rămas plăcut impresionat de povestea mea de viaţă. M-a invitat la o

plimbare cu autobuzul şi am mers cu bucurie. Am făcut trei ture de la gară până la capătul liniei şi întors. Mi-a arătat toate mecanismele acelui mijloc de transport. El avea doi copii: Adriana care era în clasa a II-a, fetiţă foarte energică şi Neluţu. Am povestit mult cu toată lumea la Sâncrai, chiar şi cu vecinii lui Nelu. Copiii de acolo s-au ataşat repede de mine mai ales că le-am modelat din plastilină tot felul de animale şi alte lucruri.

În Târgu-Mureş am vizitat mai multe magazine şi alte obiective şi am făcut o vizită la Asociaţia Nevăzătorilor, unde am fost primiţi foarte bine de preşedintele Ion Bucuin, care s-a bucurat mult de venirea noastră. Am povestit cu dânsul şi cu o angajată a Asoţiaţiei. Ne mai cunoscusem în trecut la Cluj. Domnul Bucuin m-a întrebat dacă îl cunosc pe profesorul Vlad şi i-am răspuns că îl ştiu bine. Era rector la Universitatea „Babeş-Bolyai”. Am fost de câteva ori în audienţă la dânsul când eram student.

La începutul lunii ianuarie, după o şedere plăcută la Târgu-Mureş, ne-am luat rămas bun de la rude şi am plecat spre Cluj. Trebuia să reîncep serviciul. Era puţină zăpadă afară.

Pe la sfârşitul lunii august, 1978, la doar câteva luni de la căsătorie, Maria s-a simţit foarte rău cu ficatul. Nu am putut ieşi la plimbare în oraş. A stat o zi întinsă pe pat şi a luat ceva medicamente. Eu nu ştiam nimic de aceste probleme. Am aflat apoi că avea ceva afecţiuni. Eram foarte trist dar m-am liniştit după ce am observat că a început să se simtă mai bine şi şi-a revenit repede.

Viaţa noastră de familie decurgea normal. Ne obişnuiam tot mai bine unul cu altul. Era important ca relaţia noastră să se cimenteze cât mai bine şi fiecare să se simtă mulţumit. Maria se bucura de stima şi apreciera tuturor prietenilor şi cunoscuţilor mei. În comunicarea noastră prin acest sistem de scriere în palmă, înttâmpinam destule greutăţi. Soţia mea nu-mi făcea cum trebuie caracterele în palmă, care trebuiau aşternute cu degetul arătător al mâinii. Ea îmi scria cu trei degete, sărea peste anumite litere şi o înţelegeam destul de greu.

Am încercat de multe ori să o corectez, dorindu-mi să uşurez cât se poate de mult discuţiile dintre noi. Am observat că era destul de iute la mânie. Se supăra repede şi se enerva. Nu era răbdătoare. Eram destul de trist dar nu aveam ce face.

În luna septembrie 1978, Maria s-a gândit să facă o masă festivă la noi acasă, la care să invite pe toţi aceia care m-au ajutat în viaţă, mai ales pe linie şcolară. A avut mai multe discuţii cu mine şi cu Crişan şi am făcut lista cu profesorii şi prietenii mei. Am invitat şi pe domnii care m-au ajutat să-mi obţin locuinţa. La această întâlnire Crişan nu a venit iar Maria a fost foarte supărată. S-a dus la Asociaţie şi l-a întrebat ce s-a întâmplat iar el i-a spus că nu a fost invitat şi nu a vrut să participe nechemat. Maria m-a pus pe mine să-mi cer iertare de la prietenul meu însă acesta ştia că nu eu eram vinovat. Maria şi-a dat seama că a greşit şi-a zis lui Crişan că va mai face încă o întâlnire ca să repare această greşeală.

Printre invitaţii pe care i-am avut la acea masă festivă, s-a numărat şi inginerul Constantin Mustaţă, pe care l-am întâlnit pentru prima dată şi am făcut bucuros cunoştinţă. Dânsul avea să mă ajute mult pe parcursul vieţii. M-a dus la nenumărate uzine şi fabrici, Institute şi Universităţi, unde am aflat lucruri interesante, am pipăit diferite obiecte. A scris mult despre mine în reviste şi ziare. Am să povestesc multe lucruri despre această colaborare atât de benefică pentru mine.

Când eram elev, aveam tot felul de discuţii cu Laurenţiu Crişan despre viitorul meu. Îi spuneam că voi fi muncitor, că voi avea o soţie şi doi copii. El mă întreba. „Dar dacă soţia ta va rămâne din nou gravidă şi vei avea trei copii?”, „Atunci voi avea un apartament cu trei camere”, îi răspundeam eu; el mergea mai departe şi mă întreba, „Dar dacă soţia ta va rămâne din nou gravidă şi vei avea patru copii?”, eu, după ce mă gândeam puţin, îi spuneam: „Atunci voi avea un apartament cu patru camere”. Dorind să vadă reacţia mea, Crişan întreba: „Şi dacă soţia ta rămâne iar gravidă?” „Atunci n-o voi mai

fecunda”, răspundeam eu, ştiind că A în Cluj existau apartamente cu maxim patru camere. Îmi plăceau foarte mult copii mai ales că lucram zi de zi cu ei la şcoală. Îmi doream să am doi copii ai mei, pe care să-i iubesc şi să-i cresc cu multă grijă. I-am spus de multe ori Mariei despre dorinţa mea. După ceva timp de la căsătorie, soţia mea încă nu rămăsese gravidă. Crişan m-a sfătuit să fiu atent, să nu o întreb pe Maria de ce nu se întâmplă fenomenul, ca nu cumva să se simtă jignită, pentru că e posibil ca bărbatul să fie steril. Eu ştiam că sunt sănătos. Din poveştile noastre, am aflat că Maria avusese un fel de aprindere la ovare, o răceală puternică, în urma expunerii îndelungate în ploaie, la vârsta de 25 de ani. Avea deja şi o vârstă destul de înaintată pentru a rămâne însărcinată: 40 de ani. În cele din urmă nu am reuşit să facem copii. Am continuat să mă bucur de elevii mei de la şcoală şi să mă comport cu ei cât pot de bine, să-i iubesc şi să-i ajut, ca şi cum ar fi fost ai mei. Era extraordinar dacă aş fi reuşit să am moştenitori. Cu siguranţă ei nu se năşteau cu problemele mele deoarece boala mea a apărut la doi ani de la naştere, deci nu era congenitală.

Jurnal din timpul căsătoriei

Am găsit nişte însemnări făcute în iulie 1979, la un an de la nunta mea cu Maria. Eram în concediu până la 1 septembrie când îmi reîncepeam activitatea cu elevii la şcoală. Am să redau mai jos tot ceea ce am notat, ca să înţelegeţi ce preocupări aveam şi cum decurgea relaţia dintre noi:

„Vineri, 27 iulie 1979. Era miezul zilei. Cerul era puţin înnorat. Soarele avea să iasă mai târziu. Am ieşit puţin afară la aer curat. Maria nu era acasă; era plecată în oraş cu treburi. Mi-a promis că se întoarce repede dar până la ora 12 încă nu venise. Am citit mai multe articole interesante din revista „Viaţă nouă”, numărul 6, recent apărută. În Braille. Unul dintre acestea, semnat de nevăzătorul bucureştean Octavian Oprescu, era despre aniversarea a 25 de ani de la apariţia primului număr al revistei destinate persoanelor cu deficienţe de vedere din

România.

La ora 12 şi 10, m-am apropiat de telefon şi am format numărul de la Asociaţia Nevăzătorilor, filiala Cluj. Am aşteptat puţin cu receptorul la urechea dreaptă apoi am spus:

— Crişan, te rog să vii după mine la stop să mă iei. Vreau să vorbesc cu tine.

Am pus în furcă receptorul m-am încălţat repede cu sandalele şi am ieşit din casă, închizând uşa de intrare. Am coborât treptele şi am ieşit cu bastonul în mâna dreaptă, mergând pe lângă ziduri; am luat-o în colţul străzii la dreapta şi mi-am continuat drumul spre stop. În faţa brutăriei am simţit cu bastonul o groapă plină de apă pe care am ocolit-o. Am ajuns după câteva minute la locul în care trebuia să mă întâlnesc cu Crişan iar acesta a ajuns rapid. Am trecut împreună prima trecere de pietoni apoi a doua, moment în care ne-am întâlnit cu profesorul Stancu pe care l-am recunoscut imediat după semnul făcut cu unghia degetului mic de la mâna dreaptă pe palma mea. Ne-am salutat iar eu am rămas să povestesc cu dânsul, Crişan a plecat repede la Asociaţie căci era în timpul serviciului. Fostul meu diriginte îmi scria cu litere de tipar în palmă, în faţa Casei Armatei:

— Ce mai faci?

— Mulţumesc, sunt bine, i-am răspuns eu.

— Îţi mulţumesc pentru scrisoarea pe care mi-ai trimis-o la începutul acestei luni. Nu ţi-am putut răspunde pentru că nu am picht (maşină de scris în Braille). De asemenea am primit ilustrata pe care mi-aţi trimis-o de la mare. Am fost plecat la Piteşti şi Bucureşti. Au fost ploi torneţiale. S-au produs inundaţii în unele părţi din sudul ţării. Aţi fost pe la Borcea?

— Nu, i-am răspuns eu.

— De ce nu aţi dat pe acolo?

— Nu am avut destul timp şi am călătorit cu trenul rapid „Tomis” de la Eforie Nord spre Bucureşti şi nu a oprit în Feteşti.

— Ce mai face Maria? Cum vă împăcaţi?

— Ne împăcăm foarte bine; ea a fost foarte bolnavă, nu s-a simţit bine cu ficatul şi am dus-o la Dr. Lupu de la spitalul „Clujana”, care i-a făcut investigaţii. Acum face tratamentul indicat de acest medic.

— Când plecaţi la părinţii soţiei?

— Cred că duminica viitoare vom pleca la Nandra iar de acolo la Târgu-Mureş. Soţia mea va merge la Sângeorz-Băi, unde va urma tratamentul pentru ficat. O voi însoţi şi eu.

— Bine. Mai sunt şi alte staţiuni cu nişte băi foarte bune pentru ficat, ca de exemplu Căciulata, care se află lângă Călimăneşti pe Olt, am fost şi eu de două ori acolo, mi-a spus.

Am înţeles totul şi urma să ne gândim să mergem şi în alte staţiuni balneoclimaterice, unde sper că în urma tratamentului, soţia mea să se refacă cât mai bine.

— L-am întâlnit cu 10 – 12 zile în urmă pe dl Mare la piaţă. Mi-a spus că aţi lucrat la Institut; aţi făcut unele experimente. Ce aparat aţi folosit? M-a întrebat dl Stancu.

Am efectuat aceste experimente cu policompensatorul, aparat cu zece clape vibratorii.

— Ai mai vorbit cu domnul Mustaţă?

— Da, am vorbit ieri cu dânsul.

— Unde?

— La biroul lui. Mi-a spus că în revista „Aurora”, din U.R.S.S., a apărut recent un mic articol despre o fată nevăzătoare surdă. Mi-a dat câteva articole şi interviuri cu mine, pe care trebuie să le copiez în Braille şi să le citesc cu atenţie. O să-mi dau seama dacă sunt bine scrise şi dacă informaţia e corectă. A apărut un articol în revista Flacăra, numărul 26, din 28 iunie 1979, ultimul, cu interviu. De asemenea, mi-a mai spus domnul Mustaţă că în curând vrea să mai scrie despre mine şi în revista „Tribuna României”, care se difuzează în toată lumea. O să anunţe într-un material că am nevoie mare de un aparat care să transforme scrisul obişnuit în alfabetul Braille. Atunci o să pot să citesc singur multe lucruri interesante.

— Foarte bine; sperăm să primeşti acel aparat de

citit.

— Ce probleme mai ai? M-a întrebat dirigintele meu spre sfârşitul discuţiei.

— Deocamdată niciuna. Vă voi scrie dacă intervine ceva.

După o discuţie plăcută, care a durat mai bine de un sfert de oră, profesorul Stancu m-a condus spre Asociaţia Nevăzătorilor şi, odată ajunşi acolo, şi-a luat rămas bun de la mine. Am intrat în sediu şi am mers spre biroul lui Crişan. Am povestit cu prietenul meu mai multe lucruri referitoare la viaţa mea de mâine. Am primit câteva sfaturi bune: să fiu stăpân pe mine, să fiu capul familiei, să mă gândesc serios la Definitivat, pe care urmează să-l susţin în 1980 şi apoi, să mă pregătesc serios pentru lucrarea de doctorat, pe care trebuie să o elaborez peste zece ani.

Era ora 13. În timp ce discutam cu Crişan, am simţit că a intrat cineva în birou, cu paşi apăsaţi şi rapizi. S-a apropiat de mine şi m-a bătut uşor pe spate. Crişan mi-a scris pe trei degete ale mâini drepte, în Braille:

— A venit Maria.

Nu era nevoie să-mi spună pentru că o recunoşteam foarte uşor. Au început să discute între ei, după ce s-au îndepărtat puţin de mine. După un timp, m-am ridicat de pe scaun şi am vrut să ies din birou iar Maria a venit la mine şi m-a întrebat:

— Eşti supărat?

— Nu sunt deloc. Te-am aşteptat acasă până după ora 12.

Nu mi-a răspuns nimic. A continuat să vorbească cu Crişan, care i-a spus că m-am întâlnit cu domnul Stancu. Am plecat apoi cu Maria în oraş, unde am făcut nişte cumpărături la alimentară. În drum spre casă, mi-a scris în palmă:

— Ce a zis domnul Stancu? Te-a întrebat de mine?

I-am relatat tot ce am discutat cu dânsul.

În ziua următoare, 28 iulie, dimineaţa, după ce m-am trezit, am simţit, deschizând uşa de la balcon, că s-a răcit mult vremea afară. Pe la ora 11, ieşind cu soţia la plimbare

înspre Asociaţie, am observat că ploua şi bătea un vânt rece dinspre nord-vest, ca şi toamna. De la Asociaţie am mers la piaţă după fructe şi legume. Ploaia continua. La întoarcere, a ieşit soarele. Vremea a început să se îndrepte. Sperăm ca în zilele următoare să fie mai frumos.

Duminică, 29 iulie, m-am trezit la ora 6.30. Eram somnoros. După ce am făcut câteva exerciţii de înviorare am mers la baie să mă spăl şi să mă bărbieresc. După toaleta de dimineaţă, am intrat în cameră şi am deschis uşa de la balcon să se aerisească toată casa. Am simţit soarele deja răsărit care pătrundea prin geamuri. Mi-am dat seama, bucuros, că s-a făcut vreme frumoasă, cerul era senin, fără nori. După ce m-am gătit în haine de sărbătoare, am ieşit cu Maria din casă pe stradă şi am simţit că totuşi, era destul de răcoare. Vântul sufla uşor dinspre vest. Am mers spre Biserica Piariştilor de lângă Universitatea Centrală, unde am ajuns după un sfert de oră. Am urcat cinci trepte şi am intrat în lăcaşul sfânt, închinându-ne lui Dumnezeu. Ne-am aşezat pe o bancă şi am simţit vibraţiile de diferite intensităţi produse de orga la care se cânta. Pe la ora 8.35 am ieşit afară şi ne-am întâlnit cu Laurenţiu Crişan. Pe drum spre casă, Maria discuta cu el; a aflat o veste îngrijorătoare: la nivel mondial a început marea criză de benzină. Combustibilii tradiţionali, benzina şi motorina, s-au scumpit faţă de anii trecuţi iar oamenii nu aveau voie să circule cu maşinile proprii pe distanţe mari. Am intrat şi eu în discuţie după ce Maria mi-a scris ce vorbea cu Crişan şi l-am întrebat:

— Se caută oare alte noi surse de energie?

— Da, dar… ar trebui să se înlocuiască autobuzele şi alte maşini care consumă motorină.

— Dar locomotivele Diesel cu motorină?

— Şi acelea.

— Atunci probabil că se vor folosi numai maşini electrice, apoi, mai târziu cele atomice, i-am zis.

Se crede că într-un viitor îndepărtat (poate peste 100 de ani), toate mijloacele de transport actuale, vor fi înlocuite treptat cu altele care vor funcţiona cu diferite

energii ce vor înlocui benzina sau motorina. În secolul al XXI-lea, dacă s-ar înlocui combustibilii tradiţionali cu energie electrică de exemplu, aerul atmosferic, mediul înconjurător, apele, s-ar curăţa, reducându-se treptat poluarea. Oamenii ar fi mai sănătoşi. Apoi, peste 200 – 250 de ani, viitoarele mijloace de transport care vor circula cu cele mai mari viteze, în special navele cosmice, vor funcţiona cu substanţe radioactive, dar vor fi foarte bine protejate, performante şi robuste, inteligente, pilotate de roboţi în cabină. Noi nu vom mai trăi atunci dar se vor bucura de aceste lucruri strănepoţii noştri.

La stopuri ne-am despărţit de Crişan, care luându-şi la revedere de la noi s-a dus în altă direcţie. Am mers spre piaţa Mihai Viteazul să vedem ce marfă se mai găseşte. Am cumpărat nişte legume şi ne-am întors spre casă. Vremea era frumoasă spre deosebire de ziua precedentă. Soarele ardea cu putere. Cerul era senin, fără niciun nor.

Pe la ora 18, în timp ce stăteam cu Maria pe fotolii în hol şi povesteam cu uşa deschisă, a intrat cineva în casă iar eu am simţit imediat vibraţiile paşilor pe parchet. Am tresărit şi am întins braţele în direcţia din care am simţit vibraţia şi am observat că era Crişan care mi-a întins mâna în semn de salut şi mi-a spus:

— Servus! Am mers în oraş şi în drum spre casă, m-am gândit să mă opresc pe la voi.

Ne-am bucurat de această vizită şi l-am invitat pe Crişan în cameră să discutăm mai mult. Maria i-a relatat tot ce ne-a spus doamna directoare medicala de la Sanatoriul din Techirghiol, despre încercările noastre de a consulta mai mulţi medici oftalmologi din ţara noastră în privinţa eventualei mele recuperări vizuale. Maria stătea în faţa mea la masă iar Crişan în stânga. Acesta din urmă m-a întrebat.

— Cum o cheamă pe directoarea de la Sanatoriul din Techirghiol?

— Nu ştiu, căci nu ne-a spus numele ei, dar, în schimb, ştiu numele directorului economic de acolo: Curcan, i-am răspuns eu.

Soţia mea ne-a tratat cu prăjituri şi băutură rece. Crişan i-a explicat mai multe lucruri despre atrofia de nerv optic, care este o afecţiune foarte gravă, fără posibilitate de recuperare. Eu ştiam totul încă de când eram elev şi am tot mers la nenumăraţi medici care m-au văzut şi mi-au explicat că nu se poate face nimic pentru mine. Crişan mi-a spus şi mie:

— Nu are rost să te duci la doctori căci nu-ţi pot face nimic. Ai învăţat la facultate despre atrofia optică. Doctorul Vancea se ocupă de problemele vederii para optice. Americanii încearcă să introducă în globul ocular un fel de ochi artificial, bazat pe o cameră de luat vederi, ca la televizor, însă operaţia chirurgicală ce se face este foarte dificilă.

Mi-a mai povestit despre băiatul doctorului Honoriu Cheţeanu care suferea de diabet şi i-a fost afectată vederea. A mers în America unde i s-a făcut o intervenţie chirurgicală şi a recuperat o mică parte din vedere. Crişan m-a întrebat din curiozitate:

— Ştii ce este vederea para optică?

— Nu ştiu. Încă nu am găsit nicăieri informaţii.

— Am citit că în U.R. R.S. este o femeie nevăzătoare care poate să citească cu ajutorul degetelor, în vârful cărora are nişte celule sensibile, ziare şi cărţi tipărite în scriere obişnuită, ea posedă vederea para optică.

— În 1967, am fost la doctorul Vancea, mare specialist în oftalmologie, care m-a examinat şi mi-a promis că o să mă trimită la Paris pentru a face nişte experimente. Mi-a spus să mă folosesc de simţurile rămase valide în loc de vederea şi auzul pe care le-am pierdut. Omul care îşi pierde anumite simţuri, trebuie să accepte şi să se împace cu această soartă. Să fie optimist. Aşa am făcut şi eu.

În timp ce Crişan mai discuta cu Maria diferite probleme, eu mă gândeam la ceea ce mă preocupa. Mi-a venit în minte aparatul de citit şi imediat i-am zis:

— Într-una din viitoarele mele scrisori pe care le voi expedia în S.U.A., voi întreba pe americanii cu deficienţe senzoriale despre aparatul acela de citit.

— Sigur, dar să ştii că deocamdată nu se poate da la persoanele particulare; este şi foarte scump. În Americanicio persoană particulară nu deţine un astfel de aparat. În instituţiile în care învaţă elevii lipsiţi de vedere se găseşte în schimb. Mai târziu însă, cred că se va fabrica în serie şi preţul va scădea, mi-a explicat prietenul meu.

Vizita lui Crişan s-a încheiat. A plecat spre casă, nu înainte de a-şi lua rămas bun. După ce am mâncat la cină, am discutat cu Maria despre ceea ce urma să facem a doua zi.

— Dacă o să fie timp frumos mâine, o să mergem la Someş, mi-a spus Maria.

— Da, mergem, poate reuşim să facem puţină plajă. Mi-ar plăcea ca în august să ne ducem la Sângeorz-Băi, unde ai să poţi urma tratamentul pentru ficat. Eu nu am mai fost până acum acolo şi aş vrea să văd cum este.

— Dacă o să găsim biletul, o să mergem, mi-a răspuns.

— La Consiliul Sindicatelor din Cluj, cunosc o doamnă, care este preşedintă. Dânsa se ocupă de problema biletelor pentru staţiuni balneare din judeţul nostru şi din alte judeţe vecine.

— Cum o chemă pe acea doamnă?

— Gorgz Maria.

— Atunci o să o căutăm mâine acolo să vedem dacă au sau nu bilete de băi pe august.

A doua zi am mers la O.N.T., cu speranţa că vom găsi bilete… Am aflat însă că pentru luna august nu mai sunt locuri la Sângeorz-Băi; se mai găseau pentru septembrie însă eu trebuia să încep lucrul la şcoală aşa că nu aveam cum să o însoţesc pe soţia mea acolo. Am mers apoi la doamna Gorgz, pe care am găsit-o în biroul ei însă, aşa am observat, era foarte ocupată. Ne-am îndreptat pe urmă spre biroul inginerului reporter, Constantin Mustaţă, pe care l-am găsit în sala în care erau multe aparate de lucru. Văzându-ne, mi-a întins calm şi amabil mâna sa potrivită ca mărime şi ne-am salutat. Vorbea la telefon cu cineva; avea receptroul în mâna stângă apropiat de ureche. L-am

recunoscut imediat după semnul distinctiv: avea o tăietură la încheietura mâinii, în apropierea ceasului, din tinereţe. Soţia mea i-a povestit că doream să obţinem biletul de tratament pentru băi iar dânsul ne-a venit imediat în ajutor. Mi-a scris imediat în palmă:

— O să văd dacă mai sunt bilete; sun acum. Ştii că la Sângeorz este foarte frumos?

— Da, am aflat. Aranjaţi vă rog cât se poate de repede cu biletul pentru că în septembrie trebuie să încep serviciul.

M-a atins uşor cu mâna dreaptă pe obrazul stâng ca să mă liniştească şi să-mi dea de înţeles că va rezolva această problemă, după care am ieşit toţi trei din acea sală şi ne-am îndreptat spre biroul doamnei Gorgz. Eu şi Maria am stat pe hol şi am aşteptat iar domnul Mustaţă a intrat să vorbească despre această problemă. Ieşind de acolo, ne-a spus:

— Încerc să găsesc bilete într-o întreprindere. Vă voi da telefon acasă. Cunosc pe cineva din staţiune.

I-am mulţumit şi, luându-ne rămas bun de la domnul Mustaţă, om amabil, înţelegător şi cumsecade, am coborât şi am mers spre Someş unde urma să facem plajă.

Din 30 iulie, a fost mare caniculă: la Cluj, 33 de grade, la Timişoara, 37, la mare erau 27 iar temperatura apei a urcat la 24. Am aflat aceste amănunte de la TV, după ce mi-a transmis Maria buletinul informativ. Am trecut prin piaţa Victoriei şi am observat că în faţa Catedralei Ortodoxe şi a Asociaţiei Nevăzătorilor se lucra la modernizarea străzilor care se lărgeau şi se asfaltau. Am simţit mirosul de smoală iar sub picioare totul era moale. Am ajuns în piaţa Mihai Viteazul, de unde am luat autobuzul numărul 5 spre cartierul Donath. După ce am coborât, am mers pe jos spre râu; unele străzi nu erau asfaltate încă ci pietruite. Erau multe gropiţe, denivelări, pietre mari, care îngreunau circulaţia. Am recunoscut multe mirosuri în acea zonă: de tencuială, venit de la blocurile care se construiau, de plante şi animale venit din gospodăriile caselor vechi, care urmau să fie demolate iar

în locul lor să se clădească noi apartamente. Odată, la întoarcerea spre staţie, am simţit un miros înecăcios, greu, foarte neplăcut, de putrefacţie, de cadavru aflat în descompunere; nu ne-am dat seama de la ce anume provine.

Înainte de a sosi pe iarbă, spre apa Someşului Mic, ne-am oprit într-un loc în care curgea apă bună de băut, căci ne era sete din cauza căldurii. Am simţit sub picioare ceva bucăţi din materialele de construcţii şi mi-am dat seama că ne aflăm în apropierea unui bloc nou. Am simţit mirosuri amestecate de tencuială, vopsea, var şi tutun, provenit de la muncitorii zidari. După ce am băut apă, am mers mai departe traversând şoseaua asfaltată din mijloc, până am ajuns pe spaţiul verde, la aproximativ o sută de metri distanţă în stânga, de pod. Ne-am apropiat de apa Someşului, coborând puţin spre mal şi după ce soţia mea a întins pătura, ne-am aşezat dezbrăcaţi până la brâu, ca să facem plajă. Se simţea mirosul plăcut de la covorul de iarbă sub care era un pământ mai nisipos, umed, de la ploile din zilele trecute. Aerul era proaspăt, sănătos şi curat. îl trăgeam adânc în piept, ştiind că favorizează sănătatea omului.

În timp ce făceam plajă, am discutat cu Maria mai multe lucruri, dintre care problema gazului. S-a dus apoi să aducă apă în sticlă şi când s-a întors, mi-a povestit ce a aflat de la un domn care locuia în zonă:

— Toate casele care sunt aici se vor demola şi se vor face blocuri. În anul viitor se vor muta oamenii. Vor locui atei aproximativ 20.000 de persoane în jurul nostru, după câte am simţit pe baza percepţiilor vibratorii şi olfactive, a venit mai multă lume să facă plajă: familii cu copii etc. Am simţit mirosuri diverse: oamenii fumau, erau pudraţi sau parfumaţi. Copiii erau gălăgioşi: se jucau cu mingea de volei, alergau unul după celălalt, săreau. Când ieşeau din apa Someşului, alergau spre pătură şi stropii de pe ei săreau pe noi. Îmi amintesc că vara trecută, după ce m-am căsătorit cu Maria, am venit aici la Someş şi l-am cunoscut pe Zoltan, care era zidar; avea mâinile destul de mari,

aspre şi pline de bătături. De atunci nu l-am mai întâlnit aici.

Pe pătură, am citit mai multe lucruri interesante din cărţile Braille pe care le-am luat cu mine. M-a impresionat cel mai mult cartea „Patrie... Culegere de literatură patriotică”, din care am lecturat mai multe texte: „Franzeluţă”, de Eugen Barbu, „Calea Griviţei”, de Geo Bogza, „Stejarul din Borzeşti, de Eusebiu Camilar, „Nicolae Bălcescu”, de Alexandru Mitru sau poezia „Patria eternă”, de Adrian Păunescu. Am mai citit şi o parte din cursul universitar de psihologie generală, necesar pentru pregătirea examenului de Definitivat, pe care îl voi susţine anul viitor. După ce am citit i-am povestit şi soţiei mele ce scria în carte. În acest timp ea a cusut câte ceva dar altă dată şi-a adus şi cartea tipărită în scriere obişnuită şi a lecturat.

Căldura era tot mai apăsătoare şi îmi producea senzaţii neplăcute, transpiram. Nu mă puteam concentra prea bine la ceea ce citeam. La Someş este prea puţină umbră fiindcă nu sunt destui copaci sau tufişuri.

— Este foarte cald, i-am spus Mariei.

— Vrei să intri în apă?

— Da.

Ne-am ridicat amândoi în picioare şi ne-am îndreptat spre apă. Am coborât câteva trepte vechi, mici, din beton, până am ajuns pe malul râului, unde, desculţ fiind, am simţit sub picioare pietrele de diferite forme, ascuţite, care îmi provocau dureri în tălpi. Apa era rece şi curgea cu repeziciune dinspre Munţii Apuseni, în jos spre Dej. Cu o lună de zile în urmă am mai intrat odată în apa Someşului dar atunci era mult mai rece. Acum s-a încălzit puţin. Am rămas la mal unde apa ajungea la fluierul piciorului, deasupra gleznei. Am luat apă în pumni şi m-am udat pe corp să mă răcoresc. Era periculos să mă duc spre mijlocul apei şi să înot. Curenţii erau puternici.

Ne-am întors la pătură după ce am ieşit din râu şi am mai stat la plajă până mi s-a uscat costumul de baie. În jurul orei 14, ne-am îmbrăcat şi ne-am adunat lucrurile

după care am plecat spre casă. În celelalte zile am mai mers la Someş şi după-masa, până la orele 18 – 19 şi am mai făcut plajă şi baie pentru că timpul era foarte frumos.

Duminică 5 august, după-amiază, fiind vreme bună, ne-am hotărât să mergem la Făget, pădure mare situată la vreo 7 kilometri sud-vest de Cluj-Napoca. Am luat autobuzul de lângă Casa învăţătorului şi am ajuns după 10 minute. Am mers uneori şi pe jos, mai ales la întoarcerea spre casă şi am făcut aproximativ o oră şi jumătate. Am observat că nu toate drumurile erau asfaltate încă; de exemplu şoseaua care ducea spre Feleac şi Turda, era pietruită în anumite porţiuni şi asfaltată în altele. Probabil că în curând se va lărgi pe patru benzi şi se va asfalta în întregime. La Făget era un peisaj deosebit: multă verdeaţă, tufişuri, muri, arbuşti, iarbă, flori, copaci. Era aer curat, nepoluat. Am mers pe jos de la maşina din care am coborât şi am trecut pe lângă un fel de chioşc unde se vindeau dulciuri, mititei, carne, bere şi sucuri. La vreo 100 – 150 metri depărtare de acest chioşc, am ales un loc bun pentru plajă, lângă pădure, unde ne-am întins pătura şi ne-am aşezat pe ea. Erau mirosuri plăcute de plante iar dinspre pădure venea un aer bun şi puţin răcoros. Se simţea şi miros venit de la vitele şi oile care păşteau în zonă. De asemenea, când în jurul nostru erau şi alţi oameni, îmi dădeam repede seama de acest lucru deoarece simţeam miros de alcool, de parfum, benzină sau tutun. De fiecare dată după ce ne plimbam mult prin Făget, dormeam foarte bine noaptea.

Am mers şi prin pădure şi am recunoscut pe baza simţului tactil-kinestezic mai mulţi copaci: fagul, stejarul, paltinul etc. Îi diferenţiam uşor după scoarţa aspră sau netedă, după forma şi mărimea frunzelor, de exemplu stejarul are frunza crestată. Am pipăit dacă se afla sau nu muşchiul, pe trunchiurile copacilor tineri sau bătrâni, dacă rădăcinile au ieşit sau nu din pământ. Am descoperit, intuind cu mâna, trunchiurile de diferite grosimi, cu scobituri sau scorburi, de diferite mărimi, în care se odihnesc anumite vietăţi mici. Pe solul acoperit cu iarbă

măruntă sau chiar cu muşchi, am perceput cu picioarele, muşuroaiele de furnici, apoi ciuperci, dintre care am cules câteva să le simt mai bine cu mâna. În timpul plimbărilor, Maria a găsit mai multe tufe cu mure şi fragi, le-a cules şi mi le-a dat să le mănânc. Unele erau foarte coapte dar altele mai puţin. Erau gustoase. Am observat că vremea a început să se schimbe. Soarele intra şi ieşea din nori. A început să sufle vântul şi m-am gândit că va veni furtuna. Nu a plouat însă. Toată săptămâna a fost foarte cald. M-am uitat la ceas şi am observat că era ora 18.30 şi i-am spus soţiei mele să plecăm că urma să sosească maşina. Ne-am întors acasă.

Luni, 6 august, am luat revista „Viaţă nouă”, tipărită în Braille, de la Asociaţia Nevăzătorilor şi am citit-o cu deosebit interes. Era numărul 7 din iulie 1979. Am aflat din articolul „Salvarea patrimoniului biologic al omenirii”, că oamenii de ştiinţă trag un semnal de alarmă asupra posibilităţii dispariţiei a mii de specii de animale şi plante de pe faţa Pământului, dacă nu se găsesc soluţii de protejare urgentă a acestora. Îmi amintesc că în excursiile organizate de Şcoala de Nevăzători din Cluj, am vizitat nenumărate locuri frumoase din ţara noastră printre care şi două rezervaţii de zimbri: una la Neamţ în Moldova şi alta în regiunea deluroasă de lângă Haţeg. În ziua de astăzi mai există foarte puţine exemplare din această specie. În timp, dacă nu se iau măsuri, vom ajunge să nu mai avem zimbri pe planetă.

În alt articol, semnat de profesorul Ioan Marcu: „Un nou titlu de doctor în ştiinţele matematice obţinut de un nevăzător”, am citit despre reuşita lui Vasile Drăgan, cercetător ştiinţific principal în cadrul Facultăţii de Matematică din Bucureşti, care a devenit „Doctor în ştiinţe matematice”. Lucrarea cu care a obţinut acest titlu, pe care a elaborat-o cu multă trudă, s-a numit: „Metode aproximative în sinteza sistemelor de reglare”.

Era joi, 9 august. Mă aflam cu soţia mea în Piaţa Cipariu şi mi-a arătat un copil mic în braţele unei femei. L-am pipăit cu atenţie pe căpşorul său acoperit cu păr creţ,

foarte des şi scurt. Mi-am dat seama că semăna cu un african. Maria mi-a spus:

— Este un copil negru.

— Da. Mi-am dat seama, i-am răspuns.

În ianuarie 1979, când am mers la lectorul Valer Mare de la facultate, am cunoscut doi studenţi de culoare, veniţi din Gabon, care aveau pe cap păr foarte des şi creţ, deosebit faţă de cel al albilor.

De fiecare dată când merg cu Maria în pieţe, mai ales în Mihai Viteazul, unde se găsesc legume şi fructe, percep şi eu pe baza simţurilor olfactiv, tactil şi gustativ, tot ceea ce se vinde. Le diferenţiez pe toate după formă, gust şi mai ales miros. Când cumpărăm fructe le gustăm, ca să le alegem pe cele mai bune: vişinele, strugurii, afinele, zmeura. Am simţit că unele erau mai dulci sau mai acrişoare. Trecând printre tarabe, am simţit cel mai uşor după miros, pepenii galbeni, puternic aromaţi. Am perceput şi mirosul pepenilor verzi, cărora li se tăiau un capac în formă de triunghi pentru a fi gustaţi de cumpărători. Am aflat că preţul lor este mare la începutul sezonului iar apoi scade, de la săptămână la săptămână, până în toamnă când dispar de pe piaţă. Am pipăit grămezile de pepeni verzi şi galbeni şi am observat că sunt diferiţi ca formă şi mărime: unii sunt foarte mari, grei, alţii mai mici, uşori, unii rotunzi, alţii ovali, lunguleţi. În alt loc se vindeau şi florile pe care le deosebeam de asemenea, după miros şi formă. Recunoşteam uşor trandafirii şi lăcrămioarele care răspândeau un miros foarte plăcut, pe o distanţă destul de mare.

În seara de luni, 13 august, pe la ora 8.30, când mergeam cu Maria spre Poşta Centrală din Cluj-Napoca, ne-am întâlnit cu profesorul Gheorghe Stancu care ne-a salutat cu căldură. A început să discute cu soţia mea iar apoi mi-a scris şi mie în palmă:

— Mi-a spus Maria că veţi merge la Sângeorz-Băi. Foarte bine! Vei face tratament pentru reumatism; la stomac nu ai nimic. Poţi să bei şi tu de la izvoarele 7 – 8. Nu strică.

— Da. Aşa vrem. Sper să obţinem biletele. E destul de târziu iar eu trebuie să încep serviciul de la 1 septembrie.

— Dacă veţi merge acolo, să cereţi cazare la hotelul „Hebe”.

Maria a continuat să discute cu fostul meu diriginte iar dânsul intra în vorbă şi cu mine din când în când. Spre finalul discuţiei i-am mai spus:

— Am studiat la ştiinţele sociale dar îmi lipsesc trei cursuri.

— Care dintre ele?

— Numerele 12, 19 şi 20. Vă rog să comunicaţi profesorului Augustin Buduşan sau lectorului Valer Mare.

— Bine, am înţeles. Vă doresc petrecere frumoasă.

— Mulţumim frumos.

Ne-am despărţit de domnul Stancu după ce ne-am salutat şi ne-am continuat plimbarea. Am discutat despre acele cursuri pe care, probabil, le-am pierdut odată cu mutarea mea de la şcoală, în noua locuinţă. O să le împrumut de la profesori şi le voi transcrie în Braille, să le am pentru pregătirea examenului de Definitivat.

Începând de sâmbătă, 11 august, am observat cu tristeţe că s-a răcit vremea afară. Nu se mai simţea soarele. Ieri, 13.08., când ne-am sculat, am aflat de la soţia mea, care s-a uitat pe geam, că ploua tare. Ea mi-a spus:

— Tot aşa plouă şi la Nandra; dacă eram acolo trebuia să stăm în casă.

— Nu-mi place când plouă la sat. Se face mult noroi şi mizerie. Ar trebui pus mult pietriş pe uliţe. Este bine că stăm la oraş, i-am răspuns.

Spre amiază am întrebat-o pe Maria:

— Mai plouă?

— Da, plouă tare.

Şi marţi, 14 august, vremea a fost urâtă. A plouat toată ziua. Nu ştiam cum avea să fie timpul în zilele următoare dar speram să se îndrepte. Urma să vedem cum este la Sângeorz-Băi cu vremea.

Am să relatez mai târziu cum ne-am simţit la

Sângeorz-Băi, staţiune situată într-o regiune deluroasă, sub munţii Rodnei, lângă comuna Ilva Mică.

Era sfârşitul lunii august. Serile deveniseră puţin răcoroase: soarele apunea deja mai repede. Trenul personal cu care ne întorceam de la Ilva Mică, se apropia de Cluj. Nu mai simţeam prin geam nicio rază. Viteza de deplasare a garniturii era destul de mare iar vagonul cu etaj în care ne aflam se legăna uşor în stânga şi în dreapta. În jurul orei 21.30, trenul s-a oprit în gară. Am ajuns la destinaţie. Am coborât cu Maria şi am trecut peste primele două linii de cale ferată ieşind şi traversând strada largă, până în staţia de troleibuz, care se afla peste drum, spre stânga. În acea zonă era mare aglomeraţie de oameni care se deplasau în toate direcţiile. Am simţit zgomotul mare produs de locomotive şi vagoane: huruitul roţilor, trepidaţiile motoarelor şi urletul sirenelor. Aerul atmosferic era îmbâcsit cu mirosuri puternice de cărbune ars, de uleiuri sau motorină.

Am luat troleibuzul numărul 3 din staţie şi am pornit spre casă. Era plin de oameni. După câteva minute am ajuns şi ne-am dat jos. Am mers puţin şi am traversat două străzi până când am ajuns acasă la noi. Eram obosiţi după călătorie. Intrând în apartament, am simţit un miros greu de aer închis, pentru că eram plecaţi de aproape trei săptămâni. Închizând uşa de la intrare după mine, am vrut să mă ridic pe vârfuri şi să deschid geamul de deasupra ei dar nu am ajuns la închizătoare. I-am spus soţiei mele că trebuie aerisit iar ea a deschis acel geam cu ajutorul mânerului de la umbrelă. Am intrat în cameră şi am deschis uşa balconului. Eram transpirat din cauza bagajelor mari pe care a trebuit să le car. Am luat cu noi multe lucruri necesare. După cină m-am culcat. Era ora 22.30. Am adormit îndată din cauza oboselii.

A doua zi dimineaţă, după micul dejun, am mers la şcoală unde am reînceput serviciul alături de celelalte cadre didactice.

În 3 septembrie am trecut cu Maria pe la Asociaţie dar nu l-am găsit pe Crişan. Am vorbit cu domnul Ilie

Furtună care mi-a spus că acesta este plecat în concediu. Am luat revista „Viaţă nouă”, numărul 8, recent apărută şi, întorcându-ne spre casă, am răsfoit-o după ce am luat masa de prânz.

Miercuri, 5 septembrie, a fost ziua mea de naştere. Am împlinit 35 de ani. Nu am invitat pe nimeni la noi deoarece m-am simţit rău. Am răcit tare şi am făcut temperatură: 39. Mă durea capul, spatele şi stomacul. Am mers la medic care m-a consultat şi m-a ascultat la plămâni. Mi-a prescris mai multe medicamente pe care le-am scos de la farmacie. Maria mă verifica mereu, punându-mi mâna pe frunte. Mi-am luat concediu medical. După două săptămâni m-am refăcut complet. Am mers din nou la medic să mă vadă.

În timpul concediului medical, în zilele în care mă simţeam mai bine, am mers cu Maria în oraş după cumpărături şi am trecut pe la Asociaţie. L-am reîntâlnit pe Crişan care s-a întors din concediu. I-am povestit tot ce am făcut de când nu ne-am văzut. A venit la noi acasă să vadă cum mă simt şi m-a sfătuit să mă rog lui Dumnezeu să-mi dea sănătate. I-am spus că deja m-am rugat şi o să mă rog în continuare.

În luna octombrie, am fost vizitaţi de doamna Burduhos şi fiul ei, Marius Stoica. Ei au citit despre mine în revista „Flacăra”, serialul „Povestea unei performanţe umane”, scris de inginerul Constantin Mustaţă şi au rămas impresionaţi. Şi-au dorit să mă cunoască personal şi mi-au scris. Mi-au dat adresa lor şi m-au invitat la ei. Când eram la Sângeorz-Băi, am cunoscut o familie de profesori, pe nume Costea, veniţi din judeţul Iaşi. Ne-am împrietenit şi cu dânşii. împreună cu Maria şi cu doamna Elena Costea, am mers la Ilva Mică, aproape de staţiune, unde am găsit-o pe Elena Burduhos, care mai avea pe lângă Marius, băiat din prima căsătorie, încă un copil, cu deficienţe mintale. S-au bucurat mult că am trecut pe la ei şi mi-au promis că vor veni la Cluj. După cum au promis, au venit la noi. Am povestit multe lucruri. Am aflat că Marius era pasionat de trenuri şi căi ferate; îşi dorea să lucreze la C.F.R. El mi-a

spus multe ştiri şi lucruri interesante pe care le-a citit sau le-a ascultat la radio-tv.

Peste ani, din păcate, legăturile noastre s-au pierdut. Familia doamnei Burduhos s-a mutat la Arad şi nu am mai primit niciun semn. Am aflat de mutarea lor după ce i-am căutat la adresa cunoscută de noi. Nu mai erau acolo.

Destul de des mergeam cu soţia mea la biroul inginerului Mustaţă şi discutam cu dânsul multe probleme. Mă informa mereu cu noutăţi sau îmi făcea cunoştinţă cu diferiţi profesori, ingineri etc. Am discutat cu aceste persoane şi le-am pus fel de fel de întrebări din domeniul în care lucrau. Îmi îmbogăţeam necontenit bagajul de cunoştinţe. De exemplu domnul Goron de la Observatorul Astronomic, mi-a dat multe informaţii despre forma Universului, a galaxiilor şi megagalaxiilor, a Sistemului nostru Solar, care face parte din Calea Lactee. De la alte persoane am aflat multe lucruri interesante despre calculatoare, construcţiile viitorului, sistematizarea şi modernizarea oraşului Cluj-Napoca, modernizarea transportului în comun etc. M-au invitat unii dintre ei la anumite Institute de cercetări şi proiectări tehnologice, de arhitectură sau întreprinderi de orice fel din oraş. Am fost cu Crişan şi Maria în aceste locuri şi le-am vizitat.

Domnul Mustaţă mi-a recomandat, după ce a vorbit cu inginerul şef Toma Dobrotă de la Poşta Centrală, să merg cu Crişan în audienţă la el, să-mi dea câteva informaţii despre posibilitatea realizării unui telefon special, bazat pe semnele Morse, în relief, care m-ar fi ajutat mult în comunicarea la distanţă. Asta era marea mea dorinţă. În ţara noastră nu există niciun inginer care să lucreze în acest domeniu sau care măcar să aibă cunoştinţe. Este o problemă delicată. Telefonul obişnuit nu poate fi folosit în totalitate de o persoană fără auz şi vedere. Este nevoie de cineva în permanenţă care să transmită ceea ce spune persoana de la celălalt capăt al firului. Am mers cu Crişan la Poştă şi ne-am întâlnit cu inginerul şef care ne aştepta la birou. Ne-am întâlnit la etajul 1 şi cu dl Mustaţă şi a intrat cu toţii. Eram

emoţionat. Domnul Toma Dobrotă, era un om amabil, simpatic, cu zâmbetul pe faţă. Am avut o hârtie cu întrebări, bătută la maşina de scris obişnuită, pe care i-am dat-o iar dânsul mi-a răspuns cu multă plăcere. I-am arătat şi un desen în relief, făcut de mine, care reprezenta un telefon. A rămas impresionat. Mi-a dat multe informaţii preţioase şi mi-a spus că după părerea sa, este posibil să se realizeze acest aparat. A spus că o să încerce să facă ceva pentru mine şi că, acest aparat ar trebui să se construiască în cadrul Institutului Politehnic. Dânsul era foarte ocupat cu serviciul. La finalul întâlnirii, i-am mulţumit mult pentru că ne-a primit şi ne-am luat rămas bun.

Domnul inginer Constantin Mustaţă, care lucra în cadrul Consiliului Sindicatelor din Cluj, mi-a arătat mai multe aparate cu care se lucra acolo. Mi-a făcut cunoştinţă cu domnişoarele Silvia, Reka, Monica şi cu doamna Cucu, care foloseau această aparatură în timpul serviciului. Am pipăit cu interes maşina electrică de facturat şi contabilizat, maşina de perforat cartele şi altele. Doamna Cucu, mi-a dat odată să bat câteva rânduri la maşina electrică de scris. Erau şi studenţii de la Facultatea de Informatică în sală şi erau curioşi să vadă cum dactilografiez. Însă, pentru că nu eram obişnuit să folosesc acea maşină, s-a blocat. Doamna Cucu a încercat fără succes să regleze maşina. Mi-a dat alta, obişnuită, fără curent, la care am scris cu rapiditate şi fără probleme. Apoi am perforat câteva cartele la maşina specială iar cei prezenţi au rămas impresionaţi.

Domnul Mustaţă mi-a făcut cunoştinţă cu inginerul Puiu Bumb, căruia i-a povestit multe lucruri despre mine şi l-a rugat să mă ajute să cunosc mai multe despre calculatoare. După ce mi-a scris în palmă numele lui, I-am pipăit cu atenţie de la mână până la cap. Era un om de statură mijlocie, cu mâini potrivite ca mărime, fine. Pe stânga purta o verighetă şi un ceas cu sonerie. Am mers alături de Crişan, cu maşina domnului Bumb, o „Dacia 1300”, la Institutul de Calcule, situat la sudul oraşului Cluj,

sus pe dealul Feleacului, în cartierul Zorilor, pe strada Observatorului. După câteva minute am ajuns acolo şi am urcat cu ascensorul destul de mare, la etajul

II. Am intrat la domnul director Dr. Vasile Peteanu şi i-am cerut permisiunea de a vizita sala calculatoarelor electronice, situată la parter. Cu multă bunăvoinţă ne-a acceptat dorinţa şi ne-a dat mai multe informaţii despre ceea ce făceau dânşii în acel Institut. După ce am mulţumit, am mers jos în acea sală. Am observat că spaţiul era foarte mare şi existau stâlpi de susţinere. Se simţeau vibraţiile produse de aparatele care erau în funcţiune. Temperatura era foarte ridicată iar în aer plutea un miros de nou şi de substanţe chimice. Am intuit mai multe calculatoare, unele care funcţionau şi altele care erau oprite, discuri magnetice de diverse feluri, benzi şi hârtii care se introduceau în aparate. Am scris pe tastatura unei maşini, numele meu. Am pipăit şi butoanele de pornire şi oprire. Am văzut cum se introduceau cartelele perforate în calculator pentru a fi citite. Am mai intuit un aparat cu ajutorul căruia se imprimau texte, hârtia se mişca de jos în sus. Se simţea un ţăcănit. Spre sfârşitul acestei interesante vizite, mi s-a arătat un aparat de perforat cartele şi cum trebuie să scriu pe el. Mi-am redactat numele şi cuvintele de mulţumire iar acestea au apărut pe cartela perforată.

Altă dată, am mers alături de Gh. Stancu, Valer Mare şi Constantin Mustaţă, la Institutul Politehnic, situat pe partea stângă a străzii Gh. Bariţiu, lângă parcul „I. L. Caragiale”, din spatele Poştei Centrale. Am intrat într-o sală mare în care erau adunaţi mulţi profesori universitari ingineri, de la catedrele de Electrotehnică şi Electronică şi, după ce i-am salutat, i-am cunoscut pe rând pe fiecare iar profesorul Stancu mi-a arătat câte un semn distinctiv, ca să-i pot recunoaşte uşor la o nouă întâlnire: inginerul Miron Costin, avea chelie pe cap, prodecanul Morar Roman, avea mâini groase, prof. dr. Kelemen, decanul Facultăţii de Electrotehnică, avea un semn la degetul stâng al mâinii stângi etc.

Am avut împreună o discuţie foarte interesantă,

despre posibilitatea realizării unor aparate speciale care ar uşura viaţa persoanelor lipsite de auz şi vedere. Toţi cei de acolo s-au adunat special pentru mine. Domnul Stancu, care stătea în dreapta mea la masă, mi-a scris în palmă destul de repede, tot ceea ce se vorbea. Am înţeles tot ceea ce mi-a transmis. Am primit cele mai sincere felicitări din partea cadrelor didactice de acolo, pentru tot ceea ce am reuşit să realizez, pentru curajul şi voinţa cu care am luptat timp de 22 ani, spre a deveni om. Le-am mulţumit. Decanul Facultăţii de Electrotehinică, ne-a povestit că a fost în America, unde a văzut mai multe aparate care pot să ajute nevăzătorii surzi în comunicarea cu cei din jur. A mai văzut acolo aparatul de citit din negru în Braille, computerul, videocasetofonul şi altele. Am fost foarte fericit să aflu aceste detalii care mă interesau mult dar şi trist că preţurile acestor dispozitive este foarte mare.

Le-am spus acestor profesori ingineri tot ceea ce mă frământa şi pasiona în acest domeniul al tehnicii. Le-am dat şi o scrisoare de trei pagini, în care am scris ideile mele referitoare la realizarea unor dispozitive speciale care să poată fi folosite de mine şi de alte persoane aflate în situaţia mea. Toţi cei din sală au citit cu atenţie. De asemenea, i-am dat o schiţă a bastonului cu laser, domnului profesor Miron Costin, realizată în relief şi mi-a promis că vor încerca împreună cu studenţii, să confecţioneze acest instrument de orientare spaţială. Mi s-a spus că se vor gândi bine şi vor încerca să realizeze multe dispozitive care să mă ajute în tot ceea ce fac. Spre finalul discuţiei, am mulţumit mult tuturor pentru timpul acordat şi în special domnului decan Kelemen, care a făcut posibilă această întâlnire. Am spus că îmi doresc să fac vizite mai dese la acest institut şi să particip la realizarea acestor aparate, punându-mi la contribuţie toate cunoştinţele şi experienţa mea ca persoană fără auz şi vedere”.

Vizită la Borcea

De doi ani şi patru luni nu mai fusesem în satul natal. Îmi era dor de casă şi de ai mei. În tot acest timp le-am

scris părinţilor, fraţilor şi altor rude, informându-i despre activitatea mea de la Cluj şi i-am rugat să-mi dea şi ei veşti, ca să ştiu cum o duc cu sănătatea, cu munca. În septembrie 1980, imediat după susţinerea examenului de Definitivat, am vrut să merg cu soţia mea la Borcea dar nu a mai fost timp şi a trebuit să reîncep serviciul aşa că, am amânat vizita pentru vacanţa de iarnă.

În decembrie, când vacanţa se apropia, am făcut împreună cu Maria cererea de concediu şi am depus-o la secretariatul şcolii. Aveam 10 zile libere. Am început să ne pregătim pentru drum. Am cumpărat câteva cadouri frumoase pe care să le dăm rudelor şi am făcut micile bagaje în care am pus câteva lucruri necesare. În seara zilei de 29 decembrie 1980, am plecat spre gară. Am luat troleibuzul 3 şi în câteva minute am ajuns. Cerul era senin dar aerul rece şi dens. În jur, totul îmi era cunoscut. Am aşteptat să sosească trenul accelerat şi îndată ce şi-a făcut apariţia, ne-am urcat în vagonul de clasa a II-a şi ne-am instalat în compartimentul cu opt locuri. După câteva minute am pornit. Trenul alerga în plină viteză, lăsând în urmă sate şi oraşe. La Bucureşti, am schimbat garnitura şi ne-am continuat drumul spre Feteşti. A doua zi dimineaţă, în jurul orei 9, am ajuns la destinaţie, însă nu ne-a aşteptat nimeni la gară. Le-am scris înainte cu o săptămână părinţilor şi fraţilor că vin, dar probabil, din cauza sărbătorilor, poşta a fost foarte aglomerată iar scrisorile au întârziat. Ne-am pornit spre

Ioana, sora mea care locuia în localitate. Imediat, pe drum, ne-am întâlnit cu soţia vărului Nicu, Angela, pe care am recunoscut-o imediat. S-a bucurat de venirea noastră şi am rugat-o să ne îndrume spre sora mea. I-a arătat soţiei mele cum trebuie să ajungem pe strada Anghel Saligny, după care a trebuit să plece căci avea de luat tren. Am mers spre direcţia arătată şi am ajuns în zonă. Maria a intrat pe o poartă şi a vrut să întrebe de Ioana, dar aceasta venea din faţă şi m-a văzut. A ajuns repede la noi, şi, bucuroasă fiind de sosirea noastră, ne-a îmbrăţişat şi sărutat pe obraji. Nu primise plic de la mine şi nu ştia

exact când venim. Am plecat spre casa ei care se afla la numărul 27 şi, după ce am ajuns, am intrat în curte. Am observat că era noroi mare. Am mers pe un trotuar lung până la intrare. Am aflat că şi la Borcea era la fel. În această parte a ţării, iernile sunt mai blânde.

În casa Ioanei mirosea a mâncare. Sora mea ne-a poftit în cameră, unde am povestit mai multe. Ne-am întâlnit cu Vili, soţul ei şi cu Cătălin, băiatul lor care avea trei ani. Era ruşinos şi s-a ferit de mine când am vrut să-l pipăi. Fetiţa Ioanei, Liliana, care avea 5 ani şi mergea la grădiniţă, era plecată la Medgidia, la fratele meu Ionică, unde îşi petrecea vacanţa. Le-am lăsat celor mici câte o ciocolată. Cumnatul meu mi-a transmis mai multe lucruri prin Ioana, care îmi scria în palmă. El nu era obişnuit cu acest sistem de comunicare. Lucra ca mecanic de locomotivă. În trecut, a fost fochist, la locomotiva cu aburi. Era bărbat voinic, puţin mai înalt decât mine, cu mâini potrivite ca mărime şi nu prea aspre. Ioana s-a mai schimbat puţin, era mai plinuţă, aşa mi-am dat seama după ce am intuit-o.

Le-am vorbit despre tot ceea ce am făcut la Cluj şi despre apariţia articolelor scrise de inginerul Constantin Mustaţă, la revista „Flacăra". Cătălin se juca la distanţă de mine, aşa am simţit. Era foarte drăguţ şi speram că se va obişnui şi va interacţiona cu mine. Am mai simţit vibraţiile produse de trenurile care treceau unul după altul. Casa lor se afla în apropiere de gară. Erau deja obişnuiţi. Ioana ne-a servit cu micul dejun, apoi, după ceva timp, ne-a condus în autogară, de unde am luat autobuzul spre Borcea. Ne-a invitat la ea de revelion.

În autobus, am stat pe scaunul de lângă uşa din faţă. Era mare aglomeraţie. Un copil stătea la picioarele mele. Erau multe staţii, în toate satele. Drumul era asfaltat. La intrarea în Borcea, au coborât mulţi oameni. Noi ne-am dat jos la a treia oprire, în centrul comunei. Ştiam bine drumul spre casa părintească şi i-am arătat soţiei mele pe unde trebuie să mergem. Am ajuns repede pe uliţa copilăriei mele. Nu am putut traversa singuri din cauza noroiului iar

Maria l-a strigat pe tata care a auzit-o şi a venit spre noi. S-a bucurat mult să ne revadă şi ne-a ajutat să intrăm în curte. Am găsit-o şi pe mama Chiva, care era tot atât de bucuroasă de venirea noastră. Ne-am îmbrăţişat cu toţii. Am mers pe poteca îngustă până în casă. Era plăcut înăuntru. Am găsit căruciorul de copii în care era fetiţa surorii mele Viorica de la Braşov. Corina avea doar zece luni. Mama ei a adus-o la bunici să aibă grijă de ea. Viorica şi Aurel, soţul ei, erau foarte ocupaţi cu serviciul. I-am mângâiat mânuţele şi picioruşele fine, apoi obrăjorii. Eram bucuros să-mi cunosc nepoţica. Am luat-o în braţe şi am legănat-o. Era foarte drăguţă şi vioaie. Avea păr moale şi fin sub căciuliţă. Dădea mereu din mânuţe şi picioruşe. Am pus-o pe mijlocul patului, spre perete, iar eu am stat pe margine şi am avut grijă să nu cadă. I-am dat mai multe obiecte să se joace cu ele.

Le-am povestit părinţilor multe lucruri despre mine. Maria le-a citit articolele scrise de Constantin Mustaţă iar ei au rămas impresionaţi şi au plâns de bucurie. Tata comunica cu mine prin intermediul soţiei mele, care îmi scria în palmă. Lui îi era greu. Am aflat multe informaţii despre fraţii mei: Ionică, Costică, Viorica şi Aurica; lucrau în alte localităţi dar aveau să vină la Borcea de Anul Nou.

A doua zi au venit multe rude să ne revadă. Ne-am întâlnit cu mătuşa Zamfira, sora regretatei mele mame bune, Voica, cu soţia fiului ei Costică şi fetiţa lor Vasilica, cu vărul Leonida şi soţia lui Octavia, cu unchiul Tudor, fratele cel mai mare al tatălui meu şi mulţi alţii. Eram bucuroşi să-i regăsim sănătoşi după atâta vreme. Am povestit mult cu fiecare în parte. Ne-am mai întâlnit şi cu alţi cunoscuţi mai tineri din sat: Costică, verişorul meu, care lucra la fosta uzină „23 August” din Bucureşti, Cătălin, băiatul unchiului Nicu de la Constanţa, Gigi, băiat din vecini care avea 24 de ani şi purta păr mare, creţ şi aspru şi fratele său mai mic, Lică. Gigi lucra cu Costică, fratele meu, la Portul din Constanţa iar Lică se angajase la Podul Cernavodă. Mi-au spus aceşti băieţi că au citit articolele despre mine în revistă. Gigi m-a încurajat şi mi-a

zis că o să-mi îndeplinesc toate dorinţele. M-a întrebat dacă am rezolvat ceva cu propunerea unei doamne din Brăila, care s-a oferit să-mi cedeze un ochi de al ei, ca să pot vedea şi eu, dar i-am răspuns cu părere de rău, că transplantul acestui organ este imposibil de realizat, deoarece sunt prea multe conexiuni, terminaţii nervoase, care trebuie prinse. În schimb, i-am relatat despre ochiul electronic, la care lucrau Americanii. Costică mi-a spus că atunci când a făcut armata la Timişoara, a învăţat alfabetul Morse. M-a întrebat dacă ştiu acest alfabet şi i-am răspuns că am început să-l învăţ, în urmă cu doi ani, dar nu am mai avut cu cine exersa. Aveam mult de lucru la şcoală şi în afara serviciului. Cătălin mi-a zis că-şi doreşte să facă şcoala de marină şi să devină căpitan de vas. I-am urat mult succes. Gigi a venit şi în alte zile să vorbim. M-a întrebat mai multe lucruri despre care nu a citit în revistă. I-am explicat cum comunic cu cei din jur şi cum se foloseşte alfabetul Braille. I-am arătat grupul fundamental, format din şase puncte în relief şi i-am explicat cum se realizează literele, din combinaţiile acestora. I-am scris pe mâna lui câteva litere şi cuvinte, cu puncte, ca să înţeleagă. El dorea să le explice toate aceste lucruri, colegilor săi de muncă.

În ultima zi a anului 1980, eram cu Maria prin curte şi am vrut să merg în casă. Soţia mea a mai rămas afară iar eu m-am dus spre uşa de intrare când, am simţit o atingere pe spate. M-am întors şi am întins braţul, să observ de unde provine acea atingere şi am găsit-o pe sora mea Aurica, care a venit să ne vadă. În urma ei era şi Viorica cu soţul ei Aurel. Ne-am bucurat cu toţii de reîntâlnire. Am intrat în bucătărie, apoi în camera în care era Corina. Am vorbit cu surorile mele care mi-au spus că o să petrecem Revelionul la Ioana, în Feteşti, pentru că are televizor şi pick-up. Viorica urma să plece imediat acolo, să ajute la pregătiri.

Seara, după ce ne-am odihnit bine, am plecat cu toţii la Feteşti, cu autobuzul. Mama Chiva o ţinea în braţe pe Corina. Am sosit pe la ora 19.30, acasă la Ioana. Neam

reîntâlnit cu familia surorii mele, dar şi cu fratele Costică, care a venit împreună cu Gigi, colegul său de muncă. În cameră, masa era aranjată iar noi ne-am aşezat pe paturi şi pe scaune, în jurul ei. Au mai venit şi alte rude: unchiul Gogu cu soţia sa, mătuşa Elena, fiica lor, Nicoleta, Mătuşa Vatina. Televizorul era pornit iar Maria şi Aurica, îmi transmiteau ce se vede şi ce se vorbeşte. Patul, masa şi duşumeaua, vibrau cu intensitate diferită, în funcţie de ceea ce se difuza. Atmosfera din casă era foarte plăcută. Toţi eram veseli. Vorbeam, râdeam, dansam, în cinstea Anului Nou... Pe masă erau aşezate frumos tacâmurile şi farfuriile, paharele, iar Ioana ne-a tratat foarte bine. Ne-a servit cu apetitive, friptură şi sarmale. Era şi destulă băutură: vin, bere, ţuică. Din când în când, ieşeam la dans alături de soţie sau de surorile mele. Am făcut şi hora mare, în care ne-am prins mai mulţi.

În plină noapte, unora li s-a făcut somn. Cumnatul Aurel şi Nicu, fratele meu, erau obosiţi şi au adormit pe patul de lângă sobă. Am povestit cu fratele Costică, cel care şi-a lăsat mustaţă, aşa am observat încă de când ne-am îmbrăţişat, la prima întâlnire din acea seară. Îmi scria destul de greoi în palmă, spre deosebire de Aurica şi de celelalte surori. Am mai vorbit şi cu Nicoleta, fata unchiului Gogu, care era elevă în clasa a XI-a. Tatăl ei, fratele mamei Chiva, ţinea mult la mine. De fiecare dată, mă îmbrăţişa cu căldură. Mătuşa Vatina, sora mamei, era femeie micuţă de statură, cu păr creţ pe cap şi mâini mici dar aspre, din cauza muncii. Am schimbat câteva vorbe şi ce ea. Am întâlnit-o şi pe nepoata mea Liliana, fetiţa Ioanei, care s-a întors de la Medgidia. Am aflat de la mama ei, că avea să intre la şcoală în toamna anului 1981.

La trecerea în Anul Nou, s-au difuzat la televiziune discursurile conducătorilor. Aurica mi-a scris totul în palmă. Am ciocnit paharele cu vin şi s-a cântat „La mulţi ani!” Am petrecut bine până la ora 6 dimineaţa, când ne-am întors la Borcea. Afară era ger, se făcuse frig, iar noroiul îngheţase. În autobus, oamenii m-au recunoscut şi mi-au transmis toată admiraţia lor. Unii citiseră articolele

apărute în revista „Flacăra” şi erau fericiţi să mă cunoască. Ne-am întâlnit şi cu unchiul Dimancea, fratele cel mai mare al mamei mele bune, Voica, care se întorcea acasă. Ne-a invitat să-i facem o vizită, să ne vadă şi fata lui, Făniţa şi băiatul Ion, de la Bucureşti. După ce am coborât în staţie, am observat cu piciorul că şi aici îngheţase noroiul, dar, apăruse şi prima rază de soare din nou an, aşa că, spre amiază, urma să se topească totul.

După ce am ajuns acasă, ne-am odihnit bine cu toţii. După-masa, a venit Gigi să povestească cu mine iar soţia mea stătea lângă noi. Au sosit şi rudele din sat, care voiau să ne felicite de Anul Nou şi să-mi ureze „La mulţi ani!”, cu ocazia zilei onomastice. Am primit multe cadouri. Printre aceştia: Vărul Leonida, om solid, voinic, vesel şi glumeţ, cu mâini mari şi păroase, cu bătături în palme, soţia sa Octavia, femeie mică de statură, cu mâini mici, fiul lor Nelu, care terminase armata şi lucra la Braşov, unchiul Tudor, om în etate, bărbos, cu mâini osoase. Am observat cu părere de rău, că unchiul, nu mai auzea bine. Nu mă puteam înţelege cu el şi m-a ajutat Maria sau Nelu. Ei îmi scriau tot ce îmi transmiteau rudele, care nu ştiau să comunice cu mine în ultimele zile de şedere la Borcea, am mers cu soţia mea şi cu Aurica, în vizită la neamurile din sat: familiile Chirea: unchii Dumitru, Mitu. Gheorghe (Bicu) şi Dimancea; la unchiul Gheorghe, fratele tatălui meu, verişorii Ionică şi Nicu, Mircea Ianole, mătuşa Zamfira. Unchiul Dimancea dormea, când am ajuns la el, dar l-a trezit mătuşa Maria. M-am întâlnit cu fata lor Făniţa şi cu copiii ei: unul nou născut, de şase săptămâni şi Milica. Sau bucurat cu toţii de vizita făcută. Am vorbit cu ei şi cu vărul Ion, care a apărut între timp. Unchiul Bicu, la care am mers apoi, nu era acasă. Am găsit-o pe mătuşa Lenuţa, care ne-a primit frumos. Ne-a spus că soţul ei e plecat la muncă. Mia, verişoara mea, dormea. Era foarte obosită după noaptea de Revelion, aşa că nu am mai trezit-o. Când să plecăm, a ajuns şi unchiul acasă. Am simţit mirosul de animale, căci lucra la colectiv. Am povestit şi cu el. Am mers apoi, în următoarea zi, la mătuşa Manda şi la

vărul Mircea, cu care am discutam mult, apoi la unchiul Ion Ianole, unde l-am văzut pe fiul său Mircea, care se juca mult, urcându-se pe tatăl său. L-am vizitat şi pe Unchiul Gheorghe, fratele tatălui meu, care era cu mătuşa Floarea şi cu verii Ionică şi Nicu, împreună cu familiile lor. Toţi citiseră articolele apărute despre viaţa mea. La mătuşa Zamfira şi la unchiul Ion, pe care i-am găsit bucuroşi de venirea noastră, ne-am întâlnit cu Florica şi Costică, Vasilica şi Ionel, copiii lor.

Le-am povestit despre munca mea de la şcoală. Ne-am aşezat la masă, iar mătuşa ne-a tratat foarte bine. După aceea, ne-am luat rămas bun şi am plecat spre ultimele două familii ale unchilor Mitu şi Dumitru. S-au bucurat cu toţii de venirea noastră. Am primit multe întrebări despre situaţia mea de la Cluj. Am vorbit cu verişorii mei, Nicu şi Stelică, cu copiii verişoarei Florica şi ai lui Marinică, nepoţi ai unchiului Dumitru: Monica, care avea 14 ani şi era elevă în clasa a VIII-a, George, care avea 12 ani şi era elev în clasa a VI-a, Lenuţa, fetiţă de 5 ani care mergea la grădiniţă.

La întoarcerea spre casa părintească, ne-am mai întâlnit cu mulţi oameni din sat, care mă cunoşteau. Unul dintre ei era părintele Vasile, care aflase multe lucruri despre mine de la mătuşa Zamfira.

Duminică, 4 ianuarie 1981, ne-am pregătit bagajele iar în dimineaţa următoare, am plecat spre Cluj. Ne-am luat rămas bun de la toţi ai mei şi am părăsit cu nostalgie satul natal. Seara am ajuns la Cluj, după o călătorie obositoare, iar a doua zi am mers la serviciu.